RED SNAPPER · MEDESKI, MARTIN & WOOD · COOLBONE · PETER MAFFAY & CARTEL

ROLL

300 000 TL
KDV dahil

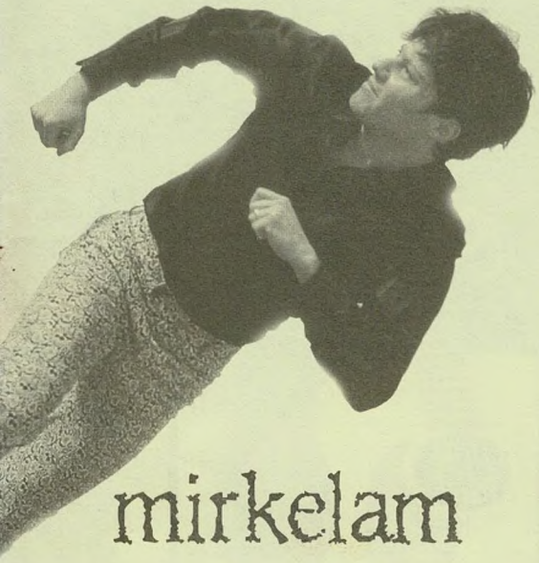

mirkelam

smashing pumpkins

garbage

Sayı 22 ağustos '98

teoman

JANE BIRKIN İSTANBUL'DA

PATTI SMITH'LE YOLLARDA

Michael Stipe'ın fotoğrafları

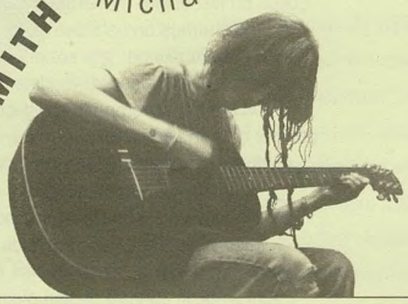

✪ brian eno ✪ fuat saka ✪ gilberto gil ✪ burroughs-ginsberg-bowles: son yemek

MITCHELL JONI

Türkçesi: Katıkol Melih

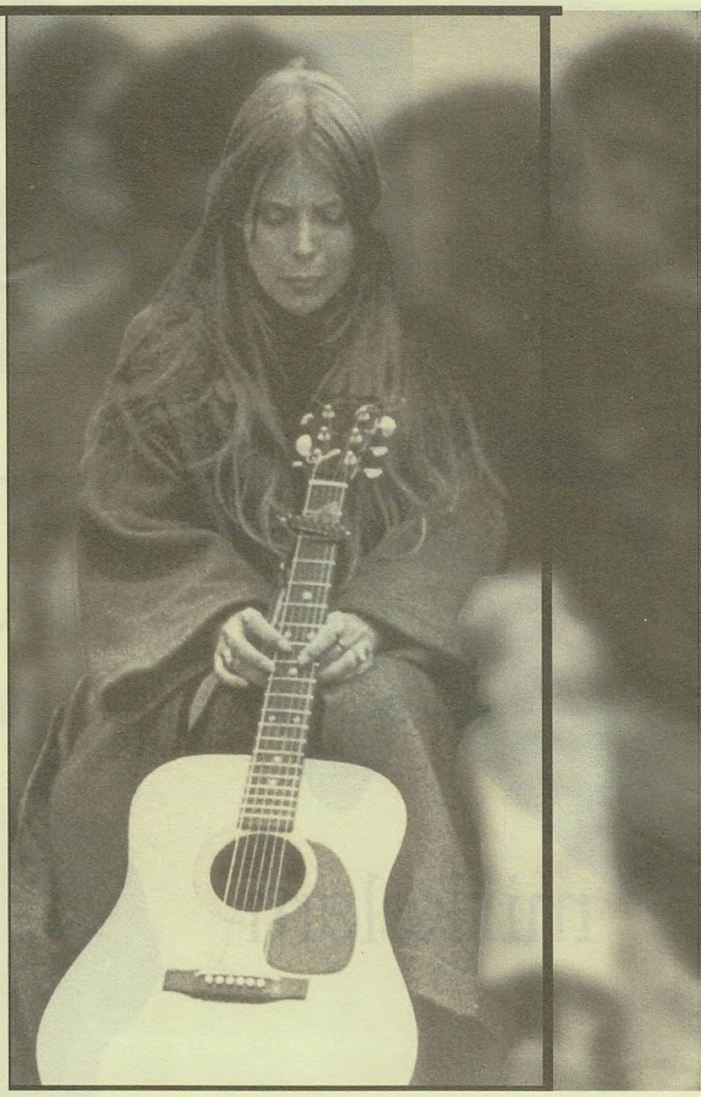

Chelsea sabahı
Bir Chelsea sabahında uyandığımda
ilk duyduğum şey
dışarıdan gelen bir şarkıydı
sözlerini trafiğin yazdığı
Noel çanları gibi çınlayan
orglar ve bateri eşliğinde
Yanımda kalmaz mıydın
günü üzerimize giyer,
soyunmazdık geceye değin
Bir Chelsea sabahında uyandığımda
ilk gördüğüm şey,
sarı perdelerin arasından sızan güneş
ve duvara vuran gökkuşağıydı
mavi, kırmızı, yeşil ve altın sarısı seni selamlayıp
kan rengi kristal boncuklar oldular
Yanımda kalmaz mıydın
günü üzerimize giyer,
her saniye başka bir kılığa girerdi güneş
şimdi perde açılıyor günün portresi üzerine
caddeler yayalarla dolu
güvercinler uçuyor,
rüzgarı özlemiş kağıt parçaları yatıyor
Bir Chelsea sabahında uyandığımda
ilk anladığım şey,
süt, kızarmış ekmek, bal ve bir kâse portakal
güneş sanki eridi, yapıştı tüm duygularıma
Yanımda kalmaz mıydın
günü üzerimize giyer,
şimdiki zaman kipiyle konuşurduk
perde kapanıp gök kuşağı uzaklaştığında
geceyle sana tütsü baykuşları getireceğim
mum ışığıyla, mücevher pırıltısıyla
yanımda kalırsan güzel sevgilim,
uyan hadi, Chelsea sabahındayız.

Üç büyük uyarıcı
Sabah gazeteyi aldım elime
İnsanların küçük savaşlarıyla doluydu
Neden huzuru sevmezler ki
Hemen sıkılıp hayatlarımızdan
Kaybedenlerin üç büyük uyarıcısına sarılırız
Hile, vahşet ve masumiyet
Hile ve masumiyet
Bu caddeler hiç tank paleti görmedi
Geceleri hiç uçak sesiyle uyanmadım
Sevdiklerimle güzel saatler geçirebildim
Ve biz kaybedenlerin üç büyük uyarıcısına sarılırız
Hile, vahşet ve masumiyet
Hile ve masumiyet
Gecenin bir yarısında
iştahımız kabardığında
Hile, vahşet ve masumiyete
gözlerimiz döner, ellerimiz gidiverir
Çılgınlar ve ürettikleri bombalar
yaptıkları yasalar ve parmaklıklar
boğazına sarılırlar hür irademizin
Bir avukat çıkar ekrana
"Dilediğinizi dava edebilirsiniz,
kafanızı bozanları ihbar edin, rahatlayın"
Hemen sıkılıp hayatlarımızdan
Kaybedenlerin üç büyük uyarıcısına sarılırız
Hile, vahşet ve masumiyet
Hile ve masumiyet
Gecenin bir yarısında
iştahımız kabardığında
Hile, vahşet ve masumiyete
gözlerimiz döner, ellerimiz gidiverir
Çılgınlar ve ürettikleri bombalar
yaptıkları yasalar ve parmaklıklar
boğazına sarılırlar hür irademizin
Dün gece rüyamda dünya alev alevdi
ormanlar yıkılıyor,
herkes hastalıktan kırılıyordu
iş dünyası birbirini yiyordu
Kaybedenlerin üç büyük uyarıcısına sarılırız
Hile, vahşet ve masumiyet
Hile ve masumiyet
zaman değişiyor, kalplerimiz değişiyor,
giderek kötü günler yaşıyoruz.

Çember çevirmece
Dün bir çocuk gördüm kafasında sorular
elindeki kavanozda bir yusufçuk
ürkmüş fırtınalı gökyüzünden
gözü yaşarmış kayan yıldızlardan
Mevsimler dönüyor, dönüyor,
rengarenk midilliler sağa sola koşuyor
zamanın atlıkarıncasında tutsağız
geri dönemez, yalnızca ardımıza bakarız
Bir yerde başlar, sonra döner de döneriz
çember çevirmece oyununda
Çocuk on kez döndü mevsimlerin etrafında
buz tutmuş on nehirden kaydı
"Bir gün büyüdüğünde" gibi sözlerle avundu
rüyalarının gerçekleşeceği vaadine inandı
On altı bahar ve on altı yaz geçti
çember çeviren elleri direksiyon tutuyor artık
herkes "tadını çıkar gençliğinin" diyor
zamanı yavaşlatmak için
ayaklarını yere sürtmeye başlamadan
yıllar yılları izledi yaşı yirmi oldu
kimi eski düşlerini unutmuş olsa da,
yeni ve belki daha iyi düşleri olacak
yılların arasında son dönemece girmeden.

İki taraf, şimdi
Meleklerin saçları salkım salkım
havada dondurmadan kaleler
ve her yerde kuş tüyü vadiler
bulutlara hep böyle baktım
ama şimdi yalnızca güneşin önünü kesiyorlar
yağmur ve karla kaplıyorlar her yeri
çok şey var yapabileceğim
bulutlar çıkmasalar yoluma
şimdi bulutlara iki taraftan bakabiliyorum
hem yukarıdan hem aşağıdan
hâlâ bir takım bulut illüzyonları hatırlıyorum
doğrusu bulutları iyi tanımıyorum
aylar, haziranlar ve Ferrari tekerleri
başın dönerek dansediyormuşsun hissi
her masal gerçekleşirken
aşka hep böyle baktım
artık yalnızca başka bir gösteri
arkanda onları gülerken bırakıyorsun
dikkat et, yüreğini çok açma onlara
şimdi aşka iki taraftan bakabiliyorum
hem verirken hem alırken
hâlâ bir takım aşk illüzyonları hatırlıyorum
doğrusu aşkı iyi tanımıyorum
gözyaşları ve korkular içinde gururla
bağırmak "seni seviyorum" diye
düşler, desenler ve sirk kalabalıkları
hayata hep böyle baktım
ama şimdi eski dostlarım bir tuhaflar
değişenin ben olduğumu söylüyorlar
bir şeyleri yitirdiğim doğru,
ama kazandıklarım da oldu
şimdi hayata iki taraftan bakabiliyorum
hem kazanırken hem kaybederken
hâlâ bir takım hayat illüzyonları hatırlıyorum
doğrusu hayatı iyi tanımıyorum.

sayı 22 ağustos '98

4 Ajans
10 Smashing Pumpkins
14 Garbage
18 Paul Bowles - William S. Burroughs - Allen Ginsberg
20 Brian Eno
24 Jane Birkin
30 "İhtarname"
32 Mirkelam
36 Peter Maffay & Cartel
38 Gilberto Gil
40 Fuat Saka
42 Teoman
45 Coolbone
46 Red Snapper
48 Medeski, Martin & Wood
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
57 Patti Smith'le yollarda
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Atilla Aydoğdu, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cemil Fındıkoğlu, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökhan Pamuk, Halil Turhanlı, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, İlker Aksoy, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özgür Uçkan, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Selim Yavuz, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Siren İdemen, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 245 56 06 **Yıl** 2 **SAYI 22 - AĞUSTOS '98** **İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi
Web: http://abone.turk.net/meram/homepage.html
AYDA BİR YAYINLANIR

Roll over soru işareti

Bir araya gelmiyor muyuz? Politik değil mi bu? Bunlar arkadaşların mı? Grup için mi buradalar? Neden hoşlandığını biliyor musun? Müzikten ne istiyorsun? Eş-dost? Faça? Sosyoloji? Teşvik? Geyik? Hiç bitmez mi? Başka bir şey var mı? Hepsi bu mu? *Et puis, et puis encore?* Politika insanın dünyayı işkembesiyle görmesinin bir yolu mu? Bir eksiğin mi var? Onu müzikte mi buluyorsun? Duymak düşün-mek'ten önce mi gelir? Duymak, sezgisel midir? Sezgi politik midir? Odak gruplarından ne haber? Grup Goygoyu? Tanışma grupları? Grup dinamiği? Müziğin birlikte yaşayıp gittiğin bir şey mi? Duvar kağıdın gibi? Duvar kağıdın seni harekete kışkırtıyor mu? Evdeki süslerin? Bu bir rock'n'roll okazyonu mu? Seninki bir hip-hop mantalitesi mi? *Nedir* "dünya müziği"? Müzik gevşek bir toplumsal örgütlenme biçimi değil midir, her zaman? Tüylerinin diken diken olmasını baslarınla tanımlamaz mısın? Öfkeni tempoyla ölçmez misin? Aldığın eğitim şarkı sözlerine yansımaz mı? Kendimi İleri Beyaz İnsanlarla mı özdeşleştiriyorum? Bono'yla arama mesafe koydum mu? Salsa'yı tercih eder miydin? Müziğin nesi politiktir? Politik müzik derken sözünü ettiğimiz, genellikle şarkıcının sözleri değil midir? Protest şarkılar? Sen hiç şarkı yazdın mı? Bir şeyi protesto ettin mi? Sözlerini bilmeden şarkı söyledin mi hiç? Bildiğini sandığın şarkı sözlerinin aslında başka türlü olduğunu keşfettiğin oldu mu? Bir şarkının sözlerinin anlamlı olduğunu düşündüğün oldu mu? Neydi anlamlı olan? Bazı şeyleri daha iyi açıklayacağı düşüncesiyle bir mektupta şarkı sözleri kullandın mı hiç? Enstrümantal müzikten hoşlanıyorsan ne olacak? Yeni boşanmış bir arkadaşına bir flüt müziği yollayabilir misin? Patronuna bir davul solo? Annene viola? Veletlerine bir koro attırabilir misin? Devlete detone olabilir misin? Ke-ke-kekeledin mi? Gene forma dönüyoruz ha? Müzik sana hayatın hakkında bir şeyler söylüyor mu, ne dersin? Politika eylemin örgütlenmesi midir, yoksa duygularının ne anlama geldiğini bilmek mi? Bu bir yere götürmeyen bir soru mu? Birinden bir şey mi istiyorsun? Hiç orkestral olarak şikayet etmedin mi? Kocanla bir konuşmayı dijital olarak ertelemedin mi? Müzik hep insanlar *arasında* mıdır? İnsanlar hep iki müzik arasındalar mı? Ya da, başka bir deyişle, kendini müziğin tarafından kullanılıyor hissediyor musun? Senin müziğin, arkadaşının müziği, babanın müziği, kendini aptal ya da akıllı hissetmene yol açıyor mu? Kışkırtıyor mu? Müzik seni çırılçıplak soyabilir, denizanası gibi kıyıya atabilir, elini ayağına dolaştırabilir mi? Gam yapamıyorsan ne olacak? Amcan Edgar Varese ya da kızkardeşin Spice Girl'lerden biri olsaydı? Duyduğunu anlaman beklenir miydi? Müzik dinlenilmeyi ister mi? Bu kışkırtma mıdır, yoksa zorlama mı? Reklamdan ve piyasalara bazı şeylerin dayatılmasından bahsetmemiş miydik? Belli bir müziği sevmiyorsan, diyelim, onun sana tepeden baktığını hissediyorsan, o müziği yok mu sayarsın? Yoksa mücadele mi edersin? Ananla babanın dinlediği müziği sevmiş miydin? Çocuklarınınkini sevecek misin? Müziğini düşünüyor musun? Müziğin seni düşünüyor mu?

(İmza: Bennet Simpson, cevaplar sonbahara)

AJANS

ben buraya dışardan geldim / mavi atlı dışardan / kepenkleri mavi bir evden / mantomu avluda sevgilimi avda bıraktım / ben buraya dışardan geldim / mandolin kanatlı dışardan **LALE MÜLDÜR**

Dünyada seni kaybetmek ihtimalinden başka korkum yok. Sana yaşadığım odanın resmini ve hatları değil, belki ifadesi bana, benim buradaki halime benzeyen bir krokimi gönderiyorum. Bu odanın içinde bu adam yapayalnızdır. Fakat ümitsiz değildir, kuvvetsiz değildir, insanları her gün biraz daha anlamaya çalışarak, kendi zaaflarının muhasebesini yaparak, sana ve insanlara layık olmaya çalışmaktadır. Yalnızlık bazen lazımmış.
NAZIM HİKMET *(Çankırı hapishanesinden Piraye'ye mektup)*

Mektup yazdım acele / Al eline hecele / Mektup benim vekilim / Koy koynuna gecele

Seks, ne de olsa, yolculuktur. **JULIAN BARNES**, Metroland

East-coast rap'inde yine kan var: **Wu-Tang Clan**'ın has adamlarından Ol'Dirty Bastard (gerçek ismiyle Russell Jones), Brooklyn'de evine giren hırsızların saldırısına uğradı ve biri sırtından biri kolundan iki kurşun yarası aldı.

Kurt Cobain bir filme esin kaynağı oldu. Scott Rosenberg'in çekeceği film, 94 nisanında Cobain'in gömüldüğü haftasonunu anlatacak. Film, adını da Cobain'in şarkısındaki bir dizeden alıyor: "A Leonard Cohen Afterworld". ("Penny Royal Tea" şarkısındaki "Bana Leonard Cohen dinletin öteki tarafta / Ki iç çekebileyim ebediyen" dizelerinden mülhem.) Yönetmen diyor ki: "Filmim, marjinaller hakkında bir yol filmi. Kurt Cobain de bir marjinaldi."

Neil Young'ın yeni albümüne, miksajı bitirdiği takdirde, eylülde kavuşabileceğiz. Bu arada ekim ayında Young'ın ilk gruplarından **Buffalo Springfield** için hazırlanan bir box-set piyasaya çıkacak. Üç CD'den oluşan sette hiç yayınlanmamış kayıtlar da dahil elli civarı şarkı yer alacak.

Fun Lovin' Criminals'ın ağustos sonunda yayınlanacak yeni albümünün adı "100% Columbian". İlk single "Love Unlimited"ı ise bu ayın başından itibaren radyolarda dinleyebilirsiniz.

Alex Chilton'ın grubu **Big Star** için hazırlanan tribute albüm "Big Star Small World" tamamlanmak üzere. Amerikan şirketi Ignition tarafından eylülde yayınlanacak albümde, Wilco, Afghan Whigs, Teenage Fanclub, Juliana Hatfield, Posies, Sister Hazel gibi isimler yer alıyor.

Baby Bird, yani Steven Jones ağustos ortasında yeni albümüyle sezonu açıyor. "There's Something Going On" adlı albümünün prodüksiyonunu da kendisi üstlenmiş.

Morrissey'den yeni bir albüm bekleyen hayranları bir müddet daha eski şarkılarıyla idare etmek zorunda kalacaklar. "My Early Burglary Years" adını taşıyacak yeni albüm, eski ve nadir bulunan kayıtlardan oluşan bir derleme.

Blur'den Damon Albarn'ın da rol aldığı "Face" isimli polisiye, bu ay Avrupa sinemalarında gösterime giriyor. Albarn'ın otomobil hırsızını canlandırdığı filmin yönetmeni Antonia Bird. Bu arada Damon Albarn ve diğer Blur üyesi Graham Coxon bir araya gelerek

RAPOR II

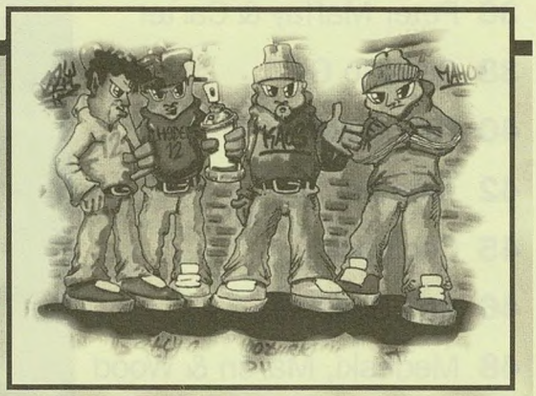

Bundan iki sene evvel Türkiye çıkışlı ilk hip-hop albümü Hedef 12 tarafından yayınlanmıştı. Gemlik'te oturuyorlardı, orada çalıştıkları radyonun stüdyosunda albümü hazırlamışlardı. Gruptan DJ Maho B'yle (Mahmut Akın) bir telefon söyleşisi yapmıştık. Rapor II'ninse Hedef 12'yle organik bağı var: İki kişilik grupta Maho B'nin yanısıra Ozzy (Orhan Erokyar) var. Bu sefer telefonla yetinmedik, karşı karşıya konuştuk, "rapor" aldık...

Hip-hop'çular mankenimsi insanlar değil...

Hedef 12 ve Rapor II arasında ne gibi bir farklılık var?

Maho B: Hedef 12 daha sert, daha hardcore, Rapor II daha hip-hop. Rap'in farklı tarzlarını ele aldık: Gangsta rap, dance, hard rap, hip-hop... Oryantal hip-hop'un arkasından rock sound'lu hip-hop parçalar giriyor. Hedef 12'ye oranla, altyapı da, sözler de biraz daha yumuşak gidecek.

"Türkiye'nin raporu"nu veren bir grup nasıl yumuşak sözlerle anlatabilecek bunu?

Amerika'da gangsta rap gruplarına oranla yumuşak... Türkiye'de yasal albüm çıkarabilecek sınırlar içine sokmak zorundayız söyleyeceğimizi, yoksa albümü basamayız. Yoksa, piyasa müziğine baktığınız zaman, Rapor II yine en sert, en saldırgan, en protest grup...

İlla yasal albüm olması, bandrollenmesi şart mı şarkılarınızın? Underground bir grup olmaktan niye kaçınıyorsunuz?

Demo aşamasını geçtik. Zaten yıllardır yaptığımız bir şeydi o. Ayrıca, Türkiye İstanbul'dan ibaret değil: Urfa'da da rap dinleyicileri var. İstanbul'da çıkan bir sürü demo, İstanbul dışında bulunamıyor. Demo yapıp partilerde, diskolarda üç-beş arkadaşa dinleterek bir yere gelemeyiz.

Ozzy: Bir şeyden taviz vermiyoruz sonuçta. Kafamızı kullanarak yaptığımız bazı törpülemeler oluyor tabii. Türkiye çok uç insanların olduğu bir ülke ve dinlenmeden, yargılanmadan saldırıya uğrayabiliyorsunuz.

Pek çok yerde geçerli bu ama...

Maho B: Sırtına dövme yaptıran barmen, televizyona çıktığının ertesi günü öldürüldü. Bunun dünyada örnekleri az...

Amerika'da da son derece püriten, baskıcı olabilen tabakalar var. Bir zamanlar orada da her şey çok keskindi, hâlâ öyle hatta...

Maho B: Oradaki söz özgürlüğü Türkiye'de kesinlikle yok. Adam rahatça Bush'a küfredebiliyor, "Meclis'tekilerin hepsi bilmem ne çocuğudur" diye kapatıyorlar şarkılarını. Bunu Türkiye'de yapmayı düşünebilir misiniz?

Kendinize has bir dil oluşturup söyleyebilirsiniz derdinizi, herkes de bilir ne demek istediğinizi...

Maho B: Çok dolaylı olur. Dolaylı yoldan söz yazmayı sevmiyoruz biz, birebir herkesin anlayabileceği sözleri tercih ediyoruz.

"Rap kültür seviyesi düşük insanların müziğidir" demiştin Hedef 12 söyleşisinde. Bunun etkisi var mı?

Maho B: "Kültür seviyesi düşük"ten kastım şu: Amerika'daki örnekleri böyle. De La Soul hakkında "üniversite mezunu tek grup" diye haber yapılmıştı. Varoşlardan çıktığı için kültür seviyesi, gelir düzeyi düşük insanlar tarafından üretilmiş bu müzik Amerika'da. Bizim için geçerli olamaz tabii.

Onların kültür seviyelerinin müziklerine yansıması böyle, siz farklıysanız, neden aynı ifade biçimini kullanıyorsunuz?

Maho B: Biz de kendi kültür seviyemize, dağarcığımıza dayanarak yapıyoruz müziğimizi. Biz lise mezunuyuz. İşsizliği çektik, çok düşük maaşlara çalıştık. Bir sınıfımız var toplumda. Ben pazarcılık yaptım, Ozzy zeytin sattı. Babam Almanya'da işçiydi, onun sayesinde Avrupa'da yaşamayı, oradaki ortamı görme şansımız oldu. Türkiye'de liseye gittik, radyoculuk yaptık, albüm yaptık. Otomatikman, yaşadığımız sorunları anlatıyoruz.

Sizin de Almanya'yla bağlantılarınız var...

Maho B: Ben ilkokulu, ortaokulu, liseyi Türkiye'de okudum.

Ozzy: Ben ilkokul 1'i orada okudum. Ama yaz tatillerinde gider gelirdik.

Müziğinizde bir Almanya etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?

Maho B: İnsanlar sadece Cartel'i, Erci E'yi, Karakan'ı tanıyorlar, rap adına. İnsanlar sadece Cartel'i baz alarak yorum yapıyorlar, kıyaslayabilecekleri tek örnekleri o. Bizim hakkımızda çıkan

4→

Nasıl trenler bizi Trascon ya da Rouen'e götürürse, ölüm de bizi bir yıldıza ulaştırabilir. Herhalde kesin olan şudur ki, ölünce bir trene binemeyeceğimiz gibi, ömrümüz boyunca bir yıldıza da ulaşamayız. Sonuçta kolera, böbrek taşı, sara, kanser gibi hastalıkların, dünyadaki vapurlar, otobüsler ve trenler gibi gökyüzünün taşıtları olduğu düşüncesi bana olanaksız gelmiyor. Bana göre yatağında yaşlılıktan ölmek, gökyüzünde yaya yolculuk etmek anlamına gelir. **VINCENT VAN GOGH**

Ziyaretine gittiğiniz kimsenin kapı zili belki bozuktur. Olabilir. O zaman işaret parmağınızın dış orta çıkıntısıyla kapıya birkaç defa vurunuz. Kapıyı yumruk vurarak çalmanız büyük bir kabalıktır.

Affet bizi lâmba
CAHİT SITKI TARANCI

Klibimiz MTV'de gösterilecek. İlk defa bir Türk bayanının nasıl bir şey olduğunu göstereceğim için ayrıca keyifleniyorum. **PINAR AYLİN**

Denizi ilk gördüğümde hissettiklerimi nasıl açıklayabilirim. O anı tanımlayabilmem imkansız. Tek kelime var o ana haksızlık etmeyecek: Deniz.
REINALDO ARENAS

Massive Attack'ın yeni single'ı "Angel"a remiks yaptılar.

Happy Mondays'in efsanevi "dansör"ü Bez eski mesleğine geri döndü: Torbacılık. Üstelik Glastonbury festivalinde suçüstü yakalanarak tutuklandı.

Manic Street Preachers'ın yeni albümü "This Is My Truth Tell Me Yours" eylül ortasında yayınlanacak. Gelen haberlere göre grubun bu beşinci albümünde en büyük etki kaynağı Simple Minds'ın 1981'de yayınlanan "The American"ıymış. Dememiz o ki, Preachers hayranları gitarların arasında bol sentetik sese hazır olsunlar.

DJ Shadow, **Thom Yorke** ve **Richard Ashcroft** stüdyoda bir araya geldi. DJ Shadow'un (gerçek adı Josh Davis) öncülük ettiği U.N.K.L.E. adlı proje sonuçlanmak üzere. Radiohead'den Thom Yorke, Richard Ashcroft (The Verve), Mike D (Beastie Boys) ve Mark Hollis (Talk Talk), Josh Davis ve James Lavelle'in (Mo'Wax plak şirketinin kurucusu) teklifini kabul ederek bu albüme seslerini verdiler. Başlangıçta, Davis ve Lavelle için "vakit geçirme aracı" olan ve yalnız EP olarak piyasaya çıkması düşünülen bu albüm çevreden çok olumlu eleştiriler gelince boyut değiştirmiş. DJ Shadow sonradan Atlantique Khanh, Alice Temple ve Badly Drawn Boy'u da davet etmiş. Üç seneye yayılan kayıtlar bu ağustos sonu yayınlanıyor. U.N.K.L.E.'ın albümünün adı "Psyence Fiction".

PJ Harvey'in "Is This Desire?" albümünün yayın tarihi kesinleşti: 28 Eylül. Prodüktörü ise Flood. Bu arada Polly Jean'i çok özleyenler, 28 Eylül'e kadar sabredemeyenler için bir adres verelim. Fransız piyanist **Pascal Comelade**'ın "L'Argot du Bruit" isimli albümünde (Türkiye'ye CD'si geldi) iki şarkıda PJ Harvey'in sesi var. Bunlardan biri Hal Hartley'in "The Book Of Life" filminin jeneriğinde kullanılan "Love Too Soon" isimli parça. Gördüğünüz şu desen de Pascal Comelade'ın kaleminden PJ Harvey.

Eylülde albüm yayınlayacaklar arasında **Cowboy Junkies** de var. "Miles From Home" adını taşıyan plak grubun yedinci albümü olacak.

---

bütün haberlerde Cartel geçer mutlaka. İş "etkilenme" aşamasına geldiği zaman, bizi rahatsız ediyor ama.

Peki hip-hop'a nereden takıldınız?

Maho B: Bu müziği Türkiye'de ilk dinleyenlerdeniz biz. Kendimize yakın bir şeyler hissettik. İlk başlarda İngilizcemiz de yoktu, bir şey anlamıyorduk. Bizdeki gibi mankenimsi insanlar olmamaları sempatik gelmişti. Sıradışı ve sertti vokal teknikleri. İlk Run DMC albümünü arkadaşlara dinletirken, "bu adamlar konuşuyor, ne zaman şarkı söylemeye başlayacaklar" diyorlardı. Daha sonra araştırdık tabii, ne diyor bu insanlar diye. Demomumuzu bitirdikten beş-altı ay sonra Cartel çıktı piyasaya.

Nasıl karşılandı Hedef 12?

Maho B: Satış açısından iyi değil. Ama çok iyi bir referans oldu, insanlardan iyi tepkiler aldı. Dünyada rap'le ilgili yazılarda bizim de ismimizin geçmesini sağladı, bizi tanıttı. O referansla Rapor II'yi hemen alanlar oldu. Satışları baz almıyoruz gerçi ama, Hedef 12'ye nazaran çok çok iyi Rapor II'nin satışları.

Ozzy: Türkiye'de Türkçe hip-hop deyince hemen alan bir kitle var artık. Bir müzikmarkette beş Türkçe rap albümü gösterirseniz, beşini de dinlemeden alırım ben mesela.

Rap camiası kalabalık bir camia mıdır?

Maho B: Ara sıra bizi de şaşırtıyor. Bazı şehirlerde tek tük insanlar varmış gibi görünüyor ama, hip-hop partilerde Urfa'dan, Kars'tan, Antalya'dan, Samsun'dan hip-hop'çular geliyor.

Ozzy: Adama soramıyorsun sen hip-hop'çu musun, rock'çu musun, disco'cu musun diye. Dinlediğin müzik kıyafetine, aksesuarlarına yansır, ama belli olmuyor adamın hardcore'cu mu, hip-hop'çu mu olduğu. Ama artık hip-hop kıyafetleri satan mağazalar açılmaya başlandı, her yerde hip-hop albümleri bulunabiliyor, sürekli hip-hop, break dance partileri düzenleniyor. Plak şirketlerine devamlı demolar bırakılıyor. Bizim de etkimizin olduğunu düşünüyorum. "Rap grubu kuruyorum, beni arayın" gibi mesajlar var her yerde, bazı dergilerde hip-hop sayfaları yapılmaya başlandı.

Ne yapılıyor hip-hop partilerinde?

Maho B: Diskolarda düzenleniyor, break dance gösterileri yapılıyor. Bazı büyük partilerde duvarlara grafitiler de yapılıyor.

Gençler nasıl bir hissiyatla takılıyorlar bu müziğe, partilere?

Cahillik abartılı boyutlarda bizim "kitle"de. Yurtdışından bariz etkilenmeler var. "Bunlar bizden binlerce kilometre ötede, bunları taklit etmeyelim, kendimizi ortaya koyalım" gibi bir anlayış yok çok kişide. Yaşları da küçük bu arkadaşların, normal karşılamak lazım, zamanında bizim de öyle devirlerimiz oldu açıkçası.

Hip-hop'a takılan gençlerin sosyal durumu nasıl genelde?

Şöyle bir imaj var yabancı müzik dinleyenler hakkında: Maddi durumu iyi, babasından harçlık alıyor, kıyafetleri de güzel... Alakası yok. Matbaada çalışan da var, kaportacı da, garsonluk yapanı da, üniversite mezunu da. Çok zengini de var, çok fakiri de. Ama genelde gelir seviyesi düşük.

Peki onlar hip-hop'un muhalif sözlerine, mesela break dance'in eğlenceli figürlerine mi yanaşıyorlar daha çok?

Break'çilerin anlayışı farklı: Amacı break dance'dir, o hareketlere ulaşınca biter. Graffiti güzel sanatlarla, resim ve yazıyla alakalı. Hip-hop kültürü diye adlandırılmalarına rağmen farklılıklar var arada. Biz hip-hop yapıyoruz ama break dance yapmıyoruz. Bir graffitici break dance yapamayabiliyor. Hip-hop dinlemeyen break dance'çılar bile var, hardcore dinliyor adam.

Rapor II'nin "rapor"u ne?

Rapor II'nin çizgisi belli: Gündemde olan, ileride başımıza gelebilecek olan şeylerden bahsetmek istiyoruz. Hedef 12'de de öyle, şarkı sözlerimize bakarsan, maddiyat, gelir ön plana çıkıyor. Yaşadığımız problemler genelde maddi şeyler.

Sert misiniz gündelik hayatınızda?

Yumuşak değiliz.

"Popüler" şarkısında şöyle diyorsunuz: "Bıktık artık çekilin başımızdan / Dan dan bam bam hemen gidin burdan..."

Bacakları, göğüsleri karşılığında bir yere gelen insanları eleştiren bir parça o. Kesinlikle karşı cephedeyiz ve yaptıklarını tasvip etmiyoruz, onlara karşı sertiz. Ama elimize silah alıp onları vuracağımız anlamına gelmiyor bu tabii. Bir hissi verebilmek için yazılan sözler onlar. Parça içinde bunu vurgulamak gerekiyor, dinleyen insana yaşatmak için.

Rap'çilerin sözlerinde "geldik, biz de artık buradayız" gibi temalar çok hakim. İnsanın kendisini fark edilir kılması bu kadar zor mu?

Evet. Biz Bursa'nın Gemlik ilçesinden çıktık. Bir yarış var ve bu yarışı para kazanan insanlar götürüyorlar. Biz hiç para harcamadan, sırf kendi emeğimizle, koşturmalarımızla bir yere geldiğimiz zaman, otomatikman "biz geldik arka sokaklardan, artık bizi dinleyin" tepkisi oluyor, olacaktır da. Bu tepkinin ardında on yıllık bir koşturma var. Klibimiz dönüyor artık kanallarda. Arkadan gelen bir klibi izlediğiniz zaman, aradaki uçurumu farkedebiliyorsunuz. En azından bizim için büyük bir güç rap, düşüncelerimizi aktarabilir hale geldik onun sayesinde. İnsanlar yaşadıkları şeyleri başkalarından duyunca mutlu oluyorlar.

Söyleşi: **Merve Erol**

AJANS

(Şile'de bir kafenin mönüsünden) dinazor sandwich•sumo sosisli•hamburger•elektro omlet•amerikan kahve•bildiğimiz çay

Gurur bütün insanlarda çirkindir, günahların en kötüsü olan zulümden daha da kötüdür ve tevazu, iyiliklerin en iyisi olan merhametten daha iyidir. **Amr ibn Bahr el-Cahiz**

Eğer nezle iseniz boru gibi sesler çıkararak sümkürmeyiniz. Sümkürürken mendilinizi tamamıyla açmayınız veya sümkürdükten sonra mendilinizi açıp içine bakmayınız.

Hayır hocam, ben soytarı değilim. Sanatı bir eğlence sanan o şımarık hanım bilmelidir ki, ben şarkımı ancak musikiden anlayanlara dinletebilirim. O zenginse ben de bir sanatkârım, onun serveti varsa benim de izzet-i nefsim ve haysiyetim var. **ZEKİ MÜREN** *(Son Beste)*

Bu şiirin sevinci kendine
Okunsun okunmasın
SALAH BİRSEL

Gelsenenize!

Hole'un "yıllardır" beklenen yeni albümü de eylülün 7'sinde yayınlanıyor.

Sex Pistols bugünlerde yeniden yola devam kararı alacağa benzer. İki sene önce sürpriz biçimde toparlanıp konserler veren ve bir de konser albümü yayınlayan dörtlünün bu seferki hedefi yeni bir stüdyo albümüymüş.

Neneh Cherry ve "Falling In Love Again" şarkısıyla yeni parlayan üvey kardeşi Eagle-Eye Cherry, bir araya gelerek babaları Don Cherry'ye adanan bir kitap hazırlamaya giriştiler. Neneh Cherry, ayrıca bu yaz yeni albümünün kayıtlarıyla uğraşıyor.

Ben Harper, Prodigy, Smashing Pumpkins, Everything But The Girl, Gene ve daha birkaç grup, birer **The Jam** şarkısı seslendirmek üzere aynı albümde bir araya geliyorlar.

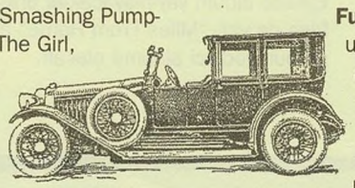

Robyn Hitchcock, REM'den Peter Buck ve Grant Lee Buffalo'dan Grant Lee Phillips desteğinde yeni bir albüm çıkarıyor ya; ekibe Kimberley Rew de katıldı. Kimberley Rew, Hitchcock'un eski grubu Soft Boys'un elemanlarından biriydi.

Chrisse Hynde, yeni **Pretenders** albümünün kayıtları için eski Suede gitaristi Bernard Butler'dan yardım istedi.

Fugees'in kızı Lauryn Hill ilk solo albümünü ağustos ayında yayınlıyor: "The Miseducation Of Lauryn Hill".

Marianne Faithfull 99 başında yayınlanacak

TERRY CALLIER

Zaman barış zamanıdır

Altıncı sayımızda, "İlk Albümler" sayfamıza misafir olan Beth Orton, hayatında kendisini en çok etkileyen konserler arasında Terry Callier'ınkini sayıyordu. Terry Callier? Hafızamızı, kitapları, ansiklopedileri yokladık, böyle bir isme rastlayamadık. Birkaç ay sonra öğrendik ki, zaten Callier'ın bir ünü de "ansiklopedilerde adına rastlanmayan adam" olmasıymış. 60'larda ve 70'lerde nispeten faal olan bir folk bestecisi ve şarkıcısı Terry Callier. Cazdan kuvvet alan şarkılar

MURAT KÖSEOĞLU

Murat Köseoğlu'nun ilk albümü "Yine Yağmurlar Yağıyor Duygularıma", şarkı yazarı kimliğini fazla gecikmeksizin ortaya çıkarmıştı: Kafasına takılan, hayatında yer eden şeyler hakkında kişisel görüşlerini, "duygu"larını bildiriyordu. İlk albümden sonra ortadan kayboldu. Ama anlaşılan müzikten kopmamış, aranjörlükle iştigal etmiş, ikinci albüm için beste biriktirmiş. Geçtiğimiz günlerde çıkan "Pera'daki Yaşlı Dilenci" sebebiyle Köseoğlu'nun kapısını çaldık...

Problemli apartman çocuklarından biriydim

"Yine Yağmurlar Yağıyor Duygularıma" ile bu albümün arasında uzun bir ara var. Neler yaptın bu sürede?

Murat Köseoğlu: O dönemde hayal kırıklığı yaşadım. Moralim bozuldu. İçtim. Şişmanladım. Şişmanladıkça daha çok moralim bozuldu. Daha da çok içtim. Çok zorluklarla yapmıştım o albümü. Bir hayal kurma şansı olması lazım herkesin. Ben de o şansımı kullandım, ama geri tepti.

İkinci albümündeki şarkılarda da hep burukluk var...

Evet, bütün bunları yaşadım. Hepsinin bir hikayesi var. Albümün kapağında da yazdım hikayelerini. İnsanlar bilsin istedim. Hani dağcılar zirveye vardıklarında "I was here" yazarlar ya, benim "I was here"ım da onlar...

Hayal kırıklığı yaşadığın dönemde müzik yaptın mı?

Beste yapmaya devam ediyordum. Sonra para kazanmaya Bodrum'a gittim. Bir grup kurmuştuk. Her akşam yaklaşık beş saat müzik yapmak, ilk iki saat bomboş masalara çalmak, çalıştığınız patrondan sürekli işkence görmek bir anda insanın sabrını tüketiyor. Bodrum gibi bir yerde, dejenerasyon içinde, o insanların içinde hiçbir şey yapamıyorsun. Bodrum'da kimliğini kaybediyorsun. Orada hiç beste yapamamıştım.

İstanbul'a dönünce neler yaptın?

İstanbul'a geldiğimde Ercan Akbay'ın stüdyo açtığını duydum. Stüdyoya gittim, birkaç kayıt yaptım. Hatta bayağı tutacak bestelerim vardı, "Sahtekar bestekar" ve "Hilekar güftekar" diye. İnsanlara kinimi kusmak istiyordum. Ama bir yere başvuramadık. Sonra akustik kayıtlar yapmaya karar verdik. Bir yıl önce yapıldı tüm kayıtlar. Sonra Sony'den Raks'a kadar popüler müzik yapan bütün firmalara götürdük albümü. Hiçbir yerden olumlu yanıt gelmedi. Zaten bu insanlar çok enteresan, cevap bile vermiyorlar, adam yerine de koymuyorlar. Bu çaresizlik insanı çıldırtabilir. Hayatta yapabildiğin bir tek şey var, bir yere ulaşmaya çalışıyorsun, ödün vermeyeyim diyorsun, kimse de seninle ilgilenmiyor. Ondan sonra yine moralim bozuldu. Daha sonra Ayşegül'ün albümü işin içine girdi.

Ayşegül'ün "Güzelleme 3" albümünün ve Birol Topaloğlu'nun "Heyamo" albümünün düzenlemelerini yaptın değil mi?

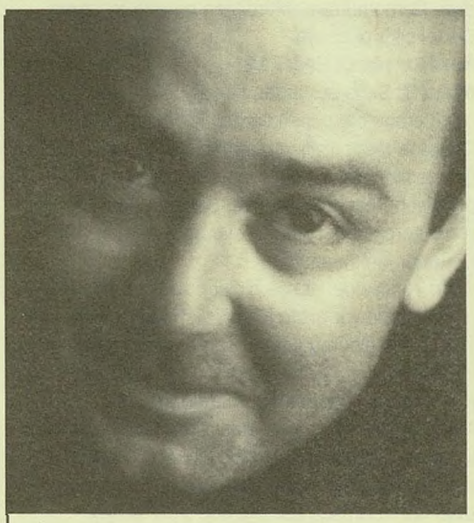

Evet. Bir gün Ercan Akbay'ın stüdyosunda Kalan Müzik'ten Hasan Saltık'la tanıştık. Ayşegül'ün albümünün düzenlemelerini yapmamı teklif etti. O zamana kadar türküyle hiç karşılaşmamıştım.

6→

O adam ki, bir hareket memuru, / İkamete memur edilir mi hiç **CAN YÜCEL**

Bir kadın bacak bacak üstüne atarak dizlerinden yukarısını, jartiyerlerini ve kombinezonunu göstermemelidir.

ayakta şalvar içinde mal var verirse al gel vermezse yalvar

İnsan bilgisinin gelebileceği son nokta hayret noktasıdır. **İbni Arabi**

John Coltrane'in ve Thelonious Monk'un Prastij ailesinden olduğunu biliyor muydunuz?

Bazen bu sesler yalnızca ezgiler söylüyor, bazen yalnızca haykırıyor, bazen yalnızca konuşuyor, bazen ezgiler söylüyor ve haykırıyor, bazen ezgiler söylüyor ve konuşuyor, bazen haykırıyor ve mırıldanıyor, bazen konuşuyor ve mırıldanıyor, bazen ezgiler söylüyor, haykırıyor ve konuşuyor, bazen ezgiler söylüyor, haykırıyor ve mırıldanıyor, bazen de ezgiler söylüyor ve haykırıyor, konuşuyor ve mırıldanıyordu, aynen şu anda olduğu gibi hep birlikte ve aynı zamanda; yalnızca dört çeşit sesten söz ediyoruz burada, çünkü ayrıca başka sesler de vardı. Watt bazen hepsini anlıyor, bazen çoğunu anlıyor, bazen birazını anlıyor, bazen de şimdi olduğu gibi hiçbir şey anlamıyordu. **SAMUEL BECKETT**, Watt

yazıyor, akustik gitarını ve sakin sesini şarkılarının hizmetine veriyor. Chicago'lu bir siyah. Joan Armatrading, Tracy Chapman'ı filan da aklınıza getirirseniz, folk'a bulaşmış nadir siyahlardan biri. Bir de başyapıtı var: "The New Folk Sound Of Terry Callier" adındaki bu albüm, Bob Dylan'ın cereyanlı aşamaya geçtiği yıllarda, 1965'de kaydediliyor, ama 1968'de yayınlanıyor. Callier'ın bugünlerde adının ufak ufak ortalıklarda görünmeye başlamasının sebebi, aradan 30 sene geçtikten sonra geçenlerde bir başyapıta daha imza çakmış olması: "Time Peace".

Peki bu 30 sene nasıl geçmiş Terry Callier için? Ölmüş mü, kalmış mı, müziğin uzağında nasıl yaşamış? Aslında 70'li yılların kütüğüne kayıtlı birkaç albümü daha var. Ama 83 senesinde tamamen müzik camiasının dışına çıkıyor. Küskünlükten falan değil, sadece kızı artık babasıyla birlikte yaşamak istediğini söylüyor. O da bohem alemleri terkedip hayatını kızına vakfediyor. Kurslara gidiyor, bilgisayar programcısı oluyor, iş arıyor, buluyor, Chicago'da devlet memurluğuna başlıyor... Ama şarkı yazmayı bırakmıyor, kızına evde gitar çalıyor, bazen de Chicago'daki küçük dost kulüplerinde sahneye çıkıyor. Hatta birkaç parçasını kaydedip lokal şirketlerden EP'ler yayınlıyor. Birkaç sene önce bu EP'lerden birinde yer alan şarkısının, "I Don't Want To See Myself"in remikslenerek İngiliz dans pistlerine terfi ettiğini şaşırarak öğreniyor. Ünlü DJ Gilles Peterson, tekrar plak yapması için Callier'ı yüreklendiriyor. Sonunda iş demin sözünü ettiğimiz "Time Peace"e kadar varıyor. Callier usulü caz ve folk şarkılarından oluşan albümün kapanış parçasına (bu yıl Akbank festivalinde izleyeceğimiz) Pharoah Sanders da tenor saksofonuyla konuk oluyor. Ben Harper, Beth Orton, Urban Species gibi gençlerin gizli kahramanı Terry Callier, memuriyetine son vermiş değil. Albümünü tanıtmak için Avrupa kentlerinde konserlere çıkıyor ama bu "yorucu" işleri senelik izin dönemine denk getiriyor. Son söyleşilerinden birinde, "şimdi tatildeyim, ama bu pazartesi işbaşı yapacağım" dediğini okuduk bir gazeteciye...

Albümünün adı, yani "Time Peace" aslında bir kelime oyunu: Barış (peace) ve parça, dilim (piece) kelimelerinin eşsesli olmasına dayanan bir kelime oyunu. Terry Callier, bu oyunu şöyle izah ediyor: "İnsanlar 'Time Peace' lafını duyduklarında, akıllarına hemen saat geliyor; zaman dilimi, zaman parçası (time piece) kastediliyor zannediyorlar. 'Time piece' bir zaman türü. P-e-a-c-e, yani Peace (barış, huzur, sükun) ise bir başka 'zaman'... 'Peace' çelişkinin, çatışmanın yokluğu demektir. Daha doğrusu, çelişkinin, çatışmanın sebeplerinin yokluğu anlamındadır: Açlığın yokluğu, yoksulluğun yokluğu, terorizmin yokluğu, ırkçılığın yokluğu, baskının-zulmün yokluğu, çocuk ölümlerinin kahredici yüksek oranlarının yokluğu ve insanların hayatını çekilmez kılan, denetleyen ve sömüren hükümetlerin yokluğudur. Dolayısıyla, zaman, barış zamanıdır: Peace time ya da Time peace."

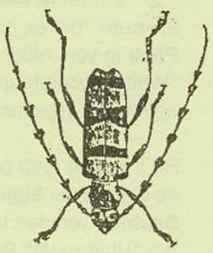

yeni albümünün kayıtları için California'da takılıyor. Bu arada Faithfull, otobiyografisinin film haklarını İrlandalı yönetmen ("Sol Ayağım" filminden tanıyoruz) Jim Sheridan'a verdi. Filmde Faithfull rolünü Faithfull'un yakın arkadaşı Kate Moss oynayabilir.

Eski The Cars elemanı **Ric Ocasek, Guided By Voice**'un yeni albümünün prodüktörlüğünü üstlenecek.

Juliana Hatfield, dördüncü albümü "Bed"i ağustos sonunda yayınlayacak.

Rocket From The Crypt, yeni albümü "RFTC"yi yayınladı.

Ben daha çok yabancı müzikleri, kendi yaptığım müzikleri seviyorum. Bir de insan kent kökenli olunca çok fazla türkülerden anlamıyor. Türkülerle ilişkin yoksa türkü yapmanın da bir alemi yok. Ben kendi müziğimi yapıyorum. Fakat Ayşegül'ün albümüne bir şekilde katkıda bulunduğuma inanıyorum. Çok iyi müzisyenler elimin altından geçti. Birçok stüdyo müzisyeni çaldı albüme. Grup Yorum'daki arkadaşlarla tanıştık. Onların müzik düzenleme anlayışını öğrendim. Daha sonra Birol Topaloğlu'nun "Heyamo" albümünde beraber çalıştık. Şimdi Grup Yorum'un yeni albümüne çalıyorum. Bu arada bakıyorum da, benim gitarcılık anlayışım değişmiş. Hatta Yorum'dan arkadaşlara onları kıskandığımı söyledim. Onlara çaldığım gitarlar, benim albümdekinden çok daha iyi oldu.

Tekrar albümüne dönersek...

Ayşegül'ün kayıtları sürerken Hasan stüdyoya geldiğinde Ercan benim kayıtları ortalıkta bırakıyordu. Olta atmaya çalışıyorduk. Sonra şarkıları dinledi. Ama bir eksiklik duyuyordu. Bir-iki şarkıya daha ihtiyaç olduğunu söylüyordu. Bir de müziğimi fazla kentli buluyordu. Belki şarkı söyleyişimi biraz daha sokak tavrıyla, efevari istiyordu. Tabii o konuda da haklı. Ama herkesin büyüdüğü, yetiştiği bir ortam var. Ben kent kökenli, problemli apartman çocuklarından birisiydim. Sokakta da oynamadım, kavga da etmedim. Hayatımda bir kere bilye oynadım, onda da hepsini kaybettim. Şimdi benim gibi sokakta kavga etmemiş insanlar müzik yapamayacak mı? Benim gibi insanlar var, ben de onların müziğini yapıyorum. Tavır değiştirmek bana yakışmazdı. "Pera'daki Yaşlı Dilenci"yi üçüncü albüm için düşünüyordum. Çok iyi bir rock şarkısı o. Üçüncü albüm sağlam bir rock albüm olsun istiyordum. Hasan, "beş tane parça getir" dedi. Bunların arasında "Pera'daki Yaşlı Dilenci"yi de götürdüm. Beğendi. Girdik stüdyoya, kaydettik. Çok ilginç oldu. Gerçekten de albümde olması gerekiyormuş. Bir de miksi değiştirdik. Herkesin çirkinlikleri örtmek için kullandığı reverb'ü hiç kullanmadık. Her şey kuru kuru... Aynı şu odada seninle konuşur gibi... Bir de bestesi bana ait olmayan tek şarkı "Son Çocuk"u koyduk albüme. Onun bestesi Mısırlı Kamal El Tawil'e ait. İlk başta "Mısırlı birinin yaptığı ezgi benim değil ki, nasıl kullanayım" dedim. Sonra dinledim, gerçekten de çok güzeldi. Sonra sözleri yazıldı. Çok güzel oldu. Derler ya, olacağı varmış...

Albümdeki şarkıların çoğunluğu sonuçta birkaç yıl öncesine ait. Şimdi olsa daha mı farklı olacak?

Kesinlikle. İstiyorum ki, besteyi yaptığım anda yan tarafta stüdyo olsun, hemen çalıp bitireyim, o da hemen ertesi gün radyolarda çalınsın. O şarkının o andaki ruhu, enerjisi var. Halbuki şimdi başka bir yerlerdeyiz. Şimdi gerçekten severek yazdığım şarkılar, belki birkaç yıl sonra ortaya çıkacak. Ama o zaman da bambaşka yerlerde olacağım. Ben, demek ki senede üç albüm filan çıkarmak istiyorum... Şimdi benim elimde üç-dört albümlük malzeme birikti.

Müzikle ilişkin nasıl başlamıştı?

İster istemez benim yolum kent ozanlığı. Sonuç olarak ailemiz burada yaşıyor. Burada büyümüşüz. Kentte müzik yapıyoruz. Çocukluğumda müzikle ilgili hatırladığım, bir babamın tambur çalması, bir de abilerimin gitar çalması var. O yıllarda Beatles'dan "And I Love Her"ü çaldığını hatırlıyorum abimin. Birisi Simon & Garfunkel'den şarkılar çalar, diğeri gruplarla takılırdı. Caddebostan'da Balık Adamlar diye bir grubu vardı. Babam ise gençliğinde çok istemiş müzikle uğraşmayı. Babası izin vermemiş. Çocukken evde bir yandan bunlar olurken, diğer yandan da ailemle klasik Batı müziği konserlerine giderdim. Piyano dersi alıyordum. Daha sekiz yaşımdayken Mozart'ın birkaç piyano konçertosunu ezberlemiştim. Böyle Batı müziğiyle içiçe büyüdüm. Üniversiteyi ailemin isteğiyle başka bir bölümde okudum, ama müziğe hep devam ettim, besteler yaptım.

Neler dinliyorsun?..

Vallahi pek fazla takip ettiğim söylenemez. Bir ara öyle bir döneme giriyorum ki, hiç kimsenin hiçbir şeyini dinleyemiyorum. Bu da canımı sıkıyor aslında. Takip etmem lazım, çok tembellik ediyorum. Ama eskiden beri dinlediğim Crowded House, Beautiful South var. O tür müzikler bana çok uyuyor. Cure da çok uyuyor. Türkiye'den Mask'ı çok seviyorum. Yaşar Kurt'un "Sokak Şarkıları" gibi bir tarz da çok uyuyor.

Söyleşi: **Ulaş Özdemir**

AJANS

Bütün yağmurları ve yağmur anılarını boğan bir yağmurdu. Kilolarca, tonlarca yağıyor, ormana çarpıyor, ağaçları makas gibi biçiyor, otları kesiyor, toprağı yarıyor, çalılıkları yoluyordu. İnsanların elini maymun eli gibi buruşturuyordu; katı, cam gibi yağıyor ve hiç durmuyordu. **RAY BRADBURY**, Uzun Bir Yağmur

Terbiye, günlük hayatımızda büyük bir rol oynar. Çevremizdekiler terbiyemize veya terbiyemizin kıtlığına göre bize not verirler. Mademki bitişik yazılır, tıpkı Medeski gibi.

Kumların ortasında tek bir palmiye / Ne kendime benzeteceğim onu / Ne de ortasında yer aldığı kumu / Başka bir şeye. **AHMET GÜNTAN**

Neden gözlerimi ben hiç kırpmıyorum, kırpmam; bunun üzerinde bir düşünülsün isterdim, istiyorum. **ECE AYHAN**

çok güzel şeyler bunlar / hiç hesapta olmayan / hesapsızlık çok güzel / savurganlık en kıral **FERHAN ŞENSOY**

iki gemi yanyana / haydayabilir misin / yarim benim sevdama / dayanabilir misin

"90'ların en iyi kadın şarkı yazarı" olarak anılan **Liz Phair**'in yeni albümü "Whitechocolatespacegg" ağustosta yayınlanıyor.

80'li yılların ünlü punk-tekno-glam ekibi **Sigue Sigue Sputnik**, yeniden toparlanıp "History Will Prove Us Right" adında bir albüm yayınladı.

Bob Dylan'ın 17 Mayıs 1966'da, Manchester'da Free Trade Hall'da verdiği efsanevi konserin kayıtları sonbaharda legal olarak yayınlanacak. 70'li yıllarda elden ele dolaşan korsan kayıtların artık bir hükmü kalmadı.

NUR YOLDAŞ

Başlar ay doğarken saltanatı...

70'ler boyunca gruplar kuran, plaklar yapan Ergüder Yoldaş'ın en değerli hediyesi 82 yılında gelmişti: "Sultan-ı Yegâh". Attilâ İlhan'ın şiirinden bestelediği şarkı 45'lik formatında çok popüler olmuştu, albüme de adını verdi, albümü de sattırdı. Attilâ İlhan'ın "Mahûr" şiirinden bir bestenin de bulunduğu albümde, Ergüder Yoldaş'ın şarkı sözleri, Nedîm'in, Abdülhak Hamit'in, Pir Sultan Abdal'ın da dizeleri vardı. Attilâ İlhan'ın şiirde denediğini, Yoldaş sanki müzikte deniyordu. Garo Mafyan'lı, Selçuk ve Uğur Başar'lı, Cengiz Teoman'lı İstanbul Gelişim Orkestrası'nın, Süheyl Denizci, Cüneyt Orhon, Sadun Aksüt gibi müzisyenlerin, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nın katıldığı albüm, her bakımdan devrin müzikalitesinin üzerindeydi. Düzenlemelerde, bestelerde, albümün bütününde Ergüder Yoldaş'ın varlığı, emeği gizliydi, ama şarkıları okuyan Nur Yoldaş, şarkılara nüfuz etmeyi başarmıştı, çığlık çığlığa vokaliyle zor bir albümü tutundurabilmiş, sevdirebilmişti. Albümün devamı sayılabilecek "Elde Var Hüzün"den sonra Nur Yoldaş müziği bıraktı, Ergüder Yoldaş, Büyükada'da sessiz bir isyana, suskun bir yitişe gömüldü. Türkiye popüler müziğinden çıkan bu iki ayrıksı figür, örneğine çok rastlanmayan bu fikir, yavaş yavaş silindi gitti, bazen iki cümle arasında geçiştirilir oldu, "ha, bir de o vardı" denildi. Halbuki, fazlasını hak ediyordu, sonradan hızlanacak müzikal arayışlara temel teşkil edebilirdi, başucu bir başvuru albümü olabilirdi. Beyoğlu Metropol, duymuşsunuzdur, geçenlerde albümü yeniden bastı, CD ve kaset formatlarında. Yeni devre, yeni nesle kapı açacak, fikir verecek, taban sağlayacak bu albümün basılması, "toplumsal hafıza" açısından da elbette takdire şayan bir girişim. Albümü edinelim, dinleyelim, unutkanlığı böyle böyle unutalım...

Roll'lan yuvarlan...

sarardıkça güzelleşen dergi

Eski sayılarımızı nerelerden mi temin edebilirsiniz?

Her zamanki gibi İstanbul'da Kod Müzik ve Pentimento'dan, Ankara'da ise Dost'tan...

YENİ ALBÜM

FUGAZI

End Hits

(DISCHORD)

Hard-core'un en önemli topluluklarından Fugazi yeni albümünde bir yandan eski, enerjik tınısını devam ettirirken bir yandan da eskiye oranla daha melodik ve durgun şarkılara yer vererek dinleyiciyi yepyeni bir çehresiyle tanıştırıyor.

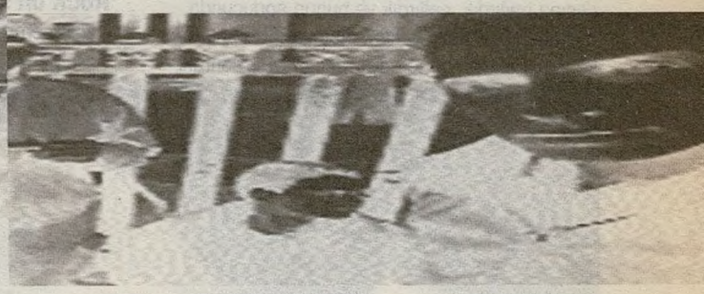

Hard-core'un efsanevi topluluğu Fugazi'nin diğer albümleri

13 Songs
CD/MC

Repeater
CD/MC

Steady Diet of Nothing
CD/MC

In On The Killtaker
CD/MC

Red Medicine
CD/MC

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 Faks: 0212 292 0473 kod muzik superonline.com

KODMUZIK

Smashing Pumpkins

Smashing Pumpkins'in dördüncü albümünün adı "Adore". Her iyi grubun bir gün sahip olması gereken bir "kara" albümü vardır ya, işte "Adore" da onlardan... Dazlak Billy Corgan ve James Iha-D'arcy çifti, eroin müptelası davulcuları Jimmy Chamberlain'le yollarını ayırdıktan sonra üçlü nizamda, manik-depresif bir albümle mesleğe devam ediyor. Pulse, The Face, Select ve Les Inrockuptibles'e anlattıklarıyla karşınızda Smashing Pumpkins.

Artık öteki taraftayız

"İyi"nin ölçüsü

Billy Corgan: Öğrendikçe ve tecrübe ettikçe daha ileri noktalara gitme arzusu duyuyoruz. Eleştirmenlerden üç yıldız alan bir sürü albüm var ki, pek o kadar iyi değiller. Sanırım neyin "şaheser" olduğu konusunda genel bir ittifak mevcut, ancak neyin "iyi" olduğu konusunda kafalar bir hayli karışık. Bize göre Beatles "her şey". Dolayısıyla egolarımızın "sağlaması"nı yaptığımızda kendimize şu soruyu soruyoruz: Bu Beatles kadar iyi mi? Ve diyoruz ki: Değil. O halde kendimizi geliştirmeliyiz.

Şimdi ne söyleyeceğiz?

Yıllarca ben ve benim akranlarım kıçımızı yırtarcasına bağırdık, çağırdık ve bunun sonucunda dikkatleri üzerimize çektik. İnsanlar bize kulak kesildi. Peki şimdi ne söyleyeceğiz? Bir sonraki düzeye geçmemiz gerekiyor: Deva bulma, "iyileştirme" düzeyine. İnsanların, teknolojik bir toplumdaki ruhsuzluğu görmelerine yardımcı olmak. Ve hiçbir şeyin önemsenmediği bir dünyada, neyin önemli olduğunu hatırlamak.

Aslolan şeyler

Oturup TV seyrettiğinde bütün gördüğün bir takım fason kahramanlar. Birilerinin kıçını yaladığı için 15 dakikalığına şöhret olanlar. Gelecekte onları kimse hatırlamayacak. İnsanlar TV denilen bu bok çuvalını pencereden aşağı atmalılar. Ve aslolan şeylerle temas kurmalılar: Dostluk, aile, iç huzuru...

Rock'un suyu çıktı...

Değişmemiz gerekiyordu... Rock'la gidilebilecek yere kadar gittik. Rock'un suyu çıktı artık. İnsanlar haklı olarak Rony Size'la falan ilgilenmeye başladılar. Grunge safsatasının üçüncü kuşağına katlanmak gayrı kabil. Onlarla hiçbir bağlantımız, alakamız yok. Şunu hissettik: Gürültülü müzik geldi ve geçti. Değerini yitirmiş şeyleri çalıp duran o eskimiş, tükenmiş grupların durumuna düşmek istemedik.

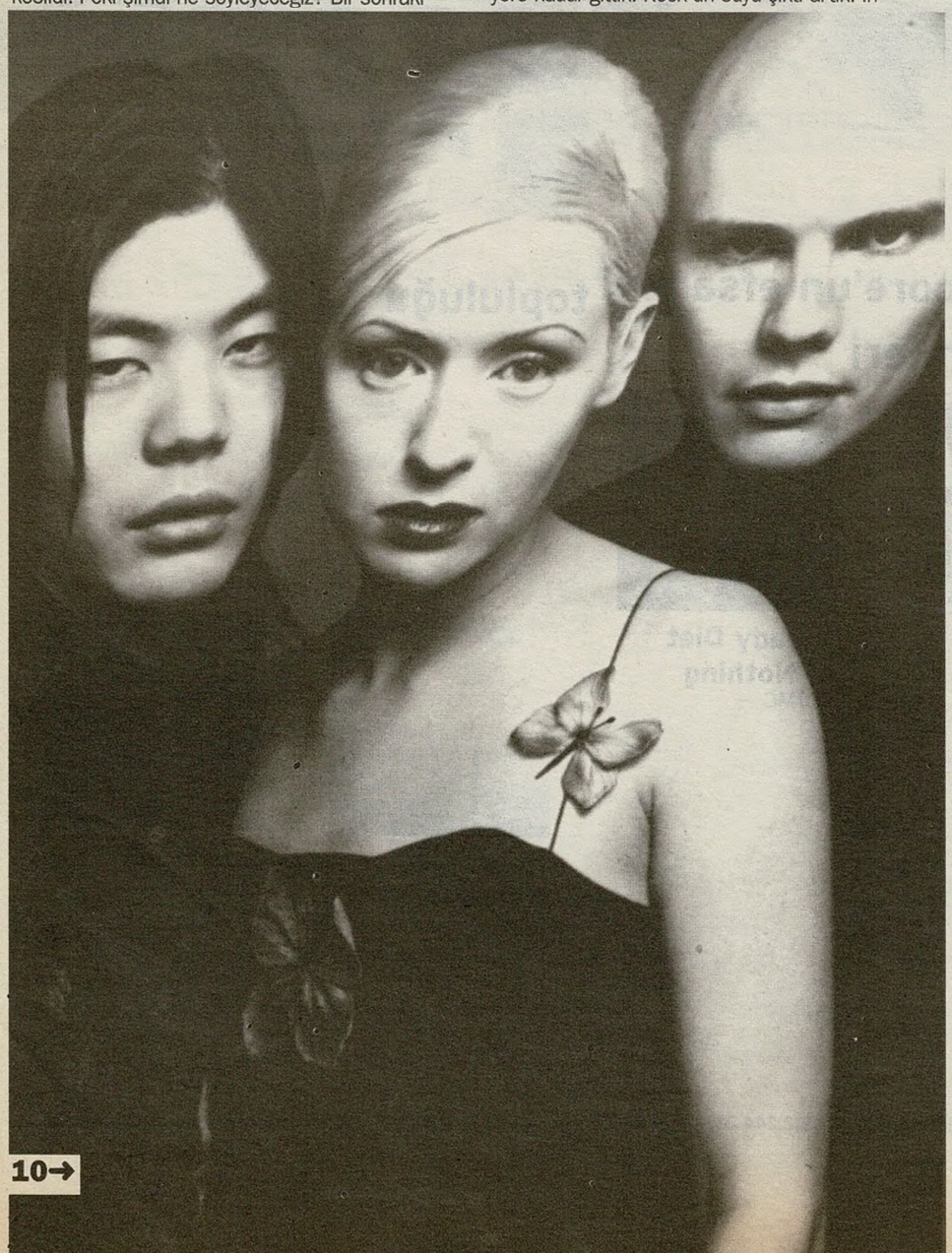

"Aka ak, maçaya maça"

Şu elektronik hikaye matah bir halt değil. Sadece, şarkıyı daha ilginç kılmaya yarayan bir alet. Benim için artık sentetik estrüman - organik enstrüman diye bir ayrım yok. Klavyede elde edilebilecek öyle bir lezzet var ki... Yanlış anlamayın, anti-rock bir tavır değil bu. Sadece "aka ak, maçaya maça" demek. Ve şunu farketmek: Müzikal olarak başka bir noktaya ulaşmanın yolu, en çok sevdiğimiz şeylerden uzaklaşmaktan geçiyor... Hâlâ yüksek sesli, öfkeli gitardan hoşlanıyorum ve inanın bana, oraya geri döneceğiz.

O eski Smashing Pumpkins

Jimmy Chamberlain'le aramızdaki o çok özel ilişkiyi ve birlikte geliştirdiğimiz dili, başka biriyle kurmamız mümkün değil. Başka bir davulcuyla çalmadan önce, belki de davulcusuz bir süreçten geçmemiz gerekiyor. Olan oldu artık, ortaya çıkan durumla başetmeye çalışıyoruz. İnsanların bildiği, sevdiği Smashing Pumpkins öldü artık. Sanki hâlâ o eski grupmuşuz; indie rock alemini altüst eden, milletin kıçına tekmeyi basan, herkese siktir çekip kafasına göre takılan o eski Smashing Pumpkins'mişiz gibi yapmıyoruz. Aslında, daire tamamlanmış oldu: Jimmy'le tanışmadan önce nasıl çalışıyorsak öyle çalışmaya başladık. Üçümüz ve de drum machine.

Her şeyi siktir etmek...

Saldırıya uğradığını düşünen bir hayvan ne yapar? Korkar ve dişlerini gösterir. İşte ben de uzunca bir süre böyle hissettim. Defansif bir hayvan gibiydim. Karar vermekte güçlük çekiyordum: Kaçsam mı, saldırsam mı? Bu iki nokta arasında gidip gelmem, hem grup için hem de benim için bir sürü sorun yarattı. Çok gereksiz şeylerdi... Müzik endüstrisinin pisliğine batmıştım. Derken, geçen yıl bir sabah yataktan kalktım, "aa" dedim, "sikerim belasını". Şimdi biliyorum ki, her şeyi siktir edebiliriz. Rock'n'roll'u da terkedebiliriz, parayı da, ayrıcalıkları da... Hepsine siktir çekebiliriz. Bunu bilmek insanı rahatlatıyor, mutlu ediyor.

Dylan'ların, Lennon'ların kavradığı şey

İnsanlar ölünce, insan ölüm hakkında düşünüyor. Birisinin ölümüyle ilgili her şey acıdır. Pek sevmediğimiz, saygı duymadığımız birinin ölümünü TV'de seyrederken bile bir elem duyarız. Kimse kimsenin gidişini görmek istemez.

10→

İnsanların bu albümdeki şarkı sözlerine fazla takılmamalarını diliyorum, çünkü aksi takdirde annemin ölümünü küçültmüş olurlar, onun ölümünü bir başka postmodern ilginçlik haline getirmiş olurlar. Annemin ölümü benim için çok daha derin: Ben insanoğlunun faniliğini göğüslemeye çalışıyorum... İnsanlar kendilerini çok önemsiyor. Halbuki, birey olarak zerre kadar önemimiz yok. Sanıyorum bütün büyük sanatçılar –Dylan'lar, Lennon'lar– bunu anlamışlardı. Onların eserlerini o kadar güçlü yapan da bu anlayıştı galiba.

Hayallerdeki adam ve kadın

Boşanmamın bu albüm üzerindeki etkisi sıfır. Bunu deşmeye kalkmayın, çünkü evliliğim hakkında tek kelime etmeyeceğim. Orası kapalı bir kapı. Her halükârda, ben bu albümdeki şarkıların, aşkın istismarına ve suistimaline dair olduğunu düşünüyorum. Sevilmeyi istemek, kısmen insanın kendisine verdiği değerle yüzyüze gelmesi demek. Kimi dostlarım, hayallerinin erkeği ya da kadınıyla karşılaşamadıklarından yakınırlar, ben de onlara şöyle derim: Diyelim ki, hayalinizdeki adama ya da kadına rastladınız, bakalım o sizi isteyecek mi? Buna verdikleri cevap "hayır" oluyor, o zaman ben de diyorum ki, "e, o halde, bu konuda bir şey yapmanız gerekiyor".

Yedi yıl önce, yedi yıl sonra...

Eğer bu albüm anlaşılmazsa, iyi olmadığından değil, insanların bulundukları müzikal noktanın ötesinde olduğu içindir. "Gish"i çıkardığımızda nasıl yaylım ateşine tutulduğumuzu hatırlıyorum. Bütün o indie rock zırvalarını, yeterince alternatif olmadığımız yolundaki eleştirileri, 70'lerden çok fazla etkilendiğimizi falan... İşte şimdi, aradan yedi yıl geçtikten sonra, öngörümüzün ne kadar isabetli olduğu meydanda. Olayların ne tarafa gittiğini biliyorduk ve bunu iliklerimize kadar hissediyorduk. Bu noktadan sonra, her şey çiçek gibi. Kasırgadan çıktık. Artık öteki taraftayız.

Şimdiki tutkum, yüzyılın sonunun bir folk yazarı olmak, Guthrie'nin, Bob Dylan'ın, Bob Marley'in eşdeğeri... New York'ta, evet, ünlüyüm. Ama İstanbul'da sokağa çıksam, hiçbir şeyim. Halbuki şimdi, Türkiye'de, Çin'de, İran'da saygı duyulan biri olmak istiyorum. "Kişi olarak ben" değil, "şarkı yazarı olarak ben".

Talih, kader, kısmet...

Smashing Pumpkins kurulduğunda 20'li yaşlardaydım, şimdi 30'umu geçtim. Grubu kurduğum zaman, oldukça kararlı bir heriftim. Nereye gitmek istediğimi kesinlikle çok iyi biliyordum ve gelinen noktaya bakılırsa başarısız sayılmam. Ama, emelime hemen ulaşmak için gerekli teknik donanımdan yoksundum. Sonra, işi talihe, tesadüflere bırakmaya karar verdim. "Talih" derken, kaderi, uğursuzlukları, belaları kastediyorum... Çok fazla uslu, ehli, yazma ve sahne karşısında fazla profesyonel bir grup istemiyordum. Uzun bir süre kayıp gitme, grubun kontrolünü kaybetme fikri beni çok heyecanlandırdı. Boşlukla flört etme fikri beni cezbediyordu.

Kız olmayı istedim

Yıllarca hep kız olmayı istedim. Cinsel bir manada, cinsel bir nedenle değil: Sadece aptal ve kaba saba hareketleriyle erkeklere benzememek için.

Çıplak bir albüm

Jimmy gibi birisinin bateri çalışıyla ve varlığının gruba kattığı enerjiyle rekabet etmeye imkan yok tabii. Her ne kadar daha önceden şarkıları hafifletmeye karar verdiysem de, "Adore"da onun olmaması şarkıların sound'unu belirleyen unsurlardan biriydi. Hiç şüphesiz bir önceki albüm bir çeşit sınır, aşmamaya karar verdiğim bir duvar oluşturuyordu. İnsan "Mellon Collie" gibi bir albüm dünyaya getirince, daha sonra çalışma şeklini değiştirmek gerektiğini bilmeli, iki yıl sonra mutlaka daha iyisini, daha güçlüsünü yapmak istemenin bir anlamı yok, hatta öyle bir takıntı intiharsı olabiliyor... Bu durumda, biz başka bir şey tahayyül ettik: Tamamen çıplak bir albüm; piyano, bas, birkaç hafif ritm, benim sesim... Temel fikir buydu: Çıplak bir albüm, belki biraz ilk Lennon'lar tarzında... Sonuçta, "Adore"daki şarkılar ilk başta tahayyül ettiğimden biraz daha fazla giyinik, ama yine de bu çıplaklık gözle görülüyor, elle tutuluyor.

İstanbul'da sokağa çıksam...

Tekniğin, sound'un arkasında hep bir takım tasarılar, konseptler vardır. "Adore" vakasında anlaşılması kolay bir akıl yürütme var: Aşırı iddialı olmadan şöyle diyebilirim, rock'ta gidilebilecek en uzak noktaya kadar gittik. Gönüllü olarak ka-

GELMİŞ GEÇMİŞ EN KIYAK RİFF, BEAVİS'LE BUTTHEAD'İNKİLER:

Da-da-dah, da-da-da-daah...

Karşılaştığınız en aptalca sorular neler?

James Iha: Önceleri, "siz bir grunge grubu musunuz" diye sorarlardı. Tabii D'Arcy de "bir rock grubunda kadın olmak nasıl bir şey" sorusuna muhatap olurdu hep.

Billy Corgan: En aptalca sorular, hipotetik durumlara ilişkin olanlar. "Eğer, grubunuz, 'Siamese Dream' şarkısının kayıtları esnasında dağılsaydı ne olurdu" türünden şeyler. Ne olacak, şimdi bir yerlerde samba çalıyor olurduk.

Hâlâ "grubun ismi nereden geliyor" diye soruluyor mu?

Iha: Tabii ki.

Corgan: Artık o kadar çok sormuyorlar, çünkü o soruyu sorduklarında öyle boş gözlerle bakmakla yetiniyoruz...

Peki, hiç bir kabak ezerken poz vermeniz istendi mi?

Iha: Şaşırtıcı ama, öyle bir poz vermemizi istemediler.

Corgan: Kolektif zekanın bu düzeyde olmaması takdire şayan bir şey.

Simpson'ların "Homerpalooza" adlı episodunda oynamanız ne kadar zamanınızı aldı?

Corgan: Çok eğlenceliydi, iki saat falan sürdü. Simpsons'larda rol almak üzerine konuştuğumuz süre, çekimlerden çok daha uzundu.

Simpson'lardan hangisinin yerinde olmak isterdiniz?

Corgan: Sabah akşam barda olan bir tip var ya, onun yerinde olmak iserdim.

Barney mi?

Corgan: Evet, o ayyaş herifin yerinde olmak isterdim. Çok kıyak bir tip.

Iha: Ben pek sık seyretmiyorum, onun için hangisinin yerinde olmak isterdim bilemiyorum...

Corgan: A, hadi... Yok mu hiç hoşuna giden bir tip...

Iha: Otobüs şoförü.

Corgan: Güzel... O kıyak bir tip.

Senin Barney'i tercih etmenin sebebi, içki içmeyi sevmen mi?

Corgan: Ben hiç içmem ki.

Niye?

Corgan: Sağlık sebebiyle. Bildiğiniz gibi bünyem pek güçlü değil.

Iha: Ben de iki biradan öteye gitmem.

Corgan: Eskiden dört-beş tane içerdi.

Iha: Şimdi sadece iki...

Birkaç yıl önce Amsterdam'a gittiğinizde epey esrar tüketmiştiniz. "Nane"ye düşkün müsünüz?

Corgan: Hayır. Amsterdam hikayesi şöyle bir şeydi; bilirsiniz, tipiktir: Amerikalılar Amsterdam'a gidince, "hadi şu esrarlı keklerin tadına bakalım" derler. Kimi insanlar bizi tanıyınca hayal kırıklığına uğruyor, çünkü "madde"ler totemlerimiz değil. Biz kıçımızı terletmeyi seçtik, hem çalışmak hem de kafa yapmak mümkün değil.

Rock müzisyeni olmasaydınız, başka bir iş yapabilmek için kalifikasyonunuz var mı?

Iha: Hayır, yok.

Corgan: Atma! Sen üniversiteye gittin.

Sen de profesyonel duvarcı değil miydin?

Corgan: O da nereden çıktı?

Smashing Pumkins'in '93 tarihli basın bülteninden...

Corgan: Doğru. Ona benzer bir şey söylemiştim, laf olsun diye... Bugüne dek sadece plak dükkanında çalıştım. Onun dışında, müzisyenlikten başka bir işim olmadı.

Hâlâ rock yapmayı seviyor musunuz?

Corgan: Elbette. Kimileri son albümümüzü anti-rock olarak değerlendirdi ama, hiç öyle değil.

Sizce gelmiş geçmiş en kıyak riff hangisi?

Corgan: "Purple Haze"... Ve Beavis'le Butthead'inkiler: Da-da-dah, da-da-da-daaah!

Sizi en çok şaşırtan, şok eden şey ne?

Corgan: İçinde buluduğumuz bu zamanın vahşeti.

Çağımızda masumiyetin yitirilişi söz konusu galiba...

Corgan: Tamamen öyle. Öyle bir noktaya geldik ki, artık on yaşındaki çocuklar bile olup bitenleri, nelerin döndüğünü biliyor. Şu anda okuduğum kitap, "Eightball Chicks" adındaki çetelere katılan yeni yetme kızlar hakkında; çok hüzünlü bir hikaye, çünkü bu çocuklar birbirlerini öldürüyorlar. Çok çarpıcı, çünkü bu olup bitenlerle sosyal politikalar arasında doğrudan bir ilişki mevcut. İngiltere'de işsizlik parası var, Amerika'da böyle bir şey yok.

Peki, insanlar işsiz kalınca ne oluyor?

Corgan: İşsiz kalıyor ve anası sikiliyor.

Hiç para alamıyor mu?

Corgan: Eğer çoluğun çocuğun varsa bir miktar para alabiliyorsun. Fakat mesela ben işsiz kaldığımda anam sikilmişti.

Iha: Para yerine bir tekerlek peynir veriyorlar.

Peynir mi?

Corgan: Evet, ben 19 yaşımdayken ve tamamen yoksulken devlet yardımı olarak peynir alıyordum, kocaman bir tekerlek peynir.

Şöhretinizi kötüye kullandığınız oldu mu hiç?

Corgan: Hemen hemen hiç olmadı. Biz o tür insanlardan değiliz.

→11

rikatürize edersek, Smashing Pumpkins'in bu ülkenin –ve birçok Batılı ülkenin– rock hayranı genç beyazlarını etkilediğini söyleyebiliriz. Şimdi, başka, daha geniş, özdeşleşmesi daha zor bir kitleye ulaşmak istiyorum. Bana şarkılarımdan etkilendiklerini söyleyecek siyah bir adam, siyah bir kadın tarafından yolda durdurulabilmek istiyorum; böyle bir şey asla başıma gelmiyor. Etnik çerçevemin; içinden çıktığım, geldiğim dünyanın sınırlarını aşmak istiyorum. Şarkı yazarı olarak şimdiki tutkum yüzyılın sonunun bir folk yazarı olmak, Woody Guthrie'nin, Bob Dylan'ın, Bob Marley'in eşdeğeri... New York'taki durumumuza bakarsan; evet, ünlü, tanınmış birisiyim. Ama İstanbul'da sokağa çıksam, hiçbir şeyim. Halbuki şimdi, Türkiye'de, Çin'de, İran'da saygı duyulan, adı geçen biri olmak istiyorum. "Kişi olarak ben" değil, "şarkı yazarı olarak ben". Benim müziğimin onların zamanını etkilemesini, bütün dünyada dinlenmesini, yazdığım sözlerin, hem çok mahrem hem de evrensel bir şekilde insanlara hitap etmesini arzu ediyorum. Müzik tarihinin büyük şarkıları okyanusları aşanlardır. Eğer bugünden yüzyılın sonuna kadar, o büyük şarkıların arasına on şarkı daha girecekse, onlardan birinin yazarı olmak istiyorum. Mühim olan şarkıcı değil, şarkı. Şimdi gitarımı elime aldığımda kendi kendime böyle söylüyorum.

Dylan, Young, Waits...

Dylan benim için mutlak bir model, bir örnek. Bir zeka örneği, bilinç örneği... Niçin yazmaya ve albüm çıkarmaya devam ediyor? Para için değil: mültimilyoner. Başarı için değil: dünyanın en tanınmış şarkıcılarından biri. Hayır, onu devam etmeye iten tek neden, şarkılar ondan daha güçlü ve bu dünyada insanlarla iletişim kurmak için o şarkılara ihtiyacı var. Aynı şekilde Tom Waits'i düşünün, Neil Young'ı düşünün: İşte benim modellerim onlar, bana Smashing Pumpkins'i dönüştürme cesareti verenler bu insanlar... Benim en büyük gururum şu: Son şarkılarımızı süsleyen bütün o güzel sesleri çıkarırsanız, şarkılar yine mükemmel bir şekilde ayakta duruyor: dörtlük, nakarat, sade bir hikaye... Bugün bana bir insan sesinin ve tahta gitarın tınısı, bütün bu rock davulları, seri halinde bağlanmış yığınla amplilerden falan çok daha gerekli geliyor.

Hiç değişmeyen bir şey..

Grubun tarihi bana şunu gösterdi: İnsan habire, defalarca defalarca, sınırsız bir şekilde hayatının ilk yirmi yılının travmatik deneyimlerini yaşayıp duruyor. Yanlış anlaşılma, yanlış değerlendirilme hissi; bende bir türlü izi tamamen geçmeyen bir yara açan bir duygu bu. Pumpkins'in hayatında kaç kez kendimi tamamen yanlış anlaşılmış hissettiğimi saymıyorum artık. Bizim kariyerimizde hiç değişmeyen bir şey varsa, o da şu: Dürüstlük, hakikat, her şeyi her zaman olduğu gibi söyleme gayreti. Halbuki bu meslekteki grupların çoğu, dinleyicilerine ve kendilerine yalan söylüyorlar. Biz her zaman fikirlerimizi hiç yalan söylemeden açığa vurduk. "Mellon Collie" döneminde, içimdekileri kabaca ifade etmek için kafamı kazıttım ve göğsünde "zero" (sıfır) yazan bir tişörtle dolaştım. Bugün de, bundan böyle, grubun şarkılardan daha az önemli olacağını söyleyerek aynı samimiyeti gösteriyorum. Şarkıların arkasında kendimizi silmeye ihtiyacımız var.

PUMPKINS HAKKINDA
15 RİVAYET

Bir: ***Smashing Pumpkins'ler simsiyah giysili, solgun yüzlü, mahzun, kederli, asla ve asla gülmeyen tiplerdir.***

Corgan: Tastamam öyle. İşte bunu deşifre edemezsiniz. Ben sadece ihtiyar bir gotiğim. Benim gotik köklerim kendilerini belli ediyor. Ama, Robert Smith'le tanıştığınızda bir bakıyorsunuz, ayağında lastik spor ayakkabıları, üstünde mavi bir gömlek...

D'arcy: O kadar şirin ki... O küçük lastik ayakkabılarıyla... 41 yaşında bir velet gibi...

İki: ***Billy Corgan'ın Smashing Pumpkins'i kurmasının sebebi, bilinçaltında çocukluğunu yeniden üretmesi ve o sıralarda birbirleriyle flört eden James Iha ile D'arcy'nin ilişkisinde, boşanan anne-babasını bulması...***

Corgan: Ne, ne? Bir daha söyle, bunu ilk defa duyuyorum...

D'arcy: Billy, Billy, ben bunu terapiden biliyorum. İnsan, hayatta çocukken içinde büyüdüğü ortamı ilelebet yeniden üretmeye çalışır.

Corgan: Bunda bir gerçek payı var galiba. Bilinçaltımda çocukluğumu, yetişme koşullarımı yeniden üretmek gibi bir düşüncenin olduğunu sanmıyorum ama, belirli bir dinamiğin mevcudiyetini anlıyorum, Smashing Pumpkins de bu dinamiği temsil ediyor herhalde.

Üç: ***Smashing Pumpkins'in kariyerist tutkuları onları alternatif rock dünyasından uzaklaştırdı. Örneğin, Pavement, Sonic Youth gibi isimler yüzlerine bakmaz oldu. Bu durum, kısmen de Smashing Pumpkins'in taşra kökenlerine burun kıvrılmasıydı.***

D'arcy: Bu bir bakıma doğru, çünkü eşek gibi çalışıyoruz. Evet, kariyer yapmak istiyorduk, hayatımızı kazanmak istiyorduk. Ben, hiç ama hiçbir zaman bir başkasının bana bakmasını beklemedim, kendi ayaklarımın üstünde durdum. Evleneyim de, çoluk çocuk yapayım da, kocam bana baksın diye düşünmedim hiç. Hep şu bilinçle yaşadım: Kıçımın terlemesi gerekiyor.

Corgan: Biz işçi sınıfı kökenliyiz. Çalışmak utanılacak bir şey değil. Uğraşmak, didinmek ve evet, bu işi bir kariyer olarak görmekte yanlış bir şey yok. İlk yıllarımızda üstümüzü başımızı, yediğimizi içtiğimizi bu işle karşılıyorduk. Bu işe part-time bir hobi gözüyle bakmamız mümkün değildi. Biz New York'un entel çevresinden gelmiyoruz, kafelerde oturup entellektüel mevzuları tartışarak yetişmedik. Dürüst olalım. Bir grup olarak biz allah vergisi yeteneklerle donanmış değiliz. Bazı insanlar, Kurt Cobain veya Shirley Manson gibileri, star doğarlar. Daha doğarken kıçlarında bir damga vardır: "Her yol açık!" Onlar doğuştan rock DNA'sına sahipler. Bizim gibiler ise gerçekten iyi bir şeyler yapmak için çok çalışmak zorundalar.

Dört. ***"Gish", "Siamese Dream" ve "Melon Collie" ergenlik çağı meseleleriyle iştigal eden bir trioloji olarak değerlendirildi. Yeni albüm, "Adore" ise Billy'nin olgunlaştığını imliyor...***

Corgan: Bir bakıma evet. Dünyanın bize gösterdiği reaksiyona gösterdiğimiz reaksiyonu aştığımız bir noktadayız. Ama biz hep aynı değerleri savunuyoruz... Bundan üç yıl geriye gidelim. Ne yapıyorduk? Sahneye çıkıp eski usûl rock yapıyorduk. Entellektüalizme pabuç bırakmadan; ölüm, şu, bu gibi mevzulara girmeden şarkılarımızı söylüyorduk. Ama şarkılarımızın yoğun, etkileyici sözleri vardı. Dinleyicilerin kimisi yumruğunu havaya kaldırıp "rock on" diye bağırırken, kimisi de bir köşeye çekilip ağlıyordu.

Beş: ***"Gish" ve "Siamese Dream" döneminde Pumpkins tiksinç bulunuyordu. Halbuki, yaptıkları bugün Radiohead'in yaptığı şeylerdi. Yani, Pumpkins, Radiohead Radiohead olmadan önce Radiohead'di.***

Corgan: Ben de bunu söyleyip duruyorum. O albüme bayılıyorum, çok uzun bir zamandır yapılan en iyi iş. Ama insanlar bu

büyük senfonik rock hakkında konuştukça şunu söylemek geçiyor içimden: Biz bunu 93'ten beri yapıyoruz, ama alkış almıyoruz, her şey tuhaf bir drama içinde kaybolup gidiyor. Biz ortadan kaybolana kadar kimse gerçekten ne yaptığımızı farketmeyecek. Öte yandan, ah, evet, Radiohead iki milyon plak satmayı hakediyor... 1984'te, okuldayken bir makale yazmıştım, onu bulup göstermeliyim, çünkü kimse inanmayacak; 17 yaşındayken yazdığım o makalede şöyle demiştim: Geleceğin üç büyük grubu Metallica, U2 ve REM'dir.

D'arcy: Ha siktir, çok acayip.

Altı: ***Izdırap ve elem Corgan'ın yaratıcı gücünün temel kaynakları...***

Corgan: Hayır, doğru değil. Bugüne dek verdiğim bütün mülakatlara bakabilirsiniz, bu değerlendirmeye hep karşı çıkmışımdır. İnsanlar benim özel hayatımla ele aldığım sorunları birbirine karıştırıyorlar. Toplumsal sorunları ele aldığımda kendi öznel sorunlarımı anlattığımı sanıyorlar. Mesela, çocukların istismar edilmesinden söz ettiğimde, kendimden bahsetmiyorum, istimar edilen bütün çocuklardan bahsediyorum. Yalnız olmadıklarını bilsinler, anlasınlar ve ortak bir enerji hissetsinler diye... Başlangıçta, yüksek volümlü bir grup olmamız gerektiğini biliyordum. Ama, duygusal yoğunluk anlamında yüksek volümlü. Dolayısıyla duygusal yoğunluk taşıdığını düşündüğüm konuları ele aldım. Şöyle bir şey değildi: "Bakın, ızdıraplarımdan bahsediyorum". Naif bir biçimde insanların bu şarkıların bağlamını bilmek isteyeceklerini zannettim. Bana şarkılarımın duygusal yoğunluğunu ve sahiciliğini sorduklarında, durum tıpkı bir insanın punk rock tutarlılığının, sahiciliğinin sorgulanması gibiydi. İnsanlar punk rock tutarlılığını sorguladıkları zaman, "16 yaşındayken kafa traşım mohawk'tı" türünden izahatlar yapmak zorundasın. İşte aynen o şekilde, Smashing Pumpkins olarak tutarlılığımız, sahiciliğimiz sorgulandığı zaman, "16 yaşındayken ebeveynlerimden çok fena dayak yemiştim" diye açıklama yapma ihtiyacı hissettim. Bir yandan söylediğim şarkıların gerçekliğini, sahiciliğini savunmaya, bir yandan da o şarkılar vasıtasıyla mahrem bir iletişim kurduğum insanlara ihanet etmemeye çabalıyordum... Her neyse, bunlar harika şarkılar ve çok iyi kaydedilmiş albümler. Zamana meydan okuyan bir müzik. Kim sadece bugün için müzik yapar ki? Biz ebediyiz.

Yedi: ***Smashing Pumpkins ismi "kabak tabancası" sözcüğünden geliyor. Arkansas taraflarında, yöre halkı cadılar bayramından sonra, bayramda kullanılan kabaklarla atış talimi yapıyor; maksat mümkün olan en uzak mesafeden o kabaklara kurşunları isabet ettirmek. Bu, TV'deki "News At Ten" programında anlatılmıştı...***

D'arcy: Ne, ne? Kabak tabancası mı? Bunu hiç duymamıştım.

Corgan: Alakası yok. Grubun ismini kimse anlamadı. Smashing Pumpkins, "fantastik kabak" anlamında. Saldırganlık, huysuzluk edimleriyle bir alakası yok. Bir sebzeye, bir sebzenin güzelliğine övgü, hepsi bu.

Sekiz: ***Billy Corgan, Marilyn Manson'ın ısrarı üzerine burnuna "sea monkeys" çekmiş. Ve şimdi Corgan'ın sinüsleri harapmış.***

Corgan: Yalan. Çekmedim, çekmem de. Marilyn yalancının teki.

D'arcy: Marilyn insanın gözünün içine baka baka yalan söyler. Kontakt lenslerin bir faydası bu galiba.

Corgan: Ben yalan söyleyemem. Eğer birisi gözlerime bakıyorsa, yalan söyleyebilmem mümkün değil. Ben kokain bile çekmedim. "Sea monkeys"i niye çekeyim? Bugüne kadar burnuma çektiğim bir şey olmadı.

Dokuz: ***Solo albümüne bakılırsa, James Iha "iyi çocuk" ve/veya Evan Dando olmak ister gibi görünüyor...***

D'arcy: Evan mı? Ben şahsen Evan olmak istemezdim. Onu severim ama...

Iha: Benim Evan'la alıp veremediğim yok.

D'arcy: James, Evan'dan daha yakışıklı. Saçları harika!

Iha: Evan'ın güzel bir sesi var. Ve güzel şarkıları.

D'arcy: Ben Evan'ı severim –ayık olduğunda... Ayıkken dünya tatlısıdır. Ama sarhoşken berbattır.

Corgan: Tıpkı benim gibi. Ben ayıkken berbatımdır, sarhoşken ise dünya tatlısı.

On: ***D'arcy, alternatif rock'un "ürkünç dişi" ikonu rolüne soyunuyor, kendisine öyle bir imaj yapıyor.***

Corgan: Bana bunu söyleyen çok oldu. Ama gerçek şu: D'arcy müzik yaparken kendisini kaybediyor.

D'arcy: Evet. Ben sahnedeyken, aslında orada değilim.

Corgan: D'Arcy öylesine punk rock ki, şov yapmak gereğini hissetmiyor bile.

D'arcy: Yapamam ki zaten. Berbat bir sahne korkusu var bende. Sahneye çıkabilmem için bedenimden çıkmam gerekiyor. Transa geçmem lazım. Aksi takdirde sahneye çıkamam. Bazen şöyle oluyor: Billy, "niye çarşafladın" diyor, ben de "bilmem, hatırlamıyorum, orada değildim" diyorum. Sahnedeyken, bir an için "geri dönersem", gerçekliğe dönersem, ödüm bokuma karışıyor.

Onbir: ***Billy Corgan, verdiği mülakatlarda projelerinden, gelecekteki albümlerden öyle bir bahsediyor ki, kendisini bağlıyor, böylelikle kendi kendisine meydan okuyor, söyledikleriyle "çıta"yı oluşturuyor, sonra da dediklerini gerçekleştirmeye çalışıyor. 1995'te, "Adore"un elektronik bir albüm olacağını söylemişti. "Adore"un sakin ve yumuşak olduğuna bakılırsa, Corgan ilk defa söylediğini yapmamış ya da yapamamış durumda.***

Corgan: Bu doğru. Başlangıçta, "Adore"u elektronik bir albüm olarak tasarlamıştım. Fakat yol almaya başladıkça, öyle olmayacağı, olamayacağı ortaya çıktı. 96'da, biz turnedeyken annemi kaybettim. Bu, albüm hakkındaki kararımı değiştirmeme sebep oldu. Annemin vefatı, bana hayatın kısa olduğunu ve insanın neyi doğru buluyorsa onu yapması gerektiğini farkettirecek cesareti verdi. Bu birkaç cümlede anlatılabilecek bir şey değil, bir sürü komplike detay var, onlara girersek bu söyleşi saatlerce sürer.

Oniki: ***Smashing Pumpkins fanları kollarına, bileklerine jilet atan, mor mürekkeple mektup yazan manik insanlar...***

Corgan: Evet, daha yeni öyle bir mektup aldım... *(ceketin ceplerini karıştırmaya başlıyor, bulma umudunu yitirince söze kaldığı yerden devam ediyor)* Mor mürekkeple yazılmış bir mektup. Diyor ki, "Smashing Pumpkins ismini kullanmaya hakkınız yok, çünkü o isim Jimmy Chamberlain'li grubun ismi". Envai çeşit dinleyicimiz var, çok geniş bir yelpaze söz konusu. Deminki örneğin yanısıra, işinde gücünde, gayet normal tipler de var. Bizim dinleyicilerimiz hep çeşitlilik arzetmiştir.

Onüç: ***Smashing Pumpkins, Jimmy Chamberlain'in yerini alacak bir davulcu bulamayacak ve her seferinde başka bir davulcunun çaldığı bir üçlü olarak yoluna devam edecek...***

Corgan: Şimdilik bu doğru. Chamberlain'le geldiğimiz noktaya başka birisiyle ulaşmak için en az on yıl gerekir. Artık o eski Smashing Pumpkins olmaya gayret etmekten vazgeçtik.

Ondört: ***Shirley Manson, Billy Corgan'ın "g.t" olduğunu söylemişti...***

Corgan: Shirley!.

D'arcy: Aslında Shirley'nin söylediği şuydu: "Herkes Billy'nin g.t olduğunu söylüyor, ama bu alemde iş yapıyorsan kimsenin dediğine kulak asmamak lazım." Yani, Billy, Shirley seni savunuyordu.

Corgan: Shirley'nin beni sevdiğini sanıyorum.

D'arcy: Kesinlikle.

Corgan: O bir star.

D'arcy: Ona bayılıyorum. O bir kıvılcım. Oyunun kurallarını reddeden biri.

Onbeş: ***Hole'un yeni albümünün arkasındaki adamın Corgan olduğu söyleniyor.***

Corgan: Doğru. Albümün svengali'si benim. Beni svengali olmaya o davet etti. Fakat albümün bitmesinden birkaç ay sonra bunu inkar etti.

D'Arcy: Billy'nin pek o kadar katkıda bulunmadığını, sadece prodüksiyonu üstlendiğini söylemeye başladı.

Corgan: Bu çok saçma. Pastanın hepsi onun olsun istiyor. Aslında, indie rock aleminin kendisi hakkında ne düşündüğü konusunda hâlâ çok hassas. Bir yandan Versace reklamlarına çıkıyor, öte yandan Melody Maker'ın hakkında ne diyeceğini dert ediyor. Ya o, ya bu Courtney! Bir seçim yapmak zorundasın. Benim ona söylediğim şuydu: "Sen şimdi uluslararası bir şöhretsin. Eğer bir indie rock plağı yaparsan, seni çiğ çiğ yerler. Onun için gerçek bir albüm yapmalısın; gerçek şarkılar, gerçek sözler..." Daha yolun başındayken uyardım onu. Dedim ki, "önceki albümünün Kurt tarafından yazıldığı düşünüldü. Dolayısıyla, benim yardımımı insanların nasıl karşılayacağını göz önüne alarak kabul ediyor musun?" Üç hafta boyunca her gün oturduk –ben piyanoda, o ve Eric gitarda– şarkı yazdık. Üç eski arkadaş olarak ve üç eski arkadaşın yapması gerektiği gibi... Ben olmasaydım yeni bir Hole albümü olamazdı. Courtney motivasyonunu kaybetmişti, rock alemine dönüp dönmeme konusunda kararsızdı. Ona dedim ki, "sen hâlâ bir müzisyensin, bu senin ikinci işin değil, asıl işin." Kıçını kaldırıp şarkı yazmasına, stüdyoya girmesine önayak oldum... Yedi şarkıya katkıda bulundum. Toplam katkımın yüzde 25 civarında olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Şu anda ona zerre dostluk duymuyorum. Kendimi... Afedersiniz... *(durakşıyor)* Hayır, başka bir şey söylemeyeceğim, çünkü söylersem olay iyice çığrından çıkacak... O şimdi "diva"lıkla iştigal ediyor. Ve divalar böyle olur. Céline Dion'ların dünyasına bir bakın... Onlar kendilerinin dışında, ötesinde bir varlıktırlar.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

Garbage Kendilerine "çer-çöp" ismini layık görerek üç sene evvel yola koyulmuşlardı. Üç orta yaşlı delikanlı ve şantözlerinin etrafa yaydığı ışık hiç sönmedi. En nihayet ikinci albüm "Version 2.0" göstere göstere geldi. İskoçyalı kızıl Shirley ve vaktiyle Smashing Pumpkins, Nirvana, Sonic Youth albümlerine imza çakmış "tövbekar grunge'cı" Butch Vig, Garbage'ı anlatıyor. Les Inrockuptibles ve Melody Maker'dan naklen...

Bir David Lynch karakteriyim...

SHIRLEY MANSON

Garbage nispeten yeni bir grup; sen giderek ilerleme kaydettiğiniz, her albümün bir öncekine göre daha oturduğu gibi bir his duyuyor musun?

Shirley Manson: Birbirimizle çok daha fazla yakınlaştık, artık çok özel bir ilişkimiz var ve toy bir grubun yapamayacağı şeyleri deneyecek kadar birbirimizi tanıyoruz artık. Garbage bir çalışma ekibi olarak sınırları keskin olmayan bir grup; çok özgür, roller tanımlı değil: Herkes her konuda fikrini söyleyebiliyor, oyunun her aşamasına katılabiliyor. Bence, bu bütünlük bizi "Version 2.0"ya ulaştırdı. İlk başta, bu ifade özgürlüğü bir rock grubu için doğal bir şey değil: Bunun için emek harcamak, bunu hak etmek gerekiyor. Karşındakinden eş değerde bir şey vermesini ummadan önce, senin kendini tamamen olaya vakfetmen gerekiyor. Daha sonra, hakikaten çıplak olduğunda, hiçbir tabu, hiçbir oyunculuk biçimi kalmıyor... Benim açımdan, olay tam birinci albümden sonra koptu: Bence, bir rock grubunda çalıp söylemek için tamamen dürüst ve açık olmak gerekiyor.

Daha ilk albümünüzde grubun kaynaşmışlığı insanı etkiliyordu. Bu, birbirine bu denli bağlı, kaynaşmış çete duygusunu uyandıran ne?

Aslında, işin başında çok büyük şans var: Tamamen aynı dalga boyunda üç herif ve bir kızın karşılaşması bir kere mühim olay... *(gülümsüyor)* Her şey burada başlıyor. Bu grup, bir mantık evliliğinden ziyade, kaderin gülümsemesi. Olay, bir emeğin, çalışmanın sonucu olmaktan ziyade talihin eseri. Şurda burda, dergilerde Garbage hakkında teknolojiye kafayı takmış, 24 saat aralıksız stüdyoda vakit geçirebilen grup türünden yazılar okuduğumda yüzümü buruşturmadan edemiyorum. Dışarda bir dünyanın olduğunu hakikaten unutabilme kapasitesine sahip olan Butch'ı (Vig) saymazsan, bizi diğer gruplardan farklı kılan hiçbir şey yok: tembellik, sıkıntı, ilham eksikliği... İnsani bir albüm tasarlayabilmek için gereken her şey bizde de var anlayacağın... *(gülümsüyor)*

"Version 2.0"nun kayıtlarına nasıl bir ruh haliyle giriştin?

Ben de kendime çok şaşırdım aslında. Son derece sakin, soğukkanlı, gerginlikten uzak... Bugüne kadar asla kendimi bu kadar bana ait bir yerde hissetmemiştim, sanki bir misyon üstlenmişim gibi... Dördümüz de bu şarkı taslaklarının başında stüdyoda bulunmaktan müthiş mutluyduk –çünkü ilk başta ortada pek bir şey yoktu, sadece, birkaç fikir vardı... İlk albümden kesinlikle daha kolay oldu, ama aynı zamanda, etrafımızda hiçbir duvarın olmaması bizi biraz şaşkına da çevirmişti. Benim gibi, kendisini hiçbir zaman yerinde hissetmemiş birisi için, bu du-

SHIRLEY'NİN PLAKLARI

Çünkü ben bir "kızıl"dım

Nina Simone
(Nina Sings Ellington)

Bunları dinleyerek büyümüştüm, şimdi anneme minnettarım. Bugün bir şarkıcı olduysam, Nina Simone, Peggy Lee ve Ella Fitzgerald sayesindedir bu. Aslına bakarsanız, "Nina Sings..." öyle ahım şahım bir albüm değil, fakat o kadar çiğ ve şaşırtıcı bir "I Got It Bad And That Ain't Good" yorumu var ki... Ne zaman dinlesem bitirir beni!

Siouxsie And The Banshees
(The Scream)

Deli dolu ergenlik çağlarımda olmak istediğim her şeyi kendinde toplamıştı Siouxsie; ilk genç kızlık ilahımdı. Son derece güçlü ve incelikliydi. Bakın, "Jigsaw Feeling" gibi şarkılarında nasıl bir "enerji" var! "The Scream"i bugün bile dinlerim ve yine müthiş etkileyici gelir bana. Bir de, her zaman onun gibi siyah saçlı, siyah sürmeli olmak istemiştim, ama bu biraz ümitsiz bir durumdu, çünkü ben bir "kızıl"dım!

David Bowie
(Aladdin Sane)

"Ziggy Stardust" da olabilirdi tabii ama, "Aladdin Sane" aldığım ilk albüm oldu... Evet, aldığım ilk albüm! Bugün de "Aladdin Sane" ne zaman elime geçse, sonuna kadar dinlemeden bırakamam. Aynı zamanda Bowie, bir yakınlık kurabildiğim ilk erkek şarkıcı olmuştu. Aşikar bir "feminen" tarafı vardı ve o yıllarda karşıma çıkan erkek şarkıcıların çoğu fazla "erkek" tavırlıydı...

Patti Smith Group
(Wave)

Bütün zamanlarımın en güzel şarkısı işte bu albümde: "Revenge". İlk dizelerine bayılıyorum "Revenge"in: "Kendimi üzgün hissediyorum, hadi bunu kutlasak ya!.." Patti Smith Group'u, özellikle de Patti Smith'i çok seviyorum. En gözde kadın şarkıcılarımdan biri; ama "kadın" olmasının bir önemi yok. Ne yaparsa yapsın, zerre kadar cinselliğine sırtını dayamıyor. Mevzuya girdiği zaman da, tam bir "fenomen" olup çıkıyor!

The Velvet Underground
(The Velvet Underground)

Bu albümde, adamların bacakları arasında neyin uzandığını keşfettim ve çoğu kez kulaklarının arasında neyin uzanmadığını! Benim favorim "Candy Says"; çok iç burkucu bir şarkı. Hele şu sözler: "Bedenimden nefret etmek için büyütüldüm!" İlk cinsî münasebetlerime rastlıyor bunlar... Beden ritmi

14→

rum biraz sarsıcıydı, ama olumlu manada. Kendimi güven içinde hissettiğim için, ilk albümde hayatta denemeye yeltenemeyeceğim şekilde sesimle oynamaya cesaret edebildim. Onlarca fikir önerdim, olaya tamamen dahil oldum, çünkü kendimi güvenilir ve yetkin hissediyordum. İnsanı hem fazlasıyla taltif eden, hem de duygusal anlamda alt üst eden bir tecrübeydi. Gün boyu kendinden o kadar verip akşamleyin tek başına bir otel odasında kalakalmak, üç-beş hafta sonra insanın sinirlerini bozabiliyor. Stüdyodan çıkınca, oteldeki odama dönüyorum ve sözler üzerine çalışmak üzere bilgisayarımın ekranının karşısına yerleşiyorum. Odamda bunun dışında hiçbir şey yok. Bavulumu boşaltmıyorum, tek bir fotoğraf bile çıkartmıyorum: Eşyaya, dekorasyona kesinlikle ihtiyacım yok. Burada geçici olduğumu biliyorum, ne Madison'da, ne Amerika'da kendimi evimde hissedebiliyorum. Ben her zaman yapacak bir sürü şey bulabildiğin tam bir Avrupa şehri olan Edinburgh'da büyüdüm. Müzelere, sanat galerilerine, sinemalara, tiyatrolara bayılıyorum. Madison'da insan sıkıntıdan patlıyor... İkide bir, saat sabahın 3'ünde stüdyonun asistanına, odama gidip uyuyamayacak kadar gergin olduğumu söylüyordum. Ben araba kullanmayı bilmediğim için, şehir içinde tur atarak beni gezdirmeyi kabul ediyordu. Fonda Radiohead dinliyorduk.

Tıpkı bir David Lynch filmi gibi: Otelde yaşayan yabancı bir kadın; bütün şehir uykudayken şoförü onu dolaştırıyor, fonda Radiohead çalıyor...

Ben tam bir Lynch karakteriyim zaten, bu bazen beni endişelendiriyor... *(gülüyor)* İşin tuhafı, birkaç ay önce David Lynch bize merhaba demeye geldi. Madison'da bir evi varmış, ve bir gün hiç haber maber vermeden, yanında oğluyla beraber stüdyodan içeri giriverdi. Oğlu "Eraserhead"deki karakterin tıpkısının aynısı: Aynı yüz, aynı saç kesimi, hık demiş burnundan düşmüş... Çok sembolik bir karşılaşma oldu...

Madison'daki hayatında Garbage'dan ve otel odandan başka hiçbir şey yok mu?

Taparcasına sevdiğim bilgisayarım dışında hiçbir şey; bilgisayarım benim sahip olduğum en pahalı şey. Bütün fikirlerimi orada biriktiriyorum, onun içinde çok mahrem bir günlük tutuyorum, sonra Internet başında da müthiş zaman geçiriyorum. Internet'e tamamen takmış durumdayım. Orada yeni deneyimler, keşifler, sürprizler arıyorum. Daha büyük ölçekte giriştiğim bir şeyi sentetikleştiren bir dünya Internet: Kendimi tamamen geçmişimden kurtarmak, en ufak bir nostalji ya da kin duymadan içinde bulunduğum anı yaşamak... Garbage'la beraber stüdyoda olduğum zaman ya da sevgili bilgisayarımın başındayken kendimi boşlukta hissetmiyorum, ağır bir ruh haline girmiyorum. Bir anda, bütün geçmişim uçuveriyor.

Niçin geçmişinin üstüne bir sünger çekmeye bu kadar ihtiyaç duyuyorsun?

Bu, hayatta kalmaktan, kurtulmaktan söz eden bir albüm. Benim ilerleme şeklim bu: Bazı kişileri ve bazı acılı duyguları, onlara bir şarkı adayarak gömmek. Sonra, bir kere çıban patladıktan sonra, hafiflemiş bir ruh ve zihinle yeniden yola koyulmak. Bu sözlerin bana çok büyük bir yararı dokundu, beni sağalttılar. Ama hala ameliyat gerekiyor...

Sürekli çocukluğumla hesaplaşıyorum; çocukluğum oldukça mutlu, ama biri benden büyük diğeri küçük iki kız kardeş arasında geçtiği için biraz da yaralayıcıydı. Bu iki kız kardeş arasında kendimi hep çok sefil, çok değersiz hissettim. Dolayısıyla, şimdi Garbage'da o yılların muhasebesini yapıyorum, eski defterleri kapatıyorum... Yine de ailemle kavga halinde değilim, tam tersine. Özellikle yıl başına doğru, Edinburgh'a evime döndüğüm, geçmişi yeniden yaşadığım zamanlar, en mutlu olduğum anlar. Aileme, genç kızlığımdaki odama, kitaplarıma, plaklarıma kavuşmak hoşuma gidiyor... Ama çok kısa bir süre sonra, tekrar gitme ihtiyacı duyuyorum. Bence, insanın bağlı olduğu şeylerden uzaklaşabilmesi de bir ayrıcalık: Böylelikle çok daha fazla kıymetleniyorlar. Amerika'da yabancıların arasında yaşamak kişiliğimin ve kültürümün bilincine varmamı sağladı.

Garbage üyeleriyle Madison'da ilk defa karşılaşmanızı nasıl hatırlıyorsun?

Dehşete kapılmış bir haldeydim. Uçaktan indiğimde korkudan karnıma sancılar girmişti. Kendi kendime "Allahım bu delikte ne işim var? Onların düzeyinde olmadığımı hemen anlayacaklar" diyordum. Birkaç hafta önce New York'ta karşılaşmıştık ve daha ilk günden, bana bir şarkıcıdan daha fazlası olmam gerektiğini ve olacağımı söylemişlerdi. Onların kafasına göre, şarkılar için fikirler verecek düzeyde, Garbage'ın dördüncü beyni olacaktım –bu kadar deneyimli heriflerden böyle bir fikir gelmesi çok cömertçe. Hayatında tek bir nota bile yazmamış ben, daha Madison'daki ilk saatlerimde maskemin düşeceğini düşünüyordum.

Peki nasıl yırttın?

İlk günler, provalardan sonra, Duke (Erikson, gitarist) muhabbet etmek için beni göl kıyısına götürüyordu. Bir akşam kendimi suya attım: "Duke, bu şarkı için bazı sözler ve bir melodi var aklımda. Dinlemek ister misin?" Bunu söylerken onun yüzüne bakmaya bile cesaret edemiyordum. Bir saat sonra, otelde soğuk algınlığından geberiyordum... İşte böyle başladı her şey.

Senin sesinden ne bekledikleri hakkında tam, kesin bir fikir var mıydı kafalarında?

Hatta belki fazla kesin, ama benim kendi yolumu bulup onlarla aynı sonuca kendi kendime varmama izin verme zekiliğini gösterdiler. Bu arada, "Version 2.0"da çok daha fazla zevk aldım. Yeni şarkılarda, doğal sesim, bilinçli sesimin önüne geçti. İlk defa, albümdeki bütün sözleri de ben yazdım; bu da stüdyoda şarkıların yorumunu çok kolaylaştırıyor.

"Version 2.0"daki şarkı sözlerinde genel ton fazla acı, hatta kindar...

Bu göze aldığım bir seçim: Kendimi hakikatte olduğu gibi gösteriyorum. Bu, hayatta kalmaktan, kurtulmaktan söz eden bir albüm. Benim ilerleme şeklim bu: Bazı kişileri ve bazı acılı duyguları, onlara bir şarkı adayarak gömmek. Sonra, bir kere çıban patladıktan sonra, hafiflemiş bir ruh ve zihinle yeniden yola koyulmak. Bu sözlerin bana çok büyük bir yararı dokundu, beni sağalttılar. Ama hâlâ ameliyat gerekiyor: Eğer tamamen sıyırtmış olsaydım, sahneye çıkma ihtiyacı duymazdım zaten. Kendime

---

yükselirken, plak gece boyunca çalmaya devam eder... Sonra ne olur? Ne olmasını beklersiniz?

The Stone Roses
(The Stone Roses)

Muhtemelen son on yıl içinde beni ve arkadaşlarımı en çok keyiflendiren albüm bu. Hepimizde imzalı birer plağı bile var. Hatta bir keresinde "kızlar tayfası" olarak TV'deki "East Enders" dizisini kaçırmayı göze alıp konserine gitmiştik The Stone Roses'ın. Döndüğümüzde, tabii alkolün de tesiriyle, adamakıllı sersemlemiş ve yataklarımıza yığılıp kalmıştık. Fakat konserin büyüsünden olacak, daha bir saat filan geçmeden hepimiz ufaktan tekrar yataklarımızda dikilmeye başladık. Sonra da plağı en yüksek volümde dinleyip sabaha kadar çırılçıplak ve histerik kahkahalarla yataklarımızda zıplayıp durduk!

Television
(Marquee Moon)

Tom Verlaine müthiş gitarist. Asla yüzünüzü buruşturacak bir şey yapmaz. Bayıldığım, uzun incecik parmakları ve elleri vardır. "Marquee Moon", bana bütünüylü mükemmel gelen ilk albüm oldu hayatımda. Bu arada, övünmek gibi olmasın, yıllar önce Goodbye Mr. Mackenzie'deyken "See No Evil"ın bir cover'ını yapmıştık...

The Pretenders
(The Pretenders)

Deri pantolon içinde güzel görünebilen az insandan biriydi Chrissie Hynde. Benim gitar çalmaya teşebbüs etmem konusunda da büyük bir ilham kaynağı oldu. Gitarıyla müthiş uyumlu bir görüntüsü vardı. Üstelik, kalça hizasının altında bir yerlerde tuttuğu gitarına rağmen, tam manasıyla bir "kadın" gibidir hâlâ... Ve tabii bir de o harikulade sesi... Haşinlik ve duyarlılığın birlikteliği, üzerinde mükemmel duruyor Hynde'ın. Bu albüm de müthiş bir pop albümü. Hele "Kid" ve "Stop Your Sobbing" yok mu... Offf...

John Lee Hooker
(Tantalising With The Blues)

Aşağı yukarı dört yıl öncesine kadar uzun saçlı, tıfıl blues'cularla takılıyordum. Bir gün birisi gelip "Right To Suffer"ı dinlettiğinde, tüylerim diken diken oldu! Blues yapan adamlarda –ya da Betty Smith gibi "blues" kadınlarında– sevdiğim şey, hep geçkin yaşlarda olmaları... Ne ölçüde bilge ya da pislik olduğun, tamamen nasıl yaşadığınla ilgili. Ve bu insanlar, 90 yaşına kadar çalıp söyleyebiliyorlar ki, bu da müthiş bir şey!

Frank Sinatra
(The Sinatra Touch)

Görece yeni bir keşif. Hep geçkin adamları ve kadınları düşünürdüm ki, bir gün Sinatra'nın, Brel'in "If You Go Away"ini (Ne me quitte pas) söylediğini farkettim. Aman Tanrım dedim, bütün yaşlı şarkıcıları devre dışı bırakacak! Sanki Nick Cave! O kadar çiğdi ki, nota sayfalarından değil, kendi içinden bir yerlerden geliyor gibiydi...

Çeviren: **Gökhan Pamuk**

çok az güven duyuyorum, hep şüpheler içinde yüzüyorum... Ama bazı savunma teknikleri de geliştirdim: İnsan kendi etrafında nasıl bir duvar örer, kendi başının çaresine bakmayı ve kendinden başkasına güvenmemeyi nasıl öğrenir... Bütün bunları Madison'daki hayatım mecburen öğretiyor.

Ama sen hayatta yalnız değilsin, evlisin, öyle değil mi?

Ben bir seçim yaptım: Özel hayatımla Garbage'ı birbirinden ayırdım. Bu, bazı fedakarlıklar ve uzlaşmalar gerektiren bir seçim. Masallardaki gibi bir hayatım olduğunun bilincindeyim; veletken hayallerini kurduğumdan bin kere daha zengin bir hayat. Dolayısıyla, beni asla kaderine ağlayıp sızlanan aşk yoksunu küçük bir kadın olarak göremeyeceksiniz. Kocam bu işi hayat boyu yapmayacağımı, şu ya da bugün döneceğimi biliyor. O da tıpkı benim gibi davranıyor: Garbage'ın başarısını ciddiye almıyor, çünkü bütün bunların günü geldiğinde biteceğini biliyor. İskoçya'da onun kendi hayatı, mesleği, dostları var... Bu düzen bize son derece doğal geliyor: Eğer ben erkek olsaydım ve turnede profesyonel bir müzisyen olsaydım, kimse evde tek başına kalan zavallı karımdan söz etmeyecekti. Bağımsız bir kadın olmak, toplumsal hayatta var olmak için bir erkeğe asılmaya ihtiyaç duymamak, hâlâ bir sürü insan için mesele haline gelebiliyor. Kim ne derse desin, ben hep böyleydim: Benim hareket etmeye, farklı ülkeler görmeye, güçlü deneyimler yaşamaya ihtiyacım var. Kocam beni tanıdığında da böyleydim: Yani onu defolu malla aldatmadım.

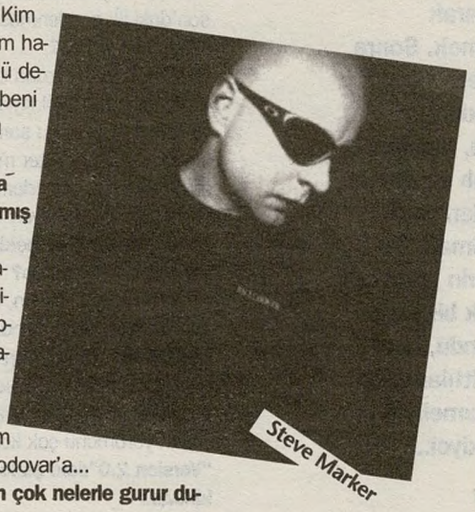

"Version 2.0"daki şarkıların yazılmasında sanki mutlak mükemmelliyet arayışı varmış gibi...

Pop şarkıları bizde hakiki bir obsesyon halinde: Bizim varolma nedenimiz, ateşleyicimiz, daimi hedefimiz. "Version 2.0" bu obsesyonun, bu takıntının sonucu. Bir sonraki albümümüzün bizim dünyamızın bir başka yüzünü göstermesini isterim. Şu sıralar en büyük arzularımızdan biri bir film müziği yapmak, mesela Lynch ya da Almodovar'a...

Garbage'ın katettiği yolu düşünürsen, en çok nelerle gurur duyuyorsun?

Dürüstçe söylersek, bu üç oğlanın bana getirdiği mutluluk... Bana öğrettikleri bu olağanüstü şeyler için ömür boyu kendimi borçlu hissedeceğim. Bu hikayenin günün birinde biteceğini, herkesin kendi yoluna gideceğini ne zaman düşünsem ağlayacak gibi oluyorum. Benim gözümde kutsal bazı anları yaşamış olmaktan çok derin bir mutluluk duyuyorum: İlk konserimiz, dört yaşından beri seyrettiğim 'Top of the Pops' listelerine ilk girişimiz... Siouxsie ya da Chrissie Hynde gibi idollerimin yerinde kendimi bulmam benim için eşsiz, sihirli bir an oldu. O kadar değerli ki, bütün bu her şeyin ne kadar geçici olduğunun, bu koca sirkten sadece geçtiğimin bilincindeyim.

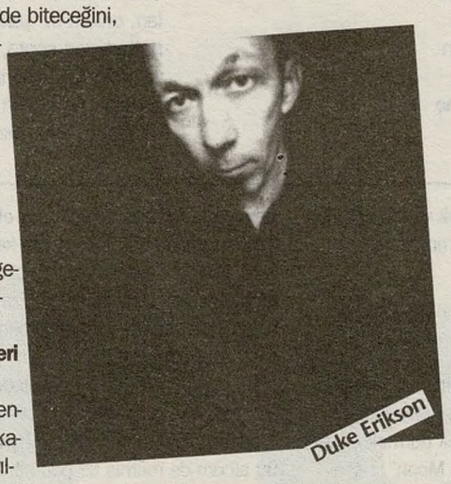

Bugünkü rock grupları arasında sence hangileri sizin rakibiniz olabilir?

Billy Corgan'a bayılıyorum, o beni büyülüyor. Bence, o rock dünyasının nadir hakikaten yaratıcı kafalarından biri; risk almaktan, yerin dibine batırılmaktan korkmuyor.

İnsan iki grubun da parçalarını dinlediğinde dünyalarınızın ne derece kesiştiğini fark ediyor. Sizin parçalarınız onların repertuarında, onlarınkiler de sizinkinde sırıtmaz sanki...

(göğsü kabarmış bir şekilde şişinerek) Çok cazip bir fikir. Onların albümlerindeki, bu şarkılardaki şizofren yanı çok seviyorum: biçimdeki bu ışıkla, fondaki karanlık karışımı... Bizim müziğimizdeki bazı özellikleri orada buluyorum... Günün birinde Billy'yle beraber çalışmak benim en büyük hayalim, hakikaten müthiş bir tecrübe olur.

Dört ego yerine, bir ortak ego

BUTCH VIG

Sonunda albümünüz çıktı, nasıl hissediyorsun kendini ve tabii albüm neye benziyor?

Butch Vig: Biraz şaşkınlaşmış bir durumdayız aslında, çünkü geçen yılın yarısından fazla bir süre stüdyoda izole olmuştuk. Dolayısıyla ne diğer arkadaşların, ne de benim, nasıl bir albüm olduğunu farkedebileceğimizi sanmıyorum. Ama içinde çok fazla "pop" şarkısı olduğunu söyleyebilirim. Daha çok elektronik kullandık ve beat'ler daha sert oldu. Ancak daha sıkı teknoloji kullanmakla birlikte, şimdiki sound'umuzun daha "organik" olduğunu da söyleyeyim. Nedenini soracak olursanız, bir "grup" olarak artık epey uzun süre birlikte vakit geçirmiş durumdayız. İlk plağımızı yaptığımızda, Shirley daha yeni aramıza katılmıştı ve inanın o zamanlar ne yaptığımızı doğru dürüst bilmiyorduk bile. Şarkılarımızın çoğu, hayatın üzerimize çullanan zorluklarıyla ilgili şeylerdi ama herhalde Shirley, tüneldeki bir ışık hüzmesi olmayı tercih etti ve bazıları "çıtır" şarkılar olup çıktı...

Ya ilk single "Push It"?..

Shirley ne der bilmem ama, bana kalırsa tamamen "seks" üzerine... Aslında albümdeki şarkıların çoğu öyle ya da en azından dipten derinden cereyan eden şey bu! Tabii bu biraz da meydan okuma... Birilerinin kıçlarını kaldırmaya ve kendi kendilerine gidebilecekleri yerlerin ötesine götürmeye çalışıyorsunuz... Sözler çok düşsel, koro bölümünün de bir "muhalif" sound'u var. Aslında bunu birçok şarkımızda yapmaya çalıştık biz. Hem keyifli anlar, hem de adamakıllı karanlık ve duyarlı anlar yakalamak istedik...

Butch, birkaç satırda "Version 2.0"nun seyrini anlatacak olsan, neler söylersin?

Dört farklı bakışın toplamı olan ilkinin tersine, bu bir kere bir grup albümü. Sonra, Shirley'nin söyleyişinin burada kesinlikle daha sıcak, daha doğrudan, daha canlı olduğunu söylerim.

"Version 2.0" bir yenilenme albümü değil. Grup eski yolunu daha da derinleştirerek takip ediyormuş gibi bir izlenim uyandırıyor.

Birinci albümün zenginleştirilmiş bir versiyonu. Her ne kadar bütün enstrümanlar daha sonra nota nota yeniden çalışıldı, işlendiyse de, aynı anda aynı odada çalan grup sound'u önemli bir ilerleme. Sonuçta, ruh olarak bu, birincisine göre çok daha "live" bir albüm, çok daha yoğun ve insanî bir sound'u var. Enstrümanlar açısından da çok çeşitlilik gösteren bir albüm: Ses yelpazesi en katı elektronik aletlerden, piyano ya da viyolonsel gibi organik aletlere kadar uzanıyor. Yeniyle eskiyi, sıcakla soğuğu karıştırmak, birbirinin içine geçirmek istedik.

Prodüktör olarak denemeye kalkışmadığın şeyleri Garbage'la yapabilme imkanı bulabiliyor musun?

Gruptaki üç adam için, Garbage fikri bu eksiklikten, bu mahrumiyetten kaynaklanıyordu. Benim durumumda olay kesinlikle feciydi: "Grunge'ın imparatoru Butch Vig". Bana bundan başka bir şey önerilmiyordu: Kareli gömlekli, mutsuz suratlı çocuklar... Halbuki ben hep pop müzik hayal ediyordum, basit, açık, sade melodiler... Ben her zaman punk-rock hayranı oldum, ama aynı zamanda Public Enemy'ye de bayılıyorum. Hayatımda ilk defa bir sampler'a elimi sürdüğüm gün, çok çeşitli, bambaşka şeyler denemek arzusu duydum: Bir hip-hop albümü çıkarmak, son teknolojik im-

kanlarla rock şarkı düzenlemeleri yapmak, bakir, el değmemiş oyun alanları keşfetmek... Oysa, bana sadece grunge grupların prodüksiyonu öneriliyordu. Biz de Massive Attack, Portishead, Radiohead, Tricky, Beck, Smashing Pumpkins gibi dönemin heyecan uyandıran isimleriyle rekabet etmek üzere Garbage'ı kurmaya karar verdik.

Garbage öncesi hayatın hakkında pek ayrıntılı bir şey bilmiyoruz, özellikle de yeniyetmelik yılların... O dönemi nasıl anlatırsın?

Sakin, kendi halinde... Çevremde hep çok müzik vardı: Beatles, Patti Smith, Velvet Underground, Beach Boys, Bowie, T. Rex, daha sonraları Clash'ın albümleri –"London Calling" benim için bütün zamanların en iyi albümüdür herhalde–, bütün İngiliz punk-rock grupları... Ayrıca Motown. Annem piyano öğretmeniydi, onun sayesinde, çok fazla caz ve Sinatra gibi şarkıcıları dinleme imkanı buldum. Bendeki eklektizmi hiç şüphesiz annemin etkisine borçluyum. 13 yaşına bastığım gün ilk baterime sahip oldum, aynı akşam profesyonel rock'çu olmaya karar vermiştim bile... *(gülümsüyor)* Ergenlik çağındayken hayatımda müzikten başka bir şey yoktu. 15-16 yaşlarında kafayı tamamen Television, Richard Hell, Patti Smith ve Talking Heads'e takmıştım. Bu müziğe, bu denli görsel müziğe, ve bütün New York kültürüne duyduğum ilgi, Madison'da sinema fakültesine yazılmamda rol oynadı. O zaman klavyeyle küçük bazı film müzikleri bestelemeye başladım. Daha sonra, bilgisayar, miksaj masası falan kullanmayı öğrendim. Prodüktörlük kariyerim böyle başladı. Sonra bir gün, Duke Erikson grubu Spooner'da çalmamı teklif etti, derken beraber küçük bir 8 kanallı stüdyo kurduk.

Genç bir prodüktör olarak referansların, modellerin kimlerdi?

George Martin; çünkü Beatles'ın arkasında yaptığı iş dönemin müziğini tamamen dönüştürmüştü. Bu ses düzenlemelerinden, bu armonilerden daha iyisinin asla yapılamayacağını sanıyorum... Ayrıca, Chris Thomas'ın Sex Pistols ve Pretenders'la yaptığı işler, Todd Rundgren'in prodüktörlüğünü yaptığı bazı albümler de bana yol gösteriyordu. Daha sonraları, 80'li yıllarda, U2'nun ve XTC'nin prodüktörlüğüyle Steve Lillywhite hakikaten döneme damgasını vurdu. Bugün ise Flood'un yaptıklarını dikkatle izliyorum, çok yetenekli bir tip. PJ Harvey'in "To Bring You my Love" albümü gerçekten olağanüstü.

Garbage'da insan her sesin, her tınının kesinkes kontrol altında olduğu, çok net bir iradenin ürünü olduğu hissine kapılıyor. Bu doğru mu?

Evet demek isterdim açıkçası... *(gülümsüyor)* Doğrusunu söylemek gerekirse, bu grup beni çok fazla şaşırtıyor. Hiçbir zaman, nereye doğru gittiğimizi, şarkının bizi nereye sürüklediğini tam olarak bilmiyorum. Şunu anlamak lazım: Biz çok opsiyonlu çalışmaktan hoşlanıyoruz, bütün seçenekler son miksajda kesinleşiyor. "Push it" gibi bir parçada mesela, miksaj masasında 120 farklı kanal kullandık, bu da aşağı yukarı elli küsur farklı gitara tekabül eder. Garbage şarkıları karman çorman bir sürü rengin olduğu, neşeli pazar yeri gibi, insanı biraz boğan, son anda ressamın tualin üzerindeki renklerin üçte birini silmeye karar vermesiyle biçimini bulan tablolara benziyor.

"Version 2.0" bir yıl önce kafanda olanlara denk düşüyor mu?

Bazı planlar yolda ilerlerken düştü, ama esasa dair bir eksiklik yok. Aslında, zaten hiçbir zaman hiçbir şeyi atmıyoruz: Bu albümde uymayan bir fikir pekala önümüzdeki yıl iyi bir şarkıya malzeme olabilir. Bu fikirleri biriktirmek, hatalı kayıtları saklamak ve bir şekilde yeniden kullanmak benim tutkularımdan biri. İnsanın başarısının üstüne yatmasını engelliyor, kendine yeni hedefler belirleyebiliyorsun. Bir grubun ilerlemesini sağlayan şey, her şeyden önce onun yaratmaya duyduğu iştahtır.

"Version 2.0"da çalışmanın örgütlenmesi nasıl oldu?

İşin esası, dördümüzün de dünyayla bağlarını kesmiş bir yerde bulunmasıydı. 97 yılının mart ayında, Seattle açıklarında, Friday Harbour'da bir adada büyük bir eve kapanarak yaptığımız buydu. Kafa kafaya verip bir şeyler keşfetmek için ideal bir yerdi doğrusu... Bizim düşüncemiz kendimizi tamamen sözleri yazmaya ve çalmaya konsantre etmekti. Sabahları geç kalkıyor, denizin karşısında terasta aylaklık ediyorduk, sonra akşamları sakin sakin çalıyorduk, saatlerce... Biz ağır, manevra yapması zor bir grubuz. En ufak bir fikri bulmak için akıl almaz zamana ihtiyacımız var. Friday Harbour'daki bir ayın sonunda elimizdeki fikirler arasında bir seçim yaptık ve yüzde 95'ini attık.

Biz fikirlerimizi kaynaştırmak için biraradayız, zahmetli de olsa, sıkıntılı da olsa... "Nevermind" albümündekiler kadar mükemmel şarkılar yazabilseydim, bu yoldan geçmeye mecbur olmazdım. Ama göz var, izan var: ben Kurt Cobain'in tırnağı olamam. Elliott Smith'inkiler düzeyinde basit, sade şeyler yazabilmeyi isterdim, ama böyle bir yeteneğim yok.

Peki sonuçta, ne zaman "hah, tamam, oldu" dediniz?

Bu seçimi ve elemeyi yaptıktan birkaç hafta sonra Madison'a döndüğümüzde. Bazı şarkılar birçok reenkarnasyonun, defalarca yapılan değişikliklerin ürünü. Ama yine de, sonuçta bu şarkıların spontane yanlarını korumuş olmaları çok ilginç, çünkü ortaya çıkmaları, son hallerini almaları oldukça zahmetli oldu.

Yaygın beste yapma şeklini, yani grubun elemanlarından birinin aşağı yukarı son hale gelmiş bazı fikirler getirdiği ve diğerlerinin de bunların üzerinde çalıştığı yöntemi niçin benimsemiyorsunuz?

Biz bu şekilde yapamayız, böyle bir şey Garbage'ın sonunun geldiğini gösterir. Biz fikirlerimizi kaynaştırmak için bir aradayız, zahmetli de olsa, sıkıntılı da olsa... "Version 2.0"da başardığımız en büyük gelişme Garbage'ın çıkarını, her birimizin kendi çıkarının önüne geçirmeyi artık öğrenmiş olmamız oldu. Birbiriyle sürekli mücadele halinde dört ego olmaktan ziyade, dev bir ortak egoyu biçimlendirdik.

Billy Corgan, Kurt Cobain gibi fazlasıyla kişisel songwriter'larla çalışmış senin gibi birisi için Garbage'ın yöntemi biraz ters değil mi?

Çok basit: "Nevermind"dakiler kadar mükemmel şarkılar yazabilseydim, bu yoldan geçmeye mecbur olmazdım. Ama göz var, izan var: Ben Kurt Cobain'in tırnağı olamam. Elliott Smith'inkiler düzeyinde basit, sade şeyler yazabilmeyi isterdim, ama böyle bir yeteneğim yok.

Bir yandan da, şarkılarınız sanki çok kolaylıkla, kendiliğinden zahmetsizce çıkmış izlenimi uyandırıyor...

İşte tam da bu nedenle Kurt'ün düzeyinde olamamaya tahammül edebiliyorum... *(gülüyor)* Bu sihir işlediği sürece, bu şarkılar sonuçta kendi başlarına ayakta durabildikleri sürece, Garbage'la albüm yapmak benim açımdan tanıdığım en heyecan verici sanatsal disiplin olacak. Son derece yetenekli, çok güçlü karakterlerin olduğu gruplarla, her türden sanatçıyla çalıştım, ama sonuçta Garbage benim için en heyecan verici grup. Buradaki rolüm beni müthiş tatmin ediyor: müzisyen, aranjör, prodüktör, hepsi birden...

60'ların efsane adamı "Beach Boy" Brian Wilson'la tuhaf bir diyaloğunuz oldu...

The Beach Boys'dan "Don't Worry Baby"i sample yapmıştık. Sonra sample'ı temizlemek bir problem oldu ve Shirley, bütün armoniyi kendi seslendirdi. Bunun üzerine plak şirketi panikleyince, biz de apar topar Brian Wilson'a ilettik durumu. O da bize "şarkıyı çok sevdim ve memnun oldum, kaset bende kalabilir mi?" diye elyazısıyla yazılmış bir not gönderdi. Şaşırdık tabii ama şunu da farkettik: O aşamaya geldiğimizde, sample yaptığımız çoğu insanın bunu sorun ettiği falan yok! Keza albümdeki bir başka şarkı "Special" da, The Pretenders'a yürekten bir selam gibidir mesela... Chrissie Hynde'ın sesini ve şarkının sonlarına doğru, üzerine Shirley'nin "Talk Of The Town"ı söyleyişini duyabilirsiniz. Tahmin edeceğiniz gibi, bunda da plak şirketleri tedirgin oluverdiler hemen. Ama Shirley işler avukatlık hale gelmeden Hynde'ı aradı ve ertesi gün şöyle bir faks aldık: "Ben Chrissie Hynde, Garbage grubu bütün şarkılarımı, sesimi, hatta kıçımı sample yapabilir, benden onlara müsaade!"

Son dünya turnenizde soğukla başınız derde girmiş...

Kar fırtınasının içinde, New York City yakınlarındaki büyük bir kayak pistine konser vermeye gitmiştik. Bu olaya "SnOasis" diyorlardı ve herkes Oasis'in bir konser vereceğini sanmıştı, ama Noel (Gallagher), bir akustik şovla işi bitirdi. Hava dondurucuydu –yaklaşık eksi 20 derece– ve bir şarkı çaldıktan sonra sahneyi terketti. Çok soğuktu, sahneyi kar kaplamıştı. Tabii onlardan sonra da biz devam etmek zorundaydık... Korkunç bir uğultu vardı, gitarı bir türlü akordunda tutamıyorduk. Doğru düzgün çalamıyorduk bile... Hatırladığım, altı şarkıdan fazlasına bizim de dayanamadığımız. Ama çocuklar hoplayıp zıplayıp birbirlerine kartopu atıyorlardı, eğleniyorlardı...

Garbage'la yaşadığın en güzel anın ne?

En güzeli mi bilmiyorum, ama kesinlikle en güçlüsü, Londra'da bir otel odasında Shirley'le ilk defa konuştuğumuz gün. Hayatımda belirleyici bir şeyin olmakta olduğunu hissetmiştim. Sonra, akşamleyin, bu buluşmadan sonra, odama çıktım ve televizyonu açtığımda Kurt Cobain'in evinde ölü olarak bulunduğunu öğrendim. O anda bütün duygularım birbirine girdi, bu zıt duyguların altında yıkıldım, çöktüm. Bir yanda çok kıymetli, çok sevgili bir dostu kaybetmenin acısı, kederi, diğer yanda Shirley'i bulmanın mutluluğu... Gülmem mi, ağlamam mı gerekir bilemiyordum: Alt üst olmuştum, kendime hakim olamıyordum. O gün her şeyi, her şeyimi Garbage için vermeye karar verdim.

Çeviren: **Siren İdemen**

WILLIAM S. BURROUGHS & ALLEN GINSBERG & PAUL BOWLES

1995 sonbaharı. Fas'ın Tanca'sından Amerika'nın Kansas'ına çekilen bir faks: "Bill, New York'a gidiyorum. Buluşalım. Paul"... Ve "ekip" Mayfair otelinde buluşuyor: Bowles, Burroughs, Ginsberg... New York'lu şair John Giorno ve Bowles hakkında bir dökümanter hazırlayan Jennifer Baichwal da orada. Bowles'un odasında sohbet ediliyor: Tanca günlerinden, keyif verici maddelerden, inançlardan, kitaplardan... Ve birlikte öğle yemeği yeniyor. Bu, "üç silahşörler"in son kez biraraya gelişleri. Jennifer Baichwal'ın Shift dergisinin Mayıs '98 sayısında yayınlanan bant kayıtları sayesinde o son buluşmaya bağlanıyoruz.

Son yemek

Bill, Tanca'ya niçin gitmiştin?

Burroughs: Hakkında bir sürü şey duymuştum, gidip bir göreyim dedim. Hoşuma gitti, yerleştim. Beş yıl orada yaşadım. Paul'la 1954'te tanıştım.

Bowles: 1954 mü? O kadar geç mi tanıştık.

Burroughs: İlk buluşmamızı hâlâ hatırlıyorum. Paul tifo geçiriyordu. Yaptığım bir mukavele konusunda danışmak için gitmiştim, on dakika oturup kalktım. O ilk buluşmayı hâlâ gayet net hatırlıyorum, sonrakileri de. Birçok kez buluştuk. Kaydettiği müzikleri dinlerdik.

Paul, Tanca'da fahri konsolos durumunda olmak hoşuna gidiyor muydu?

Bowles: Hayır, pek hoşuma gitmiyordu. Çünkü bir günde kaç saat olduğu belli. Birileri gelip o saatlerin bir kısmını işgal edince, haliyle insanın canı sıkılıyor. "Nereden çıktı bunlar, keşke gelmeselerdi" diyorsun, gelenler çok tatlı, çok iyi niyetli olsalar da, bu böyle. Öte yandan, gerçekten iyi niyetli olsalar, vaktimin sonsuz olmadığını anlarlardı.

Allen, sen niye gitmiştin Tanca'ya?

Ginsberg: Bill'le 1954-1957 arasında mektuplaşıyorduk. Ben San Francisco'daydım ve Bill bana "Naked Lunch"ta anlattığı sahneleri gönderiyordu. Ben de onları dosyalıyordum. Kitabın bir kopyası bendeydi yani. Kerouac, kitabın daktiloya çekilmesine yardımcı olmak için Bill'in yanındaydı. Kısa bir süre sonra ben de atlayıp gittim.

Tanca'ya gitmeden önce Paul Bowles'ı tanıyor muydunuz?

Ginsberg: Tabii. Kitaplarını okumuştum.

Paul, Allen'la ilk karşılaşmanızı hatırlıyor musun?

(Paul düşünüyor, Ginsberg onu rahatlatmak için söze giriyor)

Ginsberg: Ben hatırlamıyorum.

Bowles: Ben de hatırlamıyorum. Bill'in otel odasında olmalı. O odanın duvarlarında, Bill'in atış talimlerinden yadigar kurşun delikleri hâlâ duruyor.

Paul, Beat'lerden biri olarak anılmaktan şikayet ediyor...

Burroughs: *(resmi bir ses tonuyla)* Haklı. Zamanımızda nezaket kurallarına pek riayet edilmiyor...

(herkes gülüyor)

Bowles: Yaşım Beat'lerden daha büyük ve ben halihazırda ortalıktayken onlar sökün etti. Hepimizin aynı çuvala konması gazetecilerin marifeti. Böyle bir toptancılığın alemi yok.

Bill, sen de yanlış biçimde tanıtıldığın kanısında mısın?

Burroughs: Evet, bazen.

Tanca'daki hayatın başka bir coğrafyada ihtimal dışı olan bir düşünce tarzını mümkün mü kıldı?

Burroughs: Tanca'yı çok güzel buluyordum. Orada bir hayli macun kullandım ve bu sayede birçok "vizyon" gördüm.

Ginsberg: Ben de ilk gittiğimde iki hafta boyunca ara soğutmasız esrar içtim, hiç ayık gezmedim. Nasıl bir şey olduğunu görmek istiyordum.

Bowles: Nerede oldu bu? Tanca'da mı?

Ginsberg: Evet. Amerika'da hiç böyle bir şey yapmamıştım. Zaten böyle bir şey mümkün değildi. Fakat Tanca'da insan kendisini koruma altında, emniyet içinde hissediyor.

Burroughs: Tanca'da "Naked Lunch"ı yazarken bir gün macun kullanıyordum, ertesi gün beş, altı, yedi joint içiyordum. Çok faydasını gördüm.

Ginsberg: Ben de birkaç sefer macunu denedim, fakat bende fecaat paranoya ve titreme yaptı. Fiziksel titreme.

Burroughs: O çok olur. Cyril Connelly de çok kötü bir tecrübe yaşadı macunla.

Bowles: Bir çok insan çok kötü tecrübeler yaşadı.

Ginsberg: Peki bu psikolojik bir şey mi, yoksa fizyolojik mi?

Burroughs: İkisi de. Psikolojik olan her şey fizyolojiktir ve de tersi.

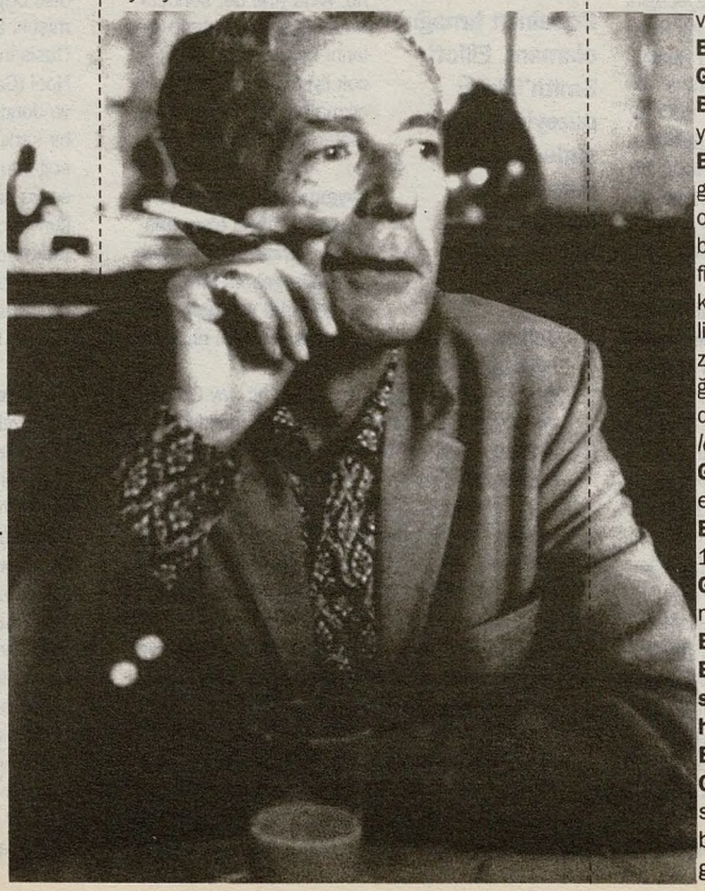

Ginsberg: Güçlü marijuanayla da aynı şey oluyor, birkaç sefer benim başıma geldi.

Burroughs: Yanlış zamanlarda içtiğin için öyle oluyor.

Ginsberg: Hindistan'a gidip geldikten sonra seyrek kullanır oldum zaten.

Burroughs: Marijuananın en faydalı "madde" olduğunu düşünüyorum.

Ginsberg: Bence de öyle. İnsanın kendisini yeniden gözden geçirmesi için çok faydalı bir madde.

Burroughs: Ya da zararı en az olan madde. Akşamdan kalma gibi durumlar olmuyor.

Bowles: Bana sükûnet veriyor. İçmediğim zaman on dakikada bir ayaklanıp odanın içinde turalıyorum. Yerimde oturamıyorum. Belki de sıkıldığım içindir, bilemiyorum. Ama, kif içtiğimde saatlerce yerimden kalkmıyorum. Ayrıca, konsantrasyon süresi de daha uzun oluyor.

Burroughs: Bana da aşağı yukarı öyle oluyor.

John Giorno: William, bir joint içelim mi? *(Bowles'a hitaben)*. Ne derseniz, içelim mi?

Burroughs: Bilmem. *(Sandalyesinde kıpırdanıp onay olmak için Bowles'a bakıyor)*

Ginsberg: A, bu çok kıyak.

Burroughs: Bilmem, Paul'a sorun.

Giorno: Bir joint içmek ister misin Paul, bende var...

Bowles: Otelin hoşuna gitmez sanırım.

Giorno: Tamam, peki.

Burroughs: Ben de aynı endişeyi taşıyorum, içmeyelim.

Bowles: Otellerde başım çok belaya girdi. Bir seferinde Philadelphia'da, otel odamda bir tek kağıtlı içiyordum, birden kapı çalındı. Saat gecenin 11'i filan. Kapının arkasındaki adam dedi ki: "Kusura bakmayın beyim, ben otelin dedektifiyim, bazı müşterilerimiz sizin odanızdan nahoş bir kokunun geldiğini söylediler". Ben de, "ya, öyle mi" dedim, "ne olabilir acaba?" *(gülüşmeler)*

Ginsberg: New York şimdi bu açıdan epey rahat artık.

Bowles: Tabii bu çok eski bir hikaye. 1948 filan olmalı.

Ginsberg: O yıllarda, esrarın sözünü etmek bile çok tehlikeliydi.

Burroughs: Evet, öyleydi.

Eğer burada hayat daha serbest olsaydı, ülke dışına çıkmaya mecbur hisseder miydiniz kendinizi?

Burroughs: Hayır, sanmam.

Ginsberg: Bir mecburiyet olduğunu sanmıyorum. Bir seçimdi. Ben klasik bir eğitim almak için Atlantik'in ötesine geçtim. *(gülüyor)* Hemen hemen bü-

18→

tün edebiyatçılar, sanatçılar birkaç yıllığına Avrupa'ya giderdi o zamanlar.
Burroughs: Ben kesinlikle mecburiyetten gittim.
Bowles: Evet.
Burroughs: Evet, mecburen daha özgür iklimlere göç ettim. Önce Meksika'ya, sonra Tanca'ya.
Ginsberg: Senin "madde"lerle özel bir sorunun vardı. Kanunlar bu kadar sert, anlayışsızlık bu kadar büyük olmasaydı...
Burroughs: Hâlâ öyle.
Tanca bir sanat-edebiyat üssü müydü?
Burroughs: Yok, hayır. Pek öyle bir sanatçı topluluğu yoktu orada yaşayan.
Ginsberg: Birkaç minör yazar vardı, Rupert Crofte-Cooke gibi...
Burroughs: Minör doğru kelime. Aman yarabbi.
(Kelime oyununa herkes gülüyor. Crofte-Cooke vasat bir İngiliz yazardı, oğlancılıktan hüküm giydikten sonra Tanca'ya yerleşmişti.)
Ginsberg: Gerçek yazar olarak sadece Bill ve Paul vardı Tanca'da. Başka edebiyatçılar, sanatçılar da uğradılar, ama onlarınki tatildi...
Burroughs: Tennessee Williams ve Truman Capote, Paul'la Jane'i ziyaret etmek için gelmişlerdi.
Ginsberg: Ben de Jane Bowles'la Tanca'da tanışmıştım. Ona, onu sinir eden, hatta şok eden bir soru sormuştum.
Burroughs: Ne sorduğunu ben söyleyeyim.
Ginsberg: Ne sorduğumu gayet iyi hatırlıyorum. Tanrıya inanıp inanmadığını sormuştum.
Burroughs: *(Ginsberg'i taklit ederek)* "Tanrıya inanıyor musun Jane?"
Bowles: Ha, şu hikaye.
Ginsberg: Pasteur Buvarı'nda sohbet ede ede alışveriş yapıyorduk. O sıralarda zihnim fena halde inanç sorunuyla meşguldü. Jane'nin bu konuda kayda değer bir fikri vardır diye sormuştum. Sonradan Jane'nin bunun küstah bir soru olduğunu düşündüğünü öğrendim.
Bowles: Jane bana yazdığı bir mektupta, senin ona bu soruyu bir telefon konuşmasında sorduğunu söylemişti.
Burroughs: Ben de öyle biliyorum.
Ginsberg: Hayır, doğru değil.
Bowles: Ve Jane dedi ki...
Bowles ve Burroughs: *(koro halinde)* "Bu konuyu telefonda tartışacak değilim." *(Bowles ve Burroughs kahkahalarla gülüyor, canı sıkılan Ginsberg somurtuyor.)*
Ginsberg: Hayır, hayır, çok net hatırlıyorum...
Burroughs: Valla bilmem, benim kulağıma gelen böyle.
Ginsberg: Pasteur Bulvarı'nda alışveriş-teydik.
Bowles: Hayır, hayır.
Burroughs: *(Kısa bir sessizlikten sonra)* Ben tanrıya inanıyorum.
Ginsberg: Ne zamandan beri?
Burroughs: Her zaman. Ben hep inanmışımdır.
Ginsberg: Gizli bir teist! Bunca zamadır!
Burroughs: *(omuz silkerek)* Kitaplarımı okuyan herkes bunu görür.
Ginsberg: Ya sen Paul? Sen inanıyor musun?

- Ben tanrıya inanıyorum.
- Ne zamandan beri?
- Her zaman. Ben hep inanmışımdır.
- Gizli bir teist! Bunca zamadır!
- Kitaplarımı okuyan herkes bunu görür.
- Ya sen Paul? Sen inanıyor musun?

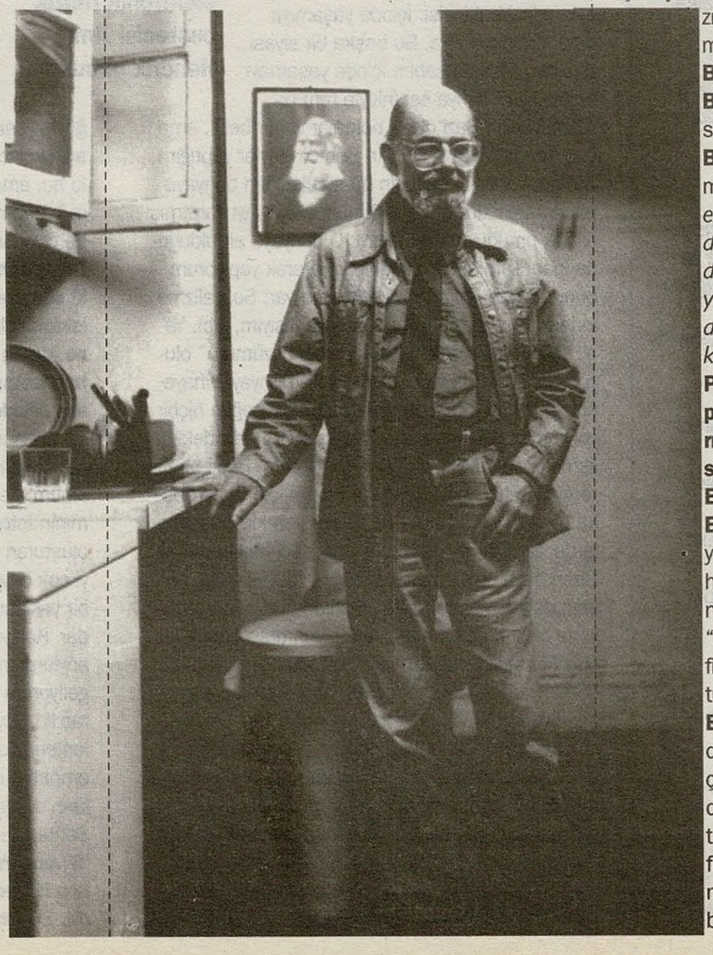

Bowles: *(Gülüyor)* Hayır, hiçbir zaman inanmadım. Annem-babam inanmamı öğretmediler, çünkü kendileri de inanmıyordu. Ama, bana inanan insanlarla alay etmememi öğrettiler. Ben de hiçbir zaman müminleri alaya almadım.
Burroughs: Benimkiler de inanmazdı.' Özellikle de babam. Tescilli bir ateistti.
Ginsberg: Ya annen?
Burroughs: O spritüalizmle ilgiliydi. Cinler, büyüler filan.
Ginsberg: Sizin gibi moruklar için enteresan bir konu bu.
(Burroughs gülüyor)
Bowles: Ne, ne? Duyamadım.
Ginsberg: Sizin gibi moruklar için enteresan bir konu dedim.
Bowles: A, evet.
Burroughs: *(Bowles'a dönerek)* Paul, senin bir biyografini gördüm. Okumamı tavsiye eder misin? *(Burroughs, Christopher Sawyer-Laucanno'nun "An Invisible Spectator"ını kastediyor)*
Bowles: Hayır, etmem. O adam bana gelip dedi ki: "Sizin hakkınızda bir kitap yazacağım". Ben de dedim ki: "Hayır, yazma. O işi ben yaptım". *(Bowles, "Without Stopping" adlı otobiyografisini kastediyor)* Tabii ki yazmaya hakkı vardı. Dolayısıyla, "İstediğin gibi yaz, seni engelleyemem. Fakat sana yardım etmem" dedim. Söylediklerimi ciddiye almadı, yardım edeceğimi sandı. Beş-altı sefer Tanca'ya geldi ve tabii ki hiç yardım etmedim. Tanca'ya her gelişinde daha bir saldırgan oluyordu, ona yardım etmiyorum diye. Dolayısıyla yaptığı tek şey, otobiyografimi "düzeltmek" oldu.
Burroughs: Düzeltmek mi?
Bowles: Otobiyografimde yalan söylediğimi düşünüyordu. Yalan filan söylememiştim. Belki bazı şeyleri gizlemiştim, ama neden olmasın?
Burroughs: İkisi aynı şey değil.
Bowles: Tabii, gizlemek başka, yalan söylemek başka.
Burroughs: Evet, gizlemek yalan söylemek değil. *(Burroughs burada kibarlık ediyor, zira Bowles'ın otobiyografisinden "Without Telling" (Söylemeden) diye bahsettiği biliniyor. Bowles, otobiyografisinde özel hayatından –özellikle de cinsel hayatından– söz etmekten kaçınmıştı)*
Paul, senin ve Bill'in kitapları büyük prodüksiyonlarla beyaz perdeye aktarıldı. O filmler hakkında ne düşünüyorsun?
Bowles: Önce Bill'e sorun.
Burroughs: David Cronenberg senaryoyu benim yazmamı istemeyince çok rahatladım. Her şeyi kendisinin yapacağını söyledi. Ben de "tamam" dedim, "her şeyi sen yap". O bir Cronenberg filmiydi. Kitabımla pek bir alakası yoktu.
Bowles: Benim durumumda şöyle oldu: Bertolucci'ye başka bir romanımı çekmesini söyledim. "Hayır" dedi. İlla da "Çölde Çay"ı istiyordu, çünkü o kitap daha çok tanınıyordu. Aslında hiç filme çekilmemeliydi. Çünkü sinemaya müsait bir kitap değil o. Bütün olaylar, bütün hareket insanların zihinlerinde

cereyan ediyor. Okumak için iyi ama, görselleştirilmeye müsait değil.

Burroughs: Finali nasıl yaptılar? Ben filmi görmedim. Kitabın sonunu çok iyi hatırladığım için perdeye nasıl aktarıldığını merak ediyorum.

Bowles: Aktarılmadı ki.

Burroughs: Ben de öyle düşünmüştüm. Çünkü "çizginin sonuydu" diye bitiyordu kitap.

Bowles: Sanırım bütün ekip çarçabuk Roma'ya dönmek istiyordu. *(Çekimler Nijer'de yapılıyordu.)* Gına getirmişlerdi. Büyük ihtimalle şartlar berbattı, hava çok sıcaktı, onlar İtalyandı ve bir an önce medeniyete dönmek istiyorlardı. Dolayısıyla Bertolucci her şeyi son sürat yaptı. Filimin sonu aptalca. Yani, Bertolucci... *(elleriyle havada bir düğüm atar gibi yapıyor)* Filmin geri kalanı da berbat ama, finali affedilir gibi değil.

Burroughs: İyi ki görmemişim. *(Burroughs Bowles'a son kitabı "Ghost of Chance"i uzatıyor.)*

Bowles: A, harika.

Burroughs: Artık çok kısa kitaplar yazıyorum.

Bowles: "Fiction" mı? Çünkü kedi kitabın fiction değildi, rüya kitabın da.

Burroughs: Doğru. Bu daha çok fiction. Öğle yemeği geliyor ve herkes sessizce yemek yemeye koyuluyor. Ginsberg, belli ki acelesi var, yemeğini hızla yiyor. Sigarayı bırakma konusunda nasıl zorlandıklarına dair kısa bir sohbetten sonra Ginsberg ayaklanıyor.

Ginsberg: Paul, benim gitmem gerekiyor.

Bowles: Keşke kalabilseydin.

Ginsberg: Dişçimle randevum var, biraz geciktim bile.

Bowles: Kusura bakma, yemekten kalkamıyorum, çok acıkmışım.

Ginsberg: Dert etme, siz devam edin. *(Bowles'un omuzuna dokunuyor.)* Çok teşekkür ederim. *(Bowles ağzı dolu olduğu için başını sallamakla yetiniyor.)*

Burroughs: Görüşürüz Allen.

(Ellerini tokuşturuyorlar.)

Ginsberg gidiyor, Bowles ve Burroughs yemeklerini bitirip Tanca'nın eskiden ne kadar güzel olduğu, sonra nasıl bozulduğunu üzerine biraz laflıyorlar.

Burroughs: Paul, bana müsaade. Hoşçakal.

(El sıkışıyorlar.)

Bowles: Görüştüğümüze çok memnun oldum.

Burroughs: Ben de çok sevindim. Çok iyi görünüyorsun.

Bowles: Nasıl göründüğümü bilmiyorum, ama henüz çökmedim.

Burroughs: Ben de aynen öyle hissediyorum.

Bowles: Gerçi her an çökebilirim.

Burroughs: *(ciddi bir edayla)* Eninde sonunda hepimiz çöküyoruz.

Bowles: Kendine iyi bak.

Burroughs: Sen de

Bowles: Gayret ederim.

Çeviren: **Y.G.**

(Allen Ginsberg 5 Nisan 1997'de, William Burroughs 2 Ağustos 1997'de vefat etti. Paul Bowles 30 Aralık 1997'de 87. yaşgününü kutladı)

Brian Eno

Son otuz yıllık dönemin en önemli müzik kişiliklerinden biri Brian Eno. 1970 döneminin soğuk maceralarından beri, işi gücü, müziğin sınırlarıyla oynamak. Devamlı kenarlarda. Uç noktalardan dışarıya, öbür tarafa bakar durur. Roxy Music'den U2'ya, rock'tan blues'a, etnik alandan avangarda, ambient'tan teknoya, gezinti halinde. Pusulası, içgüdüsü. Eno, Alman gazeteci Hans Peter Künzler ile yaptığı bu ilginç mülakatta, siyasetten çalıntıya, temiz çalgılardan kirli müziğe kadar pek çok esaslı konuda fikirlerini dile getiriyor.

Benim işim aldatmaca!

Son dönemde, son yirmi-otuz yılda, bir toplumsal işlev arayışı içindeki edebiyat, Afrika ve Latin edebiyatıydı. Bu kişiler, sanatlarını bir eğitim vermek amacıyla da yapıyordu. İşaret ettikleri şeyler, değişmesini istedikleri şeylerdi. Ama size bir anlamda gerekli görünen şey, başkalarını ilgilendirmeyebilir. Bu size önemli bir problem gibi geliyor mu?

Brian Eno: Hayır, çünkü ne yaparsanız yapın, siyasi anlamı vardır. Siyasi tercihleriniz var ve daima siyasi anlamı var yaptığınız işin. Ne yaparsanız yapın, hiç farketmiyor. Her türlü davranış siyasi titreşimler taşır; içinde yaşadığınız dünya, onu algılayışınız ve içinde yaşamayı arzuladığınız dünya. Yaptığınız her şey, giyinişiniz, yemek pişirme tarzınız, yazma üslûbunuz, sevişme biçiminiz... Bütün bunlar birbirinden farklı iki düşünce tarzından kaynaklanır. Bir, işte yaşadığınız dünya budur. Bu, sadece sizin içinde yaşadığınız dünyadır, benimki değil. Sizin bu dünyadaki evriminizdir söz konusu olan. Bu tip bir evrim de siyasi bir eylemdir. Ve ikincisi: İçinde yaşamayı arzuladığınız dünya. Bu başka bir siyasi tercihtir. Mesela benim içinde yaşamayı arzuladığım dünya seninkiyle tam örtüşmeyebilir. Bazı ortak noktalar vardır belki, ama çok sayıda fark da olabilir. Ben bir şeyler yaptığım zaman, yaptığım şeylerin bu arzuladığım dünyaya ait olmasını umuyorum. Bunları o dünyayı yaratmış olmak umuduyla yapıyorum. O dünyaya ait olduğuna inandığım kimi nesneleri yaratarak yapıyorum bunu. Bir de farklı bir siyasileşme var: Sosyalizme inanıyorum veya hür teşebbüs yanlısıyım, gibi. Yani, "bu meseleler için benim nihai çözümüm" oluyor. Benim böyle hiçbir fikrim yok. Dünyayı nihayetinde çözüme ulaşmış gibi gösterebileceğim hiçbir yol yordam tanımıyorum. Daima evrim halindeki gelişmeler ve sürekli değişim görüyorum. Belki bir süre filanca tekniğe ihtiyaç var bunun için, ama başka bir aşamada başka bir teknik gerekli. Davranışlarda, tercihlerde daima değişik seçenekler olmalı. Bizim büyük sistemlerimizdeki en büyük hata, bunların devamlı olarak aynı tercihleri üreten bir pozisyona çekilmeleri. Kendilerini savunmaya çekmeleri. "Biz komünist değiliz" veya "biz kapitalist değiliz" demek zorunda hissetmeleri. Ama bazen bu teknik, bazen de öteki teknik uygundur. Yani benim çok karmaşık bir ideolojik bakışım var. İstediğim gibi ayıklayıp seçiyorum. Bunun bir nedeni baskı altındaki bir rejimde yaşamayışım. Tek ideolojinin egemen olduğu, bunun insanların hayatını her gün etkilediği, söylediklerine ve konuştuklarına yansıyan, onlara kiminle konuşacaklarını bile seçtiren Latin Amerika gibi bir yerde yaşasaydım, herhalde siyaset, hayatımda çok daha kuvvetli bir yere sahip olurdu. Bunun üzerinde çok düşünmüyorum bile. Sadece arzuladığım dünyayı yaratmayı sürdürüyorum.

Her şeyi baştan yaratmaya çalışan insanların başına sık sık gelir; ortaya çıkardıkları iş hiçbir düzeyde derinliğe inemez. Elektronik müziğin önemli bir bölümünün 1950 ve 60'lardaki durumu buydu. O kadar feci sıkıcıydı, dayanılmazdı ki... Bence ilk gerçek elektronik müzik bestecisi Jimi Hendrix olmuştur.

Az önce sürekli değişimden, evrimden söz ettiniz. Sizin sonu gelmez uzunluktaki kimi kayıtlarınızdaki müziği bu bakış etkiledi mi?

Evet. Tabii. Çünkü bence bu dünyanın işleyişi böyle. Bu genel resimde önemli olan maddelerin sayısının kaç olduğu değil, önemli olan kaç bileşimin mümkün olduğu. Farklılıklar bu bileşimlerin, farklı şeylerin farklı biçimlerde yarattığı bileşimlerin sonucu. Ama bu şeyler sürekli hareket halinde, döngüsel. Sürecin içine yeni şeyler girdiği için değil, karışım hep farklı biçimlerde gerçekleştiği için. Bu parçaları uzun bir süre dinlerseniz, görürsünüz ki, evrim her şeyi bir anda değiştiren bir şey değil. Bir yeni bileşim, bir yeni alaşım, şeyler arasındaki yeni bir uzlaşmadır söz konusu olan. Sanırım, bunu çevreciler iyi kavrıyor: Ekoloji canlılarla cansız doğanın yarattığı mevcut dengedir. Ama süreklilik taşımaz. Nihai bir denge yoktur orada. Sürekli olarak yeni biçimlere yönelme vardır. Sanırım benim siyasi sistemlerin çoğuyla yaşadığım sorun, onların dünyayı sanki hep aynı kalacak bir resim içinde görmeleri: "İdeal tablo bu, aman değişmesin." Resmi çiziyorlar ve sonra bütün mücadeleyi bu resmin değişmemesine harcıyorlar. İşlemeyişinin nedeni de işte bu.

Değişim halindeki, içindeki unsurları karşılıklı ilişki sürdüren bu dünyayı anlatırken, bir ara, müziği iskambil kartları kullanarak, olasılık hesabı üzerine kurulu kimi oyunlardan yararlanarak yazdığınızı hatırladım. Rastlantı ve birbiriyle buluşup ayrılan ses dilimleri...

Ben kendimi hep "loop" sürecinin bir parçası olarak gördüm. "Loop"lardan biri de benim. Bence bir albüm, gerçekten de bir grup şeyin o andaki karışımının fotoğrafı. Albümlerimde o andaki hayatımı oluşturan unsurların karışımları var. Şarkı söylemeyi çok duygusal bir eylem olarak görürüm. Analitik bir yaklaşımla yapmam o eylemi. Söylerim, o kadar. Kolayca söylerim üstelik. Ama uzun bir süre söylersem, günün sonunda öyle savunmasız hale geliyorum ki, sanki herkes bana istediği gibi saldırabilir! Duygusallaşıyorum çok. En berbat dizileri izlerken bile gözlerim birden yaşarabiliyor. Sanırım empati duyma dediğimiz aşamadayım artık, insanların duygularını anlama, paylaşma noktasında. Sahte bile olsalar, hepsini emiyorum.

"Wrong Way Up" albümünde şarkı sözlerini yazarken Kafiyeler Sözlüğü'nü kullandığınızı söylemiştiniz. Bu bir aldatmaca değil mi?

Elimden geldiğince aldatmacaya başvururum. Yaptığım her şey aldatmaca üzerine kuruludur! Başka türlü bir çalışma tarzı bilmiyorum. Aldatmaca çok iyi bir teknik. Az çaba ile çok iş yaptırır. Bir maniveladır. Buradan azıcık kaldırırsınız, öbür yanda dağlar kımıldar. Evet evet, aldatmaca yanlısıyım. Sözcükler kullanıyorum, sözleri gazetelerden, dergilerden, kitaplardan alıyorum. Sesle de aynı şeyleri yapıyorum. Sequencer kullanmak da aldatmaca. Bir şeyi onun sayesinde yüzlerce kez çalabilmek mümkün. Bugün kullanılan aletlerin çoğu aldatmaca amaçlı. Bir ara British Museum "sahte" başlığıyla bir sergi düzenlemişti. Burada MÖ 800 yıllarında yapılan bir heykelin MÖ 300'lerde yapılmış kopyasını görmüştüm. Hikayesi eski yani! Kopya iyi bir başlangıç tarzı. Kimi zaman olur, hiçbir fikriniz yoksa, neden başkalarının bir fikrini kopyalayarak başlanmasın? Nasıl olsa aynı sonuca ulaşmayacaksınız. Ne yaparsanız yapın, farklı olacak. Yapacağınız, farkların belirdiği noktaları yakalamak ve farklılıklar üzerinden çalışmak. Farklılığı büyütmek. Bazen her kararın yepyeni olması gerekmez. Heyecan verici bir şey, çünkü kararların çoğu sizin için verilmiş! Blues gibi, kararların çoğu verilmiş. Akorları biliyorsunuz, her blues şarkısı böyle. İkinci dize ilkiyle aynı. İki dizen var, üçüncüyü bulman gerek. Gayet basit bir biçim. Basit ama, bu formlar size müthiş bir özgürlük de sunuyorlar. Melodiyi kuvvetli bir biçimde değiştirebilirsiniz. Yani, şu: Elde ettiğiniz hazır formları, ayrıntılar üzerinde dikkat yoğunlaştırmak amacıyla kullanmalısınız. Her şeyi baştan yaratmaya çalışan insanların başına sık sık gelir; ortaya çıkardıkları iş hiçbir düzeyde derinliğe inemez. Elektronik müziğin önemli bir bölümünün 1950 ve 60'lardaki durumu buydu. O zamanlarda yapılan elektronik müzik o kadar feci sıkıcıydı, dayanılmazdı ki... Bence ilk gerçek elektronik müzik bestecisi Jimi Hendrix olmuştur.

Sanırım benim siyasi sistemlerin çoğuyla yaşadığım sorun, onların dünyayı sanki hep aynı kalacak bir resim içinde görmeleri: "İdeal tablo bu, aman değişmesin." Resmi çiziyorlar ve sonra bütün mücadeleyi bu resmin değişmemesine harcıyorlar. İşlemeyişinin nedeni de işte bu.

Öyle mi?

Kesinlikle. Bence Stockhausen bir kuramcıydı. Cage kuramcıydı. İyi kuramcılardı. Ama bundan müzik çıkaranlar popüler müzisyenler oldu.

Hendrix'in elektroniğini nereye yerleştiriyorsunuz?

Kullandığı çalgı elektronikti. Elektrik olmasaydı, Hendrix de olmazdı. Müziği tümüyle amplifikatöre, feedback'lere bağlıydı.

Zor bir çalışma tarzınız olduğu söyleniyor...

Evet. John Cale ile çalışırken bayağı zorlanmıştık. Ben çok dikkatli çalışıyorum. Çok uzun zaman ayırmam gerekiyor. Bunu istiyorum da. Başka bir şey düşünmüyorum. Hiçbir şey. Telefonları kapatıyorum. Dikkatim o şey üzerine saplanıp kalıyor. Neyin üzerinde düşünüyorsam da, öyle oluyor. Mülakatlarda da. Yön değiştiremiyorum kolay kolay. Evet, kılı kırk yararım. Şimdiye kadar rastladığım en yoğun dikkatli insan olduğumu söyleyebilirim. Sürekli çalışırım, sürekli, ta ki sonucu elde edinceye kadar.

Ambient projesinin kimi albümleri, sizce, bu aşırı dikkatten olumsuz etkilenmedi mi?

Bunu bana sadece eleştirmenler söylüyor. Dinleyiciler değil. Bu albümler aslında çok ilginç. Öncelikle, şarkılı albümlerimden çok daha fazla sattılar. En çok satan "Music For Airports" oldu. İkincisi de "Discreet Music". İlginç, değil mi? Yazarlar şarkı sözlerini önemsiyorlar, dolayısıyla vokalli albümlerin çok satacağını sanıyorlar. Bu doğru değil. İkinci nokta, bu iki albümün ortaya koyduğu tepkilere çok büyük değer veriyorum. "Bu albüm hayatımın zor bir anında beni kurtardı" veya "evde bizim iki ufaklık devamlı bunları dinliyor" veya "mimarım ve çalışırken sürekli bu müzikleri dinliyorum" türünden mektuplar aldım. Geçenlerde bir Alman dergisinde "Sex, Lies and Videotape" filminin yönetmeni Steven Soderberg ile bir mülakat vardı. "Fikirler nasıl doğuyor?" sorusuna şu yanıtı vermiş: "Çok basit, tüm Brian Eno albümlerini alıyor ve odama kapanıyorum." Ben insanların çalışmasına yön verecek, onların bir şekilde kullanacağı bir müzik yapmaktan hoşlanıyorum, hani bir kalemle yazmaktan çok hoşlanırsınız ya, öyle bir şey. Bu tür müziği bir araç olarak görüyorum. Evet, belki biraz "yumuşak" olabilirler, ama bir heykelle karşılaştırırsanız, makas da biraz yumuşak. Ama kağıdı heykelle kesemezsiniz. Makas gerekir. Bence bu albümlerin başarısı burada. Eğer bunu müzikten istemiyorsanız, o zaman tabii ki başarısızdırlar. İşinize yaramazlar. Ama özel bir atmosfer yaratmak için bir albüm gerekiyorsa, ne Rolling Stones yaratır bunu, ne de Beethoven. İçinde belirli bir miktar yumuşaklık var, bazı unsurlar dışlanmış olabilir, evet. Onu "yumuşak" da görebilirsiniz, ilham verici olarak da. Nasıl baktığınıza bağlı.

Wyndham Hill Records'un ürünlerini ben çekemiyorum, dayanılmaz derecede sıkıcı geliyorlar. Ama sizin "Music For Films"iniz müthiş heyecan veriyor. Ve aradaki fark nedir, bir türlü tam kestiremiyorum. Sizin bir yanıtınız var mı?

Aynı fikirdeyim. O tür müzikten ben de pek hazzetmiyorum. Sanırım en doğru şeyi Harold Budd söyledi: "O müzikteki yanlışlık" dedi, "içinde hiç-

bir kötülüğün, hiçbir karanlığın olmaması." Tabii, şimdi, müziğin ille de sefil, tehditkar, karanlık filan olması gerekmiyor. Ama sadece pespembe olursa da hiçbir ilginç yanı yok. Benim ilgilendiğim hayatta böyle şeyler yok ki! Benim çevremdeki dünyada çok daha renkli ve karmaşık resimler var. Ben, dinlediğim müzikte bir çeşit inanılırlık ararım; yani inanabileceğim bir dünyaya ait olmalı. İçine girdiğimde ışık ve karanlığı bulmalıyım; tehdit ve teselli belli ölçülerde yan yana durmalı. İlle de kapkaranlık olmalı değil, ama biraz bulunmalı. Sözünü ettiğiniz müzikteki ikinci nokta şu: Bu müzisyenlerin kulağı bence çok gelişkin değil. Girdikleri ses dünyasını tanımıyorlar. Besteciler, elektronik öncesinde çalışamadıkları iki unsurla çalışıyorlar artık. Ses dokusuyla çok geniş bir alanda çalışabiliyorlar. Yüzyıl başında bir bestecinin elinde bir klarinet, bir keman vs. vardı. Yani mutfaktaki aletlerin sayısı belliydi. Bunların işlevleri de barizdi. Evet, pek çok bileşim söz konusuydu, ama şimdi elinizdeki alet sayısı ve bunların işlevlerinin sınırı yok. Hiçbir şekilde mukayese de mümkün değil geçmişle. Bir ressam düşünün: Hep kırmızı, mavi, yeşil, mor, turuncu, sarı vs. ile çalışmaya alışmış, birden ona diyorsunuz ki, işte sana kilometrelerce uzunlukta bir renk spektrumu, yepyeni renkler, haydi! Tabii ki insanlar bu yeni dünyaya balıklama atlıyorlar. Genellikle renkleri kötü kullanıyorlar, sansasyonel şekilde kullanıyorlar. Yeni bir aletle tanışan insanların davranışları çok ilginç. Polaroid kamera ile tanışan hemen herkesin yaptığı ilk şey, sevgililerinin çırılçıplak resimlerini çekmek olmuştu. New age bestecilerinin yeni teknolojiye yaklaşımı da biraz buna benziyor. Pek gelişkin bir yaklaşım değil tabii. Başka şeyler de var, pek gelişkin olmayan. Özellikle 1960'lardan sonra, bestecilerin çoğu stüdyolarda uzam ile haşır neşir oldular. Stüdyo albümlerinde genellikle uzam sorunu vardır: Kayıtlar bir konser salonundakilere benzemez. Stüdyolar bu tür bilgiyi asgariye indirgerler, uzamı ortadan kaldırırlar. Kaydedilen stüdyo müziği uzamdan yoksundu. Ama reverb, time modulation, echo ve delay kullanırsanız, yeni bir uzam yaratırsınız. Dersiniz ki o zaman, tamam, şimdi müzik bu uzamın neresine oturmalı... Çok karmaşık uzamlar da yaratabilirsiniz. Bu müziği dış uzaya, belki biraz su altına yerleştirirsiniz. Bu, besteciler için ilginç bir olasılıktır, ama üzerinde çok durmuyorlar. New age ile ilgili şu da var: Bütün o aygıtlara, aletlere, uzam yaratıcılara bakıp "hurra" diye yükleniyorlar. İyi, güzel... Hemen herkes aynı safhadan geçiyor. Ama sıkıcı. Çünkü bu sadece bir "trick", bir numara. Yeterince aldatıcı değil. Aldatmacayı seçtiyseniz, onda gerçekten usta olmalısınız. Çok kötü aldatmacalar var. Kendisini orkestra sesi yarattım sananlar var. Oysa ses, orkestra sesi değil. Orkestralar öyle çalmazlar ki! O berbat yaylı sesleri... Kötü aldatmacalar bunlar, kimse kanmıyor bunlara.

Bir yönü de görüntünün sesle ilişkisi. İmajlar ve müzik. Şu anda özel olarak nelerle ilgileniyorsunuz, bu alanda?

Ben müziğin sınırlarıyla flört etmeyi seviyorum. Kenarlardaki ilgilendiriyor beni. Londra'da hayatımı zenginleştiren bir şey var: Hyde Park. Parkın ortasına gidiyor, oturuyor ve sadece dinliyorum. Hyde Park'ın ortası bayağı ilginç. Dış taraflarında büyük yollar var, ama uzaktalar. Ortada, bu yollara belki iki kilometre uzaklıktasınız. Ortada durduğunuzda trafiğin sesini duyuyorsunuz. Bunu ayine dönüştürmüyorum, ama çok hoşuma gidiyor. Müziksel olmayan başka durumlar da var. Havaalanlarında hareket halindeki uçakların sesi. Dışarda gözlem terasındaysanız, bu muazzam motorları duyuyorsunuz ve... Diyorum ki kendi kendime, benim müzikten tüm beklediğim işte bu, buna benzer bir tecrübe. Bu tür şeylere, benim müzik paletimi zengin kıldıkları için değiniyorum. Ama sık sık da daha fazla şeyler yapabilirim diye düşünüyorum. Değişik seslerle uğraşıyorum. Bir yerde, neredeydi hatırlamıyorum, şunu okudum: Bir klasik orkestranın tüm çalgılarını "ses temizliği" bakımından sıralamanız mümkün. Ses temizliği, gürültü ile çalgının sunduğu özgün ses arasındaki ilişkiye bağlı. En temiz ses, flütteki. Böylece nefeslilerden yaylılara doğru ilerliyorsunuz. Her bir çalgının değişen bir gerilim düzeyi de var. Trafikte uçakları dinlerken, aslında bu açıdan dinliyorum. Bu şeylerin çalgı olmasını istiyorum. Ama bu geçiş aslında müzikte oldu bile. İnsanların müzik paletleri çok daha renkli şimdi. Eskiden şarkıcılar daha çok flüt gibi söylerlerdi, şimdi Rod Stewart, Joe Cocker veya Mavis Staples gibi şarkıcılar var; seslerindeki gürültü unsuru çok kuvvetli. Tom Waits buna bir başka örnek. Vokali başka alanlara taşıyan çok sayıda şarkıcı var. İşte bunu klasik müzikçiler, klasik dinleyicileri anlayamıyor. Bütün duydukları bir kötü ses. Çünkü onların müzik konsepti hâlâ 19. yüzyılın o dar paletinde takılı kalmış durumda: Azıcık tatlı bir ses, heyecan vermek için de bir-iki davul tımbırtısı. Bütün Afrika etkisi, artık bu davul kısmını resmin içine taşıdı. Sadece ritmik olarak değil, bu zaten aşikâr. Bu etki açısından önemli olan, müziğin içindeki sesin açılımının kullanımı. Bu bence Afrika kaynaklı ritmik devrimden daha önemli. Bizim müzik anlayışımızı renklendiren şeydir bu. Fuzz'lı gitar öteki örnek. Temiz sesli bir çalgıyı alıp onu gürültülü patırtılı ve kirli bir çalgıya dönüştürüyorsunuz.

Dinlediğim müzikte bir çeşit inanılırlık ararım; yani inanabileceğim bir dünyaya ait olmalı. İçine girdiğimde ışık ve karanlığı bulmalıyım; tehdit ve teselli belli ölçülerde yan yana durmalı. İlle de kapkaranlık olmalı değil, ama biraz bulunmalı.

"Here Come The Warm Jets"le oldukça gürültülü başlamıştınız, ama daha sonraki albümlerde gürültünün altı daha az çizildi, gürültü daha silikleşti.

Valla, bunun yaşla ilgisi çok, biliyor musunuz? Heavy metal 19 yaşındakiler için. Ve çok müthiş bir müzik formu. Aslında heavy metal benim yaptığım müziğe en yakın olanı. Ambient'a en yakın tür bu, new age'den çok çok daha fazla. Bir heavy metal konserine gidin: Müziğin içinde tepeden tırnağa banyo yaparsınız. Ya da sesin içinde yürüyüş yapmak gibi bir şey bu. Şarkılar önemli değildir, bağlamları olması da gerekmez. Akor değişimleri de farketmez, ritm farketmez. Herhangi bir şey olabilir. Önemli olan ama, içinde yürüdüğünüz o kütlesel ses yığını. Sanki dikkatinizi çekmesine bir ses okyanusuna dalıyorsunuz. En azından benim yaptığımı umduğum şey de bu.

İnsanların çalışmasına yön verecek bir müzik yapmaktan hoşlanıyorum, hani bir kalemle yazmaktan çok hoşlanırsınız ya, öyle bir şey. Bu tür müziği bir araç olarak görüyorum. Evet, belki biraz "yumuşak" olabilirler, ama bir heykelle karşılaştırırsanız, makas da biraz yumuşak. Ama kağıdı heykelle kesemezsiniz.

Ama temel bir fark da yok mu? Heavy metal konserine gittiğinizde çizgi film tiplemeleri görürsünüz. Sizinkinin amacı ise insanın kendi derinliğine uzanması ve yaratıcı düşünceyi geliştirmesine katkı gibi görünüyor.

Ben gençlerin tercihlerine, her neyse onlar, büyük saygı duyuyorum. Bana onlar hep doğru tercihlermiş gibi geliyor. Eğer anlamıyorsam onların yaptığını, o zaman bende bir yanlışlık var diyorum. Evet, heavy metal'de olup biten, bir mitolojinin sahnelenmesi. Daha önceki kuşaklar, bunu Batman ve Superman ile yaptılar. Ama heavy metal'i aynı zamanda bir motosiklet olarak da düşünmek gerek. Bu müziğin üstüne zıplar, uçar gidersiniz. Benimki ise hoş bir yat gibi. Ama her ikisi de birer taşıt. Bence insanlar heavy metal'i hep yanlış anlıyorlar. Onun nedense müzik olmasını bekliyorlar. Ambient müziğini de yanlış anlıyorlar, çünkü onun da müzik olmasını umuyorlar. Bunu unutup müziği çevresel işlevi olan, bir yer gibi algılanması gereken bir olgu olarak görebilirseniz, yani "ben şimdi heavy metal'e gidiyorum" ve "ben şimdi ambient'a gidiyorum" diyebilirseniz, ve bu yolculuğu bir tür "geçici yaşam tarzı" olarak görürseniz, çok daha kolay. Bu şekilde birçok sorun ortadan kalkar.

Peki, öyle düşünmeye çalışayım.

Eklenecek bir-iki şey daha var. New age ile ilgili olarak... Onunla ilgili ilginç olmayan şeyleri söylemek daha kolay. New age olgusunun en ilginç yanı, insanların müziği yeni biçimlerde dinlemeye başlaması. Bu devrimsel özellikler taşıyan bir olay. Çünkü bu, sözleri olmayan, öykü içermeyen, imgeleri olmayan bir müzik. Sunuşa ağırlık veren rock'a da benzemiyor. İcracılarını kimse tanımıyor. New age, müzik endüstrisinin temel inançlarını sarstı. Eskiden "böyle müzik yapma, satamazsın" derlerdi. Kuralları yıktı. Bu ilginçlik tabii ki. Dinleyicilerin ne kadar farklı dinleme potansiyeline sahip olduğu da böylece, bu sayede ortaya çıktı. Bütün bunlar hepimiz için çok iyi. Gelecek için de.

Çeviren: **Selim Yavuz**

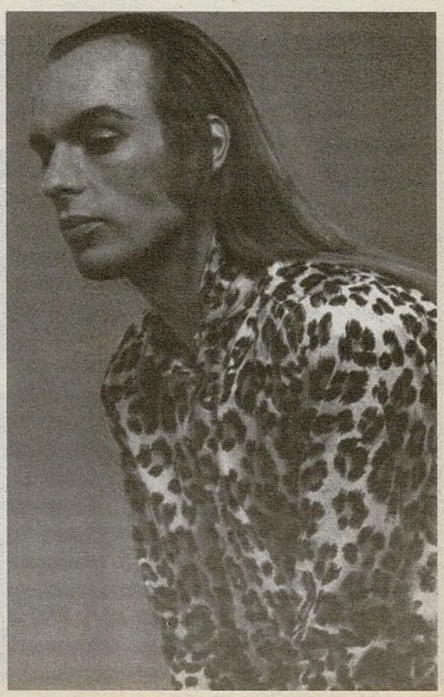

Zihni Müzik sunar...

KÖLN DEĞİL, BERLİN DEĞİL, HAMBURG DEĞİL...
GEMLİK!

BURADAN, BURASI İÇİN!
%100 YERLİ HIP-HOP

RAPOR II
"Sonun Geldi!"

CD/MC

ZİHNİ MUSIC CENTER
AKMAR PASAJI NO: 70/4 KADIKÖY (81300) İSTANBUL TEL: 90. 216. 418 11 46 FAX: 90. 216. 349 22 68
Zihni Müzik e-mail: zihni@zihni.com web site: www.zihni.com
DAĞITIM: EMI - KENT ELEKTRONİK SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
İMÇ 6. Blok 6302 34470 - UNKAPANI / İSTANBUL / TÜRKİYE Fax: (0212) 519 10 65
mehmet.portakal@emimusic.com bülent.çitak@emimusic.com

Jane Birkin İstanbul'dan Jane Birkin geçti. Temmuz sayımızın arka kapağında kısaca özetlemiştik, şimdi ayrıntılara giriyoruz. Ama önce "spot"ları verelim. Jane Birkin: 60'ların, 70'lerin efsane ismi. Şanson erbabı. "Seks ilahesi". "Blow Up"daki kız. Serge Gainsbourg adlı efsanenin "partner"i ve büyük aşkı. (Kendi tabiriyle, "Serge'in B yüzü".) "Je t'aime... moi non plus"yü Gainsbourg'la beraber "yatakta" söyleyen kadın. Şöhretli sinema oyuncusu... Şimdi 50'lerinde, üç çocuk annesi. Ve hâlâ "o" Jane Birkin. İstanbul'da geçirdiği üç gün boyunca yarenlik ettik, üçüncü günün sonunda, gazetecilik damarımız depreşti, enine boyuna bir mülakat yaptık. Haliyle bir sürü işim geçti; e, şaka değil, yarım asırdan fazla bir zaman mevzubahis. "En iyisi piyeslerde olduğu gibi, 'kahramanlar'ın bir listesini verelim, takibi kolaylaşsın" dedik. Unutmadan, Birkin'in yeni albümü önümüzdeki günlerde Fransa'da piyasaya çıkacak, bakarsınız Türkiye'ye de gelir.

Bir Afrika ülkesi gibiydim

• TEK PERDE •

David Birkin: Baba. Cerrah, matematikçi, II. Dünya Savaşı'nda savaş kahramanı.
Birinci kadın: Anne. Adı yok. Oyuncu.
Andrew Birkin: Abi. Tarihçi, matematikçi, astrofizisyen, yazar, yönetmen.
İkinci kadın: Kızkardeş. Adı yok. Heykeltraş, ev kadını.
John Barry: İlk eş. Müzisyen, James Bond filmlerinin, "Kurtlarla Dans"ın ve pek çok filmin müziğinin bestecisi.
Kate: Jane Birkin-John Barry çiftinin kızı.
Serge Gainsbourg: İkinci eş. Provokatör, şair, ressam, müzisyen.
Charlotte Gainsbourg: Jane Birkin-Serge Gainsbourg çiftinin kızı. Oyuncu.
Jacques Doillon: Üçüncü eş. Yönetmen.
Lou: Jane Birkin-Jacques Doillon çiftinin kızı. Oyuncu.
Olivier Rolin: Son eş. 68'in ve Fransa'da sol hareketin önde gelen liderlerinden, yazar (Port Sudan adlı romanı Türkçede yayınlandı)
Aziz: Jane Birkin ve Lou'yu İstanbul'da oldukları bir hafta boyunca gezdiren taksi şoförü.

Nereden başlamak istersin? Geriye, geçmişe döndüğünde –çok kısa bir süre önce de olabilir, uzak bir geçmiş de– aklına hemen hangi görüntü, hangi sahne geliyor?

Jane Birkin: Tıpkı rulo yapılmış bir halının açılması gibi... Ama o rulo halının üstündeki herkes gidiyor. Giderek uzaklaşıyorlar. Yüz hatlarını unutmaktan korkuyorum, onların kokularını hatırlayamamaktan korkuyorum, onlarla aramdaki bu mesafenin gittikçe açılmasından korkuyorum.

Bu nedenle mi hep çiziyorsun, insanları, görüntüleri saklamak için...

Hep günlük tuttum. Kendimi yalnız hissettiğim yatılı okulda, 12 yaşındayken günlük tutmaya başlamıştım. Sonra Serge'le (Gainsbourg) olan hayatım boyunca devam ettim... Bu günlükler çok tuhaf... Günü gününe yazmışım... Pek bir şey de yapmıyorduk. Gündelik hayatın inanılmaz ayrıntıları, son derece basit, sıradan şeyler... İnanılmaz derecede naif... Sonra, Serge'i terk ettikten sonra, günlük tutmaktan vazgeçtim, kendime günlük tutmayı yasakladım, niçin bilmiyorum, ama kendi kendime böyle bir ceza kestim. Sonraları, ama epey sonra, Serge ve babam öldüğünde yeniden yeniden yazdım. Ayrıca, Serge'e mektuplar yazıyordum habire, ama göndermiyordum. İnsanın günlük tutarken kendisine karşı gösterdiği hoşgörüyü, o bağışlayıcılığı sıkıcı buluyorum ama. "Hep hep aynı şikayetler" diye düşünüyordum. 12 yaşındayken de, 50 yaşındayken de hep aynı şeyler. "Geceleyin yalnızım", panik... Hep aynı insan... Birisi bunları okuduğunda, hatta ben yeniden okuduğumda çok fazla sıkıcı buluyorum... Sonra, evden taşınırken ve bu sayfalar sayfalar dolusu yazılara, mektuplara, sakladığım her şeye baktığımda, kendi kendime "bu gevezeliği bırakıyorum artık" dedim.

Her şeyi saklamak gibi bir takıntın mı var?

Her şeyi saklayan, hiçbir şeyi atmayan bir kız hakkında bir senaryo yazdım. Evinde bir dolu karton kutu, koli olan birinin hikayesi. Bu kutulardan insanlar çıkıyor. Bu fikri çok takıntılı ve çok kişisel buluyorum. Sonra desenler çizmenin daha matrak, daha iyi olacağını düşündüm. Çünkü yazıyla aynı anlama geliyor, ayrıca çok çabuk ortaya çıkıyor, daha iyi anlatıyor. Çocuklar için de daha güzel. Çünkü bakıyorlar ve orada duygular yok, daha doğrusu, duyguların çok fazla hakimiyeti altında değil.

Günlüklerimi tekrar okuduğum zaman hep aynı insan, hep aynı şikayetler diyordun, neydi bu şikayetler, hep yalnızlık mı?

Tam bilemiyorum... Çocukken "ben" demekte çok zorlanıyordum. Hep "siz" diyordum. Ve annem, "niçin 'ben' demiyorsun" diyerek beni azarlıyordu. Ya siz diyordum, ya da "gidiliyor", "geliniyor", "hissediliyor" gibi belirsiz özne kullanıyordum. İnsan yatılı okulda, herkes uyurken kendini çok yalnız, sefil hissediyor. Uykusuzluktan yorgun düşsem de daha büyük kızlarla etüde kalıyordum ve kendimi ölü bir çanta gibi görüyordum. Tekrar okuduğumda, bana çok melodramatik geldi. Öyle yazmışım, "ölü çanta". Ve o günlerdeki bütün günlükler, hüzünlüyken yazılmıştı. Dolayısıyla insanın kendisiyle ilgili iyi bir intiba uyandırmıyor. İnsan neşeliyken, yazmaya vakti olmuyor. Dolayısıyla sadece acıklı, sefil düşünceler, hisler, intibalar...

Biraz önce hiçbir şeyi atmayan, her şeyi saklayan bir kızla ilgili senaryodan söz ettin. Başka böyle senaryoların var mı?

Yazdığım ilk filmde, bir türlü uyuyamayan bir kızdan söz ediyordum. Ama adam uyuyor... Bir başka senaryoda, bir kız kardeşle erkek kardeş arsındaki aşk var. Kız, erkek kardeşini tıpkı küçükkenki gibi, 12 yaşındayken sevdiği gibi seviyor hâlâ... Bu senaryo çekilmedi. Çünkü "Oh Pardon, tu dormais"deki bir sahneyi buraya da aynen koyduğumu fark ettim. Kız oğlanın çantasına girmeye çalışıyordu. Okula onu da götürsün diye. Yaptığım filmde de kızdan valize girmesini istemiştim. Hep aynı arzu: Birisinin sizi cebine koyup beraberinde götürmesi arzusu. Terk edilmemek... Birine ait olmak... Çok tuhaf, çünkü herkes sizin çok liberten, çok özgür birisi olduğunuzu tahayyül ediyor. Üç farklı eşten üç kızım var dediğinizde, insanlar aşırılıkları olan, taşkın bir hayat yaşadığınızı düşünüyorlar... Ama, sadece bu üç erkeği tanıdım ben. Beraber olduğum insanların bensiz yapamayacaklarını duymak istiyordum. Bu doğru olmasa da...

Ve hayata onların "ceplerinden" mi bakıyordun?

Evet, öyle... Sadece Serge'in gözüyle kendimi güzel buluyordum. Ve öteki sevdiğim erkeklerin gözüyle. O insanların gözüyle kendimi çekilir, tahammül edilir buluyordum. Ve hepsi çok zeki insanlardı, belki de onların yansımasıyla kendimi de daha zeki hissediyordum. Hep beyinleri beni büyüleyen insanlardı... Onlar yaratıcı insanlardı... Sıradan insanlar ilgimi çekmiyordu.

Ailen nasıldı?

Ailem çok burjuvaydı. Babam bir İngiliz burjuva ailesinden geliyor. Annesi aristokrat, ama yoksul düşmüş bir İngiliz kadın. İngiltere'de dükün soyunun son kızı... Büyükannemin babası din adamıymış. Abisi ise dük. Kendisinin küçük kilisesi varmış, çok bakımlı, yakışıklı bir adammış ama parası yok-

24→

muş. Kızı, yani büyükannem soylular arasına henüz girmiş, Birkin'le evlenmiş. Babam David Birkin çok narin bünyeli bir insandı, tüberkülozu vardı. Sık sık tedavi görmesi, ameliyat olması gerekmiş. Gözünden de ameliyatlar oluyormuş. Ameliyatlı, hastanede yatarken, bir gece bir hemşireyle çıkmış. Beraber sinemaya gitmişler, geri geldiğinde, ateşi yükselmiş. Hemşireyi ihbar etmek istemiyormuş, dolayısıyla hiçbir şey dememiş, bunun üzerine doktorlar ameliyattan kaynaklanan bir hata olduğu sonucuna varmışlar. Gözü yeniden açmışlar. Ve aslında mesleğinde çok parlak olan cerrah, bıçağı kaydırmış. Yanlışlıkla, bütün görme sinirlerini kesmişler. Bu nedenle babam çift görüyordu. Bundan sonra, vücudunun her bir yerinden 70 kere cerrahi müdahale görmüş. Ben onu tanıdığımda, tamamen çürüğe çıkmıştı, ciğerleri kanıyordu... Bu narin çocuk savaş başladığında babası tarafından İsviçre'ye gönderilmiş. Hemen geri gelmiş, orduya girmek istiyormuş. Görme bozukluğu ve sağlığı nedeniyle bu isteği reddedilmiş. En nihayet, deniz kuvvetlerine, gizli servise kabul edilmiş. Gel-gitlerin matematiksel seyrini incelemiş, çünkü ay ışığının olmadığı gecelerde, geminin içinde gizleyerek insanların ulaşımını sağlamış. Onları İngiltere'den Fransa'ya direnişçilere götürüyormuş. Onları küçük bir adaya çıkarıyormuş, direnişçilerin gelmesini bekliyormuş, sonra gün aydınlanırken tekrar yola çıkıyormuş. Legion d'honneur'ü vardı. Olağanüstü cesurdu. Üstelik çok tuhaf bir adamdı. Hep kusuyormuş, çünkü deniz tutuyormuş onu. Gözünün birinin üzerinde korsanlar gibi bant olan son derece romanesk bir şahsiyetti, çok çok güzeldi, müthiş yakışıklıydı. Savaş sırasında ona her zaman aşık olan kuzini, müthiş güzel bir oyuncu kızla aynı evde kalıyor. Ve o kuzin güzel oyuncuya, yani anneme "çok yakışıklı, çok romanesk kuzenim David'le mutlaka tanışman lazım" diyormuş. David'e, babama da, "bu tanrıça güzelliğinde kızla tanışman lazım" diyormuş. Nihayet tanışıyorlar ve savaş sırasında evleniyorlar. Annem çok yoksul bir aileden gelen bir oyuncu. Savaş sırasında, "A Nightingale Singing Barclay Square" adlı bir şarkı söylüyor. Bu şarkı bir numara oluyor. Savaşa giden bütün denizciler bu şarkıyı dinliyorlar. Çünkü savaş sırasında onlara cesaret veriyor.

"Lili Marlen" gibi...

Evet. Sonra, piyeslerde oynuyormuş, onun için oyunlar yazılıyormuş, müthiş incelikli ve güzeldi... Bu incelikli ve güzel oyuncuyla bu romanesk adam evleniyorlar ve üç çocukları oluyor: Şimdi yazar, astrofizisyen, matematikçi, ama hepsinden önemlisi, yönetmen olan abim Andrew. Şu sıralar Besson için Jeanne d'Arc senaryosu yazmakla meşgul. Bütün beyinleri o kapmış, inanılmaz bir adam. İnanılmaz yetenekli, ve son derece çekici. Bir de küçük kızkardeşim var, o heykeltraş, sanatsal açıdan müthiş yetenekli. Üçümüz içinde, annemin istediği gibi, düzgün birisiyle evlenen bir tek o oldu. Kocası İngiltere kraliçesi için çalışıyor. Koskoca bir bahçenin içinde bir köşkte, üç oğlan çocuklarıyla, gürültüden patırtıdan uzak yaşıyorlar. İnsanın kaderi ne kadar farklı gelişiyor, o benden çok çok daha güzeldi, çok yabani bir yanı vardı, Fransa'nın güneyine gitmişti, sanatçıydı, aşıkları vardı. Sonra bir dönem, çok hastayken, kraliçe için çalışan bu oğlan ona çok yardımsever, çok nazik davranmış. Herkesin düşündüğünün tam tersine, onunla evlendi, tıpkı peri masallarındaki gibi, kilisede evlendiler... Ben annemi, babamın ölümüyle keşfettim. Annem çok bağımsızdı. Babamla evlenmesinin onun için büyük bir tuzak olduğunu fark ettim. O bir oyuncuydu ve oyunculuğa devam etmek istiyordu.

Evlendikten sonra devam edememiş mi?

Babam hiçbir zaman "yapmayacaksın" dememiş. Ama hep Londra'dan gittikçe daha uzak evler seçiyormuş. Bu şekilde, engellenmiş... Annemle ben bir oyun/test yapmıştık. Oyuna göre, burada bir göl var, gölün içinde bir küçük ada... Tekneye biniyorsun ve adaya gidiyorsun, orada hayalindeki adamla karşılaşıyorsun. Önünde şöyle seçenekler var: Tekneyi yakıp adamla birlikte adada kalabilirsin; adamla bir gece geçirdikten sonra karşı sahile dönebilirsin. Adam adayı terk edemiyor. Annemle ben bu testi yaptık. Annem hayalindeki adamla bir gece geçirdikten sonra geri dönmeyi seçti. Ben inanılmaz derecede şaşırmıştım.

Peki sen neyi tercih ettin?

A şıkkını. Adaya gidip, tekneyi yakıyorsun. Öyle sanıyorum ki, annem çok tatminsiz bir hayat sürdü.

Testte tercih ettiğinin, yani gönlünde yatanın zıttını yaşamış...

Kesinlikle. Bu, onun için korkunç olmalı. Ben Serge'e aşık olduğumda, benim için şarkılar yazıyordu. Jacques'la tanıştığımda, benim için filmler yapıyordu. Hepsi mesleğimi yapmamı kabul ediyordu. Ben kendimde pek bir şey bulmuyordum, ama onlar bende bir şeyler buluyordu. Hiç hırslı değildim. Buna karşılık, annem hakikaten bir şeyler yapmak istiyordu. O hakikaten bağımsızdı.

Serge & Jane

Sadece Serge'in gözüyle kendimi güzel buluyordum. Ve öteki sevdiğim erkeklerin gözüyle. O insanların gözüyle kendimi tahammül edilir buluyordum. Ve hepsi çok zeki insanlardı, belki de onların yansımasıyla kendimi de daha zeki hissediyordum.

Evden ayrılışın, yatılı okula gidişin nasıl oldu?

Abim altı yaşında, savaştan sonra yatılı okula gönderildi. Okuldan önce bir dadımız vardı, o bize okumayı vesaire öğretiyordu. Annem tiyatroculuk yapamasın diye Londra'dan uzakta oturduğumuz için ben 12 yaşında yatılı okula gittim. Numaram 99'du, kız kardeşiminkiyse 177'ydi. İkimizi beraber yollamışlardı. O dönemde, yatılı okulda ismini kaybediyordun, bizi numaralarımızla çağırıyorlardı. Abimle, kardeşimle kırda tatil hayatı sürdürürken, maceralar yaşardık, hikayeler uydururduk, tamamen özgürdük, yaşımız biraz daha büyüdüğünde bunları filme çekerdik. Abim yönetmenlik yapıyordu, ben hep kurban oluyordum. Beni tren raylarına zincirle bağlıyordu ve filme çekiyordu. Kız kardeşim bunlardan dehşete düşüyordu.

Hepiniz annenin sanatçı yanını aldınız yani...

Evet. Babama savaştan sonra Foreign Office'de görev önerdiler. Bir savaş kahramanı olarak iyi bir şöhreti vardı. Savaş yılları onun hayatının en heyecanlı zamanıydı diye düşünüyorum. Kimseyi öldürmesi gerekmiyordu, insanları kurtararak savaşa katıldı, tıpkı erkek çocukların çok sevdiği macera romanları gibi... Savaştan sonra, bir çiftlik alıp çiftçilikle uğraşmaya karar verdi. Ama sağlığı daha da berbat olmuştu. Ve dolayısıyla, giderek Londra'ya yaklaşıyordu. Orada idam cezasına karşı, hapishanelerdeki koşullara karşı faaliyetlerde bulunuyordu. Ufak tefek saçmalıklar yapıp başı derde girmiş on küsür genç çocuğu yanına alıyor, onlara hapishaneye girmemeleri için kefil oluyordu. Daha sonraları iyice hastalandığı zamanlar, insanların hapishaneden en kısa sürede çıkmasını sağlamak için çalışan bir komisyonun üyesiydi. Angajmanıyla beni derinden etkilemiş bir kişidir babam.

Hayatının ilk kahramanı yani...

Kesinlikle evet. Ve sonuna kadar da öyle kaldı. Serge'in ölümünde, cenaze için bana yardıma gelmemesini söylediğimde, ona "uçakta ölürsün" demiştim, bana "neden olmasın" dedi, "ne harika bir ölüm şekli! Sana yardıma geliyorum." Ve aynı akşam öldü. Bir kalp krizi. Gelmeye hazırlanırken öldü.

Sen babanın en sevdiği çocuğu muydun?

Evet, öyle sanıyorum. Çok adil bir şey değil ama, eminim öyleydi. Babam sağken, odası benim fotoğraflarımla kaplıydı. Serge de babama hayrandı. Hemen babama hayran olması gerektiğini anlamıştı, yoksa bu ilişki yürüyemezdi. Babam da Serge'e hayranlık duyması gerektiğini anlamıştı. Uyku ilaçlarını beraber alırlardı. Harikaydı. O odayı Serge'e göstermiştim, babam için ne derece önemli olduğumu görmüştü. Babam öldüğünde, annem bu odayı kendisi için değiştirdi, çünkü daha önceleri sandık odası gibi bir yerde yatıyordu. Annem çok güzel bir oda yaptı. Tabii ki duvarlara asılı şeyleri çıkarması gerekiyordu. Ben Londra'ya gidince, evi kızım Charlotte'un kocasına gezdirirken "babamı tanımamış olmanız ne yazık" dedim. Charlotte "benim için de aynı şey" dedi. Çünkü onun da babası (Serge Gainsbourg) ölmüştü. O zaman kendi kendime bu kadar çok babamdan söz etmemem lazım dedim, çünkü Charlotte'un kendi babasından söz etmeye daha fazla hakkı vardı. O daha fazla acı çekmiş olmalıydı, çünkü babası öldüğünde yirmi yaşındaydı. Onun için her halükârda daha büyük bir adaletsizlikti. Daha sonra Olivier'yle

→25

tanıştığımda, ona artık o odayı gösteremezdim, çok korkunç geldi bu, çünkü o oda sevildiğimin kanıtıydı... O oda kanıttı.

Anıt gibi...

Evet. Hayatımdaki yeni birisine babam tarafından ne kadar sevildiğimi, onun için ne kadar önemli olduğumu gösterebilmem için o oda orada durmuyor maalesef. Babamdan isterdim, o da bana koltuk altındaki tüyleri traş edip gönderirdi, ameliyatlarından geriye kalan her şeyi, vücudunun parçalarını saklardım. Bir tür fetişizm gibiydi. O da benimle ilgili her şeyi saklardı. Ve hiçbir zaman en ufak bir kötülük, bir hata yapmadığımı, yapmayacağımı söylerdi. "Baba yanılıyorsun, ben de hata yapıyorum, kötülük yapıyorum" derdim. Bunu işitmek bile istemezdi. Ona "baba, yaşlanıyorum" dediğimde, "hiç de değil, her geçen gün daha da güzelleşiyorsun" derdi bana, "gittikçe daha çok bana benziyorsun". Hayatta beni en çok seven kişi o oldu, bunu biliyorum, çünkü benim kusurlarımı seviyordu. Belki bir de Serge. Her şeye rağmen beni seven iki kişi.

Peki ilk evliliğin nasıl oldu?

Yatılı okuldan hemen sonra, John'a aşık oldum, 16 yaşındaydım.

Kate doğduğunda kaç yaşındaydın?

Umutsuzluğa kapılmıştım, çünkü bir türlü bebeğim olmuyordu. Ve tek istediğim şey buydu. 19 yaşındayken o bebeğe sahip oldum. Babam, John Barry'den 17 yaşına gelmemi beklemesini istemişti, çünkü yasalar tarafından korunmamı istiyordu, ama sonunda teslim oldu, çünkü John Barry çok acele ediyordu. Newsweek'te şöyle bir yazı çıkmıştı: "John Barry and his E Type Jaguar and his E Type Wife". Ben "E Type Wife"tım. Bu bence gerçek bir iltifat değil. Ve eğer John Barry çekip gitmeseydi, ben hayatım boyunca onun banyosunu hazırlamakla, yumurtasını pişirmekle uğraşarak yanında kalırdım. Yumurtasını tam üç buçuk dakika pişirir, müzik yaptığı yere götürürdüm, ben onun "E tipi" karısıydım, tıpkı Jaguarı gibi, aynı marka. Neyse ki terk etti, gitti, çünkü bu bana biraz cesaret verdi. Böylece, Fransa'ya gittim. Orada Serge'le tanıştım ve bütün hayatım değişti.

John Barry'yle nasıl tanışmıştın?

Bir seçmeye katılmıştım. Bir müzikal komedi için. Ne şarkı söylemeyi biliyordum, ne dans etmeyi, onları güldürüyordum. Bunun üzerine sakar bir karakter uydurdular. Yatılı okullarla ilgili bir konuydu. Tuhaf bir şekilde denk düşmüştü, çünkü tamamen benim yatılı okuldaki hayatıma benziyordu. Herkes benimle dalga geçiyordu.

Alain Delon'la filmde oynayacaktım. Serge kıskançlıktan deliye dönmüştü, çünkü Alain Delon'un müthiş çekici olduğunu düşünüyordu. Ve Delon'dan daha gösterişli olmak için en büyük limuzini kiraladı. St. Tropez'nin o dar sokaklarının hiçbirine girmiyordu araba. Arabanın üstüne bütün valizler, bebek arabaları, yataklar filan iple bağlanmıştı. Tıpkı bir at arabasına benziyordu. Çok "flash" gözükmek isterken, Serge bu hale düşmüştü...

Bu senin ilk performansın mıydı?

Daha önce de çok küçük bir denemem olmuştu. Annemin bir dostu, bir seçmeye katılmamı önerdi. Bana bir tiyatronun ismini verdi. Annem, babamdan gizli gizli, teksti ezberlememe yardım ediyordu. Çünkü babam duysa kudururdu, zaten annem oyuncuydu, bir de üstüne ben... Sanki ona karşı bir komplo gibi düşünürdü. Neyse, annem bana yardım etti. Ben o seçmeye gittim. Babamın yine de olayda bir payı var, bana beyaz bir gül vermişti, ben de onu elbiseme iliştirmiştim. Oraya çok düzgün bir kılıkta gittim. Ama tiyatroyu karıştırdım, yanlış bir tiyatroya gittim. Graham Greene'in bir oyunu söz konusuydu burada. Rolü kazandım. Çünkü metni unutmuştum. Ve o kadar moralim bozulmuştu ki, ne yapacağımı, edeceğimi bilemiyordum. Onlar bana "mükemmel" dediler, "masumiyet sembolü bir kız arıyorduk.". "Ama ben metni unuttum" dedim. "Hiç önemli değil," dediler, "sen bir sağır-dilsizi oynayacaksın". Daha sonra, John Barry'nin kompozitörlüğünü yaptığı bir oyunda yer aldım. Oynayan sekiz kız vardı, ve o kızların içinde evlenme teklif etmek için beni seçti. Çok şaşırmıştım. Onunla evlendim. Yine o sıralarda, Michelangelo Antonioni, "Blow Up"da oynayacak kızlar için test çekimi yapıyordu. Ben testi kazandım. Çünkü ağlamıştım. İsmimi söylemem gerekiyordu, beni azarladı, ben ağladım. Ve "ağlamayı bilip bilmemeniz benim için çok önemli" dedi, "ben duygu istiyorum. Ama sizi haberdar etmem lazım, filmde elbiselerinizi çıkarmanız gerekecek." Ben de bunu John Barry'ye anlattım. O bana "cesaret edemezsiniz" dedi, "çünkü benimleyken bile ışıkları kapatıyorsunuz". Bu lafı beni sinir etti. Ve bu işi becereceğim diye düşündüm. Benim açımdan bir inat meselesiydi.

Antonioni nasıl bir yönetmendi, ilişkiniz nasıldı?

Önemli bir yönetmendi tabii. Çok özel bir ilişkimiz olmadı. "Blow Up"da oynadım. Daha sonra Kate'in doğumunu bekledim. "Blow Up" gösterime girdiğinde Kate'e hamileydim. Kate'in doğumundan bir ay kadar sonra, John Barry çekip gitti. Hamileliğimin son dört ayında sürekli Amerika'ya gidip geliyordu ve benim kendisiyle beraber gitmeme izin vermiyordu, çünkü çok şişmandım. Beni terk edeceğini anlıyordum, böyle bir şeyin olmamasını ümit ediyordum, ama sonunda gitti. Başka birisiyle gitti. Benim bir kız arkadaşımla... Çok seksi bulduğum bir kız arkadaşımla... Londra'daki bütün oğlanlarla yatmıştı... Halbuki annem bana "başka kimseyle yatmayacaksın, böylece birbirinize daha çok saygı duyarsınız" diyordu. Ve o kalkıp o kızla çekip gitti. *(gülüyor)* İyi ki de gitmiş. Çünkü daha sonra, bebeğim bir sepetin içinde, annemle babamın evine döndüm. Tekrar annemlerin evinde olmaktan sıkılıyordum. Ve Fransa'da bir teste gitmeyi kabul ettim. Fransızca bir film içindi. O testten geçtim. "Slogan" filmi içindi. 68'in başlarıydı.

Yani 68 Mayıs'ını, olayları yaşadın...

Hayır. Yönetmenin arabası havaya uçmuştu. Belki de olayların ilk gününü gördüm sadece, sanıyorum ki Saint Germain bulvarındaydı, patlama olmuştu. Beni İngiltere'ye geri yolladılar. Hareketin sakinleşmesi, durulmasını beklemek için. Haziran ayında Paris'e döndüm. O deneme çekiminde filmin yıldızı, her şeyi Serge Gainsbourg'la tanışmıştım. Oldukça müstehziydi, onu fazla kendinden emin, fazla kendini beğenmiş bulmuştum. Mor bir gömleği vardı, çok esmerdi. Onun şair olduğunu bilmiyordum, onun hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Adının Serge Bourgignon olduğunu sanıyordum. Çok kızmıştı. Adının Serge Gainsbourg olduğunu söyledi.

O dönemde henüz tanınmış birisi de-

ğil miydi?

Tanınmıştı, ama ben tanımıyordum. France Gall'in okuduğu "Poupée de cire, poupée de son"u bestelemiş, Eurovision'u kazanmıştı. Brigitte Bardot'yla ilişkisi olmuştu. Onun için "Je t'aime... moi non plus"yü yazmıştı ama, plak henüz çıkmamıştı, çünkü Bardot "dur" demiş. Bardot, Gunter Sachs'la evlenmişti ve böyle bir şey evliliğinde başını ağrıtabilirdi. Dolayısıyla Serge, plağı yapmayı durdurmuştu. Onun evine ziyarete gittiğimizde her yerde Bardot'nun kocaman fotoğrafları vardı. Pikaba "Je t'aime... moi non plus"yü koydu. Ve ben, "vay vay vay, ne biçim bir adam bu, ne kadar çekici olduğunu göstermeye çalışıyor hep!" diye düşünmüştüm. Her şeye rağmen, Serge bana çok kibar davranmıştı, test esnasında Fransızca kelimeleri hatırlayamadığımda bana fısıldıyordu. İyi ağladığımı düşünüyordu. Star o olduğu için, pekala "bu İngilizi istemiyorum, Marie Isabelle'i istiyorum" diyebilirdi. Aslında onu benden daha güzel buluyordu. Ama yönetmen beni tercih ettiğinde, "hayır" demedi. Sonra, işte, haziran ayında geri geldim. Yönetmene "bu adam korkunç derecede kendini beğenmiş, kibirli, ben bununla nasıl oynayabileceğimi bilemiyorum" dedim. İlk sahne banyodaydı. Kendimi çok sarsak hissediyordum. Belki bir akşam yemeği yesek iyi olur diye düşündüm. Yemeğe çıktık. Sonra dans etmeye gittik. Bir dolu içti, içti... Beni dansa kaldırdı, ama dans etmeyi bilmediğini fark ettim, habire ayaklarıma basıyordu. Bunu çok sevimli buldum. Sonra bir başka gece kulübüne, ardından başkasına, bir başkasına gittik. Sabahın 6'sına doğru beni Hilton'a götürdü. Odasını istedi. Ben "oh la la la" dedim. Aman allahım ne korkunç, "Hayır, hayır demem lazım. Çok korkunç". Odaya çıktık. "Ben ne yapacağım şimdi" diye düşünerek banyoya girdim. "Ne yapacağım ben şimdi. Her şey çok fazla çabuk oldu." Odaya döndüğümde, Serge uyuyordu. O kadar memnun olmuştum ki, çıktım, sabahın 7'sinde 'drugstore'a gittim. İçinde "Yami yami yami..." diye giden sözler olan bir plak aldım. Komik bir 45'likti. Odaya çıktım. Onun iki ayak parmağının arasına plağı sıkıştırdım. Böylece namusumu kurtarmıştım. Sonra filmi beraber çektik. Hemen birbirimize aşık olduk. Film için beraber Venedik'e gittik. Olan olmuştu. Benden "Je t'aime... moi non plus"yü söylememi istedi. Bardot'lu versiyonunu dinlemiş olduğum için "evet, evet" dedim. Kıskançlıkla. Yoksa bir hit plak yapmak istediğimden filan değil, sadece telefon kulübesi gibi küçücük stüdyoda başka bir kızla söylemesini istemiyordum... "Slogan" filmini bitirdiğimiz gün, Romy Schneider ve Alain Delon'la "Piscine" filminde oynayacak bir kız aranıyordu. Beni seçtiler. St Tropez'ye götürdüler. Oyuncular da kabul etti. Serge kıskançlıktan deliye dönmüştü, çünkü Alain Delon'un müthiş çekici olduğunu düşünüyordu. Ve Delon'dan daha gösterişli olmak için en büyük limuzini kiraladı. St. Tropez'nin o dar sokaklarının hiçbirine girmiyordu bu araba. Arabanın üstüne bütün valizler, bebek arabaları, yataklar filan iple bağlanmıştı. Tıpkı bir at arabasına benziyordu. *(gülüyor)* Çok "flash" gözükmek isterken, Serge bu hale düşmüştü... Bu filmden hemen sonra, "Katmandu Yolları"nda oynamak için seçildim. Serge kendisine takma bir bıyık takılan küçücük bir rolü kabul etti. O bıyıkla konuşamıyordu bile. Sırf benimle gelmek için kabul etti ve birlikte Hindistan'a gittik... Sonra, bir yıl boyunca Londra'daki evimde, orda burda otellerde kaldık. Ben, otelin çok pahalı olduğunu söyledim. Kendisine inşa ettirdiği eve niçin taşınmıyoruz diye sordum. Sonra bir yaşındaki bebeğim Kate'le beraber oraya gittik. Ondan sonra bir daha Fransa'dan hiç ayrılmadım. 30 yıldır. İlk başlarda, Serge aslında hâlâ Bardot'ya çok aşıktı. Ben "Piscine"in çekimlerini yaparken, St. Tropez'de bir gün, biz lokantadayken, o içeri girmişti, Serge'in yüzü bembeyaz oldu. Çok yaralandığını anladım. John Barry Londra'daki evime Kate'le dışarı çıkmak için geldiğinde, ben ağlayarak pencereden bakardım, yolun sonunda gözden kayboluşunu görüyordum. Serge ise piyanonun başına geçiyor, hiddetle dam dam dam dam dam dam yapıyordu. Çünkü benim için de bu ayrılığın hâlâ çok taze olduğunu anlıyordu. Tıpkı şey gibi: bir kağıda bir şeyler yazarsın, çizersin, eğer fazla bastırmışsan, o sayfayı koparıldığında, alttaki sayfada hâlâ izi kalır. Ama Serge'le ben sayfaya o kadar çok şey çizdik ki, alttaki iz artık değişti, anlaşılmaz, görülmez oldu. Giderek başlangıçtaki yara tanınmaz oldu. Ve ortaya başka bir tablo çıktı. Yavaş yavaş, giderek o benim için vazgeçilmez oldu. Bütün film çekimlerime geliyordu. Başka birisiyle gideceğim diye ödü kopuyordu. Film setlerini çok afrodizyak buluyordu. Filmdeki oyuncuyla çekip gitmemden korkuyordu. Ondan yirmi yaş genç olduğum için bana her şeyi öğretiyordu. O eğitimini çok önce yapmıştı. Tabloları, resimleri... Her şeyi çok önce öğrenmişti. 13 yılda, hep aynı iki kitabı okudu: "Madame Bovary" ve Benjamin Constant'ın "Adolphe"u. Her ikisinin de sonunda o kadar ağlıyordu ki, burnundan balonlar çıkıyordu. Bu iki romanı çok hüzünlü buluyordu. Ve onunla birlikteyken Charlotte'u doğurdum... Ayrılmamızdan önceki son albümde, benim için bir şarkı yazmıştı, en iyilerinden biri değildi, çünkü beni anlamıyordu, "la Deprime"di adı: "Pourquoi est-ce une crime d'avoir la deprime?" Beni bunalımlı gördüğü için yazdığı bir şarkıydı. "Ve niçin bunalımlısın anlamıyorum, her şeye sahipsin" diyordu. "Evin var, paran var, çocukların var, ben varım". Ben: her şey. Dış dünyayla aramda sorun vardı, yanlış anlaşıldığımı düşünüyordum, sürekli bana bir şeyler dikte edilmesini, ısmarlanmasını istemiyordum. Evde piyanoya dokunmaya bile hakkımız yoktu, bir Afrika ülkesi gibiydim. *(duraksıyor)* İsyan eden... Biraz...

Jane & David Birkin

Babamdan isterdim, bana koltuk altındaki tüyleri traş edip gönderirdi, ameliyatlarından geriye kalan her şeyi, vücudunun parçalarını saklardım. Bir tür fetişizm gibiydi. Babam sağken, odası benim fotoğraflarımla kaplıydı. Serge de babama hayrandı. Hemen babama hayran olması gerektiğini anlamıştı, yoksa bu ilişki yürüyemezdi. Babam da Serge'e hayranlık duyması gerektiğini anlamıştı. Uyku ilaçlarını beraber alırlardı. Harikaydı.

Onu terk ettin, öyle mi?..

Bir gün kapıya genç bir adam geldi. Şöyle oldu... Claude Berry ve karısı Anne Marie bana "La femme qui pleure" adında çok ilginç bir film yapan bu yönetmenle mutlaka bir film çevirmelisin diyorlardı. Kate'le birlikte "La Femme qui pleure"ü görmeye gitmiştim Çok etkilenmiştim. Yönetmenin Alain Resnais gibi birisi olduğunu tahayyül ediyordum. 60'lı yaşlarda bir adam... O güne kadar hep sabun köpüğü gibi filmlerde oynamıştım. Komik, eğlencelik, saçma sapan şeyler... Asla karmaşık bir şeyde oynamadım. Kimse ciddi bir şey için beni istemiyordu, çünkü öyle bir şeye tekabül etmiyordum: Ben Serge'in oyuncak bebeğiydim. Öyle tanınıyordum. Bir çift olarak tanınıyorduk. Her neyse, ben bu anlattığım yönetmeni bekliyordum, kapı çaldı. Çok esmer, çok genç bir oğlan duruyordu karşımda. Ne istediğini sordum. Ve kendisinin o yönetmen olduğunu söyledi: Jacques Doillon. Salona daha o girer girmez, Serge her şeyi kendi denetimi altına almaya başlamıştı bile. Hangi restorana gidilecek falan, her şey... Ben kendi kendime "hayır" diye düşündüm, "bu genç adama kim olduğumu asla açıklayamam böyle." Jacques'a odamı göstermek istiyordum. Çünkü küçücük bir odam vardı, orada çocukluk fotoğraflarım ve benim için önemli şeyler vardı. Ama olmadı... İşte böyle. İlk defa ciddiye alınan bir filmde oynadım. Michel Piccoli'yle... Boğazına kadar düğmeleri iliklili, depresyon geçiren bir kızı oynuyordum. Bu rolü oynadım, iyi oynadım, ilk defa iyi eleştiriler aldım.

Filmin adı neydi?

"Fille Prodigue".

Serge Gainsbourg'u terk etmeğe o zaman mı karar verdin?

Çekimlerin sonunda, birkaç gidiş geliş oldu, ama geri dönemiyordum artık. Birdenbire, başta anlattığım rulo halı gibi olmuştu. Serge'in evi bir anda inanılmaz uzaklaşmıştı. Uzaktan çok küçücük görünüyordu. Bir anda bir gece, otele gidebileceğimi, kredi kartıyla ödeyebileceğimi düşündüm. Özgürdüm. Bu benim için tamamıyla yeni bir duyguydu. Kredi kartı mevzuu o kadar mühim değil, ama çocukluğumdan beri tek başıma bir adım bile atmamıştım. Jacques'ın filminden sonra denedim. Jacques ev değiştirmişti, ortadan kaybolmuştu. Onu aradım, nerede olduğunu bulmaya çalıştım hep. Telefon rehberinde soyadını buldum. Gecenin bir vakti aradım. Annesi çıktı. Bana onun uyuduğunu söyledi. Onu bulmuştum. O andan sonra beraber hayatımız başladı. Ama kısa bir süre sonra, Serge benim için şarkılar yazmak için tuhaf bahaneler buldu: "Baby Alone In Babylone". O al-

→27

bümden itibaren benim için yazdığı bütün şarkılar onun üzüntüsünü, sıkıntılarını yansıtıyordu. Ayrılışımızdan bir ya da bir buçuk yıl sonra, stüdyoda söylüyordum. Bu sefer Serge camın bir tarafında, ben öteki tarafındaydım. Serge bakarken, gittikçe daha yüksekten söylüyordum. Benim için gittikçe daha zor şarkılar yazıyordu. Gittikçe daha yüksek şarkılar... Ve onun hoşuna gidebilmek için yapabildiğim tek şey buydu. Teknik bakımdan gittikçe daha zor şeyler yazıyordu, ama sözler en güzelleri değildi. Bunlardan biriyle, "Baby Alone In Babylone"la Charles Cros ödülünü kazandım. En büyük ödüllerden biri, insan hayatında bir kere kazanıyor. Ve Jacques'la çekimdeydim o esnada: "La Pirate". Ödülü almaya gitmem imkansızdı. Serge o sırada Paris'teydi. Bu ödülün onun için çok önemli olduğunu biliyordum. Ona bir telgraf gönderdim, ödülü benim adıma almasını istedim: "Ödül sana geri dönüyor. Senin sayende onu alıyorum." Ödülü benim adıma aldı, telgrafımı okudu. Buna rağmen, başka bir 33'lük daha yazdı: "Lost Song". Yine çok yıpranmış, melankolik, hüzünlü şarkılar... Kesinlikle muhteşemdi. Bir kız arkadaşım vardı, yeni ölmüştü. Onun için bir şarkı yazar mısın, diye sordum. Yazdı. Japonya'dan yeni gelmiştim. Kendimi kaybolmuş, yerimi yurdumu kaybetmiş hissediyordum. Ona "Fransız mıyım, İngiliz miyim, genç miyim, yaşlı mıyım, kimim bilmiyorum" demiştim. O da bana "Lost Song'u istiyorsun sen" demişti. Ben de "evet" dedim. Ve "Lost Song"u yazdı. Ve 12 tane harika şarkı... Ve o zamandan sonra, her akşam oynadığım piyese, tiyatroya geliyordu. Jacques onun gelmesine "hayır" diyemiyordu. Çünkü o Serge'di. Ve çok tuhaf bir ilişkimiz vardı, birlikte olduğumuz zamankinden aslında daha sıkı. Eğer Serge'in bana ihtiyacı varsa, ben Paris'i baştan başa kat ederdim. Ve eğer ben sıkıntıdaysam, dünyanın öbür ucunda olsa geleceğini bilirdim. Serge'in ölümünden altı ay önce, benim için yazdığı son albümü yapmıştık: "Amour des feintes". Ve o albüm için çini mürekkebiyle benim resmimi çizmişti. Beni bir televizyon programına çağırmışlardı, tabii ki Serge'i de davet ettim. Program canlı yayınlanıyordu. Bana "sizce Serge Gainsbourg'u en iyi özetleyen sözcük nedir" diye sordular. Çok hızlı düşünmek gerekiyordu. Ben de "sen" dedim. Hemencecik bu "sen"i bulduğum için çok memnun olmuştum. Sonra Serge'e "Jane'i tarif eden bir kelime söyle" dediler. "Ve ben" (et moi) dedi. Ben de "ah, hep ben ben ben" diye yakındım. Bana " 've ben' kaç kelimede yazarsın" diye sordu. "Bilmiyorum" dedim. "Tek kelimede" dedi: "Veben" (etmoi). Bunlar milyonlarca seyirci önünde olmuştu. Çok daha sonra, Jacques bana o akşam televizyona bakarken "ya ben?" (et moi?) diye yazmak istediğini söyledi. İki kelime halinde...

Serge'in ve babanın ölümü seni nasıl etkiledi?

Babam öldüğünde, Serge öldüğünde benim kendi küçük dünyam yıkıldı, darmadağın oldu. Beraber yaşamak için fazla kederli bir insan haline geldim. Bütün kepenkleri kapattım. Ama Lou için kendimi toparladım. Çünkü Kate ve Charlotte erkek arkadaşlarını bulmuşlardı. Onlar evden ayrıldığı için bana bir tek Lou kalmıştı. Ve elimi çekiştirip de "karnım acıktı, canım sıkılıyor..." diyen Lou sayesinde bu bunalımdan çıktım. Ama Lou'nun babası için bunun çok kolay olmadığını anlıyorum.

Bütün hayatını başkaları için, başkalarının gözünde yaşadığını düşündüğün olmuyor mu hiç?

Ben tek başıma İstanbul'a da gelemezdim. Benim için hiçbir ilginçliği olmazdı, şimdi ilgimi çeken Lou'ya göstermek. Lou'yu çizmek. Lou'nun gözüyle dünya. Medecins du Monde için Filipinlerde filmde oynamayı kabul ettiğimde, bunu Lou için yaptım, onu da götürdüm. Onu her gittiğim yere götürüyordum. Amnesty International için ilk kısa metrajlı filmde asistanım sekiz yaşındaki Lou'ydu. Onunla birlikte Kuala Lumpur'a gitmiştik. İki "kayıp" Filipinli kız için "Unutmaya Karşı Üç Dakika" diye bir filmdi. Hayatımda birisi olmadığı zaman herhangi bir şeye karşı merak ya da ilgi duymuyorum. Ancak birisiyle ya da birisinin gözüyle merak duyuyorum. Bu nedenle torunlarımın olması beni çok memnun ediyor. Kate'in oğlu Roman'ı cumartesi pazar görmezsem, paniğe kapılıyorum. Evde kalamıyorum. Yalnız kalmayı sevmiyorum. Bu nedenle de Olivier (Rolin) gibi seyyahlara büyük hayranlık duyuyorum. Olivier'ye, "şimdi birisi sana muz yüklü bir gemiyle Güney Amerika'ya kadar gidebilirsin dese hoşuna gider miydi" diye sordum. O da "tabii" dedi, "çok hoşuma giderdi". Hakikaten şömine başında ayağına terlikleri geçirip oturmaktan nefret eden insanlar var.

Peki ya sen?

Ben şömineyi ve terlikleri sevdiğimi sanıyorum. Anneme "Venedik'te bir bodrum katına kapanıp, entelektüel olmak için, evden hiç çıkmadan kitap okumayı isterdim" demiştim. O da "madem ki zaten bodrum katında olacaksın, o zaman niçin Venedik'te ki?" diye sormuştu bana. Annem bana "kendinle ilgili bir imaj yaratıp kendini de ona inandırmaya çalışıyorsun, ben bu imajın hakiki olduğunu sanmıyorum" demişti. Bilmiyorum. Ama tanıdığım insanların hayatımda büyük yeri oldu, doğru. Anıtlara, binalara bakmayı seviyorum. Ama, örneğin buradan sadece bunları hatıra olarak saklamayacağım, Aziz'i, sizleri, insanların görüntülerini hatırlayacağım daha çok. Hayatımda sadece bir kere tek başıma bir yere gittim, o da Saraybosna'ya. Bunu yapmasam vicdanım rahat etmeyecekti. Karar vermek çok kolaydı. Hiçbir şey yapmamaya artık tahammül edemiyordum. Paris'te kalmak, gitmekten daha zordu. Babamın da hoşuna giderdi. Saraybosnalı insanların bizim kayıtsız olduğumuzu düşünmelerini istemiyordum. "Seni düşünüyoruz" demek yetmiyor. Kanıtlamak lazım. Oraya gitmek lazım.

Hayatımda birisi olmadığı zaman herhangi bir şeye karşı merak ya da ilgi duymuyorum. Ancak birisiyle ya da birisinin gözüyle merak duyuyorum. Hayatımda sadece bir kere tek başıma bir yere gittim, o da Saraybosna'ya. Bunu yapmasam vicdanım rahat etmeyecekti. Karar vermek çok kolaydı. Hiçbir şey yapmamaya artık tahammül edemiyordum. Paris'te kalmak, gitmekten daha zordu.

Senin için politika, angaje olmak ne anlam ifade ediyor?

Sadece bu gibi konularda kendimi angaje hissediyorum.

Hakiki Jane Birkin'le tutkulu aşkların kadını Jane Birkin imajı arasında büyük bir fark olduğunu düşünüyor musun?

Evet, kesinlikle. Ama son zamanlarda bu fark daha az. Çünkü Saraybosna'dan döndükten sonra birçok kez televizyona çıktım. Tanınmış birisi olduğum için olan bitene dikkat çekebilme şansım vardı. İnsanları sarsabiliyordum. Bu tür konularla Serge'le olduğum zamankinden daha çok ilgilenmeye başladım. Serge idam cezasından yanaydı. Ben karşıydım, aramızda tartışıyorduk, gerçi onun doğruyu söylediğine inanmıyordum. Neyse. Beni kızdırmak da onun hoşuna gidiyordu. İnsanları şaşırtmak onu eğlendiriyordu. Kürtaj için yürüyüşlere katılmıştım. O tersini düşünüyordu. O zamanlar bu yürüyüşe falan katılmıştım, ama angaje bir insan değildim, öyle tanınmıyordum. Ama şimdi öyleyim. Cezayir için, Medecins du Monde için, Alzheimer hastaları için çok şey yapmak istiyorum. Le Pen'e karşı yürüyüşe katıldım. İnsanların kafasındaki imajımın biraz değiştiğini sanıyorum. Ama büyük çoğunluk için, sıradan insanlar, taksi şoförleri için hâlâ Serge'in oyuncak bebeğiyim. Basının rolü büyük, basın korkunç olabiliyor...

Basınla uğraşan ilk insanlardan biri de Catherine Deneuve'dür. Ben bu kadını hakikaten çok takdir ediyorum. Çünkü o birçok şeyi ilk olarak yapma yürekliliğini gösterdi. Kendisinin de kürtaj yaptırdığını söyleyerek kürtaj hakkı için kampanyalara katıldı, imza verdi. Bu çok cesurca bir hareket. Bu şekilde davranan başka kimse yoktu. Dört-beş yıl boyunca Paris Match ona ambargo uyguladı. Bir filmi çıktığında, mesela

Baba David Birkin, Jane ve Serge

yönetmenin, oyuncuların adı yazılıyor, onunki yok. Ondan öçlerini ancak bu şekilde alıyorlardı. Paris Match'a dava açmıştı, ısrarla pozisyonunu korudu ve kazandı. Bir büyük kamyon dolusu gübre alıp onu Paris Match'ın kapısının önüne döktürmüştü, kimse gazeteye giremiyordu. Üç saatte o gübreyi oradan boşalttırmışlar. İnsanlara doğru davranan, onları küçümsemeyen bir kadın... Bir ara herkes Dalida'yla dalga geçiyordu. Şov için hazırlanan afişte, bacaklarını açmış, bacağının arasında da bir erkek şapkasıyla görülüyordu. Bir dergi de komiklik olsun diye güya, fotomontajla şapkayı kaldırmış, cinsel organ koymuş. Çok iyi hatırlıyorum, bir gün bir restoranda herkes bunun mavrasını yapıyordu. Julien Clerc falan dalga geçiyordu; Serge, ben, hepimiz aptal aptal alay ediyorduk. Orada Catherine Deneuve de vardı. "Ben bunu hiç de komik bulmuyorum" dedi, "eğer Giscard d'Estaing için taşakları bacaklarına kadar sarkan bir fotoğraf bassalar, bu kadar komik bulmayacaktınız, kadın olduğu için onunla dalga geçiyorsunuz." Herkes alayı bıraktı. Bir süre sessizlik oldu. Dostlarının, ahbaplarının karşısına dikilme cesaretini göstermişti. Hepimiz kendimizi çok aptal hissetmiştik. Catherine kendi fikrini söyleme yürekliliğini göstermişti, oradaki havaya kapılmamıştı. O işte böyle bir kız, sağlam bir kız.

Peki sen nihayet şimdi bağımsızlaştığını, kendini bulduğunu düşünüyor musun?

Bilemiyorum ki. Ama Lou bir filmde oynayacak. 16 yaşına geldi. Artık bana tam olarak ihtiyacı yok. Öyle sanıyorum ki çok yakında bana ihtiyacı kalmayacak, evet. Evde olma gerekçem kalmayacak. Köpeğim çok yaşlandı. 13 yaşında bir buldog, daha çok uzun süre yaşayacağından şüpheliyim. Serge için bir albüm daha yaptım "Versions Jane" adında. İki yıl önce, iyi oldu, tuttu. Benim için yazmadığı bütün şarkıları sanki benim için yazmış gibi söyledim. Serge'in şarkılarıyla bir albüm daha yapabilirim. Ama bu sene ilk defa Serge'in şarkıları olmayan bir albüm yapıyorum. 13 farklı bestecinin şarkılarıyla. 13 tür müzik... *(gülüyor)* Kendimi sadakatsiz hissediyorum, tek bir yazarın şarkılarını yapamazdım. Bambaşka bestecilerin parçalarını aldım. Hayatımda ilk defa Serge'in olmadığı bir albüm yapıyorum. İlk defa. Belki eylül ayında bir film çekimi için İrlanda'ya gideceğim. Bu sefer yalnız başıma gideceğim. İlk defa. Ocak ayında umarım, kendi yazdığım bir piyeste oynayacağım. Bu da ilk defa olacak. Tehlikeli şeyler.

Seni korkutuyor mu?

Evet. Zaman zaman paniğe kapılıyorum. Bana şimdi "her şey iptal oldu, bu sene ne piyes, ne film olacak" deseler, bir yandan çok rahatlarım.

Geçmişe baktığında pişmanlık duyduğun şeyler var mı?

Serge'i terk etme cüretini göstermiş olduğum için pişmanlık duydum. Kendi hayatımın onunkiyle aynı değerde olduğunu düşündüm. Halbuki bağımsızlığımdı önemli olan. Bu kibir için cezalandırıldığımı düşünüyorum. Benim hayatım onunki kadar değerli değildi. Onu terk etmemeliydim, böyle bir düşünceye kapılmamalıydım. Bu, hâlâ kendi kendimi cezalandırdığım bir pişmanlık. Özel hayatım bedeli ödedi, belki de. 12 yaşındayken, abimle filmler çektiğimiz zaman, bir ilginçliğim vardı, herkese benzemiyordum. O yaşta bir tür bağımsızlığım vardı. Fiziksel olarak bile. Sonra başkalarına benzemeye çalıştım, moda olan kişileri taklit ettim, kendime hiç güvenim yoktu, gözlerimi iri göstermeye çalışıyordum, habire boyuyordum, aptalca, saçma sapan makyaj yapıyordum. Hep kocamın tercih edeceğini düşündüğüm başka birisine benzemeye çalıştım. Kocamın benden önceki karısının bir fotoğrafını bulmuştum, hemen saçlarımı onunki gibi sarıya boyattım. Lou'yla Charotte'un yüzlerini boyamadan, çıplak suratla dolaşma cesaretini çok takdir ediyorum. Zaman kaybetmemek lazım. Eğer genç

Serge'i terk etme cüretini göstermiş olduğum için pişmanlık duydum. Kendi hayatımın onunkiyle aynı değerde olduğunu düşündüm. Halbuki bağımsızlığımdı önemli olan. Bu kibir için cezalandırıldığımı düşünüyorum. Benim hayatım onunki kadar değerli değildi. Onu terk etmemeliydim.

oyuncular ya da genç şarkıcılar sorsalar, "hadi hadi hemen yazın, söyleyin, yapın" derim. Sonra bir daha hiç aynı olmuyorsun. Daha sonra, belki elli yaşında yine gençkenki gibi kaybedebiliyor insan kendini. Çünkü nereye gideceğini bilmiyor insan, tıpkı yeniyetmeler gibi. Nadya Komaneçi telin üstünde büyüleyiciydi. Çünkü muğlak bir hali vardı. Çocukluktan çıkmıştı, ama henüz kadın değildi. İpin üzerinde bu muğlaklık yürüyordu. Öyle sanıyorum ki, elli yaşında da biraz öyle oluyor. Bir şeyi kesin olarak geride bırakıyorsun, bunun ne zaman başına geldiğini tam fark etmiyorsun. Çok korkunç: cinsellik, gizem, ne olacak, nasıl olacak, ne oluyor, bu nedir, daha sonra ne olacak, devam etme cesareti gösterebilecek miyim?.. Tiyatroda oynamaktan, bir albüm yapmaktan korkuyorsam, eleştirileri okuyamıyorsam, buna parmak basmalarından korktuğum için. İlginç olmadığımı söylemelerinden korkuyorum. Hep de böyle düşündüm. Belki de birileri çok net görecek, her şey balonmuş diyecekler, evet, böyle düşünüyorum, belki de risk bu. Ama henüz ölmediğime göre devam etmek lazım dedim kendi kendime. Abimin çok ilginç bulduğum bir teoremi var. Kelebek teoremi: Yapılan en küçük hareket, en küçük tercih, en ufak ayrıntıda, örneğin, sağa değil de sola dönerken, oturmaya ya da ayakta durmaya karar verirken, dünyayı değiştiriyorsun. Herkes, şuradaki adam, şu küçük çocuk, sen, ben... Çünkü Andrew bana şöyle açıklamıştı bir gün. Trende gidiyorduk, annem biletleri kaybetmişti. Andrew anneme "dünyayı değiştirmektesin" demişti. Annem, "ben sadece biletleri kaybettim, nasıl dünyayı değiştiriyor muşum?" dedi. Andrew: "Birazdan kontrolör gelecek, yeni bilet kesmesi gerekecek, üç dakika kaybedecek burada. Burada kaybettiği üç dakika zarfında, yandaki vagonda, belki iki kişi konuşuyor olacak, belki o arada birbirlerine aşık olacaklar, belki de İskoçya'da bir sürü küçük çocuğu öldüren sapık bir çocukları olacak, ya da belki çok sağduyu sahibi, bilge bir kişi olacak... Ne olursa olsun, kontrolörün üç dakika gecikmesiyle, hiçbir şey tam olarak aynı olmayacak." Ve bana şöyle dedi: "Herkes, ne kadar önemsiz olursa olsun, dünyanın kaderinde bir rol oynuyor. Ve bu, Laurence adında bir bilginin Güney Amerika'da kelebeklerle ilgili olarak öne sürdüğü bir teoreme dayanıyor. Hesaplayarak havayı hiçbir zaman tahmin etmenin mümkün olmadığını fark etmiş bu bilgin. Kabaca bir şey söylenebilir, ama bir hafta sonra havanın nasıl olacağını söylemek çok zor. Avustralya'nın üzerinde kanat çırpan bir kelebek, Güney Amerika'da kasırgaya sebep olabilir..." Abim başka bir örnek daha anlatırdı. Bunu da çok müthiş buluyorum: Dünyanın derinliklerinde, çok çok derinlerde, bir tür ahtapot varmış. Çok küçük bir ahtapot. Bütün çocukluğu boyunca, bütün ergenliği boyunca bir kaya arıyor. Bu kayayı bulduğu anda bir daha hiç kıpırdamıyor, asla. Arıyor, arıyor ve hoop, kayasını bulduğu anda, oraya asılıyor ve bir daha kıpırdamıyor. Ölmüyor, hayatının geri kalanını o kayada sürdürüyor. Peki sence ne yiyor? Tahmin et.

Kendi kendisini mi yiyor?

Evet, ama vücudunu yemiyor, beynini yiyor, çünkü artık ona ihtiyacı yok. Çünkü artık kayasını buldu. Belki de bu nedenle hep hareket halinde olmak lazım... *(gülüyor)*

Söyleşi: **Siren İdemen**

Bazı plakları

Serge Gainsbourg'la beraber yaptığı "Je t'aime... moi non plus / Jane B" 45'liği her ikisinin de alamet-i farikası oldu. Bu plak bir skandala yol açtı, papa onları aforoz etti. Gainsbourg'un "Histoire de Melody Nelson" albümü Birkin'in üzerine kurulmuştu. "La Decadanse", "Lolita Go Home", "Lost Song", "Baby Alone In Babylone" gibi hitlerle yıllarca plak yaptı. Gainsbourg şarkıları dışında, "Lolita Go Home" albümünde Cole Porter şarkıları da okudu. Son albümü "Version Jane"de Gainsbourg hitlerini okudu. Türkiye'ye de ithal edilen şanson CD'leri arasında ikişer tane Birkin ve Gainsbourg toplaması var.

Bazı filmleri

1965 Knack (Richard Lester) • **1967** Blow Up / Cinayeti Gördüm (Michelangelo Antonioni) • **1968** La Piscine / Sen Benimsin (Jacques Deray) • **1969** Slogan (Pierre Grimblat) • **1970** Katmandu Yolları • **1970** Cannabis (Pierre Koralnik) • **1973** Don Juan (Roger Vadim) • **1975** Je t'aime... moi non plus (Serge Gainsbourg) • **1981** Fille Prodigue (Jacques Doillon) • **1984** La Pirate (Jacques Doillon) • **1984** L'amour par terre (Jacques Rivette) • **1987** Jane B par Agnes (Agnes Varda) • **1988** Kung Fu Master (Agnes Varda) • **1994** Les cent et une nuit (Agnes Varda)

Olacak iş değil, ama oluyor işte. Ne alemi var halbuki, bu sıcaklarda milletin sinir sistemiyle oynamanın. Öyle olunca, böyle oluyor. Sabır taşı olsa çatlar, çatlamamak için "vatandaş" kaleme kağıda sarılıyor, "bu kadarı da olmaz ki" makamından "ihtarname" çekiyor. Bir faydasının olacağını pek sanmıyoruz -huylu huyundan vazgeçmez- ve lakin tarihe kayıt düşmek babından aynen naklediyoruz.

"Müzik mühendisi"nin resmidir!

Mediokrite Türkiye'de çok sık kullanılması gereken bir kavram. Toplumun nerdeyse her katmanında yığınla yalanın, yanılsamanın yanyana durmasında, sadece siyasetin değil, daha önemlisi, tüm kültürün vasatlığın egemenlik tehdidi altında tutulmasında, kendilerini sanki kendiliğinden oluşmuş, doğal bir yeteneğin ürünleri gibi sunanların payı büyük.

Kimi sadece geçim uğruna yapıyor bunu, kimi de ikbal uğruna. Kimi hepsi için. Bunu yapmanın her türlü yolu da deneniyor. İnançsızlık had safhada.

Mediokritenin temsilcisi, belirlenmiş bir dünya bakışının, bir hayat tarzının dışına bir türlü taşamaz. Hayatta, bireysel olsun, toplumsal olsun, "aşırılıklar" rahatsız eder onu: Tehlike, macera sevmez. Orta zeka ile sınırlı bir algılama dünyası vardır. Muhakemesi dar referanslar üzerine oturur. Ne üst kültürü doğru düzgün kavrayabilir (bu ona tedirginlik, ürküntü verir), ne de alt kültür neyin ifadesidir, sorusunun üzerinde düşünme yeteneğine sahiptir. Toplumda kimlikler, disiplinle hizaya gelmeli ve ideolojik olarak "temiz" kalmalıdırlar.

Mediokrite, otoriteyi sever. Kendini elit sanmaya bayılır. Sevmezmiş, karşıymış gibi göründüğü zamanlarda bile, o otorite ile özdeşleşmenin gizli özlemini yaşar, elitin içinde kabul görmekten büyük zevk alır. "Ayaktakımı" ona göre fazlalıktır. En önemlisi de şudur: Taşranın, orta sınıfın, orta zekanın bu sıradan anlam dünyasında, kendi olmamak, olduğundan fazlaymış, üstünmüş gibi kendisini topluma (kime rast gelirse) yutturmak esas hedef olarak vardır.

Bu rahatsız edici zeka ve yaratıcılık vasatlığının kültür alanına sızmış en süzme örneği, yukarıda saydığımız temel ölçütler üzerinde yoğun çaba sarfetmek sureti ile kendi etrafında "çok yönlü entellektüel" sanallığı yaratan Zülfü Livaneli olmalı...

Vasat düşüncenin gündelik seyir defterini izlemek istiyorsanız, ne olur üstadın Milliyet gazetesindeki yazılarını izleyiniz. Özellikle müzik ile ilgili olanlarını dikkatle okuyunuz. İnanılmaz bir otorite, akıl almaz bir faşizm özlemi çıkacak karşınıza.

Türkiye'nin Türkçeyi en kötü yazan köşe yazarlarından biri olan üstad, 27 Temmuz tarihli yazısının giriş paragrafında şöyle diyor: "Türk aydını, müziği fazla ciddiye almaz. Bu yüzden de müzik üstüne düşünmez."

Allah allah. Peki veriler? Nedir dayanağı? Belli değil. Böyle buyurmuşlar.

Üstad müziğin bizim gibi toplumlarda en doğrudan iletişim biçimi olduğunu, yeni kuşakları popüler müziğin biçimlendirdiğini de "tespit ediyor" hemen. İtiraf etmeli ki, muazzam "düşünceler". Geçelim.

Bir "kesin" tespit daha: Aydınımız müziğe boş zaman eğlencesi olarak bakar imiş. Evet öyle. Buyurduysa doğrudur tabii. (Siz aksini iddia etmeye kalkmayın, öyle düşünmemeniz de bir şey ifade etmez, kendinizden kuşku duyun.)

Bununla bitmiyor, daha yeni başlıyor yüksek fikirler dizisi. Üstada göre, trafik kazaları yapanların hangi müzik türünü dinledikleri araştırılmalı, arabalarda, kamyonlarda bulunan kasetler dinlenmeli, "eğilimler" saptanmalıymış. Kusursuz (!) Türkçesiyle neşteri vuruyor sonra: "...on yıllık kaza dökümlerinin müzik açısından incelenmesi, belki de sürücülerin içine sürüklendiği çarpık ruh cehennemlerini daha iyi anlamamızı sağlayabilir. Aynı şekilde, adam öldürme, yaralama, gasp, hırsızlık, ırza tecavüz gibi suçlardan hapse düşmüş olan mahkumlar üstüne de araştırma yapılabilir." Çarpık ruh cehennemleri... Ne muazzam imge, değil mi?

Evet, bu satırları bir Lombroso gibi faşist bir kriminolog değil, kendisini solun büyük fikir üreticisi ilan etmiş bir "aydın" yazıyor.

Komedimiz, üstadımızın dil ve müzik bağlantılarına ilişkin tespitleri ile doruk noktasına ulaşıyor. Bir müzik klibi milyonlarca insana "belalım" diye haykırıyormuş, hem de a harfinde hiç uzatma olmadan. (Yani "belalım" diye haykırmak çok ayıp olmakla birlikte, ötesi de var!) Vah vahmış, aynı şekilde, mavi kelimesi de uzatmalı a harfi kullanılmadan telaffuz ediliyormuş.

Bu büyük özgürlükçü aydınımız, geçenlerde bir başka yazısında da "koyun güder gibi böğüren" şarkıcılardan şikayet etmişti.

Evet, mediokritenin ahlak ve sosyoloji dünyasına kısa bir gezinti. Ne hoş, ne kadar aydınlatıcı, değil mi?

Üstad bütün bunları imrenilen "solcu" kimliğiyle söylüyor. Temsil ettiği kimlik, hiç küçümsemeyin, CHP gibi "solcu" bir partide başkandan sonra en çok oyu alıyor.

Yazık olan da bu. İlkokulda solfej dersinde öğretilen müziğe benzer, sahte ciddiyeti ile matah sayılan ilkel bir müzik yapacaksın, her türlü aracı bu hedefe kitleyip yüklü paralar kazanacak ve sanki para için müzik yapıyorsan namertmişsin gibi havalara gireceksin, detone söylediğini ifade edenleri lanetleyeceksin, basitin basiti müziğini beğenmeyenleri (aydın olanlar veya olmayanlar) kötüleyeceksin, İbo gibi gerçek kimliğiyle çatır çatır satan müzik adamlarını çatır çatır kıskanacaksın, iktidar odakları ile senli benli ortalıkta dolanıp sıkı bir muhalifmiş gibi görüneceksin ve asıl önemlisi, göbeğine kadar girdiğin popüler kültürün sanki dışındaymışsın gibi, ürünlerinin bir kısmı seninkilere benzeyen, aynı yöntemlerle pazarlanan bir kültürün kimliğini eleştirecek, "bu toplumun müziği benden sorulmalı, bana danışmadan müzik yapılmamalı" noktasına varan bir tavırla ahkam keseceksin. Bunu da insanlar yutacak... Hayret doğrusu.

Kaldı ki, yukarıda özetlediğim eleştirilerin her biri tipik bir orta zeka ürünü. Kazalarla kasetlerin ilişkisinde aklı başında hangi sosyolog sonuç arar? "Müslüm dinliyorum, bir de şu kamyona çarpıyım abi.." Sevsinler bu "derin" gözlemi.

Türk aydınının müziği ciddiye almadığı da başka bir palavra. Ama anlaşılması kolay. Palavranın kaynağında, "ciddiye almak" kavramını üstadın nasıl algıladığı ile bağlantılı, psikolojik bir sorun var. Popülarite ve alt kültürler meselesini de hiç bilmiyor. Ve komedi, bilmediği bir konuda 30 yıl öncesinin (mesela) TRT'ci kafasıyla ahkam kesmesiyle ortaya çıkıyor.

Belalım'da a uzun değilmiş. Değilse değil! Bu bir alt kültür ürünüdür. Ve popülerdir. Alt kültürde "terbiye", popülerde sınır yoktur. Sokağı yakalarsın, güncelle birleştirir, istediğin dille anlatırsın. İster kısa a ile söyler mavi'yi, isterse uzatarak. Herkes bunu

CİHANNÜMA

edir?

İkisini de s

HAKKI DEVRİM

DÜZELTİ

DİL YÂRESİ

İbretlik!

Türkçe dostlarından

(Okan Arpaç)

Okurum, **Mirkelam**'ın yeni kasetinin B yüzündeki dördüncü parçasının güftesinden iki mısra seçip bana göndermiş. İbretlik!

Beni böyle bîilaçsız yataklarda bıraktın / Hem de bundan bîhabersiz sokaklarda ağlattın...

– Konuştuğu dilden "bîhaber" şarkıcımız, şarkılarını ezberleyen gençlere karşı sorumsuz davranmış olmuyor mu, diyor Arpaç. Haklı! Demek çocuğun etrafında bu kadar açık yanlışı bile fark edecek biri yok.

Mirkelam'lar için not. Farsça *bi-* öneki ("i" uzun söylenir) başına geldiği kelimelere olumsuz anlam verir. Bunu Türkçe'de -sız, -siz vb. soneklerle yaparız: *biçare* (çaresiz), *bigünah* (günahsız), *bitaraf* (tarafsız), *bivefa* (vefasız) gibi.

Kelimenin hem başına *bi-*, hem de sonuna *-siz*, olur şey değil!

(Hakkı Devrim'in Dil Yâresi köşesinden, 24 Temmuz)

R sesi

Bir öğle vakti büronun zili çaldı. Komşumuz, elinde Radikal'le içeri girdi, Hakkı Devrim'in yazısını gösterdi. Elinde bir de kağıda el yazısıyla yazılmış bir metin vardı: "Sayın Hakkı Devrim, Bugün (24 Temmuz) yayınlanan Dil Yâresi köşesinde önemli bir hata yapılmış, izin verirseniz düzeltmek istiyorum. Türkçe dostu Okan Arpaç bey kendi kendine gelin güvey olmuş, sizi de hatasına ortak etmiş. Mirkelam'ın şarkısının sözleri kaset kapağında da açıkça yazıldığı gibi 'Beni böyle bir ilaçsız yataklarda bıraktın / Hem de bundan bir habersiz sokaklarda ağlattın' şeklinde. Okan beyin, şarkı sözlerini sadece dinleyerek kağıda döktüğünü varsayalım; siz de şarkıyı dinleyince işiteceksiniz ki, sağlıklı bir kulak 'bir' sözcüğündeki 'r' sesini pekala algılayabiliyor." Bize Hakkı Devrim'le tanışıp tanışmadığımızı sordu. Eğer tanışıyorsak, kendisine telefon açıp hatanın düzeltilmesini rica edebilir miydik? Hayır tanışmıyorduk. Fakat köşesinde yazılı numaraya bir faks çekebilirdik. Hemen yukarıdaki metni bilgisayara dizdik, -dosyanın adını da kendisine sevgimizden dolayı "Hakkı Abi" koyduk-, çıkış aldık ve faksı çektik. O gün bugündür gözümüz "Cihannüma" köşesinde. Küçücük bir düzelti notunu boş yere aranıp duruyoruz. Acaba faks mı eline geçmedi, yoksa "ibretlik" bir durumla mı karşı karşıyayız?

Hakkı Devrim'ler için not. Lütfen yalan yanlış istihbaratla köşenizden insanları harcamayınız. Yok eğer, sütunlarım dolsun da nasıl dolarsa dolsun diye düşünüyorsanız, bizden tavsiye, yeni yayınlamaya başladığınız "Meslek Lisesi" köşenize ilk önce zat-ı âlinizi malzeme yapmalısınız.

30→

kendi referans dünyasıyla dinler, beğenir, beğenmez. ABD'de herkes rap dinliyor mu? Almanya'da kamyoncular klasik müzik hastası mı? Hayır.

Alt kültür yeni kavramlar da yaratır. Anlamlı, anlamsız. Dilde anlam olacak diye iddia etmek, demodeliktir, budalalıktır. Müzik onu çalanın elinde, şiir onu söyleyenin dilinde şekillenir. Muharrem Ertaş şiirini böyle söyler, Ajda Pekkan şöyle söyler, Mustafa Sandal veya İbo öyle söyler. Buna da hiç kimse karışamaz! Karışırsa, akım derken bokum dememek zorundadır. Bunları aynı kefeye koymaya, o anlam dünyasına ait olmayan şeylerle kıyaslamaya ve böylesine saçma, demode bir iyi-kötü sınıflamasına kalkışana gülerler.

Alt kültürleri bir disiplin altında zaptedip okumak zordur. Okumak için önce onları kabul etmek gerekir. Anlamanın da ön şartı kabuldür. Alay, küçümseme değil.

Pop ölçü tanımaz. Günceldir, geçer gider. Politize ise daha çabuk geçer gider, çok azı geriye kalır.

Bu anlam dünyasında her birey farklılığıyla bütünü tamamlar. Dikeylik yoktur. Kimse, bir ötekine üstünlük taslayamaz.

Pop kendi içinde demokratiktir. Kimseye ayrıcalık tanımaz.

Leonard Cohen'in, Bob Dylan'ın, Jacques Brel'in çıkıp "Johnny Cash, Woody Guthrie veya Georges Moustaki yanlış dil kullanıyor, Bruce Springsteen böğürüyor" deme dangalaklığını gösterdiğine hiç şahit oldunuz mu?

Cohen müthiş bir vokalist mi? Hayır. O halde müziği kötü mü? Hayır. Springsteen? O da farklı. Demek ki, alt kültürdeki müzik ölçütleri farklı.

Popta herkes ne kadar gerçek benliğini getiriyor müziğe, budur önemli olan. Frank Sinatra bu yüzden Bono ile birlikte şarkı söyledi. Arif Mardin bu yüzden, "İbo müthiş şarkıcıdır" diyor. Pavarotti bu yüzden, "anıran" Zuccero ile düet yaptı. Yasaklar değil, olasılıklardır heyecan veren.

Müzisyen müzik yapar. Müziğinde kendisini araştırır, derinliğine iner veya inmez, kimliğini özgünlüğüyle, en iyi ihtimalle zaaflarını da kabul ederek ortaya koymaya çalışır. Kendine karşı mütevazı, öteki müzisyenlere karşı gönül cömertliği içindedir. Olur olmaz konuşmaz, kendisini olduğundan daha üstün göstermez. Aşırı lafın müziğin büyüsünü bozduğunu bilir. Habire kendini övmeye kalkmaz. Yargıyı zamana bırakır. Müzisyende bilgeliğin özü budur. Bilge olan kazanır.

Bizde ise hem müziği doğru dürüst bilmemek var, hem de haddini. Amaç, zorla müzik mühendisliği yaparak, toplumu tepesine rahatça çökebileceği şekle sokmaya çalışmak. Resimler yanıltıcı. En gelişkin gibi görünen, ötekilerden daha ilkel. Bu da Türkiye'nin gerçeği.

1998 yılında uğraştığımız şeyler işte bunlar. Mühendisleri izlemeyi sürdürün...

Cemil Fındıkoğlu

Budur işte adalarda öz hayat!

Türk aydını, müziği fazla ciddiye almaz. Bu yüzden de müzik üstüne düşünmez. Oysa müzik, bizim gibi toplumlarda en doğrudan iletişim biçimi. Yeni kuşakların biçimlenmesinde, popüler müzik kadar etkili bir araç zor bulunur. Ama aydınımız, müziğe boş zaman eğlencesi olarak bakmaya eğilimlidir. Ciddi işler diye sınıflandırdığı politika ve ekonomiyi, hafif eğlencelerle karıştırmaz.

Çok önemli olduğuna inandığım, ama gerçekleşmesini beklemediğim bir araştırma projesinin hayalini kurarım: Trafik kazalarıyla yolları mezbahaya çeviren kamyon, otobüs, özel araç sürücülerinin hangi müzik türünü dinlediğini öğrenebilseydik... Kaza yapan araçlardaki kasetlerin dökümünü yapsak, sonra da biriken bu bilgilerden bir eğilim saptamaya çalışsak fena mı olur?

Sonucu siz de, ben de biraz kestirebiliyoruz, ama on yıllık kaza dökümlerinin müzik açısından incelenmesi, belki de sürücülerin içine sürüklendiği çarpık ruh cehennemlerini daha iyi anlamamızı sağlayabilir. Aynı şekilde, adam öldürme, yaralama, gasp, hırsızlık, ırza tecavüz gibi suçlardan hapse düşmüş olan mahkumlar üstüne de bir araştırma yapılabilir. Bakalım bu mahkumlar ne dinledi, ne okudu, nelerden etkilendi? (...)

Özel televizyonlar aracılığıyla doludizgin eğlencenin ve seksle şiddetin iç içe geçtiği bir zevksizliğin propagandasını yapar oldu.

Ama rüzgar ekenin fırtına biçtiği de bir gerçek. Bu ortamda yetişen çocukların 15-20 yıl sonra nasıl bir Türkiye yaratacağını tahmin edebiliyor musunuz? (...)

Ekranlarda şu sırada en çok tekrarlanan müzik klibi, milyonlarca insana "Belalım" diye haykırıyor: Hem de A harfinde hiçbir uzatma olmadan, "Konyalım" der gibi acayip bir telaffuz, Belalım kelimesinin belalı salıntısını sonuna kadar yok etti. Artık bu kelimenin telaffuzu değişmiştir.

Yıllar önce "Mavi"nin başına da aynı şey gelmişti. Ve yüzyıllardır A harfini uzatarak söylediğimiz Mavi kelimesi kısa, keskin bir şekilde telaffuz edilir olmuştu.

Başka bir şarkı, genç kuşakların kafasına "jest oldum" diye bir kullanım çaktı. Artık değiştiremezsiniz. Bir pop şarkısında söylendiği gibi: "Budur işte adalarda öz hayat!" Yazık değil mi?

(Zülfü Livaneli'nin Dünya Değişirken köşesinden, 27 Temmuz)

DÜNYA DEĞİŞİRKEN

'Budur işte adalarda öz hayat!'

TÜRK aydını, müziği fazla ciddiye almaz. Bu yüzden de müzik üstüne düşünmez.

Oysa müzik, bizim gibi toplumlarda en doğrudan iletişim biçimi.

Yeni kuşakların biçimlenmesinde, popüler müzik kadar etkili bir araç zor bulunur.

Ama aydınımız, müziğe boş zaman eğlencesi olarak

ZÜLFÜ LİVANELİ

müzikteki yücelme, iyi insan olma, barış ve demokrasiyi, uygarlığı savunma çabalarını iyice gözardı etti.

Özel televizyonlar aracılığıyla doludizgin eğlencenin ve seksle şiddetin iç içe geçtiği bir zevksizliğin pr

Ama rüzgar ekeni

na biçtiği de bir gerçek.

Bu ortamda yetişen

cukların 15 - 20 yıl sonra nasıl bir Türkiye yaratacağını tahmin edebiliyor

nuz?

MÜZİKLE ilgili

olduğuna i

mim dil konusu

KODMUZIK

Son zamanların en moral düzeltici çalışmalarından biri
(Aktüel)

Eğer Türkiye'de alternatif müzikten bahsedeceksek bu bahsin ilk cümlesini Zen oluşturur herhalde
(İstanbul Life)

İki dünyanın ortasındaki İstanbul'un ses zenginliği
(Radikal)

Zen'in son albümü yine doğaçlama, yine alışılmadık, yine gel-git
(Negatif)

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | Faks: 0212 292 0473 | kod muzik superonline.com

Mirkelam

Mirkelam bulduğu ve bildiği yolda ilerlemeyi sürdürüyor ikinci albümünde. Hadi o kaçınılmaz "mecaz"ı bir kere daha kullanalım: "Uzun koşu"suna kaldığı yerden yalnız başına devam ediyor. Kapanışta –herhalde nazar boncuğu niyetine– yer alan lezzetsiz "Sensiz Biriyim"i saymazsak tümüyle mükemmel bir ikinci albüm "Ah Bir Joker". Mirkelam'ın kapısını çaldık, üç yılda neyin değişip neyin değişmediğini sorduk...

bakortaköydeçayiçipşiiryazanşuçocuk...

Üç yıl bir albüm için belki de o kadar uzun bir süre değil, ama nedense herkese çok uzun geldi. "Bütün numara aslında İskender Paydaş'taydı" gibi bir fikir oluştu insanlarda. "Bu çocuğun işi artık çok zor" deniyordu...

Fergan Mirkelam: Ama doğru. Zordu. İskender Paydaş gibi birinin yanımda olması beni acayip rahatlatıyordu. O gidince, yeniden başlamış gibi oldum. Ama bende de bir takım şeyler vardı. Aslı vardı, kopyası yoktu: Beste ve söz. Gerisi bence söz. *(gülüyor)* Onlarla eksikleri tamamlamaya çalıştım: Daha iyi melodiler ve daha derin sözler. Ben büyüdüm üç senede. O da el verdi.

Sıfırdan başlar gibi olmak bir yandan bir avantaj oldu belki de. Ama tam sıfır da değil sonuçta.

Hayatım hep zor geçtiği için alışığım. Çok güzel bir ortamda bile bir anda zorluklarla karşılaşabiliyorsunuz. Hayatta kalmak için –vur, öldür anlamında değil–, hayatta kalmak ve mutlu olmak için onun da üstesinden geldim. Çok iyi müzisyen arkadaşlarım vardı konserlerde birlikte çaldığımız. Basta Murat Ejder, davulda Volkan Öktem, klavyede Hakan Caneroğlu filan. Birlikte oturduk çaldık yeni şarkıları. Bir aranjör yokmuş gibi, sanki kulüpte çalacakmışız gibi çaldık. Albümdeki çoğu şarkı o çalışmalardan yola çıkılarak bir aranjöre verildi. Pek fazla aranjöre karışan bir insan değilim. O da nasıl bana "bu sözü niye böyle yazdın" diyemezse, ben de ona fazla bir şey diyemem.

Peki hiç yönlendirmiyor musun aranjörü? "Buraya şöyle bir şey istiyorum" demiyor musun?

Tabii yönlendiriyorum. Ama birkaç gün ilgilenmiyorum, sonra devreye giriyorum. Süre çok kısa, hayat çok kısıtlı, çocukken öğrendiğimiz şeyleri şu anda gerçekleştiriyoruz. Vaktiyle öğretmenimiz iki kere ikinin dört ettiğini söylemiş, hâlâ onu yapmaya çalışıyoruz. Ben de yapabildiğim kadarını yapıyorum... Bildiğimiz şeyleri, alaturka-rock'tan yola çıkarak yaptık. Zaten ilk sene, ilk albümün heyecanıyla, konserlerle geçti, sonraki iki sene tedirginlikler yaşadım. Birinden gidip söz almak, beste almak tarzım değil. Ben "kaset çıkardım"ı anlatmak istemiyorum. Başka şeyler var o kasetin içinde benim için. Başka şeyler anlatmak istiyorum. Toplama albüm biraz daha kolay, ordan bir şarkı, burdan bir şarkı...

İlk çalışmalarınız esnasında seni başka yerlere sürükleyecek başka yollar da karşına çıktı mı? Neler dürttü seni, yeni neler eklendi müziğine?

Sonuçta çok müthiş şeyler yapmıyoruz. Mozart değilim. Bilinen melodileri, ritmleri eviriyorsunuz, çeviriyorsunuz. Sözlerde de öyle: "Kahpe kader sen bana ne zaman güleceksin". Bu söz zaten var. Ama olmayan, "ah bir joker bu ele ne zaman vereceksin"... Aslında bu da çok fazla büyük bir şey değil. Yine de ilerleme böyle oluyor, bir anda ters yüz diye bir şey yok, her şey birbirine bağlı. Ufak ufak gidiyorsunuz. Ama yeni bir şeyler düşünmesem çok boşlukta kalırım. Bazen üçüncü albümde başka türlü bir şey yapabilirim diyorum kendi kendime. O kasada duruyor. Bu albümde de olabilirdi, caz alaturka gibi bir şey de çıkabilirdi. Bir anlamı olur muydu, olmaz mıydı bilmiyorum.

Bir şeylerin kıyısına gelip de, "daha tam olmamış, biraz daha beklesin" dediğin durumlar oldu mu?

Evet oldu. Oyun parçası, dans parçası değildi ilk hallerinde. Mesela ritm değildi de, bas gitardan çıkan bir sesti önemli olan, sizi bir tuhaf yapan. Bas gitar sözlerin önüne geçmiş. Ama öyle bir geçmiş ki, daha evvel öyle bir şey yapılmamış. Hepsi bir denemeydi. Ama bir yere gelince tıkanıyor, çünkü ondan sonrasını bilemiyorsunuz. Bulmanız için aylar geçmesi lazım.

Zaman baskısı yaşadığını mı söylemek istiyorsun?

Yazdığınız, bitirdiğiniz şarkılar öyle çok deforme oluyor ki beyninizde. Sululaşıyor yani. Öyle fikirler var ki, kullanmadığınız zaman, atıyorsunuz. Aklınızda durmasının bir anlamı yok. Bu da onun gibi. Geldi, geldi bir yere, pişti. İster ye, ister yeme durumu. Ben yemeyi tercih ederim tabii.

Bu ikinci albümden daha çok zevk alıyorum. Belki de yeni olduğu için. Çocuk daha eğlenceli. Büyükse biraz sorunlu gibi.

Bu albümün kendini daha iyi yansıttığını mı düşünüyorsun?

Yoo, ilk albüm de benimdi. "Benim" derken paylaştığım bütün insanları da kastediyorum tabii. İlk albüm biraz üniversitevari bir albümdü. Tasvirsiz bir albümdü. Hep kendi sorunlarımla insanların sorunlarını birleştiriyordum. Bu albümde dışardaki adamı, dışardaki kadını, dışardaki aşkı kendi düşüncelerimle birleştirmeye çalıştım. Tasvir daha çok var. Mesela "Kaprislisin Sevgilim" böyle bir şarkı oldu. Bizim evin önünde gençler otururlar, denizi falan seyrederler. Benim gibi yaşlılar da pencereden bakarlar. *(gülüyor)* Bir gün yine böyle bir çift vardı, biraz röntgene giriyor ama, onları seyrettim. Kapris gibi bir pozisyon sezdim, o şarkıyı yazdım.

Türkiye'de çoğu şarkı sözünde, seninkilerde de, hep iki insan arasındaki aşk ilişkisi var. Anlayan-anlamayan aşık, terk eden-terk edilen aşık... Mesela Beatles bir sokağı anlatabiliyor. Dışarıda bir sürü şarkı illa ilan-ı aşk sahnesinin fonu gibi olmadan güneşten veya denizden söz edebiliyor... Niye buraya gelince iki insanın ilişkisi teması ağır basıyor?

Bu bir kimya. İki kişiyi bir araya getirdiğin zaman bir şeyler oluyor. O iki kişi tek başına bir işe yaramıyor. Bir sokak, bir fikir ya da bir kişi sizinle birleşiyor ve o anda bir kimya oluşuyor. Bu şarkılarda ilk albüme oranla daha çok imge var. "Sevgilim tut elimi" de diyebilirdim ama "hayat insana her an gülmüyor" dedim. Bu sevgiliyle ilgili bir laf değil. Öyle al gülüm ver gülüm olmasın diye uğraştım, şarkıları başka yönlere de çekmeye uğraştım. Çünkü o ikili ilişkilerin dışında da hayatta bir sürü şeyler oluyor. Ama evrensel olan, insanı asıl etkileyen o kimya. Hem kendimi etkilemesi açısından düşünüyorum, hem de karşı tarafı etkilerse daha çok beğenilir diyorum. O yüzden bir sevgili koymak zorunda kalıyorum.

Daha kolay anlaşılır, kolay hissedilir kılmanın bir yolu mu?

Evet.

Sen dinlediğin şarkılarda aşkı anlatmayan bir şarkıdan hiç etkilenmiyor musun? İki insanın ilişkisi işin içine girmeyince bir eksiklik mi hissediyorsun o şarkıda?

Yoo hayır. Bazen koparsın hayattan. Diyelim bir martıya şarkı yazacaksın. Ama o martının bir fonu var. Önünde ve arkasında bir şeyler var, geçtiği yerler var. Onlardan sıyrılamazsın. Bilgisayar hilesiyle onu boşlukta uçurman söz konusu değil. Arkadaki deniz ya da penceredeki kadın, ya da rüzgar da girmek zorunda. İki kişi var, ama etrafta başka şeyler de oluyor. Onları da katmak lazım. Veya etrafta bir şeyler var, ama iki kişi de var. Onları katmak gerekiyor. "İstanbul'da" şarkısında vardı böyle bir şey... Aslında o şarkı "Bodrum'da"ydı, sonra değiştirdik. Ben meşhur olmadan birçok şarkım etrafta dolaşıyordu. Beğenilip benzer şarkılar yazılıyordu. Onları duyunca çok kötü oluyordum. Piyasada değildim ama, mesela İskender birine dinletiyordu, o da öbürüne dinletiyordu, yayılıyordu. Mesela ben "Ça ça çay" diye bir şarkı yazmıştım ça ça ritminde, hemen bir sene sonra öyle bir şarkı çıktı. Aklın yolu birdir ama bu kadar da bir değildir.

Bu on şarkı ilk albüm çıktıktan sonra yazılmış şarkılar mı?

"Sensiz Biriyim" ve "Anla Artık" eski. Diğerleri son iki senede yazıldı.

Şarkı yazarken önce sözün mü peşine düşüyorsun, melodinin mi?

Bazen bir melodi gelir. Üstüne İngilizce, Fransızca bir şeyler atarım. Ya da ne bileyim, Kübaca atarım. *(gülüyor)* Ama onların arasından Türkçe bir şeyler gelir: *(mırıldanıyor)* "It's not, when in the nerdesiiin" gibi bir şeyler gelir. O "nerdesin" orada orijinal bir şey gibi gelmişse o "nerdesin"le sağı solu birleştirmeye çalışırım. Zaten birdenbire

32→

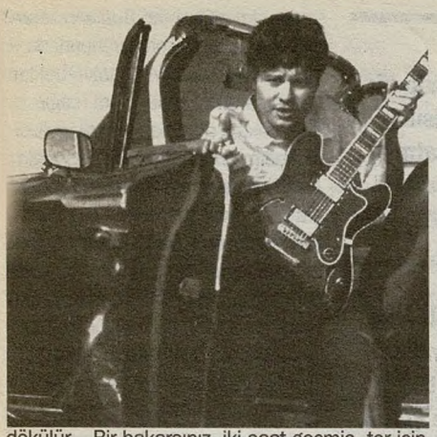

dökülür... Bir bakarsınız, iki saat geçmiş, ter içindesiniz, karnınız acıkmış, ama şarkı da olmuş. Bu anlattıklarım öyle müthiş şeyler de değil yani... Çok fazla eksikli bir şarkıyı sonradan eklemelerle tamamladığın zaman o duyguyu veremiyorsun. Karşı tarafa yansımıyor. Eklemeli şarkılar diyorum ben bunlara. O anda çıkanı çok fazla değiştirmek istemiyorum. Melodilerle sözler aynı şeyi ifade etmeli. Üç ay sonra bulduğun kelime o notayla olmayabiliyor. Dinleyenin de, adını koyamasa da, bir türlü kalbine gelmiyor.

Senin öyle şarkıların oldu mu?

İlk albümde oldu. Bu albümde kaçınmaya çalıştım. Ama yine de var. Anlatacağınız şeyi düzgün anlatmanız gerekiyor. Bazı şeylerle oynadım, pişmanım ama yapacak bir şey yok. "Ah Bir Joker"de oldu mesela.

"Ah Bir Joker" genel hava olarak "Tavla"yı hatırlatıyor?

"Tavla"da bir şey tutturmuştuk. Bunu daha da büyütmek istedim. "Tavla" daha çocuktu, "Joker" daha bir adam gibi geldi bana. Açıkçası devam ettirmek istedim, mesela okeyle ilgili bir şey olur mu diye baktım, bulamadım. *(gülüyor)* Çünkü benim öğrendiğim sadece hayatın bir oyun olduğu. Basit gibi geliyor ama gerçek. Hayatta olan her şey insana benzer. Mesela araba insana benzer, yer, içer. Hayatın dışında bir şey bulamamışız daha. Uçmak filan gibi şeyler hep örneği olan şeyler. Hayat bir oyun, bütün oyunlar da bence hayatta olan şeylerin bir yansıması. Satrançtan iskambil kağıdına kadar... **Türkiye'de genellikle şarkı sözlerinde bir takım klişeleşmiş sözlerin kullanıldığı, bir pop argo var. Sen de bu tehlikeli suya bir yanınla girip, ordan çıkmayı çok iyi beceriyorsun. O klişe şeyleri alıp hemen boyutunu değiştiriveriyorsun... O klişelere her şeye rağmen başvurmanın sebebi ne? İnsanları yakalayabilmek mi?**

Onları yaşıyorum zaten. İçindeyim, etkileniyorum. Bende bir şey vardır: Çok alaturka yaptığımı hissettiğim zaman hemen onu başka tarafa çeviririm. Çok Batı olduğu zaman sazlar filan düşünmeye başlarım. Bir dengeye ulaştırırım. Çok dengeli bir insan olduğum için değil, belki de öyle olmak istediğimden. Müzikte her şeyi var da edebilirsiniz, yok da edebilirsiniz. Kendi çapında bir imparatorluk. O basit klişe de benim hemen aklıma geliyor, ondan kurtulmak için düşüncelerim devreye giriyor. "Kahpe kader sen bana ne zaman güleceksin" zaten varolan bir şey.

Belli bir yerden sonra da ben yokmuşum gibi davrandılar. İmaj söz konusuysa benden, müzik söz konusuysa benim kopyalarımı yapan insanlardan bahsediyorlar... Anlamadığı şeyden korkar ya insan, hemen gözünü kapar. Biraz onunla ilgili... Hayatı bilen insanlardan okey geliyor ama. Bayrampaşa'dan bir delikanlının gözü, beni görünce hemen ışıldayabiliyor.

Genelde Türk popunda orda kalınıyor, o çoğaltılıyor işte... Onu kullanıp sonradan direksiyonu kırmak biraz zor galiba.

İşte ben de oraya ancak "Joker" lafını koyarak şarkı yaptım diyebiliyorum. Bunun zararı da oluyor, insanlar anlamayabiliyor. "Kahpe kader sen bana ne zaman güleceksin"in arkasına "yarim sen bana akşamları ne zaman geleceksin" yapsam tam bir kader şarkısı olacak, insanları daha çabuk kavrayacak. Ama çok sıradan bir şey olacak. **Şarkıyı bayağılıktan kurtaran da o "joker" zaten. Oraya gelince insan klişeden kurtulduğu için rahatlıyor.**

Farkedildiyse ne mutlu. Ama bir kişiyi rahatlatıyor, 15 kişiyi rahatsız ediyor... Türkiyem, canım ülkem vaziyetleri... *(gülüyor)*

"Kader bize gülmüyor, çünkü espriden anlamıyor" gibi bir laf da çok rahatlatıcı mesela...

Zaten tatmin eden de o. "Yıllar yılı bekledim hep bir sevgilim olsun diye" lafı tatmin etmez sanatçıyı. Çok önemli olmasa da, uğraştım, olmayan bir şeyi buldum, oraya güzel oturttum demek, ve şurda bir sigara yakıp çay içerek manzaraya bakmak çok güzel. Çoğu kişi sizin söylediklerinizin tam tersini söylüyor. "Joker'i at abi, fıstık gibi parça olacak" dediler. Haklılar. Ama bir yere kadar...

Ben "kaset çıkardım"ı anlatmak istemiyorum. Başka şeyler var o kasetin içinde benim için. Normalde bir plak şirketi size gelip şöyle diyebilir: "Yahu ne üç sene bekleyeceksin, alalım ablamızdan birkaç şarkı, çıkaralım kaseti. Senin şöhretin kaçıyor, gidiyor..." Benim başıma iyi ki böyle bir şey gelmedi.

Şarkıları yazarken müzikal altyapılar, aranjmanlar gözünde canlanıyor mu? Çıplak halleri tek bir gitarla yapılmış şarkılar mı bunlar?

Evet. Ayrıca bazı riff'ler oluyor ilk hallerinde. Kemanları filan da kulağımın bir köşesinde duyuyorum. O yüzden kolay oluyor benim aranjmanlarım. Aranjörün ekstra şeyler bulmasına gerek kalmıyor. Ama birçok şeyi de deneyimle buluyorsunuz. Her şeyi bir arada düşünürseniz bir şeyler eksiliyor beyinde. Hem söz, hem müzik, hem söyleme, hem gitar... Joker ilk zamanlarında çok daha sertti, rock'tı. Ama sert olduğunda korkarım yumuşak yaparım, yumuşak olduğunda da korkarım sert yaparım.

O denge neyin dengesi?

"Abi rock duyduğunuz yerde alaturka, alaturka duyduğunuz yerde rock yapın" dedim. Bana şöyle bir baktılar, allah allah diye. Benim fikirlerim de öyledir. Kanalize olmam kafamda. Zaten hayat öyle değil. Ceylan görüyorsunuz, gözleri ne güzel deyip seyre dalıyorsunuz, hemen bir kaplan geliyor, çat diye ikiye kırıyor ceylanı. Demin nasıldı, şimdi nasıl diye kalakalıyorsunuz. Her şey bir anda değişebilir. Doğa dengesiz. Bir anda güzellik ve bir anda kan, ölüm. İki saniye sonra. Doğanın dengesizliği bize de yansıyor bence.

Sen de şarkılarında dengeden ziyade belki de bir dengesizliğin peşinden gidiyorsun...

Tabii doğru. Evet, hiç böyle düşünmemiştim. Dengesizlik olunca uğraşılması gereken bir sorun başlıyor ve o sorunla uğraşmak da tatmin ediyor insanı belki de. Rahatsız ediyor ama o rahatsızlık da bir şey söylüyor. Acıdan mutlu olmak gibi bir takım şeyler de var. Arabesk toplum deniyor ya. Sorun anlatıyorsunuz ve adam uzaklara dalıp ne güzel diyebiliyor.

Bir söyleşinde "Dertlerle dalga geçmeye çalışıyorum" demişsin...

Çok büyük bir sorun bile, şu sehpanın üstüne çıkıp tepeden baktığınızda çok komik görünebiliyor. Veya bazen komik bir şey var ama içinde bir tuhaflık, bir acayiplik de var. "Forrest Gump" gibi bir şey yani. Ben o gidenlerden öç alıyorum. Onları şarkılarda kontrol edebiliyorum. "Espriden anlamayan kader" derken hayata diyorum ki, "ben seni biliyorum, yemem ben bunları".

Kendini çok dert, acı çekmiş biri olarak görüyor musun?

Çok fazla öyle tribim yok. "Sanatçıyız biz, acayip acılar çektik" gibi şeylerim yok. Sadece yönlenme meselesi. Ben ortaokuldan beri beste yapıyorum. Kıyıda köşede bir şeyler var herhalde ki, beynimde başka bir şeyler salgılatıyor. Matematik problemini çözemiyorum ama, "espriden anlamayan kader bize gülsün" diye bir söz buluyorum. Bu tabii müthiş bir şey değil. Ben de Balzac değilim... Bir şeyler üretmeye çalışıyorum. İçimden gelenleri, beynimdekileri dökmekten çok, ben bir şeyler "istiyorum" galiba. O sözü bulmak istiyorum, o melodiyi bulmak istiyorum. Yani burda boş boş duracağıma, bir şey bulup bir gün daha kendimi hayata katılmış hissedeyim istiyorum. Söz yazmayı, melodiyi, edebiyatla ilgili biri olmayı hep istemişimdir. Böyle bir şeye empoze olmuşum, arkadaşım gitar olmuş, arkadaşım sözler olmuş. O melodilerle rahat eden, kendi benliğini ortaya çıkaran biri olmak istemişim. Belki matematik problemleri çözseydim şimdi bir yerde genel müdürdüm. Veya çok iyi gitar çalmaya çalışsaydım, şimdi o sözleri ve müzikleri inanın yazamayacaktım. "Her Gece" olmasaydı belki bunların hiçbiri olmayacaktı, odamın, beynimin bir köşesinde bunlar duracaktı. Her şey birbirini etkiliyor. Çok tuhaf. Demin de dedim ya, çok üzücü ama bu arada çok komik. Çok komik ama bu arada üzücü. Mesela Umur (Turagay) olmasaydı, öyle bir klip çıkmayacaktı. Başka hayatlar sizin hayatınızı etkiliyor. Umur ne hissediyorsa, ona kim neler hissettiriyorsa dönüp dolaşıp sizi ilgilendiriyor. Çünkü sizi o klip yapıyor. Şu şöyledir, bu böyledir diye kesin çizgilerle çizilmiyor hayat. Sizin çok çaba harcamanız yetmiyor, bir anda her şey bir başkasıyla ilgili oluyor. Umur'un annesi babasıyla da ilgili bir şey bu. Neyse, burda keselim. *(gülüyor)* Film seyrediyorsunuz, öpüşmeyi öğreniyorsunuz. Kitapta bir söz okuyorsunuz, hayatınızın belli bir dönemini o söze göre yönlendiriyorsunuz. Demek ki aşk böyleymiş dediğiniz zamanlar oluyor. Hayatınızı başkaları çiziyor. Ama kromozomlarla ilgili bir şey de var tabii...

Belki birçok insan da senin ortaya attığın şarkılardan etkilenerek bir şeyleri tanıyor. Sen de başkalarının hayatını etkiliyorsun şarkılarınla... Bu sana bir tür sorumluluk hissi veriyor mu?

Evet, bir sorumluluk var. Yalan söylememeye çalışıyorum. Eğer ayrılık bir yumruk gibiyse, ayrıldığım zaman öyle olduğu için öyle yazmışımdır. İlk önce de kendime yalan söylememeye çalışıyorum. Kendi parçalarımı söyleme sebebim de o. Başka-

larının parçalarını söyleyemem, aktarma yapmış olurum, onun yalancısı olurum. Etrafta yalan söyleyen şarkılar da var, "ben delikanlıyım" gibi bir takım şarkılar var... Kendimden biliyorum, "hep yalnızlık yavrum, yalnızlık ömür boyu" sözünden o zamanlar nasıl etkilendiğimi hatırlıyorum. Mazhar abi, başkalarının nasıl etkileneceğini düşünmüş müdür acaba?

Seni esas tatmin eden söz yazma mı?

Öyle bir kısıtlamam yok. Ama şarkı söylememe hiç dikkat etmiyorum. Hep daha iyi nasıl söz yazarım ve beste yaparım diye düşündüm. Ben nasıl daha iyi şarkı söylerim diye hiç kafama takmadım. Kasette de belli zaten. *(gülüyor)* Daha iyi söylemeye çalışsam belki başka birine benzeyecek. Bazı yerlerde detoneler, nefes sesleri var. Onları bırakalım mı, yoksa bir daha mı söyleyeyim? Yok abi, onlar öyle kalsın. Çünkü öyle çıkmış. Bu işin en güzel ve en kötü tarafı da o. Çok fazla düşünülerek yapılamıyor. İşte bu albüm çok iyi, bunu ben yaptım diyemezsin... Düşünerek sanat yapmak çok zor. Tasarlayarak kurmak anlamsız. O yüzden eleştirirken bence beyinle değil de, kalple eleştirmek lazım. Adam kaseti takıp öyle bir dinliyor ki, "hah bak işte burda şu alet girmiş, bunu sonradan eklemişler" diye hesap ediyor. Arkadaşlara şarkıları dinletiyoruz, "Nasıl buldunuz" diyoruz, "abi siz burasını sonradan eklediniz di mi" diye soruyor. Orda kendi hesabınca başarılı olmuş oluyor. Büyük bir mutlulukla bakıyor suratımıza. Biz de "evet abi, sonradan ekledik" diyoruz, sonra ikinci parçayı dinletmiyoruz tabii. Beyninle niye dinliyorsun? Hissettin mi bir şeyler, önemli olan bu. Hissetmediysen, tamam, sana göre kötü şarkı. Önce bir içine gir, engelleri kaldır, okuduğun bütün kitapları unut. Zaten onları kaldırdığın zaman daha doğal ve çıplak giriyorsun olaya.

Sen müziği nasıl dinliyorsun?

Müzisyen gibi dinlemiyorum. Alınan mutluluklar zaten çok az. Müzikten hep mutlu olmuşumdur ben. Urfa'dan Avustralya'ya kadar her müzikten. Bir de onu iş olarak dinlersem, eleştirmek maksadıyla dinlersem, başka neden mutlu olacağım. En büyük mutluluk, bunu dinlerken beni götürdüğü yerler. Seni içerki odadaki bir kitabın sayfasına sokuyorsa olmaz. Tam tersine, uçurması lazım. Kendini serbest bırakman lazım. Yapılan şey karşı tarafı başka bir yere götürmeli. Çok büyük şeyler yapılmıyor zaten. İmaj dedikleri de böyle bir şey. Işıklar filan yakılıyor, güzel görünesin diye makyaj yapılıyor sahneye çıkmadan. Amaç karşı tarafı kandırmak da diyebilirsin belki ama, zaten boynumuzu büküyoruz hayata karşı. Mutlu olmak için bazen boyun bükersin, bir şeyi düşünmezsin. Bu da öyle. Ben müzik adamı olarak dinlemem bir şarkıyı. Çünkü mutlu olmak istiyorum.

Yaptıklarının yeterince anlaşılmadığını düşündüğün oluyor mu?

Yok, ben çok sert değilimdir. Kişi nasıl düşünüyorsa düşünüyordur, onun da bir nedeni vardır. O da kendince haklıdır. Benim kişiliğime küfretmediği müddetçe, kendi yolunda kendini ispatlar. Ben de öyle yapıyorum zaten. Şair, yazar ve ölür. İnsanlar ne derse desin onu tutamaz, gemleyemez, o yine yazar. Otuz sene birikimi kullanıp bir şarkı yazıyorsunuz. Bir eleştiriyle onu değiştirmek zor.

Seni yönlendiren eleştiriler olmuyor mu hiç?

Oluyor tabii. Belki kendi asıl yaptığıma dönüşü sağlayacak şeyler olmuştur.

Basından şikayetçisin gibi geliyor insana...

Her iki taraf da birbirini bir yerlere taşıyor. Magazin basını bile müzik eleştirisi yapabilir hale geldi benim kasetimle birlikte. "Benim için ah mutluluk, şarkılardaki dümbelek" diyen bir adam hakikaten yalan mı söylemiş yani? Yalan söylese o lafı bulabilir mi? Bu adama yazık değil mi? Sanatın çok sert eleştirilmesini doğru bulmuyorum. Medya bazı şeyleri çok güzel kontrol edebiliyor. Yirmi yaşında biri meşhur olabiliyor. Cebine on milyon koyunca harcayacağı yeri bile bilemeyen bir çocuk meşhur oluyor. Ama kendini bilen insanlara da biraz ona göre davranmak gerekiyor. Herkesi bir kefeye koymamak lazım... Sanatı yaşamak lazım, onun alışverişini yapman lazım, müzisyenlerle olman lazım, kitaplar okuman, müzikler dinlemen lazım. Çok zor anları var. Bunları aşmanın tek yolu da sevmen. Bana bu söylediklerinin onda birini yolda söyleseler bunalıma girerim ya da kavgaya girerim. "Sen nesin yaa, kimsin sen" deseler siz ne yaparsınız? Burda her şeye boyun eğmek zorunda kalıyorsunuz. Bu da işin en zor tarafı. Hayatta ne var ki? Romanlarda yazan bir takım şeyler var. Gurur var mesela. Bu çok önemli bir şey. Ama beste yapmak, söz yazmak, şarkı söylemek seni mutlu ediyor. Seviyorsun bunları. Onlar onu tamamlıyor. Valla bakıyorum da çok akıllı adamlar girmiyor bu piyasaya... Acısı çok bir iş. Kimisi de pek öyle ızdırap çekmiyor aslında. "Askere erken gidin" derler ya, "küfür yediğiniz zaman kaldırabilesiniz". Bir 18 yaşında küfür yemek var, bir de 26 yaşında yemek var. 26 yaşında sana dokunur. Her halükârda yiyeceksin nasılsa! *(gülüyor)* Bir takım insanlar bu işe erken başladığı için hhuittt diye geçebiliyor, boşverebiliyor. Ben 32 yaşında bunları duyunca bir tuhaf oluyorum tabii.

"Yıllar yılı bekledim hep bir sevgilim olsun diye" lafı tatmin etmez sanatçıyı. Çok önemli olmasa da, uğraştım, olmayan bir şeyi buldum, oraya güzel oturttum demek, ve şurda bir sigara yakıp çay içerek manzaraya bakmak çok güzel. Bana çoğu kişi "Joker'i at abi, fıstık gibi parça olacak" dedi. Haklılar. Ama bir yere kadar...

Sana o zamanlar "tek şarkılık star" dendi, "balon" dendi...

Bende bile böyle bir soru işareti yarattı. Ben acaba tek şarkılık biri miyim, diye düşündüm. Frank Sinatra'yı bile bir tek "Strangers In The Night"la tanıyor insanlar. Artık koşan adam olmaktan başka bir adam olmak bayağı bir zor. Süre de yetmez. O enerjiniz altmış yaşına kadar devam ederse belki bir şey bulursunuz ama, "kalipso kralı" gibi de kalabilirsiniz. *(gülüyor)* Benim bir daha öyle bir şarkı yapamamam doğal, Umur'un da bir daha öyle bir klibini görmedim zaten. Yağmurlu bir günde, Caddebostan'da, alt kattaki evimizin penceresinde yazdım o şarkıyı. Bir de sokak lambası vardı. Bir daha onlar, o duygular bir araya gelir mi? Bir daha yazabilir miyim o şarkıyı?.. Bundan üç sene önce, böyle bir şey olmasaydı, Ortaköy'de çay içen, kitap okuyan, pasif bir adam olacaktım. Kimseye bir yararım da olmayacaktı, zararım da. Onu yırtmak, bunu yırtmak, tuttuğunu koparmak, onu bunu çelmeleyip para kazanmak, etraftakileri etkilemek için bağırıp çağırmak; böyle şeyler olmadı bende. Bunların zararlarını da çektim ama yararlarını da çektim: Her şeye daha sakin baktım. Ben de insanlara bağırdım, çağırdım, çok uç noktalarım oldu, çok sinirlendim ama, çok refüze edildiğim anlarda bile on dakika sonra gülebildim, barışabildim.

Medyada sana karşı özel bir haksızlık yapıldığını düşünmüyor musun?

Büyük haksızlık tabii. Otuz senedir bu dünyadayım, ben bugüne kadar şöyle bir şey duymamıştım: Müzisyenler de, gazeteciler de, "Mirkelam'ın şarkısı iyiydi de, albümde başka şarkı aradık, bulamadık" diyebildiler o sene. O seneye kadar hepsi de birbirini gaza getiren insanlardı. Böyle bir eleştiri tarzı başladı benimle birlikte. Sonra arkası gelmedi öteki sanatçılar için ama... Neyse... *(gülüyor)* İmaj kavramı da benimle birlikte düşünülmeye başlandı. Ama onları düşündürdüğüm için de çok mutluyum. Mesela Ali Kırca benim için "plastik kahraman" diye bir yazı yazmıştı. Kendi kendime dedim ki, "Bak, Ortaköy'de oturup şiir yazan çocuk, Ali Kırca'ya böyle bir şey hatırlatmış." Ne kötü bir şey yaptım, ne de ahlaki bir şeyi çiğnedim. Üstelik hiç mi plastik bebeğiniz olmadı yani? Al, oyalan işte! *(gülüyor)* Plastim, mlastik, n'olucak ki! İşin ucunda büyük şeyler yok ki, ben de plastik bebek olmuşum işte! Karşı tarafla bir iletişim olmuşsa, yolda selam veriyorsa herkes, herkes dostunsa gerisi boş. Amaç o zaten: Bir arada bir şeyleri kotarmak. Hiçbir farkımız yok balık sürüsünden. Çok olup tehlikelerden korunuyoruz. Aramızdan birileri gidiyor tabii ama... Çok etkilendim aslında. Bir şeyler biliyorlar diye düşündüm. Eskiden çocukken ben Hürriyet gazetesinin her şeyi bildiğini ve onun doğru olduğunu sanırdım. Yunanlılar şöyle yaptı diye yazdığı zaman "vaay, ulan Yunanlılar ne yapmış" diye okurdum. Tabii F-16'larla ilk dalışı biz yapmışız ama, onu yazmıyor orda. Hep onlara inanırdım. Onlar büyüktü. Bende büyük birisine hep saygı vardır. Her şeyin bir nedeni olduğunu düşünürüm. Aslında insanların da, "Her Gece"yi yaptıysam, bunun bir nedeni olduğunu anlamalarını istemişimdir hep. Beni anlamanız lazım diye düşünürüm, öyle bir şey boş olamaz.

Peki yüklenmek, karalamak için niye seni seçtiler?

Popüler müzikte böyle bir fırtınaya, "Her Gece" gibi bir şeye ilk defa rastladılar. Belli bir yerden sonra da ben yokmuşum gibi davrandılar. Şu anda da daha devam ediyor. İmaj söz konusuysa benden, müzik söz konusuysa benim kopyalarımı yapan saçma sapan insanlardan bahsediyorlar... Anlamadığı şeyden korkar ya insan, hemen gözünü kapar. Biraz onunla ilgili... Hayatı bilen insanlardan okey geliyor ama. Bayrampaşa'dan bir delikanlının gözü, beni görünce hemen ışıldayabiliyor. Çünkü tarafsız. Ket vurmamış kafasına.

Sen Türk popçularıyla aynı kategoride görüyor musun kendini?

Benim kişiliğim bu. Şu satıyor, bu satıyor diye değişemem. Çünkü o zaman gece uyuyamam. Böylesi bana güzel geliyor. Benden sonra alaturka-rock yapan çok oldu. Ben de başkasından duydum sonuçta, ben yaratmadım bunu.

Sen kimlerden duydun?
Bir aralar "Aman" diye bir şarkısı vardı Kayahan'ın. O şarkıda ufak tefek birleşimler vardı. Eskiden beri birleşimlerden yanaydım. Kayahan abiye sorardım, "niye beste yapılmıyor Türkiye'de" derdim. O zamanlar sadece Sezen Aksu ve Kayahan beste yapıyordu. Daha doğrusu, yapan vardı da, seviyeyi tutturamıyorlardı. Veya şöyle diyeyim: Seviye bu kadar düşük değildi.
Bir de Erkin Koray var. Ama Erkin Koray'la tam aynı şey değil bizim yaptığımız. Mazhar Fuat Özkan ve İlhan Şeşen, radyo DJ'i olduğum dönemlerde çok önemli oldu benim için. Erkin Koray'ın, Mazhar'lar kadar etkisi olmadı, çünkü gençliğimle aynı döneme rastlamadı onun dönemi. Ama arkadan dolaşarak önemli bir etkisi oldu tabii. Erkin abinin yaptığı şeyler bilinçli ya da bilinçsiz kafamda yer etmiş zaten. Onun üstüne bir şey eklemek önemli. Ortaokul yıllarımda Frank Sinatra dinlerdim, ondan gelen şeyler de oldu. O zamanlar üç tane kasetim vardı, bütün sene çevirip çevirip o kasetleri dinlerdim. Babamın piyanodan kalkıp uda oturması da bu birleştirme tutkumu etkiledi.

Çok üzüntülü bir sözle bile dım taka dım taka oyun havası çalıyor ülkemizde. O hava bende de var. Ben de dışardaki adam gibi o havadan mutlu oluyorum ve ben de onu yapıyorum. Bir de üstüne gitar koyunca "hadi bu da benden olsun" demiş gibi oluyorum.

Hep alaturka-rock terimini kullanıyorsun. Alaturka deyince ne geliyor aklına?
Mutluluk. Hatırladığım tek şey Vega radyodan gelen o hafif ses. Akşamüstü beşi on geçe başlayan, bazen toplu olarak, bazen tek söylenen şarkılar. Alaturkanın enerjisi, geçmişten gelmesi. Farkında olmadan çok almışım o enerjiyi. Mutlu olmuşum ve mutlu olduğum için de o koku kalmış. *(burnuyla derin bir nefes çekiyor)* O kokuyu duyduğunuz zaman hemen o günler geliyor aklınıza. Arasıra hâlâ TRT'de aynı saatleri yakalayıp dinliyorum.
Şu şarkı şunundur, bunun makamı budur diyecek kadar biliyor musun artık alaturkayı?
Hayır, hayır. Söylemeyi bile pek fazla beceremem. Ama becerseydim ve bilseydim, böyle beste yapamazdım.
Baştan sona bildiğin, söylemeyi sevdiğin bir şarkı yok mu hiç?
"Leyla bir özge candır kara gözlü ceylandır..." Ben hayatta yaptığım hiçbir şeyin üzerine çok fazla düşmedim. Ve bu beni bir yere götürdü. Ben çok iyi bir star olmak isteyebilirdim, veya çok iyi şarkı söyleyebilen biri olmak isteyebilirdim. Ama o zaman da "Her Gece" olmazdı. Hata yapıyorsunuz belki, ama o hata da sizi başka yere götürebiliyor. Ben sesimi eğitmeye kalksaydım şimdi operada olabilirdim. Soprano tenor olabilirdim. Farklı bir sesim var, bayağı kadın sesi gibi çünkü. Gitar çalıyorum ama hiçbir şarkıyı tam bilmem. İstemiyorum çünkü. Hatta gitar aldım, çalamadığım için kendi bestelerimi yaptım. Çalmak istiyordum, ama çalamıyordum, alt telden bir melodi çıkarıyordum. Devam ede ede bestelere başladım... Eee, bu adam alaturka söyleyemiyor, İngilizce parça bilmiyor, şanson bilmiyor... Ne yani bu? Kimmiş bu adam? Ben de hemen kendime dönüyorum, *(mırıldanıyor)* "Benim için ah mutluluk, şarkılardaki dümbelek..." diyorum. Tamam, bende bir şeyler var. *(gülüyor)*
Seviyor musun dümbeleği?
Arap uygarlığının enstrümanına biz biraz ceket, kravat giydirip çalmışız. Ben böyle görüyorum. Daha kültürlü bir yere getirmişiz. Çok seviyorum. Ama rock riff'i de seviyorum. Dümbelek Arap sazıdır, kültürsüzlüktür diyorlar diye, ben neden ondan aldığım zevki görmezden geleyim?
Şarkıya devam edelim: "Hissederim belki diye, oynuyorum habire..." Oradaki "belki" önemli...
Mutluluk almak öyle devamlı yapılabilecek bir şey de değil. Alınabilir ama alınmayabilir de... Çok üzüntülü bir sözle bile dım taka dım taka oyun havası çalıyor ülkemizde. O hava bende de var. Ben de etkileniyorum. Ben de dışardaki adam gibi o havadan mutlu oluyorum ve ben de onu yapıyorum. Bir de üstüne gitar koyunca "hadi bu da benden olsun" demiş gibi oluyorum. Böylece bir kez daha mutlu oluyorum sanki. Anlatım tarzları da aynı bence. Her ikisinde de isyan var. Ve bu bana çok daha evrensel geliyor. Khaled'ler bile daha Arap kalıyor bence. Alaturka-rock bana daha oturmuş geliyor.
Sen artık iyice oturmuş bir müzik yaptığını mı düşünüyorsun?
"Joker", "Tavla"ya benziyor diyorsunuz. İkinci albüm de ilk albüme benziyor. Aslında bence üçüncü albüm de ikinciye benzeyecektir. Çünkü onlar benden çıkıyor. Farklı bir şey yapmam için benim değişmiş olmam lazım. Ben bunları yapmak için otuz sene yaşamışım, şimdi belki bir otuz sene daha gerekiyor ki başka şeyler yapayım. Farklı olmak, deney yapmak iyi bir şey. Ama patlıyor işte deney tüpleri. Bir şey buluyorsun ama, olmayabiliyor. Aynı şeyi ikinci defa güzel yapan insanlar fena insanlar mı? Aynı dediğim şeyin birçok özelliği var tabii: Romanda aynı ne demek mesela? Herkes "aynı olmuş" diyor. Bazıları da "ilk albüme benziyor zannettik, sonra baktık ki aynı değilmiş" diyor. Çok şeyler bekliyorlar, neden bekliyorlar anlamıyorum. Ben de, "aynı şey zaten" diyorum. Sporda, politikada, romanda böyle bir beklenti yok. Değişiklik senin iyiliğinmiş gibi gözüküyor ama aslında değil. Ama karşı taraf kendi mutluluğu için değişiklik istiyor.
Ya da ancak değişiklikle mutlu olabileceğini zannediyor insanlar. Mesela Jacques Brel çok büyük bir şarkıcıydı. Her plağı birbirinden bambaşka mıydı? Tipini mi değiştiriyordu? Hayır. O Jacques Brel'di. Ve onu Jacques Brel olarak kabul etmek yetiyordu insanlara. Şimdi bir kişi yetmiyor kimseye. O bir kişinin bile çok kişi olması gerekiyor sanki... Bir Mirkelam yetmiyor. O Mirkelam'dan başka Mirkelam'lar da çıksın istiyorlar... Derinleşmesi ve güzelleşmesi önemli değil. Niteliksel değil, doğrudan niceliksel bir ihtiyaç sanki...
Yabancı ülkelerde de böyle mi? Ben çok fazla yabancı yayın okumadığım için, daha doğrusu resimlerine baktığım için... Oralarda da öyle mi bu?
Sahiden galiba her yerde böyle... İlla kökten değişmek gerekmiyor ama, hayat yine de bir şeyler katacaktır herhalde senin müziğine de...
Bu hayatın bana bir şeyler ekleyeceğini biliyorum zaten. Üzerlerinde çalışmama gerek kalmadan onlar oluyor. Yaşlanınca çok konuşan bir adam olacağımı da biliyorum. Her şeye karışan, her şeyi bilen... Babam gibi mesela... *(gülüyor)* Belki de tam tersi, kapanacağım... Kaseti ya da kendimi anlatmakta çok zorlanıyorum. Lafla nasıl anlatayım? Zaten anlatamadığım için şarkı yazıyorum. Onları bir daha nasıl anlatayım? Altyazının altına altyazı! İyice karışıyor ortalık. Bir ara bana konuşamayan şarkıcı diyorlardı, ondan sonra açıldım böyle. Kanarya suyuyla. *(gülüyor)* Resmen öyle dediler yaa! Konuşamıyor dediler, ben iyice tıkandım, kaldım. Konuşamadım uzun müddet. Bazen kendi kendime "ne diyor bu adam" dediğim zamanlarım oluyor ama, o kadar da değil ya!
Sen o ilk albümden iyi kazandın mı? 700 bin satmış...
O banka reklam filminde oynamasaydım birçok şeyi halledemezdik. Ama plak şirketim şu anda çok destek oluyor. Açıkgönüllülükle "kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez" diyorlar ama, bayağı destek oluyorlar. Normalde bir plak şirketi size gelip şöyle diyebilir: "Yahu ne üç sene bekleyeceksin, alalım ablamızdan birkaç şarkı, çıkaralım kaseti. Senin şöhretin kaçıyor, gidiyor..." Benim başıma iyi ki böyle bir şey gelmedi.
Klipte sen var mısın? Seni yansıttığını düşünüyor musun?
Evet, o klipte varım. Erhan'la (Ceylan) yarı yarıya yazdık. Bir gözyaşı damlasıyla bütün şehrin yıkıldığı bir film varmış. Bir adam bir şey okurken gözyaşı damlıyormuş, damla kediye geliyormuş, kedi sudan ürkünce bir şeye çarpıyormuş, öyle öyle olay şehrin patlamasına kadar gidiyormuş... Biz de çikletçi çocuktan evin patlamasına kadar geldik... Tatmin duygusu çok güzel. Hem müzikle anlatıyorsun hem de görüntülerle. İkisi de jokeri anlatıyor ama başka türlü felsefelerle anlatıyor. Senaryo o yandan çekiyor, şarkı öbür yandan çekiyor. Ama tehlikeli, çünkü ip kopabilir.
Asansör sahnesi enteresan... Etrafta kimse olmadığını görünce dans etmeye başlıyorsun..
Ben hayatta yapamam çılgınlık. Ama etrafta kimse yokken, hani bir şeye dan diye vurursun, ya da çaktırmadan komşunun kedisini mıncıklarsın; bir kıllık yaparsın... Yalnızsın ve yapmak istediğin, yapamadığın bir şeyi yapıyorsun... Asansöre bir biniyorsun, içinde kimse yok, bir anda bir şey yapmak istiyorsun. O klipteki sahnelerde tam bir dans yok aslında. Bir rahatsızlık var. Sarhoş gibi hareketler var. Bir rahatlama anı. Hem de popüler bir şey de var: Bazıları "haa, bak bu parçada dans ediliyor" diye anlayabiliyor. *(gülüyor)* Bakın bir şey anlatayım klip çekimleriyle ilgili: Klipteki o yukarı çıkan iskelede makarayı çeviren adamlar var ya. Onlardan biri memleketinden İstanbul'a yeni gelmiş bir çocuktu. "Abi" dedi, "siz daha önce haber verseydiniz biz bunu elektriğe takardık, yukarı daha rahat çıkardık..." Sonra devam etti: "Ama yok yok" dedi, "böyle hem ritmle de uyuyor, hem şarkının sözleriyle de uyuyor, böyle daha iyi abi, böyle kalsın..." Ben kaldım böyle! Hani hep anlamazlar zannedilir ya, "halk anlamaz" denir ya. Benden küçük bir çocuk bunu söyledi bana. Ancak klibin yönetmeni düşünebilir böyle bir şeyi. O yüzden yedirmenin, yutturmanın çok zor olduğunu iyi biliyorum. Yalan söylersen de kimse yemiyor. Bazen yer gibi yapıyorlar ama yemiyorlar...

Ali Kırca benim için "plastik kahraman" diye bir yazı yazmıştı. Kendi kendime dedim ki, "Bak, Ortaköy'de oturup şiir yazan çocuk, Ali Kırca'ya böyle bir şey hatırlatmış." Ne kötü bir şey yaptım, ne de ahlaki bir şeyi çiğnedim. Üstelik hiç mi plastik bebeğiniz olmadı yani? Al, oyalan işte!

Söyleşi: **Siren İdemen - Derya Bengi**

[Peter Maffay & Cartel]

"İşte Cartel, Maffay'la beraber"... Cartel, malum... Peki Maffay? Erci. E'nin ifadesiyle "Almanya'nın Barış Manço'su". Bize kalırsa, Manço'dan çok, 70'lerden sonra çizgisini değiştirmemiş bir Cem Karaca'ya daha yakın. İşte bu Maffay, 1969'dan beri rock yapıyor, 30 adet albüm onun imzasını taşıyor. Şimdi de "Begegnugen" (Buluşmalar) adını verdiği projeyle beş kıtayı turluyor. İsrail'den Noa, Avustralya'dan Yothu Yindi, İtalya'dan Jose Carreras, ABD'den Keb Mo, Mısır'dan Natacha Atlas, Gana'dan Lokua Kanza ve "bizden" Cartel'le düet yapıyor. Geçtiğimiz günlerde piyasaya çıkan "Buluşmalar"la aynı adı taşıyan turnenin hazırlıkları için İstanbul'a gelen Maffay ve Cartel'le (daha doğrusu Cartel'in Erci E., Hakan ve Bektaş üçlüsünden oluşan "kanadı"yla) buluştuk, teybin mikrofonunu daha çok Maffay'a uzattık....

Kafa dengi olunca...

Diskografinizi okurken şarkılarınızdan biri özellikle dikkatimizi çekti: "Samstag auf unsere strasse": Cumartesileri bizim sokakta... Sizin sokağınız neresiydi, nasıl bir yerdi?

Peter Maffay: Aslında ben Romanya doğumluyum, Transilvanya bölgesinden... 14 yaşıma kadar orada yaşadım, Almanya'ya göç edene kadar... O şarkıda sözü edilen sokak, yaşadığımız sokaktı. Braushau şehrinde küçük bir sokak. Braushau, Romanya-Macaristan sınırında bir şehir. Nüfusunun önemli bir kısmı Macar ve Alman kökenlidir. Bizim sokakta da birçok Macar ve Alman vardı. Ben de aslen yarı Alman yarı Macarım. İnsanlar boş vakitlerinin çoğunu sokakta geçirirdi. Komşular, eş-dost, amcalar, teyzeler... İmkanlar çok dardı, çok az şeyimiz vardı. Fakat insanlar birbirlerini kollardı, ellerindekini komşularıyla paylaşırlardı.

Cumartesi akşamları nasıl olurdu?

Bir kere cumartesi demek tatil demekti. Ertesi gün de pazar olduğu için, sabah erkenden kalkıp işe gitme derdi yoktu. Dolayısıyla insanlar geç vakte kadar ayakta olurdu, özellikle yazları... Sanıyorum sizin buralardaki gibi bir hayattı. Sokakları, insanlar için çok önemliydi. Çünkü orası buluştukları, oturup sohbet ettikleri bir yerdi. Ne pub vardı, ne bar, ne de kulüp. Çavuşevsku iktidarının en kötü yıllarıydı. Daha sonra daha da kötü oldu, ben oradayken o kadar kötü değildi aslında. Cumartesi akşamları genellikle oturup muhabbet edilirdi; dertleşilirdi, şakalaşılırdı. İnsanlar birbirlerini yemeğe davet ederdi; artık kimin neyi varsa, dolaplarda ne varsa ortaya konur, birlikte yenir, içilir, sohbet edilirdi. Bu kurtarılmış bir zamandı. İnsanların nefes aldıkları, yaşadıklarını hissettikleri bir zamandı. Hayat zordu ve cumartesi akşamları hayata tahammül etmeyi sağlıyordu.

Bu toplantılarda müzik de var mıydı, insanlar çalıp söylüyor muydu?

Geleneksel müzik, evet. Modern müzik, pop, rock hayır. Onlar yasaktı. Devlet Batı'dan gelen müziği yasaklamıştı. Dışarıdan gelen her şey yıkıcı, bölücü addediliyordu.

Yine de bir yolunu bulup dinliyordunuz herhalde...

Tabii. Mesela, yurt dışındaki akrabalar ziyarete geldiklerinde, yanlarında plak getiriyorlar, gümrükten gizlice geçirip bize veriyorlardı.

Dinlediğiniz ilk yabancı plak neydi?

Martin Lova adlı bir Almanın albümü. Adam aslında bir sporcuymuş; bir yarış, bir şampiyonluk kazanınca –Roma Olimpiyatları'nda galiba– ona bir plak doldurtmuşlar. Bu benim dinlediğim ilk "yabancı" plaktı. Pek etkileyici bir şey değildi ama eğlenceliydi.

Sizi en çok etkileyen plak hangisi olmuştu?

Cliff Richards'ın bir filmini seyretmiştim. Belki hatırlarsınız, "The Younger Ones". Cliff Richards ve Shadows oynuyordu. Hayatımda ilk defa bir grup görüyordum. Ve o ünlü gitaristleri, o güzel sound'u...

O filmden sonra mı gitar çalmaya, grup kurmaya heveslendiniz?

Herkes çok etkilenmişti. O hayat tarzından, o... o özgürlükten...

Kaç yaşındaydınız?

12.

İki yıl sonra Romanya'dan ayrıldınız, Almanya'ya yerleştiniz...

Evet, iki yıl sonra, 14 yaşımdayken Almanya'ya göç ettik. Orada ilk gördüğüm grup ise Rolling Stones'du. Beni o kadar etkilediler ki, sonradan yaptığım birçok şeyin üzerinde onların izi oldu. Brian Jones'un sesi, Keith Richards'ın gitarı...

Nerede görmüştünüz onları?

TV'de. Çok etkileyiciydiler.

İlk enstrümanınızı ne zaman aldınız?

Ben müziğe kemanla başladım. Yedi yıl keman çaldım. Hiç etkilenmedim. Annem-babam istedikleri için öğrenmiştim. 14'üme geldiğimde bıraktım.

Gitara mı başladınız?

Gitarla biraz ilgilenmiştim, keman çaldığım sıralarda. Romanya'da o günlerde ortalıkta pek gitar yoktu, edinebileceğiniz gitarlar onlarca yıl öncesinden kalma eski-püskü şeylerdi. Elektrikli gitarın ise lafı bile yoktu. Elektrikli gitarı ilk defa Salzburg'da gördüm. İlk elektrikli gitarımı 70 marka almıştım, elden düşme bir aletti, kırık dökük bir şey. Bir Framus'du, bilmem o markayı hiç duydunuz mu? Gitarımı alır almaz bir grup kurdum.

Müziğin gerçekleştirdiği en önemli şey diyalog. Seyircinin karşısına çıkıp salt müzik yapmak pek anlamlı bir şey değil. Onu anlamlı yapan diyalog. Ben büyük bir şarkıcı değilim, müthiş bir gitarist de değilim. Ama diyalog arıyorum, dinleyicilerle müzisyenler arasında bir diyalog yaratmaya çalışıyorum.

Adı neydi grubun?

The Dukes... Aslında bu bizim grubun adı değildi, başka bir grubun adıydı. Çaldıkları kulüpte, bir gece –her ne sebeptense– sahneye çıkmadılar, onların yerine biz çıktık, The Dukes olarak. Ve öylece The Dukes olduk kaldık.

Yani iki tane The Dukes oldu.

Hayır, bir tane. Çünkü onlar müziği bıraktı.

Aileniz Romanya'dan Almanya'ya nasıl gidebildi, Çavuşevsku rejiminden nasıl izin alabildi?

O günlerde komünist bir ülkeyi terketmek felaket zordu. Çünkü ülkeden ayrılmayı istemek rejimden memnun olmamak demekti. Rejimden memnun olmamak da rejim muhalifi, rejim aleyhtarı olmak demekti. Bu da vatana ihanetle eşdeğer bir durumdu. Ülkeden ayrılmak için resmi başvuruda bulunanlar, yani pasaport almak için başvuruda bulunanlar –kimsenin pasaportu olmazdı, çünkü pasaport demek ülkeyi terketmek istemek demekti– derhal "istenmeyen adam" ilan edilirdi. Ve fiilen yurttaşlık haklarından mahrum bırakılırdı. Mesela, babam pasaport için başvurunca işsiz kaldı, çok düşük bir işsizlik ücretine mahkum oldu, ben okula gidemedim, filan falan... Elimizde avucumuzda ne varsa satmak zorunda kaldık. Pek fazla da bir şeyimiz yoktu. Daha beteri, gitmemize izin verilip verilmeyeceği, verilecekse de ne zaman verileceği konusunda en ufak bir bilgiye sahip değildik. Öyle boşlukta kalakalmıştık. Bu bir yıl sürdü. Sonra, günün birinde, aniden "gelin alın pasaportlarınızı ve ülkeyi 24 saat içinde terkedin" dendi. Biz de apar topar yola çıktık. Babamın niyeti Almanya üzerinden Amerika'ya gitmekti, çünkü akrabalarımız Amerika'daydı. Fakat Almanya'ya geçtiğimizde gördük ki, Amerika göçmen alımını iki yıllığına durdurmuştu. Bunun üzerine babam Almanya'ya yerleşmeye karar verdi.

Babanız niye Romanya'yı terketmek istiyordu?

Çünkü, Romanya'da koyu bir diktatörlük vardı.

Politik olarak aktif bir insan mıydı?

Değildi. Fakat Alman ordusuna katılmıştı. Birçokları gibi. Ve bu da, birçok güçlükle karşı karşıya bırakılması için yeterli bir sebepti. Alman ordusuna katılan herkes şaibeli vatandaştı.

"Alman ordusu"ndan kastınız Naziler değil mi?

Evet. Bildiğiniz gibi, Romanya, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın müttefiğiydi. Fakat sonra saf değiştirdi, Kızıl Ordu'nun yandaşı oldu. Saf değiştirmeyenlere hain muamelesi yapıldı.

36→

Yani, babanız Kızıl Ordu'ya katılmadı ve böylece "şaibeli vatandaş" durumuna düştü...
Babam Kızıl Ordu'ya katıldığında savaş bitmişti. 17 yaşındaydı. Fakat, o herifler için farketmiyordu, Alman ordusunun safında yer almış olmak yeterli bir sebepti, gerisi önemli değildi. Halbuki, savaş sırasında babam daha çocuktu.

Babanızın Romanya'dan ayrılmak istemesinin sebebi bu "şaibeli vatandaş" kimliği miydi?
Başlıca sebep buydu. Ama, öte yandan, akrabalarımızdan birçoğu savaş sırasında Romanya'yı terkedip Amerika'ya göç etmişti. Babam savaştan döndükten sonra kimsesiz kalmıştı, onun için Amerika'ya, akrabalarının yanına gitmek istiyordu. Fakat, dediğim gibi, Almanya'ya yerleştik, Münih yakınlarında bir köye...

Romanya'dan gelip Almanya'ya yerleşmek bir kültür bir şokuna sebep oldu mu?
Bir şok yaşadık ama, bu kültürel olmaktan çok ekonomik bir şoktu. Karşılaştıkları imkanlar ailemin gözlerini kamaştırdı. Giysiler, eşyalar göz kamaştırıcıydı. Aynı zamanda ürkütücüydü de. Hayatın temposu da ürkütücüydü. Her şey çok hızlıydı.

Sizin Romanya'dan gelişinizle örneğin Cartel üyelerinin anne- babalarının Türkiye'den gelişi ve de duvar yıkıldıktan sonra Doğu Almanların yaşadıkları arasında benzerlikler var mı?
Herkesin hikayesi başka, ama önemli benzerlikler de var tabii. Duvar yıkılmadan önce Doğu Almanya'da bir sürü konser verdim, Oscar La Fontaine'in önayak olması sayesinde.

Sosyaldemokrat Parti'nin liderliğini yapan La Fontaine mi?
Evet, onunla iyi dostuz. Özellikle son yıllarda. Fontaine'in girişimleriyle 89 öncesinde konser için Doğu'ya gittiğimde Romanya'ya gitmiş gibi oluyordum. Aynı atmosfer, aynı ürkeklik, aynı yalıtılmışlık. Duvar yıkıldıktan sonra da aşağı yukarı benim ailemin yaşadığı ekonomik şoku yaşadılar.

Müziğinize nasıl bir reaksiyon gösteriyorlardı?
İlk tepkileri şuydu: "İşte, ilk defa, bize akıl hocalığı yapmayan birileri geldi Batı'dan; bize burun kıvırmayan birileri... Akıl hocalığı yapmıyorlar, diyalog öneriyorlar". Bu bizi çok mutlu etti. Çünkü bence müziğin gerçekleştirdiği en önemli şey budur: Diyalog. Seyircinin karşısına çıkıp salt müzik yapmak pek anlamlı bir şey değil. Onu anlamlı yapan diyalogdur. Ben büyük bir şarkıcı değilim, müthiş bir gitarist de değilim. Ama diyalog arıyorum, dinleyicilerle müzisyenler arasında bir diyalog yaratmaya çalışıyorum. Dolayısıyla gösterilen reaksiyon şöyle bir şeydi: Bakın birileri geldi, burnu büyük olmayan birileri... Ve dertlerimizi dinliyorlar... O günlerden beri ne zaman Doğu'ya gitsek bizi çok sıcak, çok dostane bir biçimde karşılıyorlar. Bizim onlara –ve herkese– verdiğimiz mesaj şu: Dostlar, sakın ola ki kendinizi ikinci sınıf vatandaş gibi hissetmeyin ve size öyle davranılmasına izin vermeyin. Siz kimseden daha az akıllı, daha az becerikli, iyi şeylere daha az layık değilsiniz. Kimseden aşağı değilsiniz, kimse sizin üstünüzde olamaz, herkes eşittir, eşit haklara sahip olmalıdır. İçinize kapanmayın, köşeye çekilmeyin, ayağa kalkın, haklarınıza sahip çıkın.

Verdiğimiz mesaj şu: Dostlar, sakın ola ki kendinizi ikinci sınıf vatandaş gibi hissetmeyin ve size öyle davranılmasına izin vermeyin. Kimseden aşağı değilsiniz, kimse sizin üstünüzde olamaz, herkes eşittir, eşit haklara sahip olmalıdır. Köşeye çekilmeyin, ayağa kalkın, haklarınıza sahip çıkın.

Siyasi pozisyonunuzu nasıl tanımlıyorsunuz?
Ben kozmopolit davranmaktan yanayım. İnsanların kültürel, dini, felsefi anlayışlarına saygılı olmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü, insanların düşüncelerinden ötürü nasıl eziyet çektiklerini gördüm, yaşadım. Geçmişte olanlardan, yaşanan felaketlerden ders çıkarmamız lazım. Mesela İkinci Dünya Savaşı'ndan ve Hitler'den... Çok çirkin şeyler oldu geçmişte. Böyle şeyleri bertaraf etmenin yollarını bulabiliriz. Örneğin bu projede bir musevinin, İsrailli Noa'nın yer almasından çok memnunum. Farklı uluslardan, farklı kültürlerden gelen beş-altı grupla birlikte turneye çıkıyoruz, turne boyunca çok güzel ilişkiler, işbirlikleri, diyaloglar doğacağını düşünüyorum. Mesela Noa Cartel'le rap yapmak isteyebilir, Natacha Atlas'la Yothu Yindi birlikte söylemek isteyebilir. Bunun çok uzak, gerçekleşmesi zor bir şey olduğunu sanmıyorum, insanlar birbirleriyle tanışınca, birlikte çalışmaya başlayınca ufak ufak çok yaratıcı bir iletişim başlayabilir. Ayrıca, bu çokuluslu, çokkültürlü konserler dizisinin seyirci üzerinde de çok pozitif bir etkisinin olacağını düşünüyorum. Çok kritik bir zamana denk geliyor bu proje. Bildiğiniz gibi, sonbaharda Almanya'da seçimler var. Ve neo-nazilerin oyları bazı bölgelerde yüzde 15'e ulaşıyor. Dolayısıyla bir şeyler yapmak lazım. Herkes kendi gücünü, kabiliyetini, enerjisini ortaya koymalı, bu durumla savaşmak için güç birliği yapmalı. Bizim attığımız adım, bir tavır ortaya koymak açısından faydalı bir adım. Dalai Lama da projeye katkıda bulundu, ondan albümümüze bir takdim yazısı yazmasını rica etmiştik, ricamızı yerine getirdi, bukletimize bir önsöz yazdı.

Seçimlerde kime oy vereceksiniz?

Sosyal demokrat partiye.

Cartel kime verecek? Sizin oy kullanma hakkınız var mı?
Bektaş: Benim yok, çünkü ben vatandaş olmadım.
Erci E: Ben sosyal demokratlara vereceğim. Çünkü en baştan beri göçmen işçilerin sorunlarıyla ilgilenen onlar.
Hakan: Ben de sosyal demokratlara...

Yeşillerle aranız nasıl?
Erci: Nedense Türkler Yeşiller'le pek yakın değil. Aslında çok güzel düşünceleri var, politika sahnesinde olmaları çok önemli, çok faydalı. Bizim ailelerimiz daha çok işçi aileleri olduğu için sosyal demokrat düşünce onlara daha yakın. Başından beri "biz buraya sadece işçi değil, insan getirdik" diyen hep sosyal demokratlar oldu. Yeşiller de çok iyi, onlar başka konulara ağırlık veriyorlar. O konular bizim asıl problemlerimiz değil... Ama çok önemli konular. Keşke her ülkede böyle güçlü Yeşil hareketler olsa. Fakat bizim tercihimiz sosyal demokratlar.

Türkiye'de de seçim tarihi açıklandı, Türkiye'de hangi partiye oy vermeyi düşünürsünüz?
Erci: Türkiye'deki siyaset ortamını pek takip edemiyorum.
Bektaş: Çok takip edemiyoruz ama, uzaktan bir oyun gibi görünüyor. Milletvekilleri o partiden öbür partiye geçiyor, bir bakıyorsun bu iki parti birlikte çalışamaz diyorsun, bir bakıyorsun koalisyon kurmuşlar.

Dalai Lama bir önsöz yazmış bu ortak albüme. Dalai Lama hakkında ne düşünüyorsunuz?
Erci: Budizm felsefesi zaten bizim düşüncemize en uygun felsefe. Dolayısıyla Dalai Lama'nın her söylediğine katılabilirim, hep iyiliği ön plana çıkaran bir insan. Keşke daha çok Dalai Lama olsa...

"Maffay'la Cartel"de Nâzım Hikmet dizeleri de var...
Erci: Yaş ilerledikçe bazı şeyleri daha iyi anlayabiliyoruz tabii ki. Nâzım Hikmet gibi insanların değerini daha iyi anlayabiliyoruz şimdi.

Peter Maffay tanıyor muydu Nâzım'ı?
Erci: Tanımıyordu, tanıttık.

Maffay'ın anlattığı sokak gibi bir sokağınız var mıydı sizin de?
Erci: Peter'ın tarif ettiği gibi bir sokağımız yoktu. Ama bir semtimiz vardı, daha çok Türklerin yaşadığı bir semt. Disko, kulüp filan yoktu. İlişkiler daha çok Türkler arasındaydı. Biz vaktimizin çoğunu parkta geçirirdik. Top oynardık. Almanlar da gelirdi, beraber maç yapardık.

Maç yaparken takımlar karışık mı olurdu, yoksa Almanlar bir takım, Türkler bir takım

mı kurardı?

Erci: Karışık olurdu; Almanlar, Türkler, Araplar, karışıp oynardık. Ama zaten parka, top oynamaya gelen Almanlar Türklerden, yabancılardan uzak durmayan Almanlardı. Yabancılardan uzak duran Almanlar parka gelmezdi.

Bektaş: Kafa dengi olduğu an farketmiyordu bizim için, Türk mü, Kürt mü, Yunanlı mı, Yugoslav mı...

Erci: Sonuçta yabancı olduktan sonra herkes aynı gemide. Herkes aynı problemleri yaşıyor. İster Arap olsun, ister Türk olsun, ister Kürt olsun...

Sizle aynı gemide olan Almanlar da vardı, öyle değil mi?

Erci: Kendilerini Türklere, yabancılara daha yakın hisseden Almanlar vardı.

Nasıl insanlardı onlar?

Erci: Zengin değillerdi. Zengin Almanlar, dünyanın her yerinde olduğu gibi kendi aralarında, kendi kendilerine olmak istiyorlar.

Peter Maffay'la nasıl bir araya geldiniz?

Erci: Peter Maffay otuz senedir müzik yapıyor, Almanya'nın Barış Manço'su gibi diyebilirim. Biz daha doğmadan o meşhur birisiydi. Kendisinden teklif gelince çok şaşırdık. Çünkü bambaşka bir nesil, bambaşka bir müzik yapıyor, bambaşka bir dinleyici kitlesi var.

Siz dinlemiyor muydunuz?

Erci: Dinliyorduk tabii, her yerde plakları vardı, şarkıları radyolarda çalınıyordu.

En çok sevdiğiniz şarkısı hangisiyd?

Erci: "Yedi köprüden geçmen lazım" diye bir şarkısı vardı, çok anlamlı bir parça, hayatı anlatıyor. Bir de "Daha derin" diye bir şarkısı vardı, onu da çok severdim. Ama, bizim yaptımızdan çok farklı bir müzik. Dolayısıyla birlikte çalışmak çok heyecanlı oldu. Ne çıkacak acaba? Rock mı, rap mi, Türkçe sözlü, ne olacağını bilmiyorduk. Kendisiyle tanıştıktan sonra her şeyi anlamaya başladık. Gerçekten içinden gelerek bu projeyi yapıyor. Ortada maddi konu yok. Gerçekten bir şeyleri harekete geçirmek istiyor. İki-üç ay sonra büyük bir turne olacak. Birlikte çalacağımız insanlar İsrail'den geliyor, Avustralya'dan geliyor, Afrika'dan, Amerika'dan... Hepsi ünlü sanatçılar. Bizim için büyük bir şans bu.

Maffay sizi nasıl buldu, niye Cartel'i tercih etti?

Erci E: Los Angeles'ta bir rap grubu arıyormuş, ama bizi tavsiye etmişler.

Maffay: Aklımda, tanıdığım Los Angeles'lı bir rap grubu vardı. Fakat plak şirketlerinden izin alamadık, çok yoğun bir programları vardı. Bana "niye Almanya'dan bir grubu düşünmüyorsun" dediler, "çok iyi rapçiler var". "Kim mesela" dedim, "Cartel" dediler. O güne kadar adlarını duymamıştım. Fakat hangi arkadaşıma "Cartel diye bir grubu tanıyor musun, nasıl buluyorsun" dediysem hep aynı cevabı aldım. "Çok iyiler, Cartel bu proje için biçilmiş kaftan".

Siz 1969'dan beri müzik piyasasının içindesiniz. O günlerle bugünler arasında bir kıyaslama yapınca aklınıza ilk gelenler neler?

Maffay: Eskiden müzik piyasası bu kadar çeşitlilik arz etmiyordu, bu kadar çok müzik türü yoktu. Alman müzik piyasası epey dardı, Anglo-Amerikan piyasasından gelen rock vardı, Alman popu vardı, bir de klasik müzik vardı. Arada bir Fransa'dan, İtalya'dan gelen şeyler vardı. Plak şirketleri çok güçlüydü, dedikleri dedikti. Piyasaya yeni giren müzisyene ne yapacağını dikte ederlerdi. Ben piyasaya girdiğimde 19 yaşındaydım ve bir şirketle sözleşme yapabilmek için her türlü tavizi vermeye hazırdım. Çünkü, ancak bir şirketle sözleşme yapabilirsen müzik yapmaya başlayabiliyordun. Sözleşme yoksa, müzik de yoktu. Dolayısıyla, kendi çizgimden epey taviz vermek zorunda kaldım. Ancak on yıl sonra istediğim şeyleri yapabilecek duruma gelebildim. Müzik sanayiine bir avuç insan hükmediyordu. Giderek bu hegemonya kırıldı; bunda teknolojik gelişmenin büyük payı oldu. Müzisyenler stüdyo kurabilecek duruma geldiler. Artık, sanayinin patronları "bu olmaz" dediklerinde, kapısı çalınabilecek başka stüdyolar var; seçenekler çoğaldı. Öte yandan, şimdiki müzik sanayii kısa vadeli hesaplar içinde, yeni sanatçılara yapılan yatırım çok az, rekabet çok sert, şirketlerin çoğu çokuluslu ve dünya müzik piyasası Anglo-Amerikan egemenliği altında. Ulusal piyasalar ve ulusal sanatçılar bundan büyük zarar görüyor. Mesela Fransızlar kendi piyasalarını koruyamadılar ve Fransız müziği çöktü. Almanya ise yerli piyasayı koruyabildi. Yerli piyasa, yerli şirket demektir, yerli şirket de yerli sanatçı üretir. Fakat, burada tipik, çirkin bir Alman davranışı devreye giriyor, yerli sanatçılar ve onların yaptıkları işler küçümseniyor, sanki iyi müzik sadece "dışarıda" yapılırmış gibi... Bu sanıyorum bütün ülkelerde böyle, ama Almanya'da çok yaygın. Gerçi bu durum yavaş yavaş değişiyor.

70'lerde Udo Lindberg vardı, yalnız Almanya'da değil, uluslararası piyasada da isim yapmıştı...

Bence, Udo Lindenberg Almanya'nın yetiştirdiği en önemli rock müzisyenlerinden biridir. Kendi dilini yarattı, rock müziğine çok iyi uyan bir dil buldu. Udo Lindenberg'e kadar, rock müziğinin İngiliz ve Amerikalılara mahsus bir şey olduğu sanılıyordu. Rock sadece İngilizce sözlerle yapılabilir gibi bir anlayış vardı. Udo Lindberg aksini ispatladı. "Almanca rock olmaz" yargısını yıktı. Udo sayesinde görüldü ki, rock pekala Almanca da olur, çünkü bütün dillerle olur. Önemli olan hangi sözcüklerin nasıl bir araya getirildiği...

Söyleşi: **Y.G.**

Gilberto Gil

Yapı Kredi Festivali'ne katılan en önemli müzisyenlerden biri, 60'lı yıllarda Brezilya cuntasına karşı geliştirdiği "şarkılı muhalefet"le tanınan Gilberto Gil'di: Faal bir Yeşilci, tarihî bir müzisyen... Kendisiyle epey muhabbet eden Sevin Okyay'ın Roll aracılığıyla Gil'e postalanacak söyleşili mektubu, gidemeyenlere konseri yaşatmış olsun, gidenlere hatıra kalsın...

Jiyuberto'ya sevgiyle...

Gençliğinde inandığı şeylere inanmaktan hâlâ vazgeçmemiş, dünyanın daha yaşanır bir yer olması için mücadele etmeyi çeşitli şekillerde sürdüren iyi müzisyen Gilberto Gil, geçen ay İstanbul'daydı. Kendisiyle konuşmaktan onur duyduk.

"I am Brazilian, I am an artist, I am a singer, I am Jiyuberto Jiyu. I am at 94.9 Açik Redo İstanbul." Brezilyalı, sanatçı, şarkıcı, Gilberto Gil, yani sen, Jiyuberto, "Açık Radyo"ya Station I.D. yapmaya çalışıyorsun. Söyleşin bitmiş, yüzün gülüyor, hoş zaten söyleşi boyunca da gülüyordu. Hiç nazlanmadan kabul ettin ama, ne komik, "Açik"ı (noktalı da olsa) söylemeyi beceriyorsun da, İngilizcesi de neredeyse aynı olan "Radyo"yu söylemekte güçlük çekiyorsun.

Gençleri ilgilendiren pop ve rock unsurlarını yerel kültürle karıştırdık. Müziği modern, farklı, güncel hale getirdik. Bizi yurtsever olmamakla suçlayıp yuhalayanlar da oldu ama, gençler çok sevdi bu müziği. Tropicalismo, işin devrimci değil, yenilikçi yanıdır. İkinci özellik ise, müziğimiz sayesinde cuntayla mücadele etmemizdi...

Yapı Kredi Sanat Festivali'ndeki basın toplantısına gelememiştim. Akşam konserden önce Zeynep (Ögel) beni arkaya aldı, seninle konuşmam için. İzin istemiş, "gündüz aklı nerdeydi, basın toplantısına niye gelmedi?" falan diye düşünmemişsin hiç. Hemen "gelsin" demişsin. Bu arada kapı ağzında bana adının doğru telaffuzunu öğretiyorlar: Jiyuberto Jiyu. Gündüz kendin söylemişsin.

İçeride ağzımı büzüp telaffuz etmeye çalışarak debelenince, yardımcı oluyorsun. Adın, ülkenin bazı bölgelerinde "Jilberto Jil" diye de telaffuz edilebilirmiş. Çok şükür! Bir yıl İstanbul'a geleceksin diye bir dedikodu çıkmıştı, yoksa ben mi öyle hatırlıyorum, ama sonunda gelmemiştin. Gene de kafam karışmıştı. "Hayır" diyorsun gülerek (hep gülerek), "ilk defa geliyorum." Sonra bu konserin senin gözünde bir rüyanın gerçekleşmesi anlamına geldiğini söylüyorsun: "İstanbul, rüyalarımın şehri."

Konserinde Brezilyalılar da var, iki grup halinde. Sen Türkçe ve İngilizcenin ardından Portekizce olarak da "iyi akşamlar" deyince coşuyorlar. Zaten coşkulu bir ekip. Konser boyu tezahürat yapıp, dans edip sana hayranlıklarını sunuyorlar. Öyle haklılar ki! Konserin, yılın en iyi konserlerinden biri. Performanstan zevk alıyorsun, herkesi keyiflendiriyorsun. Etrafa pozitif elektrik saçan, çok alçakgönüllü, tatlı bir adam olduğun için grubunla aranda fevkalade bir uyum var. Yaptığınız işi seviyorsunuz, genç elemanların göğsünü kabartıyor, her fırsatta adlarını söylüyorsun. Hele başçını çok beğendiğin her halinden belli. Onlar da seni seviyorlar, şerbet gibi bir hava hakim.

Ama Brezilyalıların (ve hafızası dumura uğramamış Türk müzikseverlerin) sana hayranlığının tek nedeni, karakterin ya da müzisyenliğin değil. Onlar seni, bir cuntaya karşı verdiğin mücadele için seviyor. Daha yaşanır bir dünya adına mücadele etmeyi hiç bırakmadığın için de. Sen, Gilberto, Caetano Valeso ile birlikte, Brezilya cuntasına karşı verilen uzun süreli mücadelenin baş kahramanısın. MPB, yani Brezilya popüler müziği ile yürütülen bu mücadelede, 1960'ların ikinci yarısında çok popüler hale gelen Tropicalismo hareketiyle büyük kitlelere ulaştınız. Her şeyin yasak olduğu dönemlerde çift anlamlı şarkı sözleri ile mesajınızı verdiniz. Hapse girdiniz, sürgün edildiniz, sonra da cunta yıkıldı, siz döndünüz.

Açık Radyo'da sana, "hayatında unutamadığın en önemli anlar" sorulunca, bu üç olayı da sıralıyorsun zaten: "Aslında öyle çok, öyle çok ki! Ama ilki, Ca-

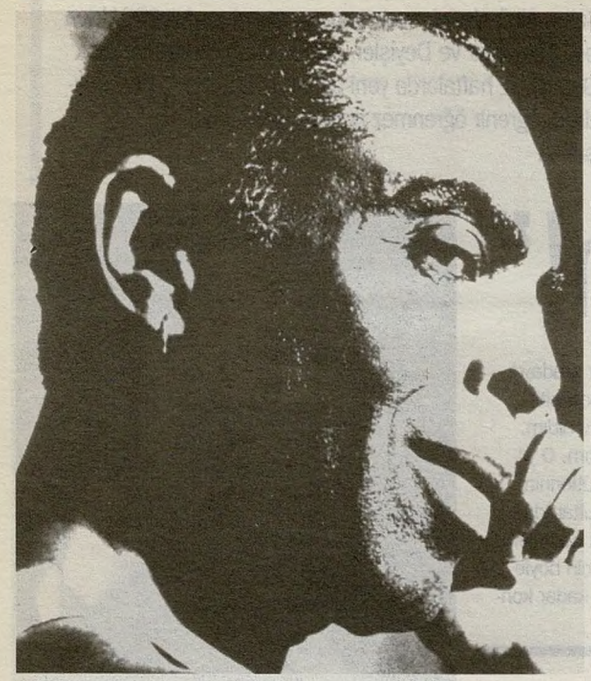

Muzlu Çiklet

Sadece sambama be-bop koyarım
Sam Amca davulu kapınca
O tefle zabumbayı kapınca
Sambanın rumba olmadığını anlayınca.
Ben de Miami'yle Copacabana'yı karıştırırım
Çikleti de muzla
Sambam da böyle devam eder.
Hepsini karışmış görmek isterim
Samba-rock olsun, kardeşim
Ama öte yandan da
İsterim ki boogie-woogie çalınsın
Tefle ve gitarla
İsterim ki Sam Amca serinlesin
Bir Brezilya davul seansında.

etano, Gal Costa ve Tom Ze ile karşılaşmam. Bu bize yeni şeyler yapan bir grup olma fırsatı tanıdı. Yaptık da zaten, Tropicalia işini yaptık, Brezilya müziğinin yenileşmesine büyük katkıda bulunduk. Bu benim için çok önemliydi, meslek hayatımın en önemli anı, başlangıcı. Hep birlikte işe koyulduk. İkincisi, hapse girip yattıktan sonra 1969'da Brezilya'yı terk edip sürgüne gitmek zorunda kalmam. Londra'da üç sürgün yılı geçirdim. Bu da önemliydi, çünkü pop müziğin önemli adlarını tanıdım. Beales'ı, Rolling Stones'u, Bob Dylan'ı gördüm, Jimi Hendrix'le tanıştım. Benim için çok önemliydi, çok, çok yoğun bir yaratıcılık dönemiydi. Elektro gitar çalmaya başladım vs. vs. Bir başka önemli an ise, 1972'de Brezilya'ya dönüşüm elbette. Brezilya'daki meslek hayatımı yeniden başlattım, Brezilya'daki işime yeniden başladım ve müziğimi Brezilyalılara yeniden sundum: Brezilya toplumuna, Brezilya halkına."

Konserden önce, müziğinizi, o günlerdeki mücadelenizi alçakgönüllülükle anlatmıştın: "Bizim müziğimizin iki özelliği vardı: Yenilikçilik, devrimcilik. Biz, gençleri ilgilendiren pop ve rock unsurlarını yerel kültürle karıştırdık. Müziği modern, farklı, güncel hale getirdik. Evet, bizi yurtsever olmamakla suçlayıp yuhalayanlar da oldu ama, gençler başından itibaren çok sevdi bu müziği. Tropicalismo, işin devrimci değil, yenilikçi yanıdır. İkinci özellik ise, müziğimiz sayesinde cuntayla mücadele etmemizdi, bütün diğer sanatçılar gibi. Bilmiyorum, belki de bir anlamda bu hareketin bayraktarı olduğumuz söylenebilir."

Herhalde, çünkü onlar Londra'ya sürgüne gidince, Tropicalismo da gücünü yitirdi. "Doğru. Öyleyse, talihliydik, ama biraz da yetenekliydik ve çok çalıştık, diyelim. İyi bir zamanlamaydı. Şimdi de aynı müziği yapıyorum. Pek bir şey değişmedi. Sound değişebilir ama, şarkı besteciliği temelde aynı kalır."

Açık Radyo faslı, konserin ertesi günü. Şehri gezmişsin, söyleşi için gelmişsin, ben de oradayım. Kendi programım vardı, senin geleceğini düşündüm, kaldım. Akşamki konseri ne kadar beğendiğimi söylemek istiyorum, neler söyleyeceğini de merak ediyorum. Söyleşin bitince gideceksin, ekibinle birlikte Brezilya maçını izleyeceksiniz.

"Ben Brezilyalıyım" diyorsun, "orada olup biten değişikliklerle ilintili bir kuşaktanım. Caetano ile 1963'te Baia'da ilk kez tanıştığımda ben öğrenciydim, o da öğrenciydi. 1964'te Brezilya'da askeri rejime geçildi. O sıralar başka yerlerde, Fransa'da, ABD'de, her yerde genç kuşak fikirlerini ifade etmeye başlamıştı. Ben de Brezilya'da bunun bir parçasıydım. Caetano ile San Polo'ya, Rio'ya gittik, Tropicalia hareketini başlattık. Bu hareket, dışarıda olanların Brezilya eşdeğeriydi."

Evet, ama aradan yıllar geçti. Sen hâlâ mücadeye ediyorsun. Yağmur ormanlarını koruyorsun, azınlık haklarıyla, birey haklarıyla, kadın haklarıyla ilgileniyorsun. 1989'da Yeşiller Partisi'ne katıldın, Mavi Su Vakfı, Yağmur Ormanları Vakfı gibi kuruluşlarda çalışıyorsun. Beş yıl önce de, Tropicalia'nın 25. Yıldönümü kutlamaları nedeniyle, tıpkı senin gibi eski değerlerini korumayı başarmış Caetano ile stüdyoya girip "Tropicalia 2"yi kaydettiniz. Agresiflikten olabildiğince uzak ama kararlı, yüzünde hep bir gülümsemeyle, insanlara doğru dürüst bakarak, baktığını görüp değerlendirerek, bir yandan da birinci sınıf müzisyen olmayı sürdürerek yaşıyorsun. O mücadelenin sonuçları ne oldu sence?

"Sonuçları mı? Buradayız, yaşıyoruz, hayat devam ediyor. Birtakım değişimler meydana geldi. Bunların arasında devrim yok, çünkü devrim çok kapsamlı, çok derin. Ve hayat bazen, hatta çoğu zaman, değişimlerin bu kadar şiddetli olmasına izin vermez. Onun için her zaman olduğu gibi yavaşça ilerliyoruz, ama o yılların, o dönemin birçok sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Toplum bugün farklı. Örneğin, otuz-kırk yıl önce ekoloji dedin mi, kimse asla dinlemezdi, bu konuda asla konuşulmazdı. Bugün ise, kalıcı bir şey. Bütün toplumlar, Amerikan toplumu, Asya toplumu bugün ekolojiye önem veriyor. İnsan ve birey haklarının da bugün çok önemi var. Kadın haklarının önemi var. Kadınlara ilişkin olarak bütün dünyada bir değişim var: Çalışma dünyasındaki hakları, evdeki hakları, siyasi hakları. Her şey. Bunlara gerçekten de 1960'lı yılların getirdiği yeni değerler gözüyle bakabiliriz, 1960'ların kültürel değişiminin getirdiği. Sonuçlar ortada, toplum bugün farklı. Daha iyi dünya beklentilerimiz olabilir. Elbette geçmişin mirasından doğan hayli sorun var, bu kesin ama, uluslar arasında, halklar arasında, kültürler arasındaki alışveriş de gene kalıcı bir şey olarak ortaya çıkıyor. Çalışma şeklimiz hakkında, kuşağımızın çalışması hakkında olumlu fikirlerim var. Şimdi de bunları yeni kuşaklara geçiriyoruz. Biliyorsun, hayat hep böyledir. Hem iyi, hem kötü yanı vardır. Daha doğrusu, hayat ile ölümün. Hep karşılıklı birbirlerini değiştirirler. Güneş doğunca gün de doğar, güneş batınca da ölür. Bu hep böyle olmuştur."

Bu arada sen, gündoğumu ve batımı arasındaki en faal hayatlardan birini sürdürüyorsun. Çağınla hep temas halinde kalarak. Sanatın öznellik ve fantezisi ile bilimin nesnellik ve katı gerçekliği arasına köprü kurmaya çalışmak da, seni ilgilendiren şeylerden biri. " 'Quanta' albümünün ardındaki fikir, bilim ve sanat ya da felsefe ile din arasındaki bazı tartışmaları, kavramları popüyer düzeye getirmekti. Brezilya'da, ama sadece Brezilya'da değil, her yerde popüler sanat ile popüler olmayan, çok kapalı, çok kısıtlı alanlar, örneğin bilim ve felsefe alanları arasında köprü kurulabilir. İnsanlar, normalde vakitlerinin çoğunu varlıklarını sürdürme ile geçirdikleri için, farklı, daha derin bilişim alanlarına geçme ihtiyacı duyarlar, bilgiye ihtiyaç duyarlar. Kuantum fiziğinden, kuantum fiziğiyle din ve felsefe ve modern eğilimler, New Age unsurları, kavramları vs. arasındaki ilişkilerden etkilendim. Ve müzikal, basit ve popüler bir dille bütün bu kavramların ne olduğunu belli ölçüde açıklamayı kendime görev edindim. Açıklamaları zor ama, onları bir tür sade şiir ve sade müziğe çevirebiliriz. 'Quanta' buydu işte."

Bir de "Internet" şarkısı var. Fransa'nın Sanatlar ve Harfler Şövalyesi ödülüyle onurlandırılmış Gilberto'nun, "harfler"in bu yeni mekanını es geçmesi mümkün mü? "Internet insanoğlu için yeni, modern bir araç. 1917 yılında Brezilya'ya telefon gelince, eski Brezilyalı ustalardan biri, Dunga adındaki bir besteci, bir şarkı yazıp telefonun gelişini kutlamıştı. Telefonun önemini tartışmaya gerek yok. Bütün telekomünikasyonun kaynağı, radyo ile telefondur, bunu biliyoruz. Telefonun Brezilya'ya gelişinin 80. yıldönümünde Internet gelince, ben de onun şarkısının bazı unsurlarından da yararlanarak bir şarkı yaptım, böylece hem Internet'e, hem de Dunga'ya birer selam göndermiş oldum."

Üç tane unutulmaz anını aktarmıştık Gilberto. Başkalarından da söz etmiştin, onları da hatırlatalım: "Bir tanesi 1978'de, bundan yirmi yıl önce, uluslararası meslek hayatıma sağlam bir başlangıç yaptığım an. O yıl ilk kez, İsviçre'deki Montreux Caz Festivali'ne gittim. Bir 'live' albüm yaptım, Avrupa dönemim böyle başladı. O günden bugüne de, çok istikrarlı bir seyir izliyor, şanslıyım. Bir başka büyük an da, iki yıl önce Stevie Wonder ile Brezilya'da aynı sahneyi paylaşmamdı. Unutulmaz üç konserdi, birlikte şarkı söyledik, binlerce, binlerce Brezilyalının önünde."

Türkiye'ye geldiğin için de çocuk gibi sevinçlisin. Özellikle, rüyalarının şehri İstanbul'a. "Ben küçükken, İstanbul ruhumda bir kartpostal gibiydi. Aslında hafızamda demek istiyorum. Tarih dersi sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nu okumuştum, Türkiye'nin ve dünyanın bu bölgesinin modern tarihteki çok önemli yerini, antik olanla modern olan arasında köprü oluşturduğunu biliyoruz. Türk ve Osmanlı kültürünün insanlık açısından taşıdığı önemin farkındayız. Bu yüzden de İstanbul'a gelmek benim için benim için bir rüyanın gerçekleşmesi. Dün burada şarkı söyledim. Çok güzeldi, çoğu Türk 2000 kişi kadar vardı, çok sevdim konseri. Sanırım onlar da hoşlandı. Benim için inanılmaz bir olay, umarım arkası gelir."

Umarız gelir, seni gene burada görürüz. Gene gel, Gilberto Passos Gil Moreira. Ornette de gelsin, Muhal Richard Abrams gelsin, senin gibi daha önce hiç gelmemiş olan Bob Moses gelsin. Aynı zamanda çok iyi müzisyen olan bütün ahir zaman peygamberleri buraya gelsin ki, biz de sizi görüp kendimize gelelim.

Sevin Okyay

Fuat Saka Yaklaşık 19 yıldır yurtdışında yaşıyordu Fuat Saka. Albümlerini orada yapıyor, yayınlıyordu. 1991'den itibaren bazı albümleri (Ayrılık Türküsü, Askaros, Semahlar ve Deyişler, Kerem Gibi) Türkiye'de de yayınlanmaya başlandı ve üniversite gençliği arasında Fuat Saka fanları oluştu. Geçtiğimiz haftalarda yeni albümü "Lazutlar", yine sessiz sedasız yayınlandı. Duyduğumuza göre, fena da satmıyormuş. Türkiye'ye geldiğini öğrenir öğrenmez hemen izini sürdük ve yakaladık Saka'yı. Teybimizi önüne koyduk, Türkiye'yle ilgili ilk izlenimleriyle başladık...

"Uşağım, aferin!"

Fuat Saka: Türkiye'de ne olmuş bitmiş, tam kavrayamadım. Geleli bir gün oldu. İstanbul'da biraz dolaştım. Herkes "şok olacaksın" dedi, ama şok olmadım. Çünkü eskiden bunun küçük versiyonu yaşanıyordu. Şimdi aynı şeyin daha büyüğü yaşanıyor. Şehirde de değişiklikler var tabii. Boğaz yağmalanmış bayağı. Çamlıca'nın arka tarafında altı-yedi tane İstanbul oluşmuş. İnsan ilişkilerini filan bilemiyorum, daha yeni geldik. Yeni başladık her şeye... Önce bir Trabzon'a ailemin yanına bir gideyim hele...

Burada yapmak istediğiniz şeyler var mı?

Genç müzisyenler arayacağız yakında burada. Gençlerle etno-rock denilen bir şeyler yapmak istiyorum.

Niye etno-rock?

Bugüne kadar yaptıklarımın devamı olsun diye değil, ama Türkiye'den genç insanlarla bir şeyler yapmak istiyorum. Enerjik bir şeyler olmalı. Anadolu müziklerini biraz daha farklı biçimde çalmak istiyorum. Biraz daha kurcalayacağız. Bakalım neler olacak...

Albümlerinizde gördüğümüz kadarıyla gitardan vurmalılara, bağlamadan piyanoya pek çok enstrüman çalıyorsunuz. Müziğe ilk başladığınız yıllarda bu kadar çok enstrüman çalmıyordunuz herhalde...

Tabii albümlerde tüm enstrümanları ben çalmıyorum. Ama daha pratik olsun diye çaldığım enstrümanlar var. Hiçbirinin virtüozu değilim. Enstrümanları aşağı yukarı tanıdığım için stüdyoda çalacak kadar cesaretim var. Çocukluğumdan hatırladığım, ilk çaldığım enstrüman ağız mızıkasıydı. İlkokul yıllarımdaydı. Trabzon'daydık. Çok ağız mızıkası eskittim. Bir gün akordeon aldılar bana. Müzik öğretmenlerimden çok şey öğrendim diyebilirim. O zamanlar öğretmen okullarından çok iyi öğretmenler yetiştiriyorlardı. İlkokuldaki müzik öğretmenimiz bizimle çok ilgiliydi.

Ailede müzikle ilgilenen var mıydı?

Babam saz, ud, yaylı tambur çalardı. Kulağımıza o melodiler yerleşmişti. Klasik Müzik Derneği'nde yaylı tambur çalıyordu. Yaylı tambur öğrenmek benim için ağır bir işti. Ama saz çalmasını öğrendim. Çevremdeki arkadaşlardan gitar öğrendim. Kardeşlerimden biri çok iyi darbuka çalardı. Tam bir perküsyoncuydu. Ondan da çok şey öğrendim. Ortaokul ve lise yıllarında halk müziği korosunda hem türkü söylerdim, hem de darbuka çalardım. Ama asıl söylemeye çok sonraları başladım. O yıllarda Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne okumaya gelenlerden bateri öğrendim. Bir grup kurduk. Beatles'tan, Rolling Stones'dan şarkılar çalıyorduk.

Konser veriyor muydunuz?

O zamanlar konser verme olanağımız yoktu. Balolarda çalıyorduk. O zamanın konser anlayışı kulüplerdeydi. Biz de kulüplerde çalıyorduk. Taç Kulüp adında bir yer vardı, orada çaldık. Gençler dans etmeye gelirdi. Orada çaldıklarımız konser havasındaydı zaten. Eğlence, dinleti bir aradaydı. O günler bir başkaydı... Daha sonra liseyi bitirdim ve İstanbul'a geldim. Resim eğitimi aldım. Bir süre lisede resim öğretmenliği yaptım. O yıllarda derneklerin, demokratik kitle örgütlerinin gecelerinde sahneye çıkıyordum. Pir Sultan'dan türküleri, Nâzım'ın şiirlerinden yaptığım besteleri söylüyorum. Devlet görevlisi olduğum için böyle müzik yapmam yasaktı. 1979 sonuna kadar konserlere çıktım. Sonra yurtdışına çıkmak zorunda kaldım.

Türkü yorumlarıma gelince, şöyle düşünüyorum: Ben bu türküyü nasıl dinlemek isterim? Nasıl dinlemek istiyorsam öyle yapıyorum. Daha doğrusu kendime yeniden türkü yapıyorum. Kendi yaptığım parçalarda da öyle. Nasıl besteler dinlemek istiyorsam onları yapıyorum.

Müzik yapıp yaşamayı düşünüyor muydunuz o yıllarda?

Profesyonel olarak değil, o güne kadar sürdüğü biçimiyle yapmak istiyordum. Çok fazla beklentim yoktu. Ama kendi kendime çalıp söylemekle yetinmek istemiyordum. Paylaştıkça genişledi, genişledikçe müzik daha ağır basmaya başladı. O zaman müzik işim oldu. Daha profesyonel olarak bu işi yapmam Avrupa'ya denk düştü tabii.

Yurtdışına çıkmadan önce albüm yapmış mıydınız?

Hayır. Hazırlığım vardı, ama yayınlayamadan cunta geldi. Gerçi ben darbeden önce çıktım yurdışına. Darbenin kokuları geliyordu. Bayağı takibat vardı. Bir ara içerde tutuldum, örgüt üyesi olmaktan.

Müziğinizden dolayı suçlanmış mıydınız?

Müzik de dolaylı olarak vardı işin içinde, ama daha çok TÖB-DER'le olan ilişkimden dolayıydı. Sosyal etkinliklere çıkmama karşı tepkiydi. O zamanlar şimdiki gibi rahat rahat oturup bu şeyleri konuşmak bile yasaktı. İnsanlar çok kolay suçlanıp hapislere atıldı. Gerçi ben az yattım, ama çıktıktan sonra öğretmenlikten attılar beni. O dönemde benim yapabileceğim tek şey şansımı yurtdışında denemekti, ben de yurtdışına çıktım. Yurtdışında da, ülkedeki baskıya kayıtsız kalmamak benim için önemliydi. Orada epeyce bir gösteri yaptık.

Yurtdışında nereye gittiniz?

İlk önce Frankfurt'a gittim. Oradan Paris'e geçtim. Paris'te üç yıl kaldım.

O yıllarda Türkiye'den pek çok sanatçı vardı Paris'te...

Evet, kültürel olarak Paris çok doluydu. Korkunç güzel bir çevre vardı. Gösteriler, eylemler oldukça fazlaydı. O yıllarda Latin Amerika ve Afrika ülkelerinin bazılarından askeri cuntalar nedeniyle Paris'e gelmiş sanatçılar vardı. Onlarla çok sıkı bir dayanışmamız vardı yönetimlere karşı. Grup Yarın diye bir grubumuz vardı. İki Türk, bir Şilili, bir de Kamerunlu vardı grupta. Etkinliklere grupla katılıyorduk. Üç-dört yıl beraber müzik yaptık.

Neler söylüyordunuz?

Genelde halk müziğiydi. Belki ilk dönemlerimde birkaç tane slogan şarkı yapmışımdır, ama sayısı çok azdır. O yıllarda yaptığım en slogan şarkıyı, Enver Gökçe'nin "Panzerler üstümüze kalkar" şiirinden bestelemiştim. Daha doğrusu yaptığım en sert şarkı oydu. Daha çok halk müzikleriyle ilgilendim ben. İşin estetik yanı benim için önemliydi. Konserlere gelen insanların ajite olup boşalmalarından ziyade, kendilerini doldurmalarını seçtim.

İlk albümünüz ne zaman yayınlandı?

1980'de, Almanya'da "Dayan Ha Yıkılma" adlı ilk albümüm yayınlandı. Türkiye'de yayınlanmadı. Yasak vardı. 1981'de "Yıkılır Zulmün Kaleleri" yayınlandı Almanya'da. Daha sonra Fransa'da "Ayrılık Türküsü" yayınlandı.

Ali Dede (Altıntaş) de o albümde çalıyordu değil mi?

Ali Dede, "Ayrılık Türküsü"nde çaldı. Adanalı, iyi bir müzisyendi. Çok değerli, çok kaliteli bir müzisyen... Ben Paris'ten koptuktan sonra ilişkimiz de koptu. Şimdi ne yapıyor, inanın bilmiyorum. Uzun zamandır görüşemiyoruz. Albümü kaydettiğimizde Paris'te yaşıyordu. Albümün ağırlığını taşıyanlardan biriydi. Zaten albümlerimde ağırlıkta olmasını istediğim enstrümanlara mutlaka çok fazla yer veriyorum. Hâlâ da öyledir. Türkiye'deki kayıtlarda bunun tam tersi yapılır. Genelde "söyleyen" en öndedir bizde. Oysa ki müziği paylaşmak lazım müzisyenlerle. Taa o dönemlerde bunları hissettiğim için, öyle yaptım albümlerimi. Benim için iyi müzisyenin öne çıkmasında hiçbir zaman zarar yoktur, tam tersine, fayda vardır. Ali Dede, "Ayrılık Türküsü"nde neyini çok güzel çaldı. Albümde ön planda olmasını istedik. Çok fazla albümlere ça-

lan biri değil zaten Ali Dede. Bildiğim kadarıyla Zülfü Livaneli ve Maria Farandouri'nin ortak çalışmasında çalmıştı. Ama pek memnun değildi. Gerçi benim albümden memnun muydu, değil miydi billmiyorum. Kayıtlardan sonra birkaç konsere çıktık, sonra da ben Paris'ten ayrıldım. Şimdi ne yapıyor acaba? Eğer hâlâ yaşıyorsa ve beni duyuyorsa ona çok selam göndermek isterim.

"Ayrılık Türküsü" Türkiye'de yayınlanan ilk albümünüz müydü?

Türkiye'deki yasak 1991'de kalktı. Benim albümlerim de 91'den sonra yayınlandı. Ama "Ayrılık Türküsü" 89 ya da 90'da yayınlanmıştı Ankara'da bir kitabevi tarafından. Yayınevi oldukları için pek ilgilenen olmadı galiba albümle.

Orada albümler yapıp para kazanabiliyor muydunuz?

Benim tek işim müzik yapmak. Hiçbir zaman zengin olmadım, ama hiçbir zaman da açlıktan ölmedim. Müziğimle az da olsa para kazandım. Çünkü Avrupa'da gerçekten çok iyi müzikal dayanışma var. Albümlerimde hep yabancı müzisyenler de oldu. Dünyanın her yöresinden müzisyenlerle çalıştım. Beraber konserlere çıktık. Benim müzikteki amacım, ülkemin müziğini ülkemdeki insanlarla yapmak olmadı hiçbir zaman. Batı'nın enstrümanlarını Batılı birine, Anadolu müziklerinde çaldırabilmek çok önemli benim için. Bunu yapmak mümkündü onlarla. Çalıştığım müzisyenler de benden önce Anadolu müziğini araştırmış, bu müziğe ilgili olanlardı. Beraber çalıştığımızda karşılıklı alışverişlerimiz oldu. Hem ben öğrendim, hem de onlar öğrendiler. Yıllardır çalıştığım insanlarla beraberim. Gruba katılanlar, değişenler oluyor, ama çekirdeği hep koruyoruz.

Bildiğimiz kadarıyla Almanya'da bir stüdyonuz var...

Avrupa'da pek çok stüdyoda çalıştım bugüne kadar. Çok profesyonel stüdyolar değillerdi, istediğim sound'u yakalayamadım. Dedim ki, bu stüdyolarla uğraşacağıma kendi stüdyomla uğraşırım. 80'lerin sonunda yavaş yavaş stüdyonun temellerini atmaya başladık. Giderek büyüttük. Şimdi profesyonelleşti diyebilirim.

"Lazutlar" rock bir albüm oldu diyebilirim. Sert gitarlar olması gerekmiyor illâ. Davullarla da, tek gitarla da rock yapabilirsin. Bizimki de öyle oldu. Önemli olan felsefesini yakalamaktı, yakaladığımıza inanıyorum.

Türkiye'de son yıllarda bir "türkü patlaması" yaşanıyor. Siz de uzun süre albümlerinizde türküler yorumladınız. Türkiye'de olan biteni takip ediyor musunuz?

İyi takip ettiğimiz söylenemez. Türkü yorumlarına gelince, şöyle düşünüyorum: Ben bu türküyü nasıl dinlemek isterim? Nasıl dinlemek istiyorsam öyle yapıyorum. Daha doğrusu kendime yeniden türkü yapıyorum. Kendi yaptığım parçalarda da öyle. Nasıl besteler dinlemek istiyorsam onları yapıyorum. Bu ne demektir? 80'li yıllarda üretimlerin dumura uğratıldığı, askeri yönetim tarafından kültürel düzeyin oldukça aşağıya çekildiği bir dönemde –bunda hiç kimsenin suçu yok, sadece yönetimlerin suçu var– dinleyecek bir şey kalmadı. Hiçbir zaman sadece Avrupa müziğiyle yetinmek istemedim ve kendi dinleyeceğim müziği yaptım. Ülkemde yapılan müzikleri çok seviyorum. Halk müziğini, klasik Türk müziğini çok seviyorum. Ama onları yeni yorumlarıyla dinlemek istediğimde karşıma hep aynı şeyler çıkıyor. Eskiden de kendime denemeler yapıyordum. Hâlâ da kendime türkü yapıyorum.

Erkan Oğur son albümünde "nefsime hakim olamayarak düzenlemeler yaptım" diyordu. Siz de nefsinize pek hakim olamıyorsunuz...

Erkan Oğur'u tanımıyorum, hiç konuşmadık. Yaptıkları albüm çok güzel. Ama arkadaşın tutumu çok tutucu. Bilhassa radyoevi çevresinde böyle düşünceler vardır. Ama bazı şeyleri yıkmak lazım. Yoksa bize dayatılan her şeyi kabullenmek zorunda kalırız. Özellikle müzik dünyasında ben hep anarşistçe davrandım. Hâlâ da öyle davranıyorum. Çünkü güzeli yakalamanın başka yolu yok. Eğer halk türküsünü öyle söyledim diye özür dileyeceksem, hiç türkü söylemem. Ama dinlememem de gerekir o zaman. Ne demek nefse hakim olamamak? Günümüzde hâlâ kopuzu eski biçimiyle çalanlara büyük saygım var. Onları da zevkle dinliyorum. Ama ben müziğimi öyle yapmak istemiyorum. Ben müziğimi başka biçimiyle de dinlemek istiyorum. Sazı çalarken arkasında başka sesleri de duymak ihtiyacı duyuyorum. Ben böyle özür dileyemem. Çünkü öncelikle kendime yapıyorum müziğimi. Erkanları tebrik ediyorum, çalışmalarını çok beğeniyorum. Hatta biraz daha cesur davranabilirdi diye düşündüm. Ama özür dilememek lazım. Kimden ne için özür dileyeceğiz? Pir Sultan'ın kendisi olsa neler neler yapardı...

Son albümünüz "Lazutlar" nasıl ortaya çıktı?

Aslında yıllardır bir Karadeniz çalışması yapmak istiyordum. Denk düştü, geçen yıl başladık ve bitirdik. Ama sadece bir Laz albümü olsun diye yapmadık. Karadeniz'in batısından başlayıp, ta Gürcistan'a kadar gittik albümde. Bunlar sadece kültürel zenginliğin tanıtımına katkı. Ben öyle algılıyorum olayı. Eskiden bunu tanıtabilmek için olanaklar çok sınırlıydı her şeyden önce. Bunu çalıp söyleyecek insanların sayısı belliydi. Dünya değiştikçe, dünya köy haline geldikçe bunlar da ortaya çıkmaya başladı. Doğrusu da bu zaten. "Lazutlar" rock bir albüm oldu diyebilirim. Sert gitarlar olması gerekmiyor illâ. Davullarla da, tek gitarla da rock yapabilirsin. Bizimki de öyle oldu. Önemli olan felsefesini yakalamaktı, yakaladığımıza inanıyorum. Ailem hâlâ Trabzon'da yaşıyor. Annem diyor ki, "Bak senin bugüne kadar yaptıkların fena değildi ama, bu çok güzel olmuş. Herkes bununla oynuyor. Uşağım, aferin!".

Söyleşi: **Ulaş Özdemir**

• RESİTAL 2 •
Arif Sağ • Musa Eroğlu
CD/MC

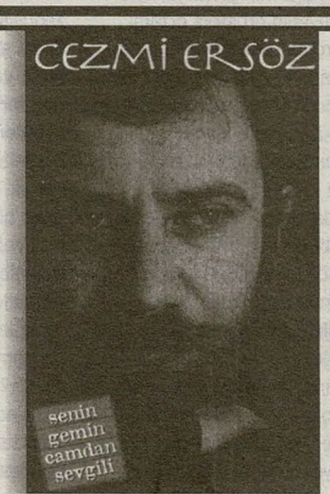

• CEZMİ ERSÖZ •
Senin Gemin Camdan Sevgili
CD/MC

AĞUSTOS'TA
TÜM MÜZİK
MARKETLERDE

• SENEM DİYİCİ / Jest (CD/MC) •
• UĞUR KARATAŞ / Davransana (CD/MC) •
• NUSRAT FATEH ALI KHAN / Legend (CD) •
• UNDERGROUND DANCE HITS '98 (CD) •

trikont

TRİKONT LTD. Genel Dağıtım: ADA DAĞİTİM • İ.M.Ç. 6. BLOK NO: 6631 - 34460 UNKAPANI / İSTANBUL • TELEFON: 0212-520 99 33 • FAX: 0212-513 92 79

Teoman

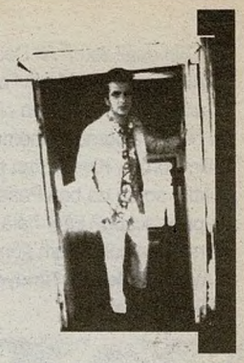

Teoman, şu topraklarda "farklı" ve "farkında" müzik yapan üç-beş insandan biri.... İlk albümünü bir buçuk sene evvel yayınladı. Arzumuz oydu ki, memleketimizin "kabiliyetlerinden kuşku duymadığımız" rock müzisyenleri tarafından biraz olsun kıskanılsın, dikkate alınsın; hiç değilse kulağımıza iki çift modern tını daha çalınsın. Boşu boşuna bekledik durduk. İmdada yine Teoman yetişti. Yeni albümünün adı "O" (sıfır değil, üçüncü tekil şahıs). Albümde yine Alper Erinç desteğinde stüdyo-emek-yoğun bir müzik var, üstelik bu sefer daha olgun güfteler ve besteler... Nasıl oluyor da oluyor, Teoman "O"nu anlatıyor...

Ne Topkapı, ne Etiler

Niye albüm kısa oldu?

Teoman Yakupoğlu: Hakikaten de kısa. 38 dakika. Geçen gün Divine Comedy'nin "A Short Album About Love"ını aldım. Herifin mini albümü bile benimki kadar. *(gülüyor)* Niye öyle oldu bilmiyorum. Ama ben uzun şarkıları sevmiyorum. İstiyorum ki, biraz tad damakta kalsın. Bazen bir bakıyorsun, albüm tamamlanmış gibi geliyor. Ondan sonra artık biraz daha uzatmayı filan düşünemiyorsun...

İlk albüm çıkalı da fazla olmadı. Biraz acele etmedin mi ikinci albüm için?

O birinci albümle ilgili çalışmalar beni çok yordu, artık her şeye tekrardan başlayayım istedim. Bu sefer daha kafama göre olsun, stüdyoyu daha iyi kullanayım diyordum... Öyle öyle derken, aradan da bir buçuk sene geçmiş. Acele ettim ama, çok da art arda gelmedi. Genelde bir acelecilik var bende, müzik söz konusu olduğu zaman. Bakıyorum, sekiz-on parça birikmiş, istiyorum ki artık onlar CD formatına bürünsünler. Stüdyoyu da seviyorum, bayılıyorum stüdyoda olmaya.

Birinci albümü yine de daha iyi değerlendirebilmeyi istemez miydin?

Tabii. Mesela iki klip yerine dört klip çekerdik. Bu bize üçer aydan altı ay daha zaman kazandırırdı. Ama eski şirketle, İstanbul Plak'la artık uğraşmak istemiyordum.

Hep ilk albümden sonra yapılmış şarkılar mı bunlar?

Evet. Aslında "bunu ikinci albümde kullanırım" diye bazı şarkıları arkada bırakmıştım ama, sonra kullanmadım. Ama bazı eski parçalarımın bazı yerlerini kırpıp kırpıp bu şarkılara yedirdim. Zaten parçalarım birbirine benzediği için problem doğmuyor, sırıtmıyor. *(gülüyor)*

Parçalarının birbirine benzediğini mi düşünüyorsun?

İçerik olarak benziyor. Sayıklıyor gibi şeyler söylüyorum nasıl olsa. Müzikler de benziyor aslında...

Sayıklama derken?..

Şarkı sözlerini pek öyle didikleyerek yapmıyorum. Bir defterim var. Oraya ara ara notlar alıyorum. İnsan şarkı yazma döneminde vampir gibi bir şey oluyor. Kulakların, gözlerin, her tarafın şarkıya açık oluyor. Kitap okuyorsun ama aslında etkilenmek için okuyorsun. Aklında sadece parçaların var ve bir takım yerlerinde de boşluklar var. Her şeyi ona göre dinliyorsun. Bir kız senle konuşurken bile, diyelim ki hüzünlü bir ortam, kızın konuştuğu lafları cımbızla alıp "ulan bunlardan iyi şarkı sözü olur" diyorsun, "haa, ben bunları kullanırım yaa" diyorsun. *(gülüyor)*

Neye bağlı bu şarkı yazma dönemleri, albüm periyoduna mı? Yoksa herhangi bir anda o mood'a mı giriyorsun?

Albümle alakası yok, bir mood'a giriyorsun.

Mesela bugün de öyle misin?

Tek günlük olmuyor bu dönemler... Şu sıralar hiç şarkı yazarı değilim mesela. Artık daha özgürüm, yeni albüm çıktı diye o safraları atmış gibiyim. Ama yakında pirelenirim yine.

Stüdyo sevgisinden bahsettin... Nasıl bir şey bu, biraz anlatır mısın?

Ben aslında evde çalarken bir folk şarkıcısıyım. Yalnızca gitarım ve sesim önemli. Ama sonra işin içine daha rafine şeyler giriyor. Aklımda beliren şeyleri realize etmek stüdyoda çok güzel. Vokal kayıt stilini de değiştirdik bu albümde. Tüplü mikrofonlar kullandık. Fleetwood Mac'in bir resmini görmüştüm. Stevie Nicks, stüdyoda bağdaş kurmuş, almış eline kayıt mikrofonunu, öylece söylüyor. Bizdeyse dünyanın en steril ortamı yaratılıyor. Uzağa bir mikrofon, araya bir filtre, bilmem ne... Barbara Streisand kaydı filan gibi çok temiz oluyor. Ben daha hışırtılı sesleri tercih ediyorum. Genellikle vokal kayıtlarında sabah gittim, neredeyse akşamdan kalma gittim. Tüplü mikrofonu aldım, ağzıma soktum, kaydettim. Tüplü mikrofon hataları da alıyor, nefes seslerini, ağız şapırtılarını alıyor. Öbür mikrofonlar hataları süzdükleri için ruhu da süzüyorlar. Ben kadife sesli sanatçı olma niyetinde değilim ki.

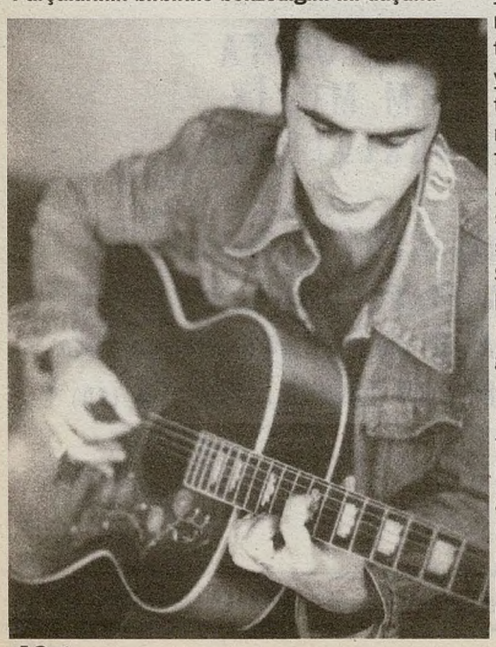

Sanki şarkı söyleme stilin de değişmiş gibi... Daha "yanık" söylemişsin...

Benim sesim aslında birinci albümdeki ses değil. Normalde akşama doğru ses açılır, herkes akşamüstü bülbül gibi sesiyle kayıtlar yapar. Her şey en doğrusu olsun diye uğraşmadım. "Abi lütfen burayı değiştir" dedikleri yerler oldu, ama ben değiştirmedim. Okuyuş stilimi tamamen değiştirmedim ama rahatlattım. Rahatlayınca da daha müzikal oluyor. Önemli olan notalar değil, duygu. Ben de duyguyu vermeye çalışıyorum. Benle dalga geçiyorlar: Aşk diyeceğime haşk demişim. Ama güzel. Eğer "yanık" doğru bir tabirse, evet "yanık" oldu.

Biraz Bono ya da daha ziyade Suede gibi...

Evet, Ada vokalistlerine daha yakın oldu. The Cure'da, Suede'de oluyor böyle şeyler. Radiohead'in vokal kayıtlarını dinlerken de "acaba nasıl yapmışlar" diye kafa yordum. Çabuk ve gerçek oldu. İstiyorum ki, şarkıcı birinin kulağına fısıldar gibi söylesin. Ses numaraları yerine, yapaylık yerine, samimi olsun istiyorum. Sarhoş ses diye nitelendirdiğim bir şey var. Bu bahsettiğimiz adamların hepsi sarhoş sesli gibi. Ayık değiller, bir-iki bira çakmış gibiler.

Stüdyoları bu kadar sevdiğine göre, imkanın olsa, evinde bir stüdyo kurup sürekli kayıtlar yapmayı istersin herhalde...

Hiç alakam yok. Hayatta yapmam. Ben mümkün olduğu kadar prizsiz bir yaşamı tercih ediyorum. Uyduruk bir lise defterine yazıyorum şarkıları. Bir tane de akustik gitar yetiyor. Stüdyoyu seviyorum ama, aletleri kullanmayı sevmiyorum. Bilgisayardan filan da anlamam, klavye çalamam. O işleri daha çalışkan arkadaşlarıma bırakıyorum. Ben kolaycıyım. Deftere şarkı sözü yazmak varken, akvaryum gibi bir bilgisayarın karşısında müzik yapmakla uğraşamam.

Dışardaki gruplar yaşadıkları yerden çok uzakta kamp kurarak yapıyorlar kayıtlarını. Mesela Malta'da, Fransa'da, ya da uzak bir banliyöde üsleniyorlar... Kimse evinden çıkıp stüdyoya gitmiyor, stüdyo dönüşü eve dönmüyor...

Uzaklarda kaydetmek çok iyi olur herhalde ama, ben Erekli-Tunç'dan çok memnunum. Orası benim kendimi çok rahat hissettiğim bir yer. Onlar beni seviyor, ben de onları seviyorum. Yoksa benden kazandıkları paralar, başkalarından kazandıkları paranın çok altında.

Daha geniş anlamda soruyorum. Dış ülkelerde şarkı yazmakla onları kaydetmek birbirinden çok farklı şeyler sanki. Sanki illa kendilerini evinden uzak hissetmek istiyorlar...

Mesela Radiohead bütün kayıt aletlerini satın alarak, garip, uzak bir yere gidip motelle çiftlik arası bir mekanda kaydetmiş bu son albümlerini. Özellikle gruplar için böyle olması gerekiyor. Beş-altı kişi olunca sorunlar üstüste geliyor, geometrik katlanıyor. Bizim durumumuz öyle değil. Alper'le (Erinç) ben bir grup gibiyiz. Yakasına yapıştığım zaman stüdyoya götürebiliyorum. İkimizin de hayatında, tembellik ve gece gezmelerinin haricinde, müzik dışında hiçbir şey yok.

Yalnız sen değilsin, Türkiye'de herkes bu şekilde yapıyor kayıtları... Yani tüm koşullar buna göre ayarlanmış...

O yüzden mi şarkılardaki mood tam olarak yakalanmıyor acaba? Belki de o yüzdendir. Ama mesela popçuların parçalarında zaten mood da yok ki. Öylesine bir şey yapıyorlar. Şoförleriyle geliyorlar oralara, zaten habire telefonla konuşuyorlar, bir tarafta gitar kayıtları yapılıyor ama o kayıtları

42→

dinlemiyorlar bile. Onlar için önemli değildir. Ama bizim için önemli. Ama ben de o lükste değilim şu anda. Bu durumuma bile şaşırmaktayım hâlâ. Bana nasıl o stüdyolar veriliyor? *(gülüyor)*

Şarkılarında da çok kentli, İstanbullu bir hava var. Mesela uzaklara gitme özlemi bile pek yok...

Farkındayım. Ve hatta öyle olması gerektiğini de düşünüyorum. Ben çok limitli bir hayat yaşıyorum. Cihangir'de oturuyorum, yürüme mesafesindeki yerlere içmeye gidiyorum. Arkadaşlarım da buralarda oturuyor. İstanbul'dan ziyade Cihangir-Taksim civarı diyebiliriz. Etiler de değil, Topkapı da değil. Şarkı sözleri de bunları anlatıyor. Ben hemen hemen her seferinde aynı şarkıyı yazıyor gibiyim. Aklıma gelen şeyler hep benim ya da arkadaşlarımın hayatında olan şeyler. Hiçbir arkadaşım uyku hapsız yaşayamıyor, alayı psikiyatriste gidiyor, tek ben gitmiyorum. Gitmeme yönelik ısrarlar olsa da gitmiyorum. *(gülüyor)* Ama Malatya'dan veya Diyarbakır'dan mektuplar geliyor, bir bakıyorsun ki adamların da hislerine tercüman olmuşsun. Demek ki sıkıntılarım o kadar da lokal değilmiş.

Yönetmene söyledim: Oturduğum evi biliyorsunuz, beni lütfen lüks arabalara bindirmeyin, lüks yerlere götürmeyin, benim havuzum mavuzum yok, havuzda falan yüzdürmeyin. Bir kızla koklaşmak falan istemiyorum klipte. Sponsor 15 bin dolar verdi diye kocaman bir şişenin gözükmesini istemiyorum. Ama artık pes etmiş durumdayım.

Oralarda konser filan vermiyor musun?

Çok istiyorum. Samsun'da, Eskişehir'de konserlerim oldu. Nerede olursa olsun sahnede çalmaya bayılıyorum.

Diyelim ki üç ay tumedesin, belki de şarkı sözlerinde bir değişiklik başgösterir. Oradaki hayatlar da sızar şarkılarına. Hani "yol albümleri" vardır ya...

Aslında ne iyi olur, acayip sıkılmış durumdayım İstanbul'dan. Hiç değilse İstanbul'u özlerim. Gerçi, otelleri falan sevmiyorum. Ama zaten bayıldığım, sevdiğim şeylerden bahsetmiyorum ki şarkılarımda. Ben evimden de sıkılıyorum. Benim zaten genel derdim o: Canım sıkılıyor. Akşamları canım evde oturmak istemiyor ama dışarı da çıkmak istemiyor. Yine de dışarıya çıkıyorum. Bir-iki tane bira atıyorum. O zaman daha katlanılabilir bir yer oluyor Beyoğlu... Üç ay değil ama, hiç değilse haftada birkaç gün başka yerlere gidip çalsam iyi olurdu. Üç ay olan hiçbir şeyi kaldıramıyorum. Heriflere inanamıyorum, Depeche Mode filan iki sene süren turnelere çıkıyor. Ondan sonra eroinman da olursun, birkaç kere intihar da edersin tabii... Şarkıları hissetmemeye başlarsın ve hissetmek için başka şeyler yapmaya gerek duyarsın...

Genellikle barlarda çalıyorsun değil mi? Eskiden de oralarda cover yapan gruplarda çalıyordun...

Kışın Doors'ta çaldım, bu yaz Çubuklu Hayal'de çalıyorum haftada bir gün. Bazen kışın okul konserleri oluyor, liselere, üniversitelere gidiyorum... Barlarda haftada iki kere bile çalmak istemiyorum, o hazzı düşürmek istemiyorum. Haftada bir çalarsam daha bir konser gibi oluyor. Aslında sahnede çok da eğleniyor gibi gözükmüyorum, cıvıl cıvıllardan değilim, ama mutluyum sahnede. Eski yıllardaki hevessizliklerimi iyi hatırlıyorum. Çok sık çaldığım zamanlarda saatime bakmaktan bir hal oluyordu. Kendi parçalarım olmadığı için herhalde. Bırakıp bırakıp duruyordum, ayrılıyordum gruplardan. Hiç de param yoktu, ayrılıp borca giriyordum.

Barlarda yetişmiş biri olarak, bu sefer kendi parçalarınla oralara geri dönmek nasıl bir his?

İnsanların benim parçalarımı dinlemeye gelmesi çok güzel. Eskiden o kadar zor şartlarda çaldık ki biz. Bazen para için, bazen de sadece müzik yapmak için çaldık. Çok da tavizler vermişiz. Kendimizi patrona karşı çok kötü hissettiğimiz yerler oluyordu. Artık öyle şeyleri kaldıramam. Eskiden gülüyorduk halimize, "oğlum patron geliyor, kaçalım" diyorduk, "yine attılar lan bizi işten" diyorduk. *(gülüyor)* Eskiden benim için patron diye bir kavram vardı, artık patron diye bir şey yok, çaldığım yerde patron benmişim gibi geliyor artık... Hâlâ sıkıntılarım oluyor: Bazen kolonlar yanlış yerleştirilmiş oluyor, kablolar ortalıkta geziniyor, çocuklar ceketlerini sahnede sağa sola fırlatmış oluyor, o tip şeylerden nefret ediyorum. Doğru, bunlar stilize kaygılar ama sahne biraz güzel gözüksün, ışıklar da adam gibi olsun istiyorum. Adam gibi dediğim; fleurosanın altında çalmayalım da, ışıklar arada bir yanıp sönsün. Çok ufacık tefecik, komik istekler bunlar. Çalıştığım yerdeki insanları sevmek istiyorum, kapıda öküz gibi herifler olmasın veya patronlar tatlı herifler olsunlar istiyorum: Arkadaşımız olsunlar veya arkadaşımız olabilecek insanlar olsunlar. Çubuklu Hayal'de her şey iyi gidiyor ama bir tek kaygım var: Çok pahalı bir yer. Doors'ta beni sürekli takip eden insanların oraya gelmesine imkan yok. Beş milyona giriliyor oraya, çok yüksek bir rakam. İki kişi gelseler bir gecede 25 milyonu gözden çıkarmaları lazım. Daha ucuz bir yerde çalmayı tercih ederim...

Kimler dinliyor seni?

Mektuplar 15'le 25 yaş arası insanlardan geliyor. Pop kültürünün uzantısı nedeniyle bir sürü kızdan da mektup alıyorum. Onlar dinliyorlar mı, dinlemiyorlar mı çok emin değilim. "Sana aşığım, kasetin bende yok, ama bütün resimlerin var" diye yazıyor mesela. Onlar müzik değil, figür arıyorlar. Çok kişiden duyuyorum ki, benim albümüm bu etraftaki bütün insanlarda varmış. "Papatya"yı herkes seviyor mesela. Bodrum'a gidiyorum, barlardan kendi parçamı duyuyorum ve insanlar keyifli duruyorlar. Yelpazeden çok emin değilim. Merak ediyorum ama...

İlk albümünde kafanda bir kitle canlandırmış mıydın? Hedef kitle anlamında değil ama, "bu müzikten kim zevk alır acaba" diye düşünüyor muydun?

Bana sanki üniversite talebeleriymiş gibi geliyordu. Ama birdenbire bir baktık ki yaş, benim zannettiğimin çok altına inmiş. 12 yaşındakiler de dinliyor beni. Hiç tahmin etmiyordum. Ama sevindim, çünkü onların etkilenme kapasiteleri daha yüksek. Birileri üzerinde etkide bulunmak da güzel bir şey.

Yaşıtların dinliyor mu?

30 yaşındakiler mi? Valla çok emin değilim. Sahnede dinliyorlar ama, evde dinliyorlar mı bilmiyorum. Aslında mademki hep kendi hayatımı anlatıyorum, o şeyleri kendi jenerasyonumun dinlemesi daha doğal. Ama baktım ki, benim jenerasyonumdaki insanlar yaşlanmış bile. Onlar müzik filan bile dinlemiyorlar büyük ihtimalle artık. Benim arkadaşlarımın artık iki tane kocaman çocukları, kocaman evleri, kocaman arabaları var.

Yaş sınırındaki düşme, ilk albümün yarattığı etki olabilir mi? Çünkü iki albüm arasında, tematik olarak, birbuçuk seneden daha fazla fark var... Şimdi daha yetişkin şarkı sözlerin var... İkinci albüm daha bir 30 yaş albümü olmuş...

Hakikaten o ilk şarkılar çok uzun bir süreye yayılmıştı. Benim 23-24 yaşımdan beri yaptığım şarkılarla çıkarttım ilk albümü. Belki bu ikinci albüm yaş ortalamasını yukarıya çekecektir. Yaşla ilgili bir yelpazesi olmasını istemiyorum bu işin. Ama artık büyükler de beni dinlesin tabii. *(gülüyor)* Teen-age kızların dinlediği bir herif olmak istemiyorum. İdollerim öyle herifler değil çünkü. Take That değil ki benim idolüm, ben istiyorum ki, Leonard Cohen gibi bir herif olayım 40-50 yaşıma geldiğimde... *(gülüyor)*

Teoman dinleyenler başka kimleri dinliyordur peki? Mesela hem seni hem de Kenan Doğulu'yu seven biri var mıdır yeryüzünde?

Valla olabilir. Olmamasını tercih ederim ama. *(gülüyor)* Çok komik mektuplar geliyor: "Teoman seni çok seviyorum, bir de Af'ı" diye yazıyor. *(gülüyor)* Ben aynı yerde olduğumuzu zannetmek istemiyorum ama, demek ki kızcağız öyle görüyor. Demek ki nakaratı olan parçalar dinliyor, müzik tarzı, ses rengi hiç önemli değil... Beni genellikle Şebnem Ferah'ın yanına koyuyorlar, ikimizi de çok sevdiklerini yazıyorlar. Ama bir takım Türk popçularının yanında olmak komik.

Senin, Şebnem Ferah'ın ve Özlem Tekin'in adları hep bir arada anılıyor. Zihinlerde ve plakçı raflarında böyle bir ortaklık oluştu...

Evet, öyle bir şey var. Ben yalnız olmayı tercih ederim ama, yan yana olacaksam da, Grup Laçin'in yanında duracağıma, daha rock bazlı, en azından oturduğum zaman konuşabildiğim insanların yanında olmayı tercih ederim. Kargo'nun yanına koyuyorlarsa bu beni gocundurmaz.

Son klibinin seni iyi yansıttığını düşünüyor musun?

Klipler parayla ilgili şeyler. Şarkım klip formatına bürünsün ve mümkün olduğunca televizyonda gösterilsin istiyorum. Ama kendime göre kriterlerim var tabii. Normalde elimde olsa yapmayacağım bir sürü şey var: Ben bir kızla koklaşmak falan istemiyorum klipte. Sponsor 15 bin dolar verdi diye kocaman bir şişenin gözükmesini istemiyorum. Ama yapabileceğim bir şey de yok. Artık pes etmiş durumdayım.

Demin Çubuklu Hayal'deki atmosfere itiraz edi-

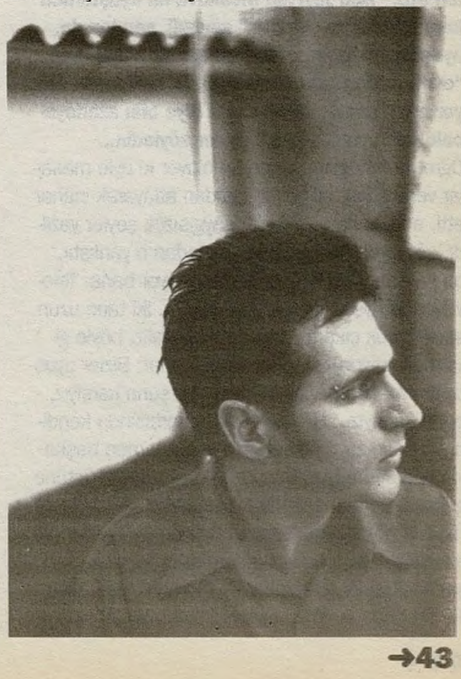

yordun ama, klibin de gecede 25 milyonu gözden çıkarabilenleri anlatan bir klip olmuş. Çok mutlu insanların klibi. "Her zaman kaybettik" diyen bir şarkıcının klibi öyle mi olmalı?

Dediğim gibi, pes ettim. İşin içinde bir sponsor olmasa, başka türlü bir klip olurdu. Plak şirketinden bana açık açık söylediler ve onlara hak da verdim: "Senin parçan aslında içerik olarak hüzünlü ama, ritm anlamında radio-friendly bir parça. Biz senin o birinci albümündeki neredeyse REM depresifliğindeki klipleri satış planlarımız için düşünmüyoruz..." Müziğe karışmadıkları için bunu söylemeye hakları var gibime geliyor. Klip bazında canlı, yaza uygun şeyler yapmak istiyoruz dediler. Şunu da söyleyeyim; yine de bu benim çarpışarak alabildiğim kadarı. Tamamen de pes etmedim. Ortak noktada buluştuk.

Daha da beter olabilir miydi?

Her şey olabilirdi. *(gülüyor)* Jet-ski'ye binebilirdim yani. *(kahkaha atıyor)* Klip yönetmenine söyledim: Benim oturduğum evi biliyorsunuz, beni lütfen lüks arabalara bindirmeyin, lüks yerlere götürmeyin, benim havuzum mavuzum yok, havuzda falan yüzdürmeyin. Onun dışında da çok fazla karışmak istemedim artık. Bana kalsa video-klip bile çekmem. Hiç hazzetmiyorum. İş muğlak ve daha sihirli kalsa daha iyi olmaz mı yani? Hiç klip olmasa... Ama mecburuz. Ayrıca albüm çıktı diye bütün televizyonlara gitmekten de çok rahatsızım. Çok frapan bir hale sokuyorlar beni. Birdenbire öyle bir dekorun önündesin ki, algıyı çok çok etkiliyor öyle şeyler. Karşındaki kız cıvıl cıvıl konuşunca, sen de ona uyup öyle konuşmaya çalışıyorsun ve başka türlü algılanıyorsun. Kadın programlarına da gittim. İkitelli'desin, o çirkin modern binaların içindesin, soru soran kız da sorusuyla ilgilenmiyor zaten. O günlerle ilgili büyük iç sıkıntılarım var. Unutamadığım anı olarak değil ama, mood olarak aklımda çok korkunç şeyler var. Ama katlanıyorum. Yine de yapıyorum ve yapacağım da...

Aslında televizyonlarda duruş olarak yine de başkalarına pek benzemiyorsun... Bir keresinde senin konuk olduğun bir programa bir kız telefon etti, "Bon Jovi'nin Moskova'da uyuşturucu karşıtı konsere çıktığını" söyledi, senden de uyuşturucu karşıtı mesajlar almak istedi. Sen, "evet, ağır uyuşturuculardan bir sürü insan ölüyor ama, çocuk iki fırt çekti diye onu azarlayacak halim yok" gibi bir şeyler söyledin...

Öğretmen değilim. Bana ne oluyor ki öyle mesajlar vereceğim. İki çocuk çatıdan atlayarak intihar etti, arkasından ne kadar saygısızca şeyler yazıldı, söylendi. Çocukların arkasından o yanlıştır, bu yanlıştır demek çok komik geliyor bana. Televizyonda Ayşe Özgün'de seyrettim, iki tane uzun saçlı çocuk çıkarmışlar: Biz marjinaliz, böyle giyinmek istiyoruz diyorlar ve ekliyorlar: Bizler uyuşturucuya karşıyız, alkole karşıyız, şuna karşıyız, buna karşıyız... Herkes toplum karşısında kendini yenik ve zayıf hissettiği alanda hemen başka kimliğe bürünüyor. Saçı uzun diye toplum üstüne gelince, hemen aslında toplumla ne kadar da aynı yönde olduğunu ispata çalışıyor. Orospular camiye gider ya, bunlar da hemen uyuşturucu karşıtı kesiliyorlar. Ülkücüler de "tamam, yedi tane TİP'liyi boğduk ama" diyorlar, "memleketi seviyoruz..." Rock'çılar uyuşturucu karşıtıymış; iyi bir şey mi yani uyuşturucu, değil tabii, bir sürü minicik çocuk ölüyor, ama yapılabilecek bir şey yok. Ölenlerin arkasından konuşamıyoruz...

Beni üniversite talebeleri dinler gibime geliyordu. Bir baktık ki yaş, zannettiğimin çok altına inmiş. Benim jenerasyonumdaki insanlar yaşlanmış bile. Onlar müzik filan bile dinlemiyorlar büyük ihtimalle artık. Arkadaşlarımın artık iki tane kocaman çocukları, kocaman evleri, kocaman arabaları var.

Sen biraz problemli bir kuşaktansın. İlkgençliğin 80'li yıllara denk geldi. Neydi o kuşağın durumu? Müziğine nasıl etkide bulundu?

60'lı, 70'li yılların insanları abilerinden bir şeyler öğrene öğrene geldiler ama nedense bizim birdenbire bir zıplama durumumuz oldu. O sırada eski müzisyenler yoktu ortada. Türkiye'de adam gibi bir müzik yoktu. Sıkıntımız köksüzlüktü. Her şeyi hayal dünyasında yaşıyorduk... Bir tek Hey dergisi vardı seni müzikal anlamda ruh kardeşlerine bağlayan. Belki bir de şans eseri etrafta birkaç tane uzun saçlı abilerin vardı. O kadar. Mesela Erkin Koray gibi kişilerin varlıklarını çok bilmiyorduk. Bilseydik iyi olurdu herhalde.

O yıllarda dünyanın dinlediği müzikler de dinlenmezdi ki Türkiye'de... Smiths'ler, Cure'lar İngiltere'yi sallarken, buralarda ya eski gruplar ya da heavy metal dinlenirdi.

Evet yaa! Ben heavy metalciydim zaten. *(gülüyor)* O sıralar sürekli bağıra çağıra müzik yapacak bir herif olacağımı zannediyordum. Resmen Judas Priest'i filan Led Zeppelin'lerin devamı zannediyorduk. Robert Plant filan bize göre o zamanlar pop işler yapıyordu. Kiss'lerle, Iron Maiden'larla ilgileniyorduk.

Halbuki Robert Plant'in yaptığı müzik çok doğruymuş o zamanlar...

Tabii ya... Ama o zamanlar işin içinde biraz klavye oldu mu disco zannederdik, "ayy, bu disco şeyleri nasıl dinliyorsun" derdik, "çift gitardan azına tahammül edemem" derdik. *(gülüyor)* Meğerse Robert Plant'in o solo albümleri ne kadar güzelmiş. Şimdi bana da çok popmuşum gibi davranıyor ya, bir takım çevreler... O zamanlar ne varsa onu dinliyorduk, ne dinlersek, hele biraz da sertse, seviyorduk. Para da yoktu zaten, aynı kasete bir sürü şeyi çekiyorduk. Aslında alternatif bir gençlik yetişiyordu, etrafta heavy metalci bir gençlik vardı. Torna tesviye atölyelerinde çalışırlardı, Travolta saçlarıyla, zımbalı ceketleriyle rock konserlerine Avcılar'dan gelirlerdi. Kendi aralarında böyle iletişim sağlıyorlardı, ama onlar da bana fazla sert geliyordu. Ben de Judas Priest severdim ama, daha bir Led Zeppelin, Deep Purple, Black Sabbath çizgisindeydim...

Onca yıl sonra Zeppelin de Deep Purple da geldi Türkiye'ye. Neler hissettin 30 yaşında onları ilk kez seyrediyor olmaktan?

Led Zeppelin yine çok etkiledi beni. Tavırla ilgili bir şey. Deep Purple etkilemedi, çünkü daha baştan emekli gibi çıktılar sahneye. Ritchie Blackmore da yoktu. Grubun delisine ihtiyaç var. Ben o grubu Deep Purple gibi seyredemedim. İstiyordum ki, Ritchie Blackmore'un etrafa yaydığı aura olsun. O aura olmazsa, o psikopatlık da yayılmıyor Deep Purple'dan. Led Zeppelin öyle değil. Page'in de, Plant'in de başka bir karizmatik güçleri var. Ve daha iyiler müzikal olarak.

Mesela Prodigy'yi ve Björk'ü de seyrettin mi?

Prodigy'den daha çok etkilendim. Ben onlardan tamamen bağımsız bir yerdeyim. İkisi de çok avangard şeyler yapıyorlar. Benim için önemli olan şarkı. Björk'de bile bir şarkı duymakta zorlanıyorum açıkçası. Nick Cave gelse çok daha memnun olurdum.

Bir yanda yıllarca seyredemediğin adamları 15 sene sonra seyreden sen varsın, bir yanda daha dün dinlemeye başladığı Prodigy'yi seyretmeye Abdi İpekçi'ye giden 15 yaşında bir genç... Senin kuşağının gecikmişliğini bu pencereden bakınca nereye koyuyorsun?

O zamanlar enformasyon kanalımız hiç olmadığı için, bu işlerin çok daha mistik bir tarafı vardı. Led Zeppelin demek Led Zeppelin demekti! Onlar buraya gelemezdi, gelseler ben göremezdim, görsem konuşamazdım! Öyle bir şeydi o! Ama bak geliyorlar artık, hatta gelince Kemancı'ya uğruyorlar... *(gülüyor)* Hiç de elimiz ayağımız titremiyor. Ben 16 yaşımda Robert Plant'i görseydim, herhalde bir hafta filan konuşamazdım. Ama yeni kuşaktan çocuklar Prodigy'yi gördü ve hiçbir şey olmadı. Ayaklarına geliyor çünkü. Şimdikiler, bizim kadar tutkulu değiller. Ben hâlâ o çocuksu şeylerimi taşıyorum. Eğer bir kitabı kafama taktıysam, hâlâ kitapçı kitapçı dolaşıp o kitabı sorabiliyorum. Yeni bir albümü dinlemek istiyorsam, her gün "geldi mi" diye sorabiliyorum. Ama yeni kuşakta öyle bir şey yok. Her şeye çabuk ulaşıyorlar. Ben ufacık bir Deep Purple resmini görmek için yüzlerce dergiyi tarayabilirdim çocukken. Sihirli kahramanlardı.

Albüme geri dönelim istersen. Daha önce Türkiyeli, Ortadoğulu müziklere ilgi duymadığını söylemiştin ama, "Dünya" şarkısında Arap ritmi ve drum&bass çok iyi bir araya gelmiş...

Onda kutlanacak kişi Alper. Metin Arolat'ın albümü için gelen darbukacılardan sampling yaptı ve drum&bass'in içine yedirdi. Hatta gitarları da saz gibi çaldı o parçada. "Bazı Yalanlar" parçasının dönüşüne de öyle delay'li darbukalar koydu ki, U2 gitarı gibi tınlıyor. Aslında darbuka. Seviyoruz stüdyoda öyle oyunları...

Albümde bir de şiir bestelemişsin. Galiba senin müziğinde bir ilk.

Evet, Ahmet Erhan'ın "Oğul" şiiri. Express'te Haydar Ergülen'in "Düzyazı: 100 Yazı"sında o şiire rastladım. Bayıldım. O kadar da çok okudum ki. Takıntılı herifimdir zaten. Bir şarkıyı çok beğenirsem çok dinlerim, kitabı beğenirsem hep okurum. O şiiri de çok okudum, yazıda alıntılandığı kadarını besteledim bir şekilde. Şiirin tamamını okudum sonra. Çok iyi bir şair. Diğer şiirleri de çok güzelmiş. Ahmet Erhan'a da izin istemek için ulaştım, çok tatlı bir adammış, "mademki beğenmişsin, al, şiir senindir" dedi. Bundan sonra şiir bestelemeye devam edecek değilim, kendim yazmayı tercih ederim. Ama "Oğul" kıskandığım bir şiir oldu, isterdim ki benim şiirim olsun...

Annen beğendi mi?

Bayıldı. 8 Mart'ta Kadınlar Gününde de AKM'de çaldım. 8 Mart annemin de doğum günüdür. Çalarken "Bugün aynı zamanda annemin de doğum günü, şimdi o da burda" dedim. Annem kalktı, el sallamaya başladı, oturmuyor da bir türlü, habire el sallıyor. Rezil etti beni oralarda... *(gülüyor)*

Söyleşi: ***D.B.***

Coolbone

Geçtiğimiz yıl Coolbone'un New Orleans'ın yerel bando müziğiyle hip-hop'u harmanladığı "Brass-Hop's The Real" albümü elimize geçtiğinde hoş bir tebessüm belirmişti yüzümüzde. İsmini grubun lideri Steve Johnson'ın lakabından alan Coolbone, festivalin kapanış grubuydu ve son gün Roxy'de durmaksızın üç buçuk saat çaldılar. Konser öncesi "Coolbone"la oturup şen şakrak bir muhabbet yaptık...

Yedi cins müzik

Bando müziğiyle hip-hop'u bir araya getirme fikri nasıl ortaya çıktı?

Steve Johnson: Bildiğin gibi, daha önce bir sürü insan hip-hop ve cazı bir araya getirme yönünde deneyler yaptı. Brass, New Orleans'ta cazın en çok tutulan formu. Biz de 1984'te Coolbone Brass Band ismiyle sıradan bir brass band olarak başladık. Yıllarca bando müziği çaldık ve bir süre sonra değişmeye karar verdik. Caz ve hip-hop'u sentezlemeye karar verdiğimde, ziyadesiyle üflemelilerden oluşan New Orleans cazını kullanmam gerektiği sonucuna vardım. Dolayısıyla, hâlâ eski enstrümantasyona sahibiz: Tuba, iki trombon, iki trompet, saksofon, davul ve bazen bas davul. Eskiye göre müziğimizde daha çok vokal var. Şu an daha mainstream bir müzik yapıyoruz. Pop-caz gibi... Zaten birkaç klip de çektik. Arada sırada MTV'de gösteriliyor.

Grupta çalanların neredeyse hepsi birbiriyle akraba, değil mi?

Şu an grupta bazı değişiklikler oldu, ama hemen hemen dediğin gibi. Coolbone, başlangıçta dört kardeşten oluşuyordu: Ernest, Darryl, "Roo" ve ben. İki amcam var. Biri eski tromboncumuz Lee, diğeri de kardeşi Chris. İki de kuzenim var, onlar da müzisyen. Şu an grupta üç kardeşim ve ben, bir de kuzenim varız. Darryl buraya gelmedi. Amcam Lee de bize ara sıra katılıyor. Ama grupta herkes akrabadan öte arkadaş gibi.

Ailenizin hepsi müzisyen herhalde...

Ohoo, bir de senin bilmediklerin var... *(gülüyor)* Ailede çoluk çocuk, herkes müzikle uğraşıyor.

Peki, aile ortamınız nasıl?

Gürültülü... *(gülüyor)* Annemle babam neredeyse hiç uyuyamıyor. Sabahın üçünde bizimkilerden birisi aniden başlıyor: Dattiri dattiri dattiri duptıs... Klavye çalan mı istersin, gitar mı? Ne ararsan var. Ama bizimkiler hiç kızmazlar.

Nasıl bir ortamda yetiştiniz?

Hepimiz koleje gittik, üniversite eğitimi aldık. Bunun yanında, sokaklar da mekanımızdı. New Orleans'ta bazıları üniversiteye gider, bazıları da sokaklara. Bizde her ikisi de vardı. Buna rağmen hiç uyuşturucu kullanmadık. Türkiye'de uyuşturucu yasal mı?

Hayır, neden?

Duyduğum kadarıyla Amsterdam'da falan yasalmış. Neyse, zaten benim de işim olmaz. Benim işim müzik.

Olympia Brass Band gibi siz de İstanbul sokaklarında çalmayı düşündünüz mü?

Olabilirdi ama, bizden böyle bir şey istemediler.

Brass-hop, New Orleans'ta nasıl bir tepki aldı?

New Orleans, Afro-Amerikan caz müziğinin kaynağı. New York ise hip-hop'un merkezi. New Orleans'ta böyle bir sentez yapmamız olumsuz eleştirilere sebep olmadı. Benim yaptığım hip-hop, gangsta hip-hop'u değil, silahlar ve cinayetten bahsetmiyor. Şarkılarımda söylediklerim çok açık. Daha pozitif şeylerden, hayattan, iyi ve kötü şeylerden bahsediyoruz. Agresif değiliz.

Tatil yerlerine giden turistik gemilere baktığında, yolcuların hepsinin beyaz olduğunu görürsün. Neden? Çünkü güçleri buna yeter. Aya giden de beyaz adam. Öyle olunca, biz de gece kulüplerine gidiyoruz ve müzik yapıyoruz. Biz de gettolarda büyüdük ama, zihnimiz gettolardakiler gibi değildi. Şu an gettoda değilim ama, gettonun üstünde de değilim.

New Orleans'taki müzik ortamından bahseder misiniz biraz?

New Orleans'ta yerel kuruluşlar müzisyenleri desteklemiyor. Mesela şöyle diyorlar: "Hey Coolbone, gel buraya çal, ama istediğim gibi çal!" Evet desem, biliyorum ki çok para verecekler. Ne iştir anlayamıyorum. New Orleans'ta yaşıyoruz ama, her yeri dolaşıyoruz. Ve insanlar eğlenmek için bize para ödüyorlar. New Orleans güzel sanatlar, müzik, resim vs. açısından büyük bir potansiyele sahip. Ama insanlar bu işlerden para kazanamıyorlar. Eğer müzisyenler bir şekilde birleşir ve bir sendika kurarsa, umuyorum ki gece kulüplerinde çalmaktan kurtuluruz, biraz para yüzü görürüz.

Halihazırda bir sendika yok mu?

Var ama, New Orleans'taki Amerika'nın en kötüsüdür.

Müziğinizde bando müziği ve hip-hop'un dışında, reggae ve ska gibi türlerin de ağırlığı var.

Tabii, tabii. Hemen her türe dokunuyoruz, ama çok da ileri gitmiyoruz. Elimizi uzatıp çekiyoruz. Çok çeşitli türler var müziğimizde: reggae, Washington DC mefhumu go-go, Karaip müzikleri, r&b, hip-hop, swing türü caz ve New Orleans sokak cazı. Yedi cins müzik. Hepsini harmanlıyoruz. Müziğimiz yaşamımızın aksi gibi. Bir tür yansıtıcı, ayna gibi.

Yeni albüm ne zaman çıkacak?

Geçen hafta, İstanbul'a gelmeden önce stüdyodaydık. Adı "Brass Vibes". Ağustos sonu, eylül gibi piyasaya çıkacak. Gelecek yıl çıkaracağımız albümün adı "Brass Vision" olacak. Bir sonrakinin ismi de "Brass Legends". "Brass Legends"da Earth, Wind & Fire, Camion, Sly Stone, Parliament, George Clinton, War, Tower Power, James Brown, Co-funktion, Ohio Players gibi bir sürü grubun şarkılarını çalacağız. Tabii Coolbone yorumuyla... "Brass Vision"da ise bir takım televizyon dizilerinin müziklerini çalacağız: "Young And The Restless", "Mash", "Taxi" gibi... "Brass Vision", yani "television" gibi... *(gülüyor)* "Brass Vibes" ise gerçek bir hip-hop albümü olacak. Bolca hip-hop ve r&b. "Brass-hop Is The Real"daki "Gotta Sweat (When Ya Black)", "Nothin' But Strife" gibi sosyal içerikli parçalar da olacak.

"Gotta Sweat (When Ya Black)"den bahsetmişken, siyah ve beyaz arasındaki durum ne alemde?

Ya, sorunlar her zaman olacak. Hiç yolu yok. Şu an biraz daha sakin, ama göründüğü gibi değil. Biraz kılık değiştirmiş durumda. Zaten "Gotta Sweat"de sadece bugünle değil, aynı zamanda tarihle de ilgili bir şarkı. Şu an Amerika'da siyah adam kirasını ödeyemiyor, çok az yemeğe parası yetiyor. Ortalama bir Amerikalı beyaz en azından kendi işine sahip ve çok para kazanıyor. Şöyle bir örnek vereyim: Jamaika gibi tatil yerlerine giden turistik gemilere baktığında, yolcuların hemen hepsinin beyaz olduğunu görürsün. Neden? Çünkü güçleri buna yeter. Hawai'ye, Jamaika'ya gidebilecek güçteler. Aya giden de beyaz adam. Öyle olunca, biz de gece kulüplerine gidiyoruz ve müzik yapıyoruz. *(gülüyor)* Şaka bir yana, elbette kölelik günlerindeki gibi değil ama, kılık değiştirmiş durumda ve daha yekvücut. İlanını görüp büyük bir şirkette işe başvurmuştum ve bana o pozisyonun dolduğunu, işi başkasına verdiklerini söylemişlerdi. Eğer Mine *(rehberleri)* başvurmuş olsaydı, işi alırdı. İşte derinin rengi başına böyle işler açıyor.

Ama bildiğim kadarıyla New Orleans nüfusunun çok büyük bir bölümü siyahlardan oluşuyor. New Orleans'ta da durum böyle mi?

Evet, nüfusun % 85'i siyah, ama hiçbir şeyleri yok. Yoksulluk çok zor bir şey. Siyahlar bir sürü acının, tarihin kurbanları. Bir şeyleri yok, dolayısıyla bir şey kazanamıyorlar. Çoğu siyahın ya iki ebeveyni var ya da hiç yok. Gerçekten çok zor. O yüzden kaybedecekleri bir şeyleri de yok. Kaybedecek bir şeyi olmayan bir insan ne yapar? Yollarda dolaşıp adam soyar, öldürür. Yakalanmazsa çaldığı parayla kirasını öder, karnını doyurur. Yakalanırsa hapse girer. Yine bir şey farketmiyor, çünkü hapse girince hiç yoktan günde iki öğün yiyecek ve yatacak bir yer bulur. Yani aynı kapıya çıkıyor. İşte bu yüzden siyah adamdan korkuluyor. Gettolarda olan bu. Biz de gettolarda büyüdük ama, zihnimiz gettolardakilerinki gibi değildi. Kralların, kraliçelerinki gibi asil bir zihniyete sahiptik. O yüzden şu an gettoda değilim ama, gettonun üstünde de değilim. *(Bu arada Roll'un 21. sayısını karıştırırken David Byrne söyleşisini görüyor ve beraber çaldıklarını söylüyor.)*

Nasıl biri David Byrne?

Çok... *(düşünüyor)* kibar bir insan. Müziğimizden çok hoşlanmıştı. O yüzden New Orleans'ı ziyaret etmişti. Biraderim Ernest, gitaristiyle iyi ahbaptır, hep telefonlaşırlar. James Brown'ın müzisyenleri de arkadaşlarım. Finlandiya'daki bir konserinin açılış grubuyduk. *(Biraz daha dergiyi karıştırdıktan sonra...)* Türkiye Ortadoğulu mu, yoksa Avrupalı mı?

Sizce?

Diğer yerleri bilmiyorum ama, İstanbul Avrupalı gibi duruyor...

Söyleşi: **Kerem Demir**

Red Snapper İstanbul'dan Red Snapper geçti. Hem de ne geçiş! Björk'le birlikte, zannımızca festivalin zirvesinde onlar vardı. Roxy'de ilk geceki konserlerini izledikten sonra peşlerine düştük, önce gitarist David Ayers'la otel lobisinde bir "öngörüşme" yaptık, dergiyi gösterdik, böyle böyle dedik... Son sayımızdaki Morton Feldman ve Jeff Buckley yazıları işe yaradı, İstanbul'dan ayrılacakları günün sabahında otelin havuz başında bir randevu kopardık. Grubun üç has adamı teker teker geldiler ve uzun bir sohbet başladı...

Biz ilkel adamlarız zaten

Sizi geçen sene Massive Attack'ın açılış grubu olarak seyredecektik. Sonra duyduk ki baterist Richard bileğini kırmış.

Richard Thair: Evet, tüm suç benim. İsterseniz ben odama gideyim. *(gülüyor)*

Geçen sene gelseydiniz, festivalin en büyük mekanı olan Açıkhava'da çalacaktınız. Kısmet bu seneyeymiş, bir kulüpte sahneye çıktınız.

David Ayers: Bileğini kırmasaydı şu anda Türkiye'de stardık yani. *(gülüyor)*

Müziğinizin açıkhavadan çok bir kulübe yakıştığı aşikar.

David: O da bilerek kırdı zaten bileğini. *(gülüşmeler)*

Richard: Geçen yıl çok komik bir yıl oldu. Bazı açılardan çok iyiydi. Bileğimi kırmamla birlikte tekrar Londra'ya dönmek zorunda kaldık. Bir stüdyo bulduk ve yeni albümümüzü kaydettik. *(28 Eylül'de yayınlanacak "Making Bones")*

David: Eğer bileğini kırmamış olsaydı, tüm seneyi konserler vererek geçirirdik herhalde. Bu kaza bize prova yapabileceğimiz bir yer ve yeni bir sound geliştirmek için zaman verdi.

Richard: Oturup şarkı yazacak vaktimiz oldu kısaca.

Şarkılarınızı oturup mu yazıyorsunuz?

Richard: Parçanın ortaya çıkışı jamming'le başlıyor elbette. David'in tüm enstrümanları ayrı bir odada kurulu duruyordu. Ama işin güzel tarafı, bir araya gelmek istediğimiz anda çalmaya başlayabiliyorduk.

David: Sabah kalkıp bir fincan kahve içmek ve hazır enstrümanların olduğu bir odaya girip çalmaya başlamak çok hoş bir his. Odamız, Beastie Boys plağının kapağındaki odaya benziyordu. İyi bir şey yakaladığımız anda da teybi çalıştırıyor ve kayda giriyorduk. Sonra kontrol odasına geçip kayıtları parçalıyor, loop'luyor, üzerlerinde binlerce deneye girişiyorduk. O sabah ya da bir önceki gece etrafta dinlediğimiz müzikler o anda bizim müziğimize de bir şekilde giriveriyorlardı.

Şarkıları beraber mi yazıyorsunuz? Yoksa bitmiş bir ürünle çıkıp gelen oluyor mu aranızdan?

Richard: Şarkı yazımı demokratik bir şekilde işliyor. Bir gün biri bir fikirle geliyor, ertesi gün bir başkası. Albümdeki bir-iki parçayı bir kenara bırakırsak, bütün parçalar herkesin çabasıyla, herkesin ortaya attığı fikirlerle kendiliğinden ortaya çıkmış şeyler.

Müziğinizin iskeletinde davul ve bas var. Onlar her zaman orada. Diğer enstrümanlar davul ve basın üzerinde işliyorlar.

Richard: Müziğimiz belli belirsiz de olsa kulüp tabanlı. Dolayısıyla davul ve bas her zaman var. Ama bu demek değil ki müziği sürükleyen onlar. Araya başka etkiler girdiği zaman geri plana çekilmeyi bilen aletler.

Sizin adınız da trip hop şemsiyesi altında geçiyor ama, sanki daha farklı bir yerde duruyorsunuz.

Richard: İlk EP'mizde yavaşlatılmış hip-hop ritmleri ağırlıklıydı. O sıralarda İngiliz müzik yazarları trip hop denen şeyi kategorize etmekle meşguldü, biz de nasibimizi aldık bu furyadan. Ama ta baştan beri bizim yaptığımız kendimize ait bir müzikti. İngiltere'de yeni müziği takip eden insanlar kulüplere giden insanlar. Yeni müzikler her zaman kulüplerden çıkıyor. DJ kültürünün gelişmesiyle birlikte insanlar kulüplerde farklı bir müzik duymaya başladı. Massive Attack gibi adamlar da temelde DJ. Yaptıkları, ellerindeki funk plaklarını çok yavaşlatılmış bir şekilde çalmaktı. Bahsettiğimiz yeni sound buradan çıktı.

Müziğinizin CD'den mi dinlenmesini tercih edersiniz, sahneden mi?

David: Galiba her ikisini de istiyoruz. Sahnede çalmak çok güzel, ama yolda yürürken bir pencereden dışarı taşan müzik bizim müziğimizse ya da biri yolda walkman'iyle Red Snapper dinliyorsa çok mutlu oluyoruz.

Richard: On yıl sonra da dinlenebileceğini düşündüğümüz albümler çıkarıyoruz. Niye çıkarmayalım ki? Canlı çalmak ise anlık bir olay. Yaptığımız müziğin insanlara on yıl sonra ilginç gelebileceğini düşünüyoruz. Şu anda ortalık plak kaynıyor, ama bunların kaçı birkaç sene sonra ortada olacak?

İngiltere'deki kulüp ortamı nasıl bir değişim içinde?

Richard: Birkaç sene öncesine göre çok farklı. Jungle yavaş yavaş hızını kaybediyor. Ciddi bir değişim var.

Peki nereye doğru gidiyor?

David: Aynı anda birçok farklı yöne doğru gidiyor. Müzisyenlerin aynı yöne doğru ilerlediği zamanlar çok geride kaldı. En iyi müzikler melez müziklerden çıkacak gibi geliyor...

Kulüplerde farklı ırklardan, farklı kültürlerden insanların beraber müzik yaptıklarını biliyoruz, ama bunlar henüz su yüzüne çıkmadı.

Richard: İngiltere'de kültürlerarası etkileşim her zaman kuvvetli oldu. Punk'lar dub ve reggae dünyasına takılıyorlardı. Aynı şey şu anda İngiltere'deki Asyalı cemaatten çıkıyor. Tekno, hip-hop ve geleneksel Asya müzikleri bir potada eriyor. Şu anda bu müzik yeraltında yapılıyor, ama ticari olduğu andan itibaren de ilginçliğini yitiriyor.

(Bu noktada başçı Ali gelip aramıza katılıyor.)

Ali Friend: İsmim Ali. Müziğe altı yaşında başladım... *(gülüşmeler)*

İlk konserinizde sahneye çıktığınızda "başçı acayip Türke benziyor" diye düşündük. Sonra bir de baktık ki adınız Ali. Ne iş?

David: Dün gece ise Fransıza benziyordu. Her gece başka bir milletten birine benzer o. *(gülüyor)*

Ali: Nerem benziyor Türke?

Genel görünüşünüz.

David: Çok çekici olduğun için benziyorsundur. *(gülüyor)*

Gerçekten, Ali ismi nereden geliyor?

Ali: Ne yazık ki tamamen İngilizim. Hiç Doğu kanı yok bende. Asıl adım Alistair, kısaca Ali diyorlar. Konseri beğendiniz mi?

Biz beğendik. Siz insanların tepkisini nasıl buldunuz? Sizin yaptığınız türde müzik için insanlar çok hareketli bile sayılabilirlerdi.

Ali: Bana da öyle söylediler. Daha önce dinlemedikleri bir dans grubuna göre insanları iyi hareketlendirmişiz. Belki de orasının bir kulüp olmasının etkisi vardır. Dinleyiciler fazlaca Batılı tipliydi.

David: Dün gece öğrendiğime göre burası İstanbul'un en pahalı barlarındanmış. Müdavimleri de zenginlermiş.

Ama siz festival kapsamında geldiğiniz için, orada iki ayrı kitle vardı. Bir, kulübün müdavimleri, bir de festival bileti alıp gelenler. Ellerinde içki olanlar müdavimler, içki olmayanlar da festival izleyicileriydi.

David: Hemen yolun karşısında 30 pence gibi bir paraya tekila alabileceğin bir bar var. Gelecek sefere izleyicilerin önce oraya gidip zom olmalarını öneririz.

(Lafa menejerleri karışıyor.) Dün bana söylenen, bu konserlerin ardından, bir dahaki gelişimizde bir üniversite kampüsünde konser verme şansının doğabileceğiydi. O zaman biletleri ucuz tutmanın bir yolunu bulabiliriz.

Ali, kontrbası tercih etmenin sebebi ne?

Ali: Aslında her ikisini de çalıyorum. Ama bunun ses yelpazesi çok daha geniş. İstediğin an ince ya da kaba, pis olabiliyorsun. Çok daha saldırgan, gıcırtılı bir sesi var. Daha kaba bir ses.

David klasik gitar eğitiminden geliyormuş. Aranızda başka müzik eğitimi alan var mı?

Ali: Ben de birkaç yıl klasik müzik eğitimi aldım, ama David'e ya da

Richard'a göre en az okumuş benim.

Richard: Ben de vurmalı orkestrasyonu okudum, ama kendi kendime davul çalmayı öğrendim.

Eh, hepiniz okumuş çocuklarsınız. Çok ilginç, çünkü klasik eğitim almış birileri için aletlerinize olan yaklaşımınız neredeyse ilkel!

Ali: İşte bu harika. Biz ilkel adamlarız zaten. Şimdi bu söylediğin övgü mü, sövgü mü?

Övgü.

Ali: Dediğin doğru. Müzikte aslolan hayalgücüdür. Aldığın eğitim sana nasıl çalman gerektiğini öğretiyor. Kendini bir kalıbın içinde buluyorsun. Ve o kalıbın içinde çalmak istemiyorsan, kendi keşiflerini yapman gerekiyor. Caz müzisyenlerinin birçoğunda bu sorun var. Çok iyi çalıyorlar ama, bir şey çalmıyorlar.

David: Miles Davis'i düşün. Ondan çok daha iyi trompetçiler var. Ama Miles Davis'in üflediği sesi kimse üfleyemedi. Durum böyle olmasaydı Malmsteen'in en iyi gitarist olması gerekirdi. Klasik eğitim, müzik okuyabilmeyi öğretir. İşine geldiğinde kullanabileceğin ikinci bir dil gibidir, ama en önemli şey değildir. Bu eğitim sayesinde başka tür müziklerle ilişkiler kurabilirsin.

Richard: Özellikle David'in eğitimi çoğu zaman işimize yarıyor. Örneğin son albümdeki yaylıların düzenlemeleri David'in eseri. Yaylılar bölümünü klavyede yazdık. Ama yaylıları kullandığımızda çıkan sesin klavye sesine benzemesi gibi bir tehlike vardı. Klasik müzik eğitimi burada devreye giriyor ve işi kurtarıyor.

Buraya caz festivali kapsamında geldiniz. Daha önce katıldığınız başka caz festivalleri oldu mu?

David: Ohoo, caz festivallerinin müdavimiyiz. Norveç'ten Alabama'ya kadar birçok caz festivaline katıldık. Ama şöyle bir bakınca Red Snapper'ı her zaman festivalin, daha eğlenceli ve deneysel olan tarafına kattıklarını görüyoruz.

Richard: Asıl mekanımız dans kulüpleri. Müziğimizdeki caz ögeleri sayesinde caz festivallerine katılıp, normalde yüz yüze gelmeyeceğimiz insanlara çalma şansımız oluyor.

Caz dinleyicilerinin tepkileri ne oluyor? Genelde caz dinleyicisinin beğenisi çok keskindir.

David: Dünyanın her yanında öyle. Ama sonuçta onların müzik zevkine uymasak da sahnedeki yoğunluktan etkileniyorlar. Bir kere dikkatlerini çektin mi, birkaç saniye içinde içlerine işleyebiliyorsun.

Ali: Bu yıl Montreux Caz Festivali'ne çağrıldık, ama zamanlar çakışıyordu, biz de Türkiye'yi tercih ettik.

İyi etmişsiniz, Montreux'ye her zaman gidersiniz.

Ali: Ama Türkiye'ye bir daha gireme-yiz herhalde. *(gülüyor)*

Dans müziği stillerine aşağı yukarı her parçada sadık kalıyorsunuz, ama müziğinizde sound arayışı asıl amaç gibi. Beste yaparken sound mu öncelikli, yoksa stil mi?

David: İkisi arasında bir ayrım yapmak imkansız. Birbirlerini besleyen ve ayrılmayan şeyler bunlar. Çoğu zaman parçaların ortaya çıkması, Richard'ın deli gibi çaldığı bir ritmle ya da Ali'nin tıngırdattığı bir riff'le başlıyor ve çok hızlı bir şekilde gelişip biçimleniyor. Teybe kaydettiğiniz anda iş bitiyor.

Şu anda vokal ve enstrümantal müzik arasında kendinizi bölmüş durumdasınız. Gelecekte bunlardan birinin ağır basma ihtimali var mı?

Ali: Son albümde vokal var. Vokalli müzik yapmayı seviyoruz, ama sanırım tamamen vokalli bir albüm yapmak istemem kendi adıma.

David: Ben de... Enstrümantal müzikle yaratabileceğiniz atmosferi vokalli müzikle yaratmak çok zor. Ben her ikisini de değişik nedenlerle seviyorum.

Richard: Alison ve Det'le çalışmak istiyoruz çünkü seslerini seviyoruz.

Onlar Red Snapper'ın organik üyeleri mi, yoksa bir projenin konuk sanatçıları gibi mi?

Richard: Valla bilmiyoruz. Şu ana kadar çok iyi anlaştık ve beraber geldik. Ama bu demek değil ki, başka bir vokalistle çalışmayız.

David: Onların da kendi projeleri var. Dolayısıyla iyi bir plak anlaşması yapıp bizim canımıza okumaları da mümkün.

Richard: İngiltere'de, istediğin insanlarla beraber stüdyoya girip bir şeyler kotarma gibi bir şansın var. Bu çok hoşuma gidiyor. Yandaki stüdyonun kapısını çalıp kendi stüdyona davet edebiliyorsun. Aynı şey remiksler için de geçerli. Bir single'ımız yayınlandığında, bu parçayı alıp başka yerlere taşıyabilecek insanların remikslemesini istiyoruz. Bu bir tür iletişim şekli. Müzik böyle gelişiyor. Birlikte kayıtlar yaptığımız bir tablacı vardı. Onunla da tesadüfi bir şekilde tanıştık ve ortaya çok iyi işler çıktı.

Doğu müziğiyle aranız nasıl?

Richard: Piyasadaki anlamıyla Doğu müziğine ilgi duymuyorum. Olup bitenler bana ya çok turistik ya da çok akademik geliyor. Peter Gabriel'in yaptığını yapan alternatif bir plak şirketi olmasını isterdim. Real World'ün yaptığı çok şatafatlı geliyor bana... Mesela Arap müziğindeki o ara notalar çok hoşuma gidiyor. O etkiyi yaratabilmek için teli hafif yukarı çekerim, ya da iki perde arasına basarım, öyle numaralar yaparım.

Gitarınızdan çıkan ses insanın aklına Echo & The Bunnymen'i getiriyor...

David: Aa, evet. Will Sergeant'ın gitarı. Onları bir zamanlar severdik. Bunu biri daha söylemişti biliyor musun...

Sadece kendi yaptığınız kayıtları sample'ladığınızı biliyoruz. Neden?

Richard: Ortalıkta önüne gelen herşeyi sample'layan o kadar çok adam var ki. Biz kendi kayıtlarımızı yapıp sample'layabildiğimiz için mutluyuz.

David: Bu biraz da bize has bir sound yaratmamıza yardımcı oluyor. İnsanlar dinlediğinde "hmmm, bu Red Snapper" diyebiliyor.

Ali: Kimi zaman David kaptırıp on dakika boyunca çalıyor. Ama biz onun sadece en ilginç bölümünü çıkarıp alıyoruz ve loop'luyoruz.

90'ların müziğine baktığımızda ise anonimliğe doğru bir gidiş var. Müzik kendi başına ayakta duruyor. Çalan geri plana çekiliyor. Dış göndermeler çok yoğun olarak kullanılıyor filan. Oysa siz bir anlamda akıntıya karşı yüzüyorsunuz. Sahnede de sık sık mikrofona gelip "biz Red Snapper'ız" diyorsunuz.

Ali: Söyleyecek başka bir şey bulamadığımdan öyle diyorum.

Ama diğer yandan sıkı bir "grup kimliğiniz" olduğunu gösteriyor bunlar.

Richard: Evet, grup kimliği önemli.

David: Hiç böyle düşünmemiştik. Ama galiba dediğin doğru. Bilinçaltında müziğimize bireysel bir kimlik kazandırmaya çalışıyoruz. Anonim olan o kadar çok müzik var ki, birini diğerinden ayırt etmen imkansız.

Richard: Ayrıca şu ya da bu şekilde içinde yer aldığımız bir pazar var. Ve Red Snapper'ın grubun atmosferini yaratacak bir vokalisti olmadığı için, sound'unun kendine özgü olması çok önemli. Bu albümü yaparken de niyetimiz kimseye benzemeyen bir sound yaratmaktı.

Başardınız mı?

Richard: Galiba başardık. Eski Red Snapper fan'ları bizi hâlâ tanıyacak ama değiştiğimizi de görecek.

Şimdiye kadar hiç Amerika turnesine çıkmadınız. Yaptığınız müziğin Amerika'da ticari şansı var mı?

David: Var. Tek sorun onların zamanın biraz gerisinde olmaları. Amerika'dan kalkıp İngiltere'ye gelmeme sebep olan da buydu zaten. Aslında Amerikalıyım. Ama İngiltere'deki müzik dünyası her zaman daha yenilikçi.

Richard: Bizimle aynı zamanlarda müziğe başlayıp şu anda Amerika'da çok popüler olan Chemical Brothers, Massive Attack gibi isimler var. Biz biraz geri planda kaldık. Ama bu albümle birlikte Amerika bariyerini aşabileceğimizi düşünüyoruz. Beastie Boys'un müziğiyle bizim müziğimiz birbirinden çok da uzak sayılmaz. Dahası henüz Amerika'da plak anlaşmamız bile yok.

Piyasadaki anlamıyla Doğu müziğine ilgi duymuyorum. Olup bitenler bana ya çok turistik ya da çok akademik geliyor. Peter Gabriel'in yaptığını yapan alternatif bir plak şirketi olmasını isterdim. Real World'ün yaptığı çok şatafatlı...

Bu aralar Prodigy de Amerika'da çok iyi iş yapıyor. Prodigy'nin belli bir kesim dinleyiciyi size getirme imkanı var mı?

David: Prodigy söz konusuysa hiç sanmıyorum. Biz Prodigy'le turneye çıktık. Severiz kendilerini. Onlardan çok şey öğrendik. Nasıl şov yapılacağını, müziğin nasıl sahneleneceğini...

Richard: Prodigy ilginç bir örnek, çünkü rave akımının içinden çıktılar. Yaptıkları müziğin başta ticari bir şansı yoktu fazla. Hayatlarının sonuna kadar kulüp plakları yapabilirlerdi. Bir noktada birden değişim geçirdiler ve kendilerine has bir kimlik edindiler.

David: Görsel ve sonik bir kimlik. Birden bu ilginç bileşimi yakaladılar. Temelde yaptıkları kulüp müziği, ama rock'a uygun teatral bir yönleri var. Sahnede onları seyrettiğiniz zaman bu işi onlardan iyi kimsenin yapamayacağını görüyorsunuz. Ama sonuçta yaptıkları şey pop müzik.

Rave kuşağından geriye ne kaldı?

Richard: Rave, insanların beat'e yöneldikleri dönemdi. Şu anda o kadar yenilikçi bir hareket yok. Rave, kulüplere giden ya da boş arazilerde parti düzenleyen insanlardan ibaret değildi. Daha geniş sosyal bir dönüşümün ve ekonomik krizin etkileri vardı.

David: Bugünkü nesil ağabey ve ablalarına göre daha iyi dansediyor.

Richard: Birkaç sene önce insanlar rave partilerine gidiyorlardı, şimdiki nesil ise İnternet'e takılıyor.

David: Belki de müziğin gidişatı İnternet'te yatıyor. İnsanlar yavaş yavaş birbirlerine müzik yollamaya başladılar. Bugüne kadar bitmiş müzik parçaları vardı, şimdi ise İnternet'te remikslemeye açık, hiçbir zaman tamamen bitmeyecek müzik parçaları var. Elden ele dolaşıyor, değişiyor. Müzik bir tür hammaddeye dönüşüyor yani.

Richard: Bütün aracıları, müzik şirketlerini atlayıp müziğinizi İnternet'te dolaşıma sokabilirsiniz.

David: Hiçbir zaman son şeklini almayan bir müzik...

Söyleşi: **Ogan Güner**

Medeski, Martin&Wood

New York'tan gelen rüzgarlara, CRR'nin ne yazık ki ancak yarısı dolduracak kadar az seyirci tanık oldu. Hammond'ıyla John Medeski, davuluyla Billy Martin ve basıyla Chris Wood, cazın çok içinde ama yine de uzağında bir tür groovy-rock ikram ettiler. Konser öncesi üçünü sound-check'te yakaladık, merak ettiklerimizi sorduk...

Caz kulüpleri hariç her yerde çalarız

Medeski, Martin & Wood kimyasının sırrı nedir?

Billy Martin: Hoşlandığımız müzik biçimleri ve stilleri arasında uyum var. Her birimiz her tür müziğe açığız. Ayrıca birbirimizle iyi geçiniyoruz. Sadece biraraya gelip çalan müzisyenler değiliz, aynı zamanda dostuz. Bütün bunlar biraraya geldiğinde uyumlu bir kimya çıkıyor galiba ortaya.

John Medeski: Bildiğimiz anlamda cazı, statik cazı alıp günümüzün müziğiyle birleştirmek gibi bir fikre kapılmış durumdayız. Müziğimizdeki dans etkisini yaratan bu. Emprovize müziği, o anın müziğini funky groove'la birleştirmek istiyoruz. Her geçen yıl farklı şeyler deniyoruz. Bence caz bir müzik üslûbu değil, bir süreçtir. Bill Evans da buna benzer bir şey söylemişti. Cazın, o an, o dakika için müzik yapmak olduğuna inanırdı. Caz, Charlie Parker'ın çaldığı şarkıyı aynen çalmak değildir. Bunun adına taklitçilik derler. Bunun içinde saflık yoktur. Saflık müziğin kendisindedir. Bu yüzden cazın aslı doğaçlamada ve dışavurumda yatar.

Sizi Grateful Dead'e benzeten eleştirmenler var. Dead'le aranızda ne benzerlik var?

Medeski: Onlarla mı, yoksa dinleyici kitleleriyle mi? Asıl sorun burada yatıyor. Bizi o kültürle ilişkilendirenler var, bunun nedeni de onların konserlerinde bizim CD'lerimizin çalınıyor olmasıydı. Gelin görün ki, dinleyici kitlesinin ancak yüzde 1'i müziğimizi sevdi ve bizi dinlemeye geldi. Bir kere onlarla beraber çaldık, ama müzikal olarak benzetilecek tarafımız yok. Evet, Grateful Dead'i her gittiği yerde izleyen bir dinleyici kitlesi var. Bizim de Amerika'da turneye çıktığımızda peşimize takılan bir grup insan var. Ama bizimki sayı olarak o kadar küçük bir kitle ki, Grateful Dead'inkiyle karşılaştırmaya değmez. Bizi izlemeye gelenler temelde MTV müziğinden sıkılan ve eğlenebilecekleri iyi bir müzik arayan gençler. Rock kulüplerinde çalmaya başladığımızda daha anlamlı bir müzik arayan bu kitleye hitap etmeyi başardık. Bu gençler her gece başka bir şey çalabilen grupların arayışı içindeler. Kendi içlerine kapalı olmayan, dans ettirebilen, eğlendiren bir müzik... Bu yüzden dışardan bakıldığında bir Grateful Dead kitlesi gibi görünüyor olabilir. Bence birçok genç, bu pop furyası içinde doğaçlama müziğin açlığını çekiyor.

Knitting Factory'nin cazdaki yeri sizce ne?

Medeski: Knitting Factory harika bir yer. Ama her şeyden önce KF müzisyenlerin mekanı. KF'i yaratan orada çalan müzisyenler, tersi değil. İnsanların çalabileceği başka mekanlar da var. New York'da ciddi bir caz dünyası var sonuçta, ama KF adını duyurmayı başardı her nasılsa. KF bir süre yaratıcı müziğin çalındığı tek yer durumundaydı, ama şu anda etrafta birçok iyi kulüp var. Bluenote, Village Vanguard gibi standart cazın çalındığı turistik mekanlar değil buraları. Doğaçlama, avangard müziğin yapıldığı yerler.

Knitting Factory kimi zaman bir üslûp ismi gibi kullanılıyor...

Medeski: Bu müziği kategorize etmeye çalışmanın bir yolu. Aslında biz KF'de çok fazla sahne almadık ama orayı ve havasını seviyoruz. Amerikayı beraber turladığımız Arto Lindsey, Lounge Lizard, John Zorn, DNA gibi isimler KF'nin adını duyurdu. Ama diğer yandan, KF de, çalacak yer bulamayan müzisyenlere kapısını açarak çok iyi hizmet veriyor.

Bill Evans'ın "bir süreç olarak caz" tanımına yakın hissediyoruz kendimizi. Üç ay uğraşıp kağıt üzerinde bir dakikalık müzik yazmaktansa, o bir dakika içinde müzik yapmayı yeğliyoruz.

Yani müzisyenler için sıcak bir yuva gibi...

Medeski: Evet, öyle. Ama KF'nin etrafını saran birçok sorun da mevcut. Pek fazla bu konulara girmek istemiyorum aslında. Hiç bitmeyen hikaye... Alternatif müzik çalan bir kulübü ayakta tutmak zordur, eyvallah, KF de arada sırada müzisyenleri, kulübün lehine kullanıyor. KF'de çalan müzisyenlerin çoğunun politik bir duruşları var, ama KF'nin kendi politikası yok. KF'de garip politikalar dönmekte. Şu anki en büyük sponsorları Texaco... Biz KF'de çaldık ama kendimizi bağımsız tutmayı yeğledik. Birçok başka kulüpte, Amerika'nın her yanında çaldık.

Müziğinizi dinleyip, eleştiri yazılarını okuduğumuzda ortaya garip bir manzara çıkıyor. Her tür ismi taşıyorsunuz. Bir yerde caz grubusunuz, başka bir yerde neo-punk grubu. Bir yerde James Brown'a benzetiliyorsunuz, bir başka yerde Booker T.'ye... Benzetilmediğiniz adam yok gibi. Siz kendinizi ne olarak görüyorsunuz?

Medeski: İşte zor soru geldi. *(gülüyor)* İki taraflı bir durum bu. Tarihsel olarak caz belli müzik türlerinin karışımıyla ortaya çıkmış bir müzik türü. Bir yanıyla siyahların müzik geleneğine yaslanırken, diğer yanıyla beyaz gelenekten beslenir. Charlie Parker'ın armonileri çok karışıktır ve doğrudan çağdaş lineer klasik müzikten beslenir. Caz her zaman farklı kaynaklar arasındaki simbiyozdan çıkma bir denge müziği olmuştur. Cazdan ne anlıyoruz? Eğer anladığımız, bildiğimiz standart "swinging" caz ise bir caz grubu değiliz. Caz çalıp çalmadığımızla çok da ilgilenmiyoruz. Bizim için aslolan müzik. Mesela Wynston Marsalis'in cazla ilgili çok kesin yargıları vardır, bizim yok. Biz

daha çok, Bill Evans'ın "bir süreç olarak caz" tanımına yakın hissediyoruz kendimizi. Üç ay uğraşıp kağıt üzerinde bir dakikalık müzik yazmaktansa, o bir dakika içinde müzik yapmayı yeğliyoruz. Artık bu konuda çok da düşünmüyoruz. Caz kulüpleri hariç her yerde çalıyoruz. Çünkü caz kulüplerindeki insanlar fazla burnu büyük ve eğlenmeyi bilmiyor.

Peki diğer yerlerdeki tepkiler nasıl?

Chris Wood: Çok iyi, inanılmaz. Bill'in bir minibüsü vardı. O minibüse atlayıp cebimizde beş para olmadan New York'u terk edip güneye gittik. İnsanların müziğe aç olduğunu gördük. Ortalığı kasıp kavurmadık elbette ama, her gittiğimiz yerde küçük bir kitle tarafından sıcak karşılandık. Özellikle Amerika'daki üniversite kasabaları yenilikçi müziğe çok açık.

Martin: Benzetildiğimiz insanların hepsi etkilendiğimiz isimler. Ama tutup da "hadi çıkıp bu gece Hancock tarzı çalalım" demiyoruz. Yok öyle bir şey. Bu insanlara benzetiliyor olmak bizim için gurur kaynağı ama, üzerimizde etkili olan bir sürü başka şey de var.

Bazı parçalarınızda tekrarın önemli bir rolü var.

Martin: Tekrar önemlidir. Birçok müzik türünde bunu görebilirsin. Mesela Türk halk müziğinde de, üstte çalınan müzik ne kadar karmaşık olursa olsun, arkadaki ritm kendini tekrarlar. Bir tür trans durumudur bu. Müziği yalınlaştırmak ritmi ön plana çıkarır. Dans müziğini de yaratan bu tekrar unsurudur. Sonuçta tekrarlar kullandığımız fikirlerden biriydi sadece. Fikir çok basitti. Melodiyi sabit tut, tempoyu değiştir.

Turneye çıktığımızda peşimize takılan bir grup insan var. Ama sayı olarak o kadar küçük ki, Grateful Dead'inkiyle karşılaştırmaya değmez. Bizi izlemeye gelenler temelde MTV müziğinden sıkılan gençler. Rock klüplerinde çalmaya başladığımızda daha anlamlı bir müzik arayan bu kitleye hitap etmeyi başardık. Bence birçok genç, bu pop furyası içinde doğaçlama müziğin açlığını çekiyor.

Hammond'ı müziğinizin merkezine yerleştirmek nereden aklınıza geldi? Hammond müzik tarihinde çok hakkı yenmiş bir enstrüman.

Medeski: İşte o yüzden zaten... Bence Hammond insanoğlunun en büyük icatlarından biri. Bugün Hammond'a yaklaşabilen bir enstrüman yapılamıyor. Hammond'ın kendi bile yapamıyor. Ayrıca Hammond'ın kilise müziğinden başlayan uzun bir tarihi var. Orgla birçok şey yapıldı ama, bence hâlâ orgla çıkılabilecek maceralar var. Org sesini duyduğunuzda soul müziği, R&B, kilise müziği geliyor aklınıza.

İçtiğiniz suyun ayrı gitmediği söyleniyor, doğru mu?

Medeski: Bir süre için öyleydi. Bill'in minibüsünde yaşıyor, Amerika'yı turluyorduk. New York'ta daire tutacak kadar paramız yoktu. İki yıl kadar böyle yaşadık. Şu anda hepimizin kendi evi var, yine de bir aile gibiyiz.

New York'un sizin gibi müzisyenler için anlamı ne? New York Amerika'nın başlangıcı ve Avrupa'ya en yakın kent.

Martin: New York evrenin ta kendisi. Brooklyn'de yürürken kendinizi birden Ortadoğu'da ya da Batı Hint Adalarında bulabilirsiniz. New York kozmopolit bir kent değil, evrenin merkezi...

Medeski: Her gece saat 8'de yüzlerce Broadway oyunu, Broadway dışı oyun, yüzlerce konser, yüzlerce kulüpte yüzlerce değişik müzik... Her an bir şeyler oluyor New York'ta.

Martin: İnanılmaz bir kültürel etkileşim var.

Cazın bugünkü müzik dünyası içinde dinleyici kitlesinin sayısı açısından marjinal bir durumu var. Cazın altın dönemi çok gerilerde kaldı. Mainstream başka bir kanaldan akıyor ve caz kitlesinin dışında duruyor. Sizin mainstream'le aranız nasıl?

Martin: Mainstream'i duyar ve etkilenirsin. Bazılarını beğenir, bazılarından iğrenirsin. Charlie Parker, cazın altın döneminde, o günün popüler temalarını alıp çok yaratıcı bir şekilde kendi müziğine yediriyordu. Bu sürekli bir evrim... Genellikle daha yaratıcı müzikler üzerinde yoğunlaşmaya çalışıyoruz.

Hawai'de albüm kayıtlarınızı yaparken ikinci dünya savaşı öncesinden kalma jeneratörler kullandığınızı okuduk.

Martin: Bunu nereden duydunuz? Bizimle ilgili çok şey biliyorsunuz. *(gülüyor)* Evet, doğru. Hawai'ye kayda giderken çok az paramız vardı. Batarya ve onları şarj etmek için güneş enerjisi panelleri satın alabileceğimizi düşünüyorduk. Ama bunun yeterli olmadığını gördük. İhtiyacımız olan enerjiyi toplayacak kadar büyük paneller almaya paramız yetmiyordu. Bir arkadaşımızın arkadaşı ormanda yaşıyordu. Çiftçilik yapıyordu ve büyük bir jeneratörü vardı. Sabah bir baktık ki, traktörün arkasında dev bir jeneratör geliyor. Bataryaları şarj etmek için kullanıyorduk. Dört saat çalıyor, sonra bataryaları şarja bağlıyor ve yüzmeye gidiyorduk. Sonra geri dönüp tekrar çalıyorduk.

Jaco Pastorius'la ilgili bir hikaye okumuştuk. Pastorius, birinizi birlikte turneye götürmek istemiş ama, küçük olduğunuz için evden izin alamamışsınız...

Medeski: Bendim o, bendim. *(gülüyor)* Jaco, Japonya'da onunla çalmamı istemişti. Daha 15-16 yaşındaydım. Annem bırakmadı. Böylesi daha iyi oldu, Jaco çok çılgındı *(burnuna bir şey çekermiş gibi yapıyor)*, anlıyor musun? O yaşta üstesinden gelemezdim. Ama sonraları birlikte çok çaldık...

Söyleşi: ***Demir, Güner & Okyay***

Kim nerede ne zaman kiminle

Bulutsuzluk Özlemi

Her cumartesi Beyoğlu Hayal Kahvesi

Replikas *(oryantal psychedelic rock)*

Her cumartesi Peyote

Her çarşamba Blue's

Sava & Alakaluf Open Music Ensemble

(Chicago blues & Southern soul)

Her perşembe Mojo

Tibet Ağırtan & Kırık Kalpler

Her cuma Beyoğlu Hayal Kahvesi

Come Back *(pop rock)*

Her cuma Alman Bira Müzesi

Kerim Çaplı Band *(klasik rock)*

Her cuma Mojo

Düş Sokağı Sakinleri

Her cuma Peyote

Tuzlu Nehir Üçlüsü *(folk blues)*

Her cuma Shebeen

Pendeza *(afro-fock)*

Her cumartesi Shebeen

Bluestuff

Her pazar Mojo

Her cuma Blue's

Too Much

Her pazartesi Sappho

Her perşembe Gitar Bar

[mekan] ↓

Blue's

Blue's, müzik okurlarının yakından hatırlayacağı Rock Dünyası dergisini çıkartan Süleyman Tahsin Ünlü'nün açtığı yepyeni bir çatı katı mekanı. Düzayak, ferah bir mekan. Ünlü, mekanın müzik okurları için bir üretim merkezi ve tartışma platformu görevini görmesini hedefliyor. Bu amaçla kurulmuş müzik kitaplığının yanısıra, mekanın sakinliği uzun süreli satranç partileri için elverişli. Embryo'nun veda konserini verdiği mekanda ara sıra Gökalp Baykal konser veriyor. Hafta içi Cal Star tek başına akustik gitarla blues klasiklerini icra ediyor. İçkiler ziyadesiyle hesaplı, müzikler Çalıntı dergisi yazarı Aslan Eroğlu'nun sorumluluğunda. Nina Simone'dan Paul Butterfield Blues Band'e, Deep Purple'dan Otis Redding'e...

İstiklal Cad., Balo Sok., no.1, kat.5 Beyoğlu (Mudurnu Piliç'in üstü)
tel: 292 40 57

FESTIVAL FESTIVAL FESTIVAL FESTIVAL FESTIVAL

I. İstanbul **Alternatif** Müzik Festivali

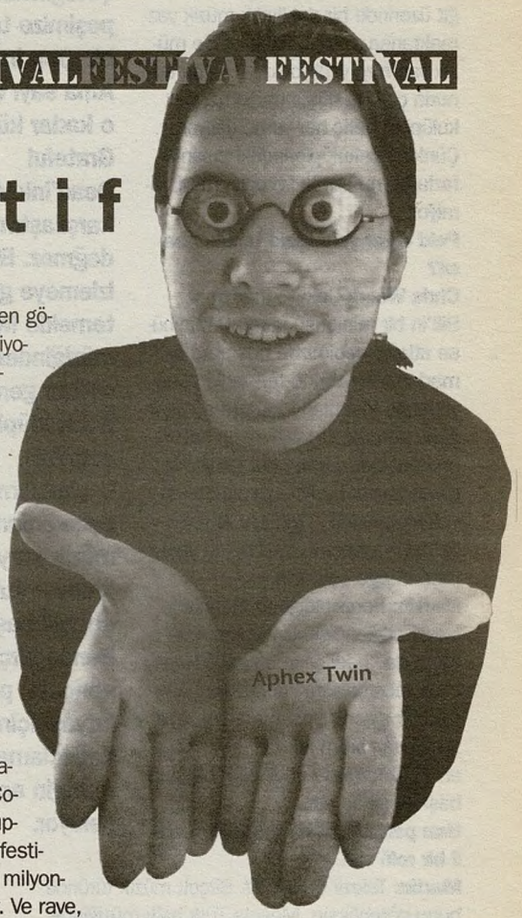

Buradan ahkâm kesmek kolay: Giden olursa, giden görürse anlatıyor, biz de dinliyoruz, "öyle miymiş" diyoruz. Kafamızda soru işaretleri bitiyor, merakta kalıyoruz. "Rave" aleminin Türkiye'de işlemediği, işletilmediği yalan değil: Rave'e yakın duran, oralarda çalan müziğin benzerini, hadi aynısını çalan kulüpler, rave halet-i ruhiyesini taşımaktan, içinde barındırmaktan hayli uzak. Gelin görün ki, Türkiye'nin ilk rave'i, üstelik dünyaca meşhur bir takım gruplarla, müzisyenlerle 12 Eylül günü düzenleniyor. (Memlekette neler neler oluyor.) Üstelik, birkaç saat değil, tam bir gün, yani 24 saat kesintisiz sürecek bir "alem" bu. Takılanlar, dansa, müziğe, oturup boş boş bakmaya doyacaklar yani. 12 Eylül günü saat 13:00'de başlayacak festival, Maslak Park Orman Tesisleri'nde düzenleniyor, yani açıkhava konserler zinciriyle karşı karşıyayız. Gayet güzel bir fikir, iş ki yağmur yağmasın. Çoğumuz öyle zannediyoruz ama, rave illâ basık kulüplerde olacak diye bir şey yok. Dünyada açıkhava festivallerinin bini bir para. Rave'e mekan olan alanlar, milyonlarca insanın katıldığı özgürlük arenaları oluyorlar. Ve rave, bu sayede özgürlüğün –öyle ya da böyle– elle tutulabildiği bir modern panayır eğlencesine dönüşüyor, nefes alma imkanı doğuyor. Gelelim katılacak gruplara: Bentley Rhythm Ace, Pills, Aphex Twin, 808 State, Roger Sanchez, DJ Cam Sound System, Adam F, Green Velvet, Prisoners Of Techno, Gökhan Kırdar Live Act, DJ U.F.U.K. vs... Çoğunu tanıyoruz, çoğuna kefiliz: Açık ki, kötü müzik çalmayacaklar, can sıkmayacaklar. Gruplar iki ayrı sahnede çıkacaklar, dev videolar kurulacak. Oralarda 24 saat ne yapacağız derseniz: Sadece müzik dinlemeniz şart değil. Bungee jumping, skateboard rampası, sirk cambazları, elektronik oyunlar "yan etkinlikler" olarak sizi bekliyor olacak. Ayrıca, restoran, bar-kafe, tuvalet gibi imkanlar da elinizin altında olacak. Yani, bir gün açık havada, gerçekten işlerini iyi yapan gruplarla eğlenmemek, "sıkı rave"e, az bulunur bir serüvene katılmamak için hiçbir sebep yok. İş ki, eğlenmesini bilelim, kendimizi yabancı hissetmeyelim, "yabancı"lığı böyle de olsa yenebilelim. 24 saate can mı dayanır derseniz, erbabına sorun, bir fikir verir...

[bar] ↓

Guitar Cafe Bar 251 98 32 Ayhan Işık Sok., no:21 Beyoğlu •**Kaktüs** 249 59 79 İmam Adnan Sok., no:4. Beyoğlu •**Gramofon** 293 07 86 Tünel Meydanı, no:3 Beyoğlu •**Club So** 491 12 50 Turan Güneş Bulvarı, 274, Oran Yolu Ankara •**Pandora** 309 32 80 Gözcü Sok., no: 3 Anadolu Medeniyetleri Yanı Kale Ankara •**Meis 1** 293 99 73 Büyükparmakkapı Sok., no: 7/2 Beyoğlu •**Meis 2** 293 05 98 Mis sok. No:20 Beyoğlu •**Andon** 244 40 90 Sıraselviler Cad., no:89 Taksim •**Caravan Rock Bar** 243 42 47 Balık Pazarı, Sahne Sok., no: 19. •**Bilsak** 293 37 74 Sıraselviler Cad. Soğancı Sok. No. 7 Kat. 5 Cihangir •**Mavi** 463 01 94 Cumhuriyet Bulvarı No: 206 Alsancak İzmir •**Hayal Kahvesi** 244 25 58 Büyükparmakkapı sok. No:19 Beyoğlu •**Mojo** 243 29 27 İstiklal Cad. Büyükparmakkapı Sok. No:26 Beyoğlu •**Vivache** 293 04 15 Meşelik Sok. No:26 Taksim •**Eylül** 257 11 09 1. Cadde No: 23 Arnavutköy •**North Shield** 466 12 66 Güvenlik Cad., no: 11 Aşağı Ayrancı Ankara •**Dulcinea** 245 10 71 Meşelik Sok. Taksim •**Roxy** 249 48 39 Sıraselviler Cad. Aslanyatağı Sok. Taksim

[radyo] ↓

—"Açık Radyo." 94.9

Pazartesi

Filozof Dedikoduları
Oruç Aruoba
15:30 - 16:30
Filozofların ilginç yaşantıları

Arzın Merkezine Seyahat
Gökhan Akçura
20:00 - 21:00
Blues - rock

Erkekler ve Kadınlar ve R&R
İştar Gözaydın/Cem Sorguç/Cüneyt Cebenoyan
21:00 - 22:00
Rock

Modern Müzik I
Nedim Tanyolaç
23:00 - 24:00
Caz ve ötesi

Arza Seyahat
Orhan Cem Çetin
00:00 - 01:00
Meraklı metinler

Salı

Smokestack Lightnin'
Stephen Kinzer
20:00 - 21:00
Blues

Gitaresk
Jak Kohen
21:00 - 22:00
Rock ve blues

Fotosentez
Roll
22:00 - 23:00

Doğaçlama Hayatlar
Sevin Okyay
23:00 - 24:00
Caz

Kristal Gemi
Haşmet Babaoğlu
00:00 - 01:00
İşaret eden ve sürçen dilimizin tam kalbine bir yolculuk

Çarşamba

Tuna'nın Beri Yanı
Muammer Ketencoğlu
13:30 - 14:00
Balkan ağırlıklı etnik müzik

Virgül
Orhan Koçak
15:30 - 16:30
Kitapların dünyası

Modern Müzik II
Nedim Tanyolaç
21:00 - 22:00
Rock ve ötesi

Cem Session
Cem Çınlar
22:00 - 23:00
Müziğin üretimi ve tüketimi

Caz Portreleri
Mustafa Aykın
23:00 - 24:00
Aykırı caz tiplemeleri

Seyahatname
Mansur Karakoç
00:00 - 01:00
Müzikli gezi anıları

Perşembe

Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Mercek
Gökhan Aya/Gözde Yılmaz
21:00 - 22:00
Rock

Satmayan Plaklar
C. Mutlu/C. Gandur/S. Demirbağ
22:00 - 23:00
Tüm "uçlar"

Cuma

Latin Mahallesi
Lizet Frayman
21:00 - 22:00
Latin - caz - samba

Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
22:00 - 24:00
Reggae, hip-hop, dub, acid caz, funk, soul, afro-pop, latin, Brezilya, rai, bhangra

Music Heavy-Duty
Nihat Güden
00:00 - 01:00
Latin caz, acid caz, fusion

Cumartesi

Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
16:00 - 17:00
Anadolu'da Rum müziği

High Times
Osman Osman/Ras Memo/Ras Mehmet
19:00 - 20:00
Reggae

Misterioso
Mehmet Uluğ/Cem Yegül
20:00 - 22:00
Yaşamlarını müziğe adamış dehaların izleri

Gilles Peterson "World Wide"
Gilles Peterson
22:00 - 24:00
Caz, acid caz, drum & bass, latin

Beton
Tolga Yalkın
Mete Sohtaoğlu
00:00 - 02:00
Rock

Pazar

Taş Plaklarda Saz ve Söz
Cemal Ünlü
16:00 - 17:00
Taş plak tarihi

Murat Belge'nin Gizli Müzikli Tarihi
Murat Belge
19:00 - 20:00
Müzikotobiyografi

[mecmua] ↓

Çalıntı

Çalıntı'nın maşallahı var: Artık iki dergi arasında öyle iki kitap arası gibi upuzun vakitler yok; tekrar periyodik mevkutelerin temel özelliklerine riayet etmeye, sürekliliğe, zamanında okuyucuyla buluşmaya başladı. Hep söylüyoruz: Hep böyle olsun! Derginin çıktığını duymuşsanız hemen okumaya girişmişsinizdir ya, duymayanlar için bir içerik özeti geçelim, "sigarasına karışılmasından rahatsız olan dergi"nin 29 numaralı yeni sayısına bir göz atalım: İkinci sayfadaki "Türk kancası"nın yanında bir Aziz Nesin şiiri: "İnsanlar gider / şarkılar kalır / Şarkılar var kısa / söylendiği yerde kalır / Şarkılar var uzun / yüzyılları dolanır / Şarkılar var / benim şarkılarım / Söylemem içimde kalır"... İlk yazı, Çalıntı'nın sırtlayıcısı Suat Bilgi ve Mine Türkili'nin kaleme aldığı Safiye Ayla'yı anlatan bir yazı... Suat Bilgi'nin ayrıca "Düğün mü Cenaze mi?" başlıklı, Aksu/Bregoviç vakasına uzandığı bir yazısı da var. Gene Anthony imzalı "San Fransisco Müzik Sahnesi 1965" ve Özlem Gürel'in yazdığı "Frisco Sahnesinin Gizli Lideri Jello Biafra ve Dead Kennedys" yazıları bu sıcaklarda tütün kolonyası gibi geliyor. "Pop Eski Bir Yalan..." yazısında Naim Dilmener, sürüyle şarkıyı, şarkıcıyı kapsayan birkaç onyılı altı sayfada maharetle özetliyor. Çalıntı'nın "sıkı" yazarlarından Taner Ay yine iyi çalışmış: Jack Kerouac ve William S. Burroughs yazıları; ayrıca "sağ avucumuzda soyunan kadınlar" ve "kötü adamlar"a dair usta işi "requiem"ler: Feri Cansel, Seher Şeniz/Hayati Hamzaoğlu, Kudret Karadağ, Önder Somer... Son yazısında Ay, bir "yaraya parmak basıyor": "Che Pazarı"... "Rock ve pop müzikteki kadınlara dair" yazısı Monika Bloss'un, ilgi çekici bir konu. Ayrıca teorik yazılar: John Blacking'in "İnsanın Örgütlediği Ses" yazısı, Nancy B. Reich'ın Clara Schumann'a dair yazısı, Mukadder Çakır Aydın'ın "Antik Yunan'da Müzik" başlıklı yazılar, müziğin fikrî planıyla meşgul olmak isteyenleri epey tatmin edebilecek kapasitede... Son sürpriz –ki gerçekten güzel bir sürpriz– bir söyleşi: David Cronenberg ve Salman Rushdie, medya, internet ve çarpışan arabalar hakkında konuşmuşlar. Velhasıl, Çalıntı bu sefer de dolu dolu –ve tuğla gibi, 144 sayfa... Nice "heves ve nefese"...

Nostromo

"Umutla yıldızlara" uzanan bilimkurgu dergisi Nostromo'nun üçüncü sayısı piyasaya çıktı. Nostromo gibi meraklısına hitap eden bir bağımsız yayının ayakta kalması zor: İmkansız da değil ama. Gönülle, ruhla, sevgiyle işe sarılan "üstat" Giovanni Scognamillo ve arkadaşları, Nostromo'nun seviyeli yayın çizgilerini bu sayıda da alınlarının akıyla sürdürüyorlar. Bu sayıda neler var: Bir defa ortalığı kaplayan bilimkurgu filmleri: Tarihçesiyle "Godzilla", "Küre", "Alien", "Yıldızgemisi Askerleri", "Postacı"... Haldun Aydıngün'den, Müfit Özdeş'ten, Cüneyt Uçman'dan, Fredric Brown'dan birer öykü, Metin Demirhan'dan bir çizgi roman... Giovanni Scognamillo ve Zühtü Bayar'ın hatıraları... "Son Tiryaki" isimli hikaye kitabıyla adını duyuran Müfit Özdeş'le yapılmış bir söyleşi... Geçen sayıda ilk yayınlanan "Bilimkurguda Kadın, Cinsellik ve Erotizm" dosyası... Velhasıl yine dolu dolu, meraklısına ziyafet olacak, hiç takılmayanını okutacak, ilgisini çekecek pek çok yazı var Nostromo'da... Ayrıca, Nostromo, bir "bilimkurgu kısa öykü yarışması" düzenliyor. 30 Eylül tarihine kadar katılabileceğiniz yarışmanın ayrıntılarını dergiden öğrenebilirsiniz.

[gezi] ↓

Abelya Turizm

Günübirlik doğa yürüyüşü
15 Ağustos: Erikli (şelale)
16 Ağustos: Coşkudere, Sülüklügöl
22 Ağustos: Kilimli (deniz)
23 Ağustos: Nüzhetiye, Çilingoz (deniz)
29 Ağustos: Uçmakdere (deniz)
30 Ağustos: Balkaya, Sülüklügöl
Haftasonu konaklamalı
10-15 Ağustos: Kazdağı Milli Parkı
15-16 Ağustos: Bozcaada, Assos, Safranbolu - Amasra, Gökçeada Festivali
22-23 Ağustos: Bozcaada-Bağbozumu Şenlikleri, Assos, Troya-Kazdağı Türkmen Şenliği
29-30 Ağustos: Bozcaada, Assos, Marmara Adası
Macera yürüyüşü
16 Ağustos: Kazandere
30 Ağustos: Çaldere
Dolunayda kumsal yürüyüşü
7 Ağustos: Kilyos-Demircikoy
Akdeniz turu
(Altı gece-Yedi gün)
15-22/22-29 Ağustos/29 Ağustos-5 Eylül
Gençlik Kampı
16-27 Ağustos: Köyceğiz (Fethiye), Abelya, Ekinoks Doğa Sporları Köyü
Kültür Gezisi
15 Ağustos: Zeyrek'ten Eyüp'e
22 Ağustos: Galata'dan Pera'ya
İstiklal Cad. Zambak S. 21/4 Beyoğlu
Tel: 0212 - 292 39 86-87

AGM Turizm

Günübirlik doğa yürüyüşü
16 Ağustos: Çalderesi
23 Ağustos: Erikli Şelalesi
30 Ağustos: Aygırderesi
Deniz, kültür, doğa
15-16/22-23/29-30 Ağustos: Akçakoca
Rüştiye S. 32/2 Kızıltoprak
Tel: 0216 - 418 04 72-73

Arnika

Günübirlik doğa yürüyüşü
23 Ağustos: Hamamdağı, Yeşilçay
30 Ağustos: Maden Deresi, Sultanpınar
Mis Sokak, 6/5 Beyoğlu
Tel: 0212 - 245 15 93

Ve diz çöktüm; ama diz çöküşüm çok boştu. O ayakta dikilmişti, ama dikilişi çok boştu. **WITOLD GOMBROWICZ**, Atlantik Ötesi

Akın Akın Kompela Hacı Hacı Gültepeli Urfa Murat | Yarim şoför ol da gel / Arabaya kon da gel / Ben sakallı istemem / Sinekkaydı ol da gel

Nereye bu gece vakti / Güzel tren, garip tren? /.. / Haydi yolun açık olsun: / Geçtiğin köprüler sağlam / Tüneller aydınlık olsun. **CAHİT SITKI TARANCI**

İnanın, Fransızlar da Hırvatlar da bu maça çok önem veriyor. **ABİDİN AYDOĞDU** *(Fransa-Hırvatistan yarı final maçında)*

Benim adım Cemil. Pantoloncuyum. **Pantoloncu Cemil**

Ve Allah'ı arardım serçe yuvalarında **TURGUT UYAR** | satılık değil / bakma öyle / baba yadigarı

Hello Nasty
BEASTIE BOYS
(EMI/Kent)

Beastie Boys fanları kimler? Kendilerine 'cool' dediklerine şüphe yok, ama bugünlerde herkes kendine cool diyor. Başka özellikleri, Beastie Boys müziği ya da kakafonisine uygun başka tanımları olması gerekir. Belki de bilgisizliğimden olacak, işte tam bu noktada çuvallamaktan kendimi alamıyorum. Beastie Boys fanlarının nasıl tipler olduğunu kestiremiyorum. Kalabalık rap sülalesinin içine bir şekilde düşmüş ve kendine 'nigger' diyen beyazlardan mı ibaret, camiayı dışarıdan izleyip kafalarına göre takılan, 'kültürel etkileşimi' şiar edinmiş New York'lu orta sınıf 'freak'lerinden mi? Karaderili ruh kardeşlerine nazaran, Tibet'e Özgürlük Konseri gibi entelektüel eğlencelere katılmak, kültür dergisi çıkarmak, moda dünyasına bir şirketle katkıda bulunmak gibi damıtılmış aktivitelerinin olması ikinci şıkkı kuvvetlendiriyor gibi... Diğer yandan, müzik dünyasında büyük bir başarıyla ellerinde tuttukları Beavis & Butthead'lik mevkii, 'politik doğruluk' açısından onları rap dünyasına yaklaştırıyor, birinci şıkka bir eşitlik golü sağlıyor. Belki de her ikisi de değil... Beastie Boys'u özellikle anavatanları Amerika'da bu kadar gözde yapan (bir önceki albümleri "Ill Communication" İngiltere'de sadece 130 bin satmış), beslendikleri müzikal damar. Amerikalıların rock tarihine en büyük katkılarından biri, Beastie Boys'un sırtladığı müzikal hiciv geleneği. Frank Zappa'nın torunları onlar. Tek bir şarkı içinde manik kahkahalar atarak içinden geçmedikleri tek bir üslûp ve yerilmedik alan bırakmayan fütursuz tavırları. Galiba Beastie Boys'u en iyi tanımlayan yönleri bu. 'Haşarı çocuk' imajları da müziklerinin bir uzantısı. Karaderili ruhdaşlarının 'benimle dalaşmayın, façanızı bozarım' tavrı yerine, 'benimle dalaşmayın, iki laf ederim, yerin dibine geçersiniz' tavrını yeğliyorlar. Yani bir kara hayvanı kadar zeki ve esprililer!

Piyasaya çıkması yılan hikayesine dönen son albümleri "Hello Nasty" bu tavrın doruk noktası. Rap'teki öfke Beastie Boys müziğinde hiçe dönüşüyor. Albümün başından sonuna tam 63 dakika bu yoğun hiciv, hip-hop, heavy metal, latin, rock, punk, caz, dans ve vesaire müziğin üst üste bindirilmiş haline maruz kaldıktan sonra biraz afallamış, biraz küfür yemiş bir halde ringden iniyorsunuz. Beastie Boys tek bir okkalı yumruk sallamadan, etrafınızda kokain çekmiş kelebek gibi dönerek sizi nakavt ediyor. 'Bu kadarını da kaldıramam' diyenlerdenseniz, "Hello Nasty"deki şarkıları farklı zamanlarda, teker teker dinlemenizi salık veririz. Yine de albümün tamamını katettiğinizde Beastie Boys müziği aynı etkiyi gösterecek. Tek raund yerine 22 raund'da nakavt olacaksınız. Beastie Boys en sıradan olduğu zamanlarda bile, onlarca tür müziğin temsilcilerinden kurulu bir karnaval bandosu gibi çalıyor. Pencerelerimizin altından, sağa sola koşuşturan sokak ahalisinin hızlı bakışları altında yeri göğü inleterek geçiyor. Grubun asıl zevkini, sağa sola bakınmak için günışığına çıkan işsiz güçsüz takımı çıkarıyor.

Geceleri bara gittiğinde Best of Rock cover'ları dinlemeyi tercih eden müzik aşıklarından mütevellit ahali için Beastie Boys bir aşırılık. Tıpkı Red Snapper gibi. Hayatta somut bir şeyler yapıp dans etmeyi seçenlerden değilseniz, ne Beastie Boys'un, ne de Red Snapper'ın merkezine tam olarak ulaşabilirsiniz. Çok laf müziği boğar, tıpkı bu yazıda olduğu gibi. Ancak dans etme yetisine sahip olanlar, dinlendiğinde parça parça, tarumar gibi duran Beastie Boys müziğinin ekseninin ne kadar sağlam olduğunu hissedebilir.

İşin bir diğer yönü daha var: Psikoloji bilgimi aşarak biz İstanbulluların genel olarak depresif olduklarını söylemeden edemeyeceğim. New York'lu Beastie Boys'un manik depresif hallerini kolay kabullenemiyor olmamız biraz da bu yüzden belki. Arada sırada kinetik enerjiye çevrilmeyen ruh hallerinin tümöre dönüşme tehlikesi var. Beastie Boys maniği bu noktada devreye girip vücudu sağaltıyor. "Hello Nasty"nin piyasa çıkması üzerine tüm dünya gazetecilerini Lizbon'a toplayıp bir basın toplantısı yapan üç kafadarlar, albümü bir uzay gemisinde, başka bir gezegenin yörüngesinde fıldır fıldır dönerken kaydettiklerine dair uzun bir hikaye anlatmışlar. Buradan bakılınca geyik olsun diye anlattıkları hikayeye inanmamak imkansız. 'Şifa başka gezegende de olsa gidip bulacaksın'. Eğlenmenin duruma göre yasak, ayıp sayıldığı bu bilimkurgusal dünyaya "Parti Verme Hakkın için Mücadele Etmelisin" diye bir parça hediye eden Beastie Boys, şarkılarında saçma sapan konuşuyor olabilir ama, haybeye konuşmadığı kesin. ***O.G.***

Stupid Stupid Stupid
BLACK GRAPE
(BMG Türkiye)

"Bu akşam Nancy de benimle birlikte, çünkü size iletmek istediğim mesaj yalnızca benim mesajım değil: Bizim mesajımız. Bütün çabalarımıza karşın marihuana kıtlığı çekildiği yönünde bilgiler almaktayız. Nancy, yönetimimizin ilk günlerinden beri düzenli olarak marihuana kullanmaktadır" sözleriyle başlıyor "Stupid Stupid Stupid"in ilk şarkısı "Get Higher". Bu sözleri söylediği varsayılan kişi ABD'nin 80'lerdeki muhafazakar başkanı Ronald Reagan. Şarkı boyunca Ronnie başka açıklamalarda da bulunuyor: "Madde kullanımı artık yasal. Ayrıca şunu da söylemek isterim: Nancy ve ben eroin müptelası olduk."

Verve "Drugs Don't Work" demekte haklı olabilir ama, Shaun Ryder söz konusu olduğunda drug'ların gayet iyi iş yaptıklarını bir kez daha kanıtlayan bir albüm "Stupid Stupid Stupid". Fokurdayan bir cadı kazanı gibi Black Grape'in müziği. İçinde her şey var: Punk, funk, hip hop, psikedelya, bolca şehvet ve her tür keyif verici madde. Black Grape'le Shaun Ryder adlarını sinonim olarak kullanmakta bir sakınca yok. Ryder'ın müziğini büyük yapan, bu cadı kazanında kaynattığı iksire kattığı maddelerin tümüyle lezzetlerini bütüne vermeleri, bütün içinde eriyip gitmeleri. Müziğin hiçbir katkı maddesi yok duygusu vermesi. Sanki her şey zaten orada olmalı, sanki hiçbir şey entelektüel bir kafa patlatma süreci sonunda oluşturulmamış gibi (bunun tek istisnası "Money Back Guaranteed"in spagetti western introsu). Keyif vermek için, ama en önemlisi keyif alarak müzik yapıyor Ryder. 86'da Happy Mondays'le başlayan, "It's Great When You're Straight... Yeah" albümüyle (1995) Black Grape adıyla süren müzik serüveninde Manchester'a ve kendi hedonist ilkelerine hiç ihanet etmedi. Gündemin birinci ve tek maddesi hep eğlenmek oldu. Ne siyaseten doğruluk, ne de akıllı üniversite kökenli grupların doldurduğu indie müzik dünyası umurlarında oldu. Ryder bir sokak çocuğuydu ve bütün hafta boyunca boktan işlerde bunalan sokak çocuklarının kafasında hafta sonunda eğlenmekten başka bir şey yoktu. Bu albümde de büyük bir değişiklik yok. 10 adet şarkıdan oluşan ve sıkılmanıza fırsat vermeden 45 dakika içinde biten müthiş enerjik ve coşkulu bir parti albümü "Stupid Stupid Stupid".

Müzik beni illa da acılara gark etmeli ya da düşündürtmeli demiyorsanız, Black Grape'den keyif almamanız zor. Yok değilse "Örümcek Kadının Öpücüğü"ndeki eşcinsel mahkumun, kendisini hayallerle avuttuğu için eleştiren devrimci koğuş arkadaşına söylediği şu sözler üzerine de bir düşünün: "Eğer bu hapishanenin anahtarlarına sahipsen seni takip ederim. Ama yoksa bırak ben bildiğim şekilde kaçayım." ***C.C.***

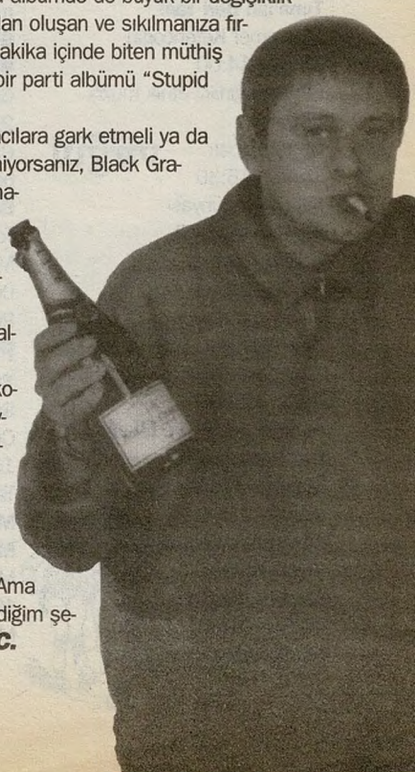

"Kalkın" diye mırıldandı, ama mırıldanışı boştu. Ben hep diz çökmüş durumda kaldım ama bu durumum çok boştu. **WITOLD GOMBROWICZ**, Atlantik Ötesi

Kitaba dalıyor adam / Küçük bir ot koparıyor kadın / Ben buradan göremiyorum, masamdan, otun cinsini yani / İyi günler diliyorum onlara, uzaktan / Ve yalnızlığa değgin çok şey biliyorum / Adamın elindeki kitap benim kitabım / Okuduğu şiir de işte bu okuduğunuz şiir. **EDİP CANSEVER**

Şalgam, Şalgamcı Ronaldo'da içilir

KARABATA: Açık konuşmak, hadiselerin ve müşküllerin kısa zamanda halline yardımcı olur. Kızıma olan hisleriniz biraz evvel ifade ettiğiniz gibi samimiyse Susran'ı Mızrago karşısında serbest bırakacağımızı Kafkasyalılara bildirelim. **ALBAY RAKİMOV:** Hayır, bu olmaz, bir kız için Susran'ı geri veremem. Bu benim askerlik hayatımın sonu olur. **KARABATA:** Kurtarılacak kız herhangi bir kız değil albayım. Kızım Mızrago. Hem daha sözlerimin tamamını dinlemediniz. Mızrago ile Susran'ı mübadele edeceğimizi söyleyeceğiz. Mübadele yerinde de, iyi bir tertiple hem kızı alacağız, hem de Susran'ı vermeyeceğiz. Üstelik, kızı getirecek olanlar da cüretlerinin cezasını çekeceklerdir. *("Kaf Dağını Terkedenler" filminden)*

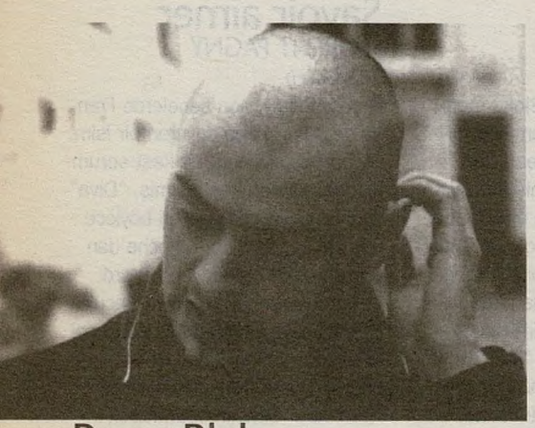

Perry Blake
PERRY BLAKE
(PolyGram)

Tattoo
JAY-JAY JOHANSON
(BMG Türkiye)

İki albüm, yanyana: Birbirlerinden elbette farklılar, ama aynı ruh hallerinde, aynı meselelerde, hasretlerde konaklıyorlar. Altını çizmenin faydası var: Birbirleriyle, kendilerinden evvelki birçok mutemet şarkı figürüyle ileri derecede akrabalar. Metropollü değiller bir defa; onları etkileyen, oluşturan coğrafya, şehir ve ritm, hülyalarına, kişisel dünyalarına, hususi anlarına alan açıyor, açabiliyor çocukluklarından beri: Perry Blake İrlanda'nın, Jay-Jay Johanson İsveç'in kenar kasabalarının gizli çocukları. Çocuk, ergen ya da genç olmamış gibiler. Ortayaşlı da olmayacaklar, eni konu yaşlı da: İçselleştirilmiş, içe işlemiş ergenlik sorunlarının sarsmayarak, hayatı eskisi gibi cehenneme çevirmeyerek, ama "rahatsız" ederek "his alemi"ni belirlediği, geç-orta yaş dinginliğinde, tarifi müşkül, matematiksel hesabı olmayan, yılları ortadan kaldıran, hayatın bütününe yayılan, yaşaması, katetmesi zor bir "yaş", bir "ruh". Ne gençle genç, ne yaşlıyla yaşlı. Gençle yaşlı, yaşlıyla genç: Gençken de, yaşlıyken de... Özlemli bir depresyona her an düşebilecek, bıyıkaltından gülümseyen bir yenilgiyi (ya da elde edememeyi, bilememeyi, yapamamayı vs.) kabullenmişlik, kalabalık ve sessiz bir melankoli. Esrik de hep, düşlü, an'dan hafif uzak. Bu "hal"de, coğrafya kadar, ilişkili olduklarının, içine doğulan ailenin yaş ortalamasının yüksek oluşunun da payı var herhalde: Perry Blake doğduğunda, annesi 45, babası 50, ablası 16 yaşındaymış mesela. Ailelerin zevkleri de etkili tabii: Jay-Jay "isyan çağları"nda babasıyla aynı şeyleri dinlermiş, kasabada Chet Baker çalınca başka şey dinlemez olmuş. Blake'e Nick Drake dinletmeye çalışmış ablasının arkadaşları, 15 yaşında. Kaldıramamış ama, "birkaç sene sonra artık bu yoğun hüzne hazırmış", Tim Buckley ve Scott Walker'la "allak bullak olmuş".

Blake de, Johanson da çok iyi şarkı yazarı, çok iyi şarkıcı: Biliyorlar ki, kendi şarkılarını ancak kendileri okuyabilirler. (Ya da, Frank Sinatra misali, bizzat seçtikleri, sanki kendileri için yazılmış şarkıları dillerine yakıştırabileceklerdir.) "Küçük hayat"ları olduğu doğru: Kimin hayatı o kadar yoğun, değişken, sarsıcı ya da sarsıntılı ki? Yekneşak günlerini, değişmez dertlerini anlattıkları şarkılarıyla kendileri üzerinden birer "roman kahramanı" portresi çizebiliyorlar ama: Hakikatin samimiyeti, ifadenin gücü de başka yerde değil zaten. İfade biçimleri, şarkıları sırtlayan sözler basit, anlaşılır şekilde örülmüş. Görün ki, dinleyende eşsiz bir şiir tadı bırakabiliyorlar. Onlarla özdeşleştirebiliyorsunuz kendinizi, ya da, "anlayabiliyorsunuz" onları. Tamam, neredeyse her zaman gönül işlerinden, yürümemiş ilişkilerden, kırık karşılaşmalardan, yıldan yıla devrilirken insanı da deviren imkansız aşklardan, bir türlü adam gibi açılamamaktan, anlaşılamamaktan dem vuruyorlar, ama haksız mı Fatih Özgüven: Billûr seslerine rağmen Sarah Vaughan ya da Sertab Erener, sizi aşık olduklarına hiç inandırabildiler mi? İnandırabildilerse, az şey mi? Bir de sorunlular, içleri acıyor, "gönülleri buruşuyor", "zaten derdimiz başımızdan aşkın, koy bir bant da şenlenelim" dedirtmiyorlar, dedirtmezler de: Öyleler, numara yapmıyorlar, kıtır atmıyorlar. Cilalı ve "çılgın dans"a ayarlı bir A1'den sonra gözlerine yaş koyup, dudaklarını büzüp kırık, mağdur, içli, ağlak ayağına yatmıyorlar: Nasıl başlıyorlarsa, öyle bitiriyorlar. Cohen'den Gainsbourg'a, Walker'dan Brel'e, Pulp'tan Tindersticks'e gamlılar, gamlı da olabilenler kervanında nöbet devralıyorlar. Nöbetle beraber, elbette, zevk, usûl, yol yordam da devşiriyorlar büyüklerinden: Jacques Brel'in "sanat değildir" diye kesip attığı "üç dakikalık şarkı"larının üzerinde türlü çeşit eski zaman sosu gezdiriyorlar. Ağırbaşlı yaylılarla, serinkanlı nefeslilerle yürüyen 50'lerin salon cazı, 60'ların çiçek gibi film müziği tonlarının altına asrî beat seriyorlar. Biz öyle dedik, diyoruz: Nöbet devralıyorlar, hazine değerlendiriyorlar, müzikal tarihte durabilecekleri yegane noktayı doğru tespit ediyorlar, mirası elden geçiriyorlar. Saygıyla, hakkıyla. Siz şöyle de diyebilirsiniz: "Postmodernin nostaljisi de modern oluyor, eski defterleri temcit pilavı gibi önümüze sürüyorlar, hem bu devrin 'trend'i, iş yapar temayülü de bu, yaratıcılıktan yoksun oldukları için top çeviriyorlar..." Dememişsiniz kabul edelim, itiraz paralamayalım, sürdürelim: Perry Blake'in albümü, daha yoğun, sık dokunmuş, kesif. Yaylıları daha yüklü, daha uzun dokunuşlu. Sesi de Jay-Jay'e nispeten daha kalın, tortulu, derin. "Taşradaki küçük hayatından gına gelmiş hafif efemine biri" olarak Jay-Jay de hiç aşağı kalmıyor ama: "Crooner" adabının çeşitli perdelerinde yüzüyorlar ikisi de. Jay-Jay'in şarkıları, cızırtılı yapılarıyla, dokunaklı ve tesirli davul darbeleriyle Portishead'i andırıyor. (Jay-Jay'i müzikle profesyonel olarak uğraşmaya iten de onlar zaten: "Portishead sayesinde şarkılarımdaki hüzünden kompleks duymaktan kurtuldum" diyor.) Taşra formasyonlu bir şehir müziği yapıyorlar, zarif bir "Avrupalı duruş"! (Gerçi Lou Reed kıran kırana metropolü anlatınca, o da güzel oluyor: Kimin ne olduğunu, neyi nasıl aktardığını bilelim, yeter.) Frekansları bir: Handiyse varoluşçu bir bunaltıya kilitli, aşkına karşılık görmemiş, ya da –bu da büyük sorun– kendini tam verememiş müzmin keder! Ezcümle, bu elemli, fakat son tahlilde hayatla barışık (bakmayın, o kadar da karamsar değil kimse, ironi, alay, ince neşe de var işin ucunda, tali yol da olsa) notaların, iç döken mırıldanmaların CD'leri ithal edilmiş vaziyette: Blake'in ilk, Jay-Jay'in ikinci kalite belgesi! Son cümle, –doğruluğunu, yanlışlığını tartıverin– Perry Blake'ten gelsin: "Aşk da bir başka sebeptir, karavana bir hayata..." ***M.E.***

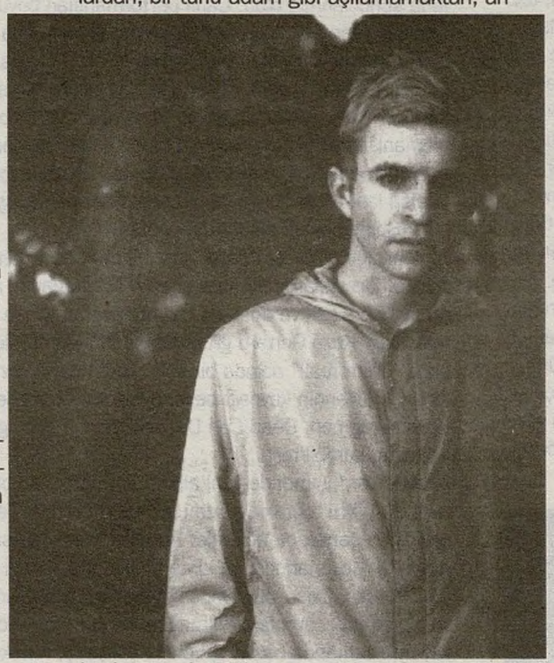

Hafif, ıslak bir rüzgar yüzümü okşadı; nereye gideceğimi, ne yapacağımı bilmiyordum. Bir kahveye girip çay istedim, ancak çay boştu. **WITOLD GOMBROWICZ**, Atlantik Ötesi

Özür 1. Geçen ay Hamiyet Yüceses yazısında Necip Mirkelamoğlu'ndan Mirkelam'ın babası diye söz etmişiz, elbette ki babası değil, amcası dememiz gerekirdi... **Özür 2.** Gökhan Pamuk'un Tricky yazısında son iki cümle, yanlışlıkla konulan and işaretiyle (&) anlaşılmaz bir hale gelmiş. Doğrusu: Zira unutmayın, bu kara kuru adam bir Tricky... Kirli melek tozlarının son resulü...

Yüksekkaldırım'a yollarını düşürenler görmüşlerdir: Bir kutuya dizdiği az miktarda plak için bütün gün sokakta, köşesinde müşteri bekleyen bir Nesim amca vardı, eski sahaflardandı. Nesim amca öldü: Güneş çarpması. İstanbul ve Yüksekkaldırım onunla güzeldi. Hatırası yetecek mi?

bir yıl dert çekmeden var mı bir gün sevinen **ÖMER HAYYAM**

Blue
SIMPLY RED
(WEA/Balet)

Malûmu ilam olur: Zaten iyi bilinen bir müziği, üzerinde fazla oynamadan, oyalanmadan icra eden bir topluluğun performansı üzerine laf paralamak ahkâma varır, can sıkar, yüz buruşturur. Kısa yoldan gidelim: Simply Red=Simply Red. Her ne kadar kapakta ve uzun bukletin her santiminde "mavi" hakim renk olsa da, garipsemek garip, kan kırmızı/aşk kırmızısı bir gönlün varıp durduğu yer mavi olacaktır: Simply Red'in müziği gibi, Mick Hucknall'ın sesi gibi, Çetin Altan'ın "mavi yıldızı" gibi... Kırmızıya kimsenin itirazı yok, maviden herkes memnun... Baştanbaşa Hucknall fotoğraflarıyla dolu buklette bu sefer Simply Red üçlüsünün maaile fotoğrafı da var ama, kadro aslında çok kalabalık; Bir sürü stüdyoda takılmışlar, gitarı, bası, davulu bir sürü insan çalıyor, üflemeliler ve yaylılar cabası... Bildiğimiz güzel Simply Red müziği... Soul, tatlı r&b, minimal rock... Bu havalara bulaşanlar anlaşılan böyle oluyor, bir yerde duruyor ve hep aynısını, hep en iyisini yapıyor: Beher albüm bir zincir, ucu görünen halkanın nihayetine varılmasın diye duaya yatılıyor... Van Morrison misali... Evvelki bazı Simply Red hitleri gibi, bu albümü ilk etapta taşıyan A1 de dışarlıklı: Neil Young imzalı bir "Mellow My Mind"... Ne ki, Young'ı Hucknall'dan dinlemek epey lezzetli bir kapı aralığına bırakıyor dinleyeni... Görün ki, bir-iki çok başarılı cover'ın, tıpkı basımın, yeniden yazımın bozmadığı bir Hucknall üretimi var işin ucunda: Tembellik yapmamış, bir çok başarılı "best of"la doldurulan nekahat devresinin rehavetine kapılmamış, uzun zaman dinlenecek, player'da epey dönecek şarkıların sözünü, notasını belirlemiş. İyi orkestra, iyi orkestrasyon, uçucu olmayan, kökü sağlam bir pop... Kışın zor ama, bu yaz da, önümüzdeki yaz da, bir sonraki yaz da dinlenecektir, ilelebet dinlenebilir... Her Simply Red gibi... ***M.E.***

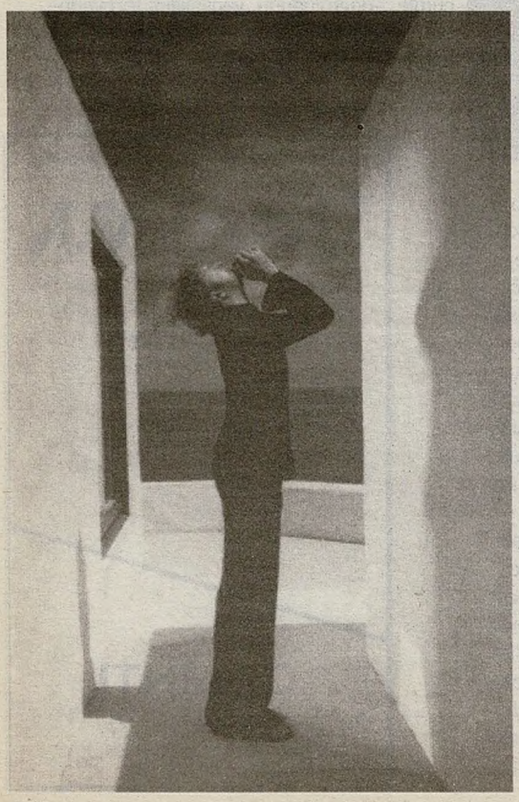

Duality
LISA GERRARD / PIETER BOURKE
(4AD/KodMüzik)

Seneler önce, yüklüce ithal edilmiş Doğu Bloku menşeli "Within The Real Of A Dying Sun" albümüyle yurt sathında usul usul yayılmaya başlamıştı Dead Can Dance. Kimi bir yerlerden duyup temin etmiş, kimi yırtıcı bir sükûnete çağıran kapağına, kimi de ölülerin beden hareketlerine duyduğu meraka teslim olmuştu. Ardından kulaktan kulağa akan o efsuni tatların dozu giderek irtifa kazanınca, Dead Can Dance, daha da ışığa yakın yüzeylere süzülmeye başladı. Fikrimiz naçizane, en yakıp kül edici albümleri saydığımız "Into The Labyrinth" sayesinde de, hayranlığın ötesinde bir "takipçi" güruhunu arkasına aldı. Ülkemiz hudutlarında cereyan eden kısımlarıyla temas ettiğimiz bütün bu tasarrufun gövde gösterisi, kutsal mabedimiz İstanbul'un büyük ve havadar bir mekanında izdihama yol açınca, artık Dead Can Dance için bir "kale" daha zaferle sonuçlanmış oldu. Canlı performansları boyunca oradaki n tane dinleyicinin hiçbiriyle göz temasına meyletmeden, el yakan buz misali bir elektrik hasıl edilmişti. Lisa Gerrard / Brendan Perry ikilisi en az kendileri kadar disiplinli, kesif atmosferler yaratabilen elemanlarıyla birlikte dünyanın bir ucundan ötekine seyyahlık ederken, bize bıraktıkları da, tek gece için bile olsa lacivert bir büyü oldu. O esnada vakitler, grubun "Spiritchaser" albümünü gösteriyordu...

Tabii bildiğimiz bir şey daha vardı. O da, Dead Can Dance'i ön saflarda komuta eden o iki elemanın, aslında pek de sıcak ve dostane bir münasebet içinde olmadıkları. Keza Gerrard grubun bu son albümünden önce, "Mirrorball" adında bir solo albüm dahi yapmıştı. Ama müziklerinin kaynağı belirli zamanlar ve yöreler olmasına rağmen, Dead Can Dance ruhunun epey gerisine kamp kurabilmişti...

Aynı Gerrard, şimdi de yeni albümü "Duality" ile bir kere daha bizim topraklarımıza ulaşmış durumda. Fakat çok daha berrak bir albümle. Bu sefer yanında esas adamlığa soyunan kişi, albüme birlikte imza attığı Pieter Bourke. Dead Can Dance'in en acar perküsyonist ve keyboard'çusu olarak dimağımızda yer eden Bourke, aynı zamanda başka gruplarla çalışmış, remikslerle haşır neşir olmuş bir müzisyen. Sadece ölüleri değil, biz canlıları da harekete geçirmeyi başaran bir kabiliyet. Gerrard'a göre, hem yekvücut olup albüm üzerine çalıştığı, hem de en küçük bir kelime bile sarfetmeksizin anlaşabildiği değerli bir işbirlikçi. Bu pozitif elektrik doğrultusunda, yeni albüm "Duality" de, Dead Can Dance kataloğuna oranla daha canlı renkler ve daha kıvrılınabilir ritmler arasında seyreden, pırıltılı bir albüm. Daha doğrusu, pırıltıları gizlenmemiş bir albüm. Bununla birlikte, koskoca Gerrard'ın meşum zevkler saçan o gotik havasına zeval geldiğini de sanmayın sakın. Yine kanımızın çekildiği, zemberek gibi geren melodiler albümün ağırlığına hakim. Yalnızca, canlıların da hatırlanması açısından, arada daha fazla renk hüzmelerinin sızmasına müsaade edilmiş, hepsi bu. Yoksa, endişe edecek bir durum yok. Gerrard aynı Gerrard. Albümse, önceki solosu "Mirrorball"u baz aldığımızda, kat be kat iyi. Dead Can Dance'e göre ölçecek olursak, onun da ne genel seviyesinin berisinde, ne de istikbalde günışığına çıkacak albümlerinin ötesinde. Geriye ne kaldı, bir Pieter Bourke. O da aynı Bourke'dur herhalde. ***G.P.***

Savoir aimer
FLORENT PAGNY
(PolyGram)

Florent Pagny, son senelerde Fransa'da adını çokça duyuran bir isim. Bir barda çalışırken bir kast sorumlusu tarafından keşfedilmiş, "Diva" filmi için. Sinema kariyeri böylece başlamış, 1980'de: Coluche'dan Jean-Paul Belmondo'ya, Gérard Depardieu'ya pek çok iyi oyuncuyla dirsek teması olmuş. Asıl şöhretini televizyon dizileriyle kazanmış, ödüller almış. Gönlündeki aslana "Blessure" filminin soundtrack'inde söylediği "Boomerang" şarkısıyla varabilmiş. İki sene sonra, 1987'de ilk 45'lik: "N'importe quoi", Fransa listelerinde 26 hafta kalmış, sekiz haftası bir numarada. 88-89 yılları da hit 45'liklerle geçmiş. 1990, ilk albüm "Merci". İki sene sonra çıkardığı "Realiste" altın plak almış. 93'te hem Coluche'un Gönül Aşevleri için konser vermiş, hem üçüncü albümünü beraber hazırlayacağı Jean-Jacques Goldman'la tanışmış: "Rester vrai" albümüyle kendini iyice kabul ettirmiş. 1995 ve 1996 faal geçmiş, cover'larla, düetlerle, filmlerle... Johnny Hallyday, Zazie, Jacques Dutronc, Michel Fugain, Alain Bashung gibi isimlerle birlikte yer aldığı bir müzikalin ardından çıkan beşinci albümü "Savoir aimer", Türkiye'de basılan ilk Pagny albümü. Kadro oldukça kalabalık. Çevresindeki bütün şarkı yazarları şarkı vermişler herhalde Pagny'ye: Pascal Obispo (albümde piyano da çalıyor), Zazie, Jean-Jacques Goldman, Eric Benzi, Jacques Veneruso gibi Fransız popuna hakim şarkı yazarlarının arka arkaya sıraladığı şarkılarda Pagny, oldukça rahat. Üzerinde düşünülmüş, iyi örülmüş bir pop. Rock'la, rock gitarıyla, sound'uyla, yapısıyla yakınlığı var, onun için 'pop' deyip geçmek aslında zor şarkılara. Pagny'nin sesi güzel: Yükselince sert, gerektiğinde yumuşak, hakimiyeti elden bırakmayan, ama "ruh eksikliği" intibaı da uyandırmayan, sağlam bir vokal. Albümdeki sıkı 11 şarkı, şu sıralar Fransa'da oldukça popüler. Fransız müziğine aşina olanların bir şeyler bulacakları kesin ama, eski zaman şansonlarını da aratır bu albüm. Türk popundan mesela, fersah fersah iyi ama, tercih edilebilecek başka müziklerin –en azından başka Fransızların– da olduğu aşikar. ***M.E.***

Sabır selamet / Sürat felaket / Allaha emanet / Talihsiz Ahmet

Yürümeyen, durmadan yürümeyen birine yâr olmaz çünkü Paris. **ENİS BATUR**

Acep kim kimi yene / İstersen haydi dene / Aşk bir demir leblebi / Aşkolsun çiğneyene

Burası Ankara radyosu. Şu anda tecrübe neşriyatı yapmaktayız...

Çok zaman otellerde odalardan odalara sesler gider. Gece yarısı karı-koca kavgası yapmayınız. Kapıları çarparak kapamayınız. Sabahın altısında duşun altında şarkılar söylemeyiniz. Akşam saat ondan sonra transistörlü radyonuzu açmayınız. Kendi odanızda yapmadığınız şeyleri otel odasında da yapmayınız. Örneğin, ayakkabılarınızı perdelere silmeyiniz.

20. yüzyılın açılışını Eisenstein'ın "Potemkin Zırhlısı" yapmıştı, kapanışını ise Cameron'un "Titanic"i yapıyor. Ne hazin! **Cenevreli Julien**

Kendimi gene sokakta buldum; nereye gittiğimi bilmeden yürüyordum. O sırada durdum. Her şey talaş gibi, karabiber gibi, bir fıçı gibi kuru ve boştu. **WITOLD GOMBROWICZ**, Atlantik Ötesi

The Good Will Out

EMBRACE

(EMI / Kent)

Let It Ride

SHED SEVEN

(PolyGram)

"Yakın Dönem Gitarını Aşırı Seven İngiliz Toplulukları"nı bir uçağa yerleştirseydik, Oasis elemanlarının kendilerine tahsis edilen "First-Class" koltuklarını önce kapışıp sonra talan etmeleri kaçınılmaz olurdu. Bu yüzden olsa gerek, "Vaha"nın bir serap olduğu, artık İngilizler arasında da yavaş yavaş kabullenilmeye başlandı, şimdi son sürat "yeni Oasis" arayışları sürüyor. En güçlü aday da bir yıl kadar önceki bir röportajlarında "Charlatans ve Oasis'in müziğinden hoşlandıklarını ancak söz konusu şahısları sevmediklerini" beyan etmiş olan Embrace takımı... Embrace elemanları bu günlerde yere, göğe ve hatta bu yüzyıla konamıyorlar, önümüzdeki binyılın rock'n'roll grubu olarak lanse ediliyorlar. Haklarında koparılan onca fırtına sonrasında insan, her şeye rağmen gene de umuda kapılıyor. Sonuç: Oasis- çarpı- Verve - artı - Mission - eksi - Charlatans - bölü - Paul Young - eşittir: "Hoşlanacağınız Fakat Sevmek Konusunda Bir Hayli Zorlanacağınız Bir Albüm" The Good Will Out...

Embrace'ın en büyük kozu, grubun dağılması halinde solo albümlere başlaması kesin olan solistleri Danny McNamara... Embrace, geriye Verve'vari, aynı eksen üzerinde dönüp duran ritmleri, alta yaylıların bitmek bilmez partisyonlarını, ön tarafa da McNamara'nın (yıldız olmak için soyadından başka şeye gereksinimi yok) tatlı vokalini, kapağa da insana "What's the Story?" dedirtecek bir YoldaRastgeleDağılarakSabahınKöründeArtistArtistYürüyenİngiliz-Delikanlıları pozunu yerleştirmiş, prodüksiyonu da (Verve'den eksik kalacak değiller ya) Youth'a emanet etmiş... Kendilerinin bu mecrada önleri açık, umarız formüllerindeki Oasis dozunu iyice azaltırlar da gelecek albümleri feraha kavuşur...

Embrace'in "Business-Class"dan "First-Class" kategorisine terfiini beklediği işbu uçağın daha eski ancak "Economy-Class" yolcularından Shed Seven'ın "Let It Ride" adını verdiği ikinci "normal" albümü de yakın tarihlerde yayınlandı (Bir de arada yayınlanan "A Maximum High" adında B-yüzleri ve yayınlanmamış parçalardan derlenen bir albümleri var). Shed Seven ilk albümlerinden daha oturmuş, daha belirginleşmiş bir üsluba kavuşmuş. Hatta bazı parçalarda –mesela "She Left Me On Friday"de– kendi sınırlarını zorlamayı bile becermişler. Ama onlar için bugün de, yarın da lüks sınıfta yolculuk bir hayal. "Orijinalite" eksikliği ne yazık ki sonradan takviyelerle kapanacak bir özellik değil. Onlar için bulunacağınız en iyi yargı, kendilerinin "Charlatans'ın olamadığını olmuş, Supergrass'in olduğunu olamamış" bir grup oldukları, o kadar! ***A.A.***

For The Masses

DEPECHE MODE - TRIBUTE

(PolyGram)

İptidai dijital ekranların 80'leri gösterdiği, çoğumuzun "yabancılardan ABBA ve Boney M" dediği günler. Moog, Fairlight, Roland gibi nesnelerin hızla kana karışmaya başladığı boyalı synth çağının ilk ışıkları. Ufukta, müzikteki büyüme hızının yavaşladığı söylenecek yeni bir onyıl. Ve o günlerde "Yeni Romantikler" hareketiyle yeryüzüne inip kendi hayatlarının ötesine geçecek bir "mit"in dipnotlarını yazan, her açıdan özel bir grup: Depeche Mode... İlk intibaı her ne kadar rujlu dudaklar, dik sarı saçlar ve sentetik sesler arasına sıkışsa da, her defasında artan dozda müzik estetiğini kendine eklemeyi becermiş ve nasıl olduysa, müzik tarihinin en kadri bilinmiş topluluklarından biri...

Tabii bu "kadri bilinirlik" payesinin, büyük pop kavminin törelerine sırt çevirmemesinden kaynaklandığı da söylenebilir aslında. Bir tarafta "granül pop"u "art-pop" düzeyine yükselten konsantre albümler, öbür tarafta irili ufaklı milyonlarca hit single rehberliğinde, parlak dergilerden taşan teenage idollüğü... Zarif melodik yaratıcılıkla, pop çağının zorunlu imaj çarkları arasındaki gelgitler... Fakat zaman zaman yaşadıkları çetrefilli dönemler olsa da, bu oyunları sonuna kadar kendi inceliklerine araç edebildiği için, yine kendi biçtiği rotada hiç demir atmayan bir grup Depeche Mode. "Fan" olma hallerine yeni boyutlar getirmiş onca hayranına, hemen hiç hayal kırıklığı yaşatmayan en zengin müzik atölyelerinden biri. Şah ve vezir rollerinde Martin L. Gore ile Dave Gahan'ın esas ağırlığı yüklendiği, Andy Fletcher ile (maalesef şu an uzaklardaki) Alan Wilder'ın harcı koyulttuğu bir Avrupa Pop Krallığı...

Depeche Mode tarihine yaptığımız bu yakın reveransa gelince, grubun yeni bir albümü falan çıkmış değil. Olup biten, geçenlerde yayınlanmış bir "Tribute" albümünden ibaret sadece. Fakat bu kadarı bile, onları şöyle bir yad etmemize kafi geldi. Dolayısıyla tribüt edilen grup Depeche Mode olduğu için de, albümün daha ilk elden bu güzelliklere yakışacak şıklıkta olmasını arzu ettik, ister istemez. Dört yanı sıkıcı tribütlerle çevrili müzik aleminde, muhtelif grupların yalnızca "zevk" için ya da hakikaten sevdikleri için böyle bir saygı duruşuna katıldıklarına inanmak istedik, bütün DM hayranları gibi. İşte "For The Masses", en azından ilk etapta bu ve benzeri önyargılar eşliğinde içine daldığımız tehlikeli bir albüm. Ne de olsa, yaptığı her şey dünyayı birkaç kez dolaşmış, çağdaşı müzisyenlere bile yeni dalgalar yaymış bir grubun hitlerine yorum getirmek, pek de kolay kabul görecek bir iş değil. Üstelik hâlâ hayatta ve ayakta oldukları düşünülürse... Ama hemen söyleyelim, telaşa mahal bırakmayacak, hakkıyla ortaya konmuş bir albüm "For The Masses". Bir tribüt olarak beklentilerimizin adamakıllı ötesinde. Albümde hem Smashing Pumpkins, Cure gibi iddialı "generation-past"ler, Veruca Salt, Gus Gus, Rammstein gibi şimdiki zaman gözdeleri, hem de böyle iyi bir vesileyle adını öğrendiğimiz Failure, Hooverphonic ya da Monsterpret gibi toplam 16 grup ve 16 şarkılık, samimi bir geçit töreni var. Neredeyse hepsi iddiasız, ve yine hepsi "inanç ve bağlılık" sesleriyle karılmış 16 aks-i seda deneyimi...

"For The Masses"ın kitleleri harekete geçirme planı dahilinde ilk vuruş için "Never Let Me Down Again" seçilmiş. Tıpkı Depeche Mode'un "Music For The Masses"ındaki gibi albümün eşiğine koydukları şarkı, burada Smashing Pumpkins'in emin ellerine teslim edilmiş. Çok da iyi olmuş. Bitiş işaretini ise, sert perdelerden bir yükselişle Rammstein vermiş: "Stripped"... Bu iki ucu birbirine bağladığımızda, "Enjoy The Silence"dan "Master And Servant"a, "Policy Of Truth"dan "Black Celebration"a, daha bir dünya Martin L. Gore "opus"u temsil edilmiş albümde. Temsilcilerin ortak paydası, şarkıları bir "houte-couture" gibi yalnızca kendi içlerinden akan müzikle işlemiş olmaları. (Bu arada, her birini tek tek terennüm etmenin anlamı yok ama, Locust'tan "Master And Servant", God Lives Underwater'dan "Fly On The Windscreen", bir de Cure'dan "World In My Eyes", hele "World In My Eyes", bunlar içinde zihnimize ilk çentik atanlar...)

Daha kendi gençlik çağlarındayken, kıraç, gri metropollerin en şık synth-pop şiirlerini yazmıştı Depeche Mode. Bugünse, arşın derinliklerine ulaşmasına rağmen, kendi ses - seda tekamülünün peşini bırakmış değil hâlâ. Görkemli bir "yokoluş" albümünü kendi elleriyle teslim etmeden gözden kaybolacağı da, doğrusu pek aklımıza yatmıyor. Bir hamle yapıp esas konumuz "DM Tribute" üzerine de bir kehanette bulunacak olursak, içimizden bir ses, bu yolda dinlediğimiz son albümün "For The Masses" olmayacağını söylüyor. Bir mahzuru yok tabii, ama kendi payımıza, şimdilik dinlediğimiz en güzel tribüt albümün bu olduğunu da açık açık ifade edelim. ***G.P.***

5 4 3 2 1 0 birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzon

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Jane McDonald** Jane McDonald
2. **Beastie Boys** Hello Nasty
3. **The Corrs** Talk On Corners
4. **Lighthouse Family** Postcards
5. **Robbie Williams** Life Thru A Lens
6. **Simply Red** Blue
7. **The Verve** Urban Hymns
8. **Catatonia** International Velvet
9. **Embrace** The Good Will Out
10. **Garbage** Version 2.0

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER

1. **Garbage** Version 2.0
2. **Rialto** Rialto
3. **The Charlatans** Melting Pot
4. **Space** Tin Planet
5. **Morcheeba** Big Calm
6. **Stereophonics** Word Gets Around
7. **Noreaga** Nore
8. **Garbage** Garbage
9. **Pixies** At The BBC
10. **Arnold** Hillside Album

AMERİKA ALBÜMLER

1. **"Armageddon - The Album"** Soundtrack
2. **"City Of Angels"** Soundtrack
3. **Barenaked Ladies** Stunt
4. **Brandy** Never S-a-y Never
5. **Kane & Abel** Am I My Brother's Keeper?
6. **"Hope Floats"** Soundtrack
7. **Master P** Mp Da Last Don
8. **Will Smith** Big Willie Style
9. **Maxwell** Embrya
10. **"Dr Doolittle"** Various Artists

ROLL DİSKO

Athena Athena
Björk Homogenic
Garbage Version 2.0
Georges Moustaki Déclaration
Fuat Saka Lazutlar
Hakan Taşıyan Gözün Sevem
Jane Birkin Vertions Jane
Jeff Buckley Sketches For My Sweetheart the Drunk
Mirkelam Ah Bir Joker
Nur Yoldaş Sultan-ı Yegâh
Orchestre National de Barbès En Concert
Pascal Comelade L'Argot de Bruit
Patti Smith Peace And Noise
Ray Davies Storyteller
Serge Gainsbourg Histoire de Melody Nelson
Smashing Pumpkins Adore
Teoman O
Tom Waits Beautiful Maladies-The Island Years
Ulaş Özdemir Ummanda
Vic Chesnutt About To Choke

KOD MÜZİK / Atlas

1. **Zen** Tanbul
2. **Tricky** Angels With Dirty Faces
3. **Rancid** Life Won't Wait
4. **Beastie Boys** Hello Nasty
5. **Brooklyn Funk Essentials** In The Buzzbug

D-TONE/ Atlas

1. **Altın Mikrofon '66, '67, '68**
2. **Maurice Pop** Power Pop
3. **Lalo Schifrin** Best Of '62-'72
4. **The Mad Mad World Of Soundtracks**
5. **"Blow Up"** Soundtrack

ÇALINTI / Atlas

1. **Tricky** Angels With Dirty Faces
2. **NHØP** This Is All I Ask
3. **Samm Bennett and Chunk** Life Of Crime
4. **John Scofield** A GoGo
5. **Asian Dub Foundation** Rafi's Revenge

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI

1. **Modern Talking** Back For Good
2. **Ricky Martin** Vuelve
3. **What's Up 5** Various Artists
4. **Smashing Pumpkins** Adore
5. **Ace Of Base** Flowers
6. **Power Hits Vol. 5** Various Artists
7. **"Blues Brothers 2000"** Soundtrack
8. **Emma Shaplin** Carmine Meo
9. **Celine Dion** Let's Talk About Love
10. **Massive Attack** Mezzanine
11. **Alle Ola Ole World Cup '98** Various
12. **Boyzone** Where We Belong
13. **"Titanic"** Soundtrack
14. **Garbage** Version 2.0
15. **Madonna** Ray Of Light
16. **Kylie Minogue** Kylie Minogue
17. **Simply Red** Blue
18. **Lenny Kravitz** 5
19. **Page & Plant** Walking Into Clarksdale
20. **Radio 5 Slow Hits**

YERLİ

1. **Mahzun Kırmızıgül** Yıkılmadım
2. **İbrahim Erkal** Sırılsıklam
3. **Nilüfer** Yeniden Yetmişe
4. **Emrah** Dura Dura
5. **Ayna** Dön Bak Aynaya
6. **Hakan Taşıyan** Gözün Sevem
7. **Ahmet Kaya** Dosta Düşmana Karşı
8. **Cengiz Kurtoğlu** Hain Geceler
9. **Muazzez Abacı** Cesaretim...
10. **Ajda Pekkan** Best Of...
11. **Mirkelam** Mirkelam
12. **Fatih Kısaparmak** Olur mu Böyle Hasan
13. **Orhan Gencebay** Klasikler
14. **Grup Gündoğarken** Mest Of...
15. **Ebru Gündeş** Sen Allahın Bir Lütfusun
16. **Levent Yüksel** Adı Menekşe
17. **Muazzez Ersoy** Nostalji III
18. **Sibel Can** Bu Devirde
19. **Haluk Levent** Mektup
20. **Nalan** Usul Usul

19 çığlıklı şarkı

- The Beautiful Ones - **Prince and The Revolution** (Prince)
- Beck's Bolero - **The Jeff Beck Group** (Keith Moon)
- Civil War - **Guns'N'Roses** (Axl Rose)
- The End - **The Doors** (Jim Morrison)
- Fire - **Arthur Brown**
- Gimme Danger - **Iggy and The Stooges** (Iggy Pop)
- Helter Skelter - **The Beatles** (John Lennon)
- Hey Jude - **Wilson Pickett**
- Yeter Artık Kadın - **Bunalım** (Aydın Çakus)
- I Feel Good - **James Brown**
- Jump - **Van Halen** (David Lee Roth)
- Let It Loose - **Rolling Stones** (Mick Jagger)
- Mildred Pierce - **Sonic Youth** (Thurston Moore)
- Scentless Apprentice - **Nirvana** (Kurt Cobain)
- Why - **Lonnie Mack**
- The Strain - **Bonzo Do Doo Dah Band** (Viv Stanshall)
- Twist And Shout - **The Beatles** (Paul McCartney)
- Child In Time - **Deep Purple** (Ian Gillan)
- Won't Get Fooled Again - **The Who** (Roger Daltrey)

birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzononbironikiononüçondörtonbeşonaltonyedionsekizondokuzyirmiyirmibiryirmikiyirmiüçyirmidörtyirmibeşyirmialtıyirmiyediyirmisekizyirmidokuzotuzotuzbirotuzikiotuzüçotuzdörtotuzbeşotuzaltıotuzyediotuzsekizotuzdokuzkırkkırkbirkırkikikır küçkırkdörtkırkbeşkırkaltıkırkyedikırksekizkırkdokuzelli

birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzononbironikiononüçondörtonbeşonaltonyedionsekizondokuzyirmiyirmibiryirmikiyirmiüçyirmidörtyirmibeşyirmialtıyirmiyediyirmisekizyirmidokuzotuzotuzbirotuzikiotuzüçotuzdörtotuzbeşotuzaltıotuzyediotuzsekizotuzdokuzkırkkırkbirkırkikikır küçkırkdörtkırkbeşkırkaltıkırkyedikırksekizkırkdokuzelli

PATTI SMITH'LE YOLLARDA

Uzun zamandır peşindeydik, nihayet ele geçirdik: R.E.M.'in Michael Stipe'ı, Patti Smith'in Bob Dylan'la birlikte çıktığı turneye "yoldaş" olarak katılmış, bu arada gözünü vizörden, parmağını deklanşörden eksik etmemiş, hoşuna giden her anı "görüntülemiş", Patti Smith'in gitaristi Oliver Ray'in polaroid katkılarıyla ortaya tarihi bir "foto-günlük" çıkarmış, kitap haline getirmiş. "On The Road With Patti Smith"te kimler yok ki... Ginsberg'den Tom Verlaine'e, Thurston Moore'dan Gregory Corso'ya, hemen hemen bütün "kabile"... Bu belgeseli, sayfalarımızın müsaade ettiği kadarıyla neşrediyoruz.

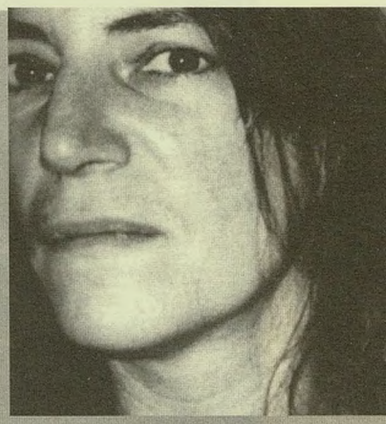

Bir şaman

Patti Smith sadece büyük bir sanatçı değil, bir şaman aynı zamanda. Gerçekliğin başka düzeyleriyle de temas kuran biri.
Onun seyirci üzerinde bıraktığı elektrik, voodoo ya da umbanda ritüelleriyle kıyaslanabilir: Seyirci "olay"a dahil olur, "yükselip" kendisinin ötesine geçer. Ne var ki, bir çok durumda, "olağan bilinç"e geri döner. Tekrar üç küçük çocuğu olan bekar bir anne haline gelir ya da bir sokak serserisinin hayvani emellerinin takipçisi olur. Fakat, şaman, onlara en azından bir teneffüs sunmuştur.
William S. Burroughs, 4 Temmuz, 1997

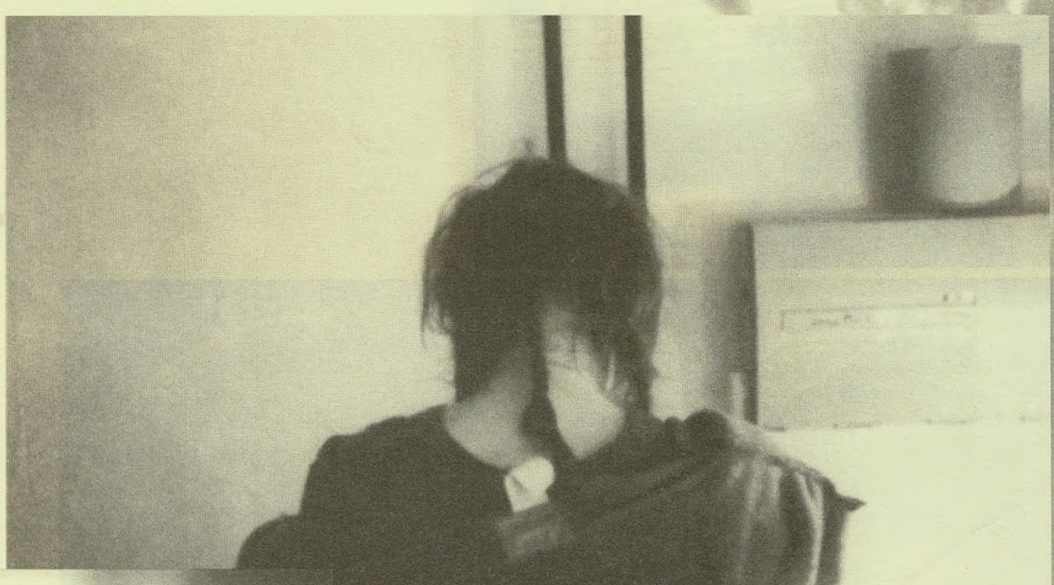

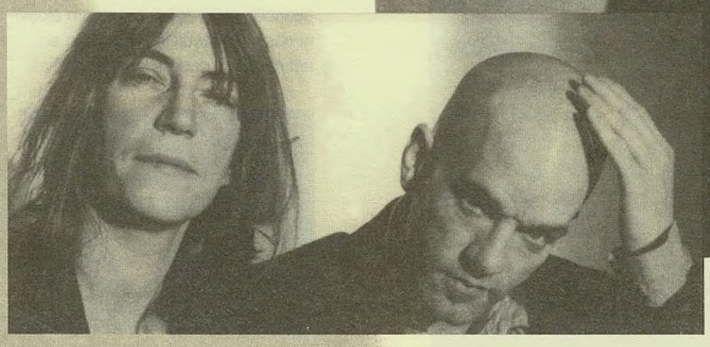

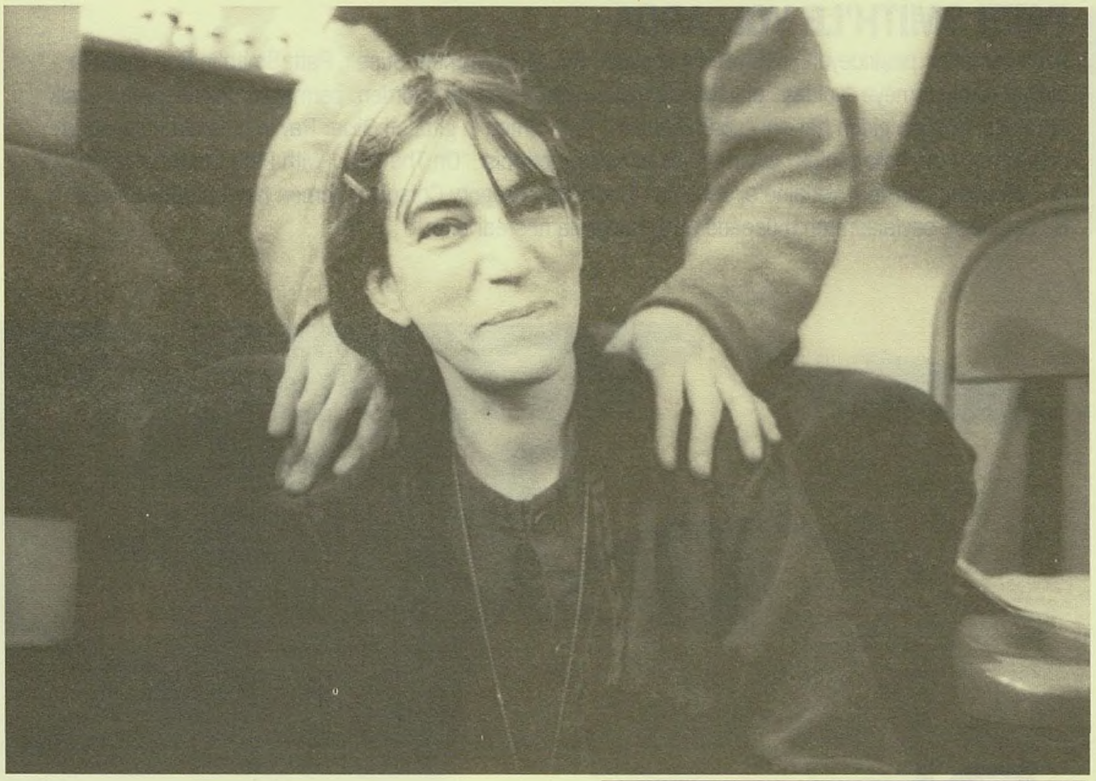

Aralık
Çanları düşünüyorum son zamanlarda
büyük çanlar
ve kar
Sonra, bir hafta sonra
gece boyu süren bir kar fırtınası
ve özgürlük çanı
Öylesine sessiz. Sessizlik.
Tom Verlaine

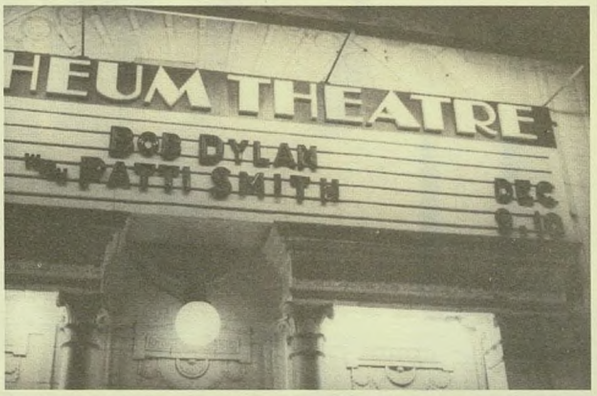

Patti Smith'le ilk defa 1975'in sonbaharında tanıştım. 15 yaşındaydım. Lise öğrencisiydim, okulun etüd salonunda oturuyordum. Orada olmak istemiyordum. Oturduğum sıranın altında, öğrencilerden birinin bıraktığı bir müzik dergisi buldum: Creem... Karıştırırıken bir makaleye takıldım. New York'ta oluşmaya başlayan yeni bir ortamdan bahsediyordu. CBGB's adındaki bir barda, Patti Smith Group, Television gibi topluluklar heyecan verici şeyler yapıyor ve "kenar"daki müzik fan'larını cezbediyorlardı.
Oralardan çok uzakta olmama rağmen, onlarla aramda tuhaf bir bağ hissettim.
Makalenin yazarı Lisa Robinson, bu grupların müziğini ve stillerini siyah-beyaz TV'ye benzetiyor; cızırtılı, ham, derin, güdüsel, yaşamsal ve yoğun olduğunu söylüyordu.
Bir de fotoğraf vardı, genç Patti Smith'in insana musallat olan bir fotoğrafı. Bir duvara yaslanmış, öyle bakıyordu. Ürkütücü ve güzeldi. Hayrete düşmüştüm. Hipnotize olmuştum.
İlk albümünün çıktığı gün soluğu plak dükkanında aldım. Akıllara durgunluk veren bir albümdü. Hissi ve mükemmellikten uzak; girdaba düşüren ve siyah-beyaz. O kadar doğrudan ve o kadar gerçekti.
Sonra Television, Fire, The Velvet Underground'un plaklarını aldım. Keşfedilmesi gereken bir müzik dünyası vardı. O zamanların popüler müziğiyle bir alakam yoktu. Fakat burada bana hitap eden bir şey vardı.
İki yıl boyunca, bu albümlere duyduğum sevgide tek başımaydım. Hala kendine güvensiz bir yeniyetmeydim, ama bu müzik bana bir güç veriyordu. Burroughs'un önsözde yazdığı gibi, "kendimin ötesine geçmiştim".
Okuldaki fotoğrafçılık dersi için babamın 35 mm'lik makinesini ödünç aldım ve fotoğraf çekmeye başladım.
Bir ilan gördüm, bir gruba katıldım, evden ayrıldım. Bir başka ilan gördüm, grubu bıraktım, bir işe girdim. 1979'da kendi grubumu kurdum. Ve 1980'de "idare eden" şarkılar yazıyordum, bir yandan da çektiğim fotoğrafları mutfağımda basıyordum, boktan bir agrandizörle.
Patti Smith'le 1995 yazında Detroit'te buluştum. Daha sonra birkaç kez daha karşılaştık ve dost olduk. Yaklaşık 16 yıldır dinleyicinin önüne çıkmamıştı ve sahneye dönmeyi düşünüyordu. Bense grubum R.E.M'le birlikte turnedeydim; son 15 yılı konser vererek, plak yaparak geçirmiştim.
Patti'yle ilk karşılaşmamızda ona duyduğum hayranlığı, beni ne denli derinden etkilediğini, hayatımın akışını nasıl değiştirdiğini uzun uzun anlattım. Sıkıntıdan patlamıştır herhal-

de, ama o konuşma ilişkimizi hale yola koydu. Maziyi –benim mazimi– geride bırakmamızı sağladı. Onu artık uzak, mesafeli, dahiyane etkileri olan bir kahraman olarak değil, kendi kişiliği ile görebiliyordum. Ve artık, "şimdi"yi yaşıyorduk, edindikleri tecrübelerin ve yaptıkları işlerin birçok ortak paydası olan iki ikişiydik.

Aynı yılın kasım ayında, Bob Dylan kuzeydoğu Amerika turnesine Patti Smith'i ön grup olarak davet etti. Patti kabul etti. Dylan'nın, onun üzerinde büyük etkisi olmuştu, ayrıca Patti neredeyse 20 yıldır turneye çıkmıyordu.

New York'taydım ve Patti bana bir-iki konsere gelmek isteyip istemediğimi sordu. Evet dedim. Manhattan'da Patti'nin otobüsüne atladım ve ilk başta "sadece dört" derken izlediğim konserlerin sayısı oniki, onüçü buldu.

Yanımda, her zaman olduğu gibi fotoğraf makinelerim vardı. Patti'nin grubunun gitaristi Oliver Ray de eski bir polaroid almıştı ve nasıl kullanacağını öğrenmek istiyordu. Birlikte bir sürü fotoğraf çektik.

Sahne kenarında, sahne arkasında makinemle oturdum, seyrettim ve çektim. Bunlar iki hafta boyunca tuttuğum foto-günlüğüm.

Umarım bu kitabı mümkün kılan esin perisi, sözcükler ya da resimler ya da müzik ya da kahkaha ile yoluna devam eder.

Baktığınız için teşekkürler. En iyi dileklerimle.

Michael Stipe, Ağustos, 1997

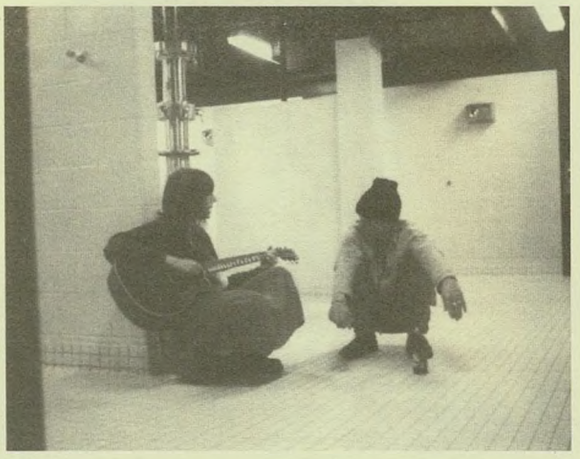

Detroit'in arka mahallelerinin birinde, eski fotoğraf makineleri satan bir dükkanda bir polaroid bulmuştum: Polaroid Land, otomatik 100 –ucuz, basit, manipülasyonu kolay. Patti'nin aynı model bir makinesi vardı, benim de bir tane olsun diye aldım.

Polaroid, rock and roll'a benzetilebilir. Hızlıdır. Çarçabuk netice alınır. Ve eğer ihtimam gösterilirse sofistikasyon mertebesine de ulaşılabilir. Tabii eğer aradığın sofistikasyonsa...

Oliver Ray

95 baharında, rem'le birlikte turnedeyken, michael (stipe) bizimle (sonic youth) beraber burroughs'u ziyarete geldi. burroughs'la birkaç yıl önce tanışmıştık. kansas city'nin lawrence kasabasında yaşıyordu, 1950'lerden kalma bir evde. onun misafiri olmak bizi meftun etmişti. burroughs'un hayat perspektifinin üzerimizdeki etkisi yabana atılır gibi değildi. ne var ki, o ziyaretimizde sadece bıçak ve tabanca koleksiyonundan bahsetti. sonic youth mensuplarından hiçbirinin bu nesnelere karşı en ufak bir ilgisi yoktu. yine de onunla tanışmak çok hoştu. ikinci ziyaretimiz için burroughs'un evine doğru yol alırken bunları michael'a anlattım. bu sefer, bıçaklar ve tabancalar dışında bir konudan söz etmesini umuyordum.

michael, patti'yle (smith) biraz önce telefonda konuştuğunu, onu detroit'teki rem konserine davet ettiğini söyledi.
benim sanat hayatımı etkileyenler arasında –burroughs, iggy, filan– en büyük pay patti'nindir. onunla yüzyüze konuşmayı tahayyül bile edemiyordum. kalbimdeki yeri çok müstesnaydı. 1977'de, 17 yaşındayken onun new york ve conneticut'ta verdiği her konsere gitmiştim. o, gemlenemez ve reddedilemez biriydi. yaptığı işe sanatçı, müzisyen ve şair olarak öyle bir yaklaşımı vardı ki... ve bunu öyle garip bir biçimde ve öyle bir cinsel zarafetle yapıyordu ki, onu gördüğüm anda hayatımla ne yapmam gerektiğini anlamıştım. rock'n roll yapmak için new york'a taşındım. michael benle aynı yaşta; o da aynı şeyi yaşadığını söyledi. patti'ye tapıyordu. patti'nin müziği vasıtasıyla kendisini tanımlıyordu. punk rock veletleri olarak ayağımız yerden kesilmişti.
patti new york'tan ayrıldı, biz büyüdük, çok çabaladık ve öyle bir noktaya geldik ki, bütün ergenlik kahramanlarımızla tanışma şansını elde ettik. biri hariç. en güzel olanı. 1995'te, bir tesadüf eseri, onca zaman sonra yeniden konser vermek üzere yola çıkmıştı ve biz onu karşılayacaktık.
ayaklarını öpmeye hazırdık. patti herhalde bizim sıfır numara salak olduğumuzu düşünecekti. michael'la birbirimize baktık, bu öyle bir duyguydu ki, sanki mars'a gidecektik... en azından michael için öyleydi, çünkü detroit konserinde sonic youth yoktu, ama o yaz lollapalooza'da çalacaktık ve rivayete göre patti de orada sahne alacaktı.
her neyse, burroughs'un evine gittik. michael şapkasını çıkarıp bir yatağın üzerine atmaya kalkınca, burroughs fittırdı. zira bu uğursuzluk getiren bir hareketti. neyse ki, hızlı davranıp son anda michael'ın şapkasını yatağın üzerine atmasını önledi. burroughs, michael'dan çok hoşlandı, epey sohbet ettiler. ben de oturup onları dinledim, bir yandan da ikram edilen sandviçlere yumuldum.
daha sonra, patti'nin detroit'teki rem konserine geldiğini, michael'ın bütün gece boyunca patti'nin olduğu tarafa bakarak çalıp söylediğini, patti'nin oradaki varlığıyla rem'i darmadağın ettiğini duydum.
onunla lollapalooza'da tanıştım. grubu ve çocuklarıyla (jackson ve jessie) bir kamyonet içinde geldi. olduğum yere çakılmış onu seyrediyordum ki, menejer kılıklı bir herif patti'nin yanına gidip ona parmağıyla beni gösterdi ve patti'yi alıp benim yanıma getirdi!.. tanıştırıldık. ve dost olduk. vay anasını, o bir insandı. ister inanın, ister inanmayın, bir insandı.
çıktı, takır takır çaldı. günün sonunda, gitmeden önce veda etmek üzere bana sarıldı. bu, bütün hayatım boyunca olması beklediğim, hayal ettiğim bir andı. ulvi bir an mıydı? evet, ulviydi. hala o mutluluğu hissediyorum.
o yıl daha sonra, lowell-massachussetts'de bir hafta sonu geçirdik. birlikte jack kerouac'ın anısına müzik yaptık. harika bir olaydı, hiçbir zaman unutamayacağım bir şeydi. ama, geçenlerde michael'la konuşurken –konu michael'ın foto-günlüğüydü– çok özel bir şeyi anlatma ihtiyacı duydum. lowell'de ilk gece, otelde ben, patti ve lenny kaye gece geç vakitlere kadar benim odamda oturduk. patti'yle new york'taki bir sanat dergisi için mülakat yapıyordum. yorgunluktan bitap düşmüş bir haldeydim, başım kazan gibiydi, hiç halim yoktu. patti müthiş hikayeler, çarpıcı anılar anlatıyordu. içki içiyorduk, sigara sarıyorduk ve... eğer bu 1977'de, ben 17 yaşındayken olsaydı, mükemmel bir fantazya olurdu. fakat... fakat ben yatıp uyumak istiyordum. çekip gitmelerini iple çekiyordum. gerçeklik fantazyamı öldürüyordu. niye böyle oluyordu?

ertesi sabah birlikte jack kerouac'ın mezarını ziyaret ettik, sonra da bir plak dükkanına gittik. dükkan sahibi, sinik bir ifadeyle evvelki gece patti'nin konserine niçin gitmediğini söyledi. "televizyonda kaçırmamak istediğim bir program vardı". patti bunu duydu mu, bilmiyorum, ama ben illet oldum. çünkü, patti benim dostum ve ona kelek yapanın hiç gözünün yaşına bakmam, gırtlaklarım.

thurston moore, new york, 17. 10. 97, 2.30

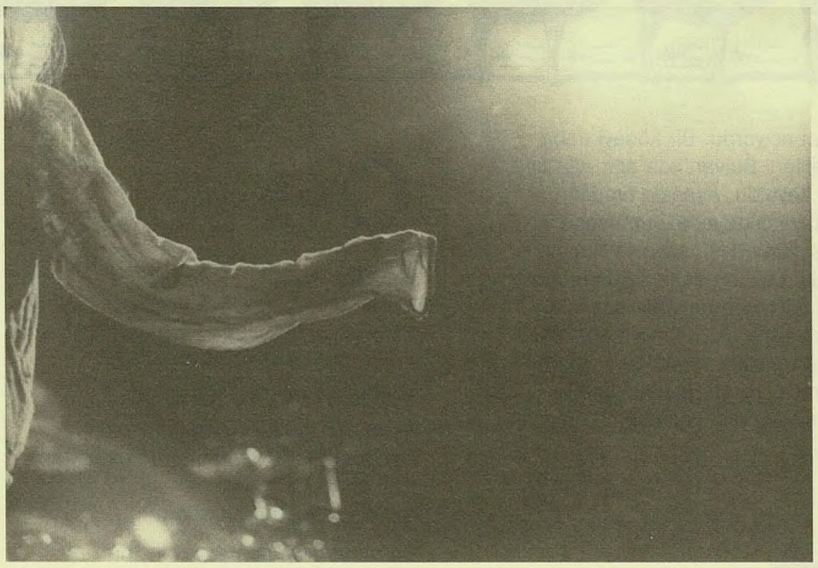

Sahneden düşüp boynunu kırdığında, beşinci caddedeki evinde, boynunda boyunluğu, yatakta yatıyordu. Ortalık yarısı yenmiş hamburgerler, kağıttan kahve bardakları, kitaplar, kitaplar ve kitaplarla kaplıydı. Oturup konuşurduk: Kadın muhabbeti, müzik endüstrisi muhabbeti, röportaj muhabbeti. Derken telefon çalar, Fred'le konuşmaya başlardı. Sesi bir anda, küçük bir kızın cilveli sesine dönüşürdü.
Patti ve Lenny ilk ortaya çıktıklarında, şiir rock'n'roll'du, rock'n'roll da şiir. Ve Patti hepimizin yüreğini dağladı. Hiçbir performansını kaçırmazdık, Patti nerede söylüyorsa oraya giderdik, çünkü bilirdik ki o şarkı söylerken mutlaka ruhumuzda bir şeyler olacak. Onun performansını kaçırmak, hayata dair bir şeyi kaçırmak demekti. Sahnede hiçbir zaman sahte değildi, hep hakikiydi. Patti yepyeni bir şeydi: Önemli, uyarıcı, romantik, seksi... Artık o öfkeli, saftirik punk kızı değil. Daha olgun, daha akıllı, daha müşfik. Ve hala ateşli. Yeni bir sesi var, sanki başka bir yerlerden gelmiş gibi bir ses. "Fred'den ötürü" dedi, "Fred'in vefatından sonra, Detroit'teki Mariner's kilisesinde onu anmak için toplanmıştık. Şarkı söylemeye başladığımda gırtlağımdan bu ses çıktı, neredeyse dönüp arkama bakacaktım, kimden geliyor diye. Kimin sesi olduğunu anlayamamıştım".
Lisa Robinson

Kocam Noel ve ben, Patti Smith'le 1994 eylülünde, Berlin'de, Dalai Lama'nın onur konuğu olduğu "Barış Üniversitesi" toplantısında tanıştık. Patti, oğlumuz Adam'ı *(Beastie Boys'un MCA'sı)* tanıyordu. Oğlum, açılış gecesinde bizi Patti'yle tanıştırdı. Patti o kadar mutlu, o kadar açık ve doğrudandı ki, bende küçük bir kız çocuğu izlenimi bıraktı. Ertesi gün sahnede şarkı söylediğinde ise gözyaşlarımı tutamadım.
Frances Yauch

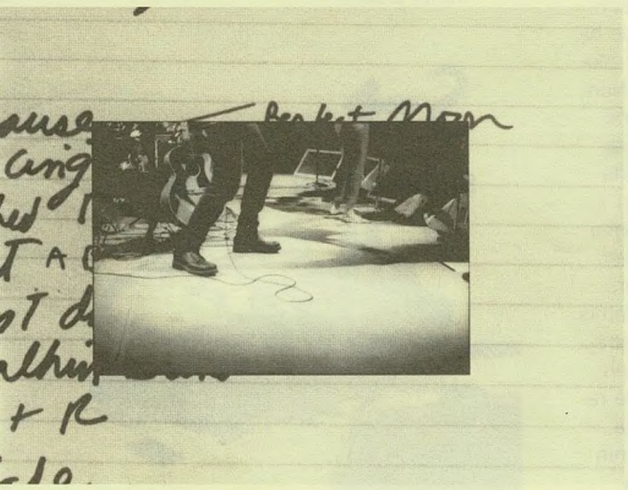

Bir zamanlar küçük bir kız vardı, yalnızlıktan başka bir şey hissetmeyen bir kız.
Yabancı, istenmeyen, uzak tutulan. Kimsenin ona ya da onun gibilere söylediği bir şey yoktu.
Uzaklardan gelen birisine sığındı; cüretkar ve söyleyecek sözü olan birine.
O kız kendi sesini ve kudretini buldu, cüret etti, kendisini söylemeye başladı.
Zaman geçti ve kaderin cilvesiyle sükuta gömüldü. Yavaş yavaş ve başkalarının –bu kitabın sayfaları içindeki insanların– onu yüreklendirmesiyle ikinci kez sesini buldu.
Uzaktaki rica etti, o insanlarla yola çıkmasını ve yeniden söylemesini.
Bu tehlikeli serüvenin son gününde, ona herkesin adına teşekkür etmeye gitti. "O", kapıyı açtı; konuştular, biraz tekinsiz bir biçimde ve karşılıklı ihtimamla. Kız, ülkesinde bıraktı onu, itibarına halel getirmeden.
Ve kendi halkının topraklarına döndü. Sadece ve sadece onlara teşekkür etmek için.
Ama, öyle bir sevgi, kahkaha ve sadakatle karşılaştı ki, nutku tutuldu.
Patti Smith

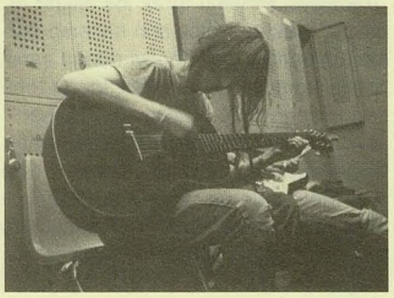

→61

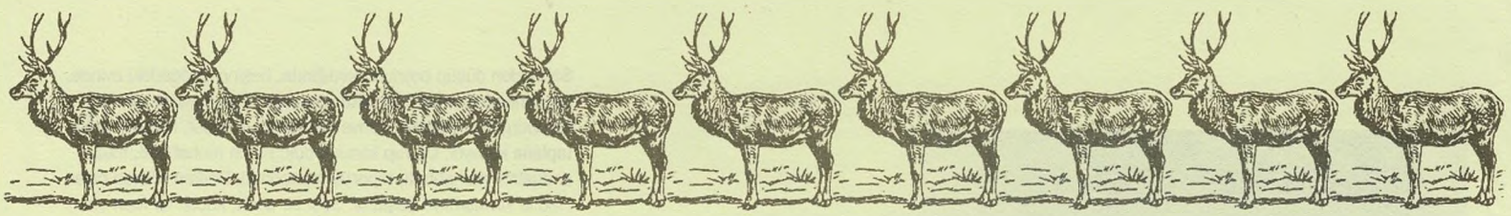

C→

CROS, CHARLES

(1842 - 1888) Cros'nun "Le Hareng Saur" (Çirozname) adlı şiirinin tercümesini Ulus gazetesinde neşrettiğim zaman, birçok kimseler bunun tercüme olduğuna inanmadılar. Hakları da yok değildi. Çünkü Cros, yalnız bizim memleket için değil, Avrupa memleketleri için de az tanınmış bir şairdi. Bundan aşağı yukarı yirmi sene evvel çıkmış bir antolojide ondan bahseden bir muharrir, "Fonografı" diyor, "Edison'dan evvel icad eden odur. Ama ne yazık ki onun bu icadı unutuldu. Onun büyük bir mucit olduğunun unutulması bir tarafa, işin hazini, büyük bir şair olduğunun da unutulmasıdır." Verlaine ondan "bir deha" diye bahsediyor. Ömrü Paris kahvelerinde monologlar söyliyerek, türlü işler, türlü serserilikler peşinde geçen Charles Cros, aradan seneler geçtikten sonra yeniden keşfediliyor. Son aylarda şiirleri Fransa'da yeniden basıldı, hakkında birçok yeni yazı yazıldı. Oğlunun da şiirleri var. Ama onun şiirlerinde babasının gençliğini bulamadık.
Cros'nun anlaşılması, ciddiye alınması için harp sonrası şairlerinin gelmesi, aradan aşağı yukarı bir asırlık bir zamanın geçmesi icab etti. Bu hazin kaderi, Cros herhalde yaşarken de biliyordu. Ama herhalde, kendisini böyle bir kadere mahkûm eden dünyayı alaya almasını da biliyordu. Yoksa o şiirleri kolay kolay söyliyemezdi.

Orhan Veli Kanık, 1946

Ç→

ÇOLDE ÇAY

Birkaç dakika sonra iki adam bekleyen taksiye doğru yürüdüler. Eğilip arabanın içine, sonra kaldırımın sağına, soluna baktılar, şoföre birkaç soru sordular, adam omuzlarını kaldırarak karşılık verdi. O sırada oradan kalabalık bir tramvay geçmekteydi. İçi, mavi iş tulumu giymiş yerli rıhtım işçileriyle doluydu. Tramvayın içindeki titrek loş ışıklar altında, ayaktaki yolcuların sallanıp durduğu görülüyordu. Köşeyi dönüp çanını çalan tramvay, akşam rüzgârında tenteleri uçuşan Café d'Eckmühl - Noiseaux'nun önünden geçip tepeye tırmanmaya koyuldu, radyosu avaz avaz çalan Bar Metropole'ün, aynalarla, pirinçlerle pırıl pırıl parlayan Café de France'ın da önünden geçti. Gürültüyle ilerliyor, sokağı silme doldurmuş kalabalığı yarıp kendine yol açıyordu. Bir köşeyi daha döndü, Galliéni Bulvarı'nda ağır ağır tırmanmaya koyuldu. Aşağıda limanın ışıkları ortaya çıktığında, yumuşacık kıpırdayan suyun etkisi ışığın yayılımını çarpıtıyordu. Derken daha salaş binalar arasından geçmeye başladı, sokaklar daha bir karanlık oldu. Arap mahallesinin ucunda tramvay, içi hâlâ yolcularla dolu durumda, bir U dönüşü yaptı ve durdu; yolun sonuna gelmişti.

Paul Bowles

e→

ERASERHEAD (Silgikafa)

David Lynch'in (Mavi Kadife, Fil Adam, Kayıp Otoban vb.) ilk uzun metrajlı filmi. Lynch'in beş yıllık bir çalışmayla 1978'de tamamladığı filmini hala bir gün İstanbul Film Festivali'nde kült filmler diye bir kategori açarlar da, Easy Rider'la filan birlikte gösterirler diye bekliyoruz. Lynch, Eraserhead'i yazmış, yönetmiş, set tasarımını ve özel efektlerini de yapmıştı. Lynch sonraki filmlerinde de olduğu gibi, Eraserhead'de de bilinçaltının karanlık köşelerini keşfe çıkıyor. Filmin kahramanı Henry (John Nance) sürekli bir şok halindeymişcesine dikilmiş saçlarıyla (filmin adı da buradan geliyor: Henry'nin kafası, ucunda silgi olan kurşunkalemlere benziyor) 20'lerin ekspresyonist Alman filmlerini andıran sokaklarda gezinirken zaman tamamıyla durmuş izlenimini veriyor. Henry seyircisinin bilinçaltından fırlamış gibidir. Bir erkeğin aşk, evlilik ve babalık hakkında sahip olabileceği en dehşetli korkuları yaşar. Filmin yavaş ve rahatsız edici ritmine alışmak zor ama, çabanız karşılıksız kalmıyor. Henry'nin komşu kızla seviştiği ve çiftin, kızın saçları dışında tümüyle sulara gömüldüğü sahne ise belki de sinema tarihinin en tedirgin edici erotik anlarından biri.

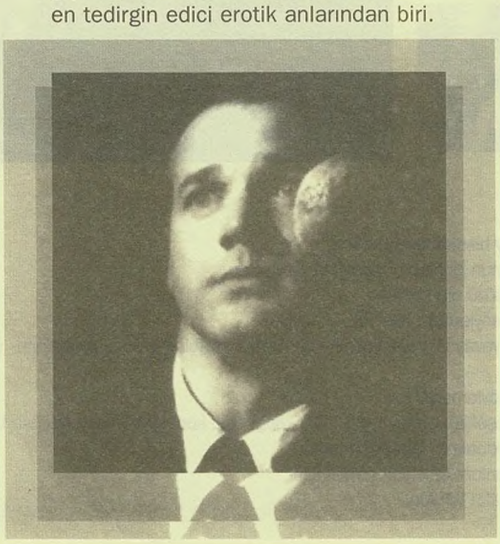

O→

OĞUL

Anne ben geldim, üstüm başım
Uzak yolların tozlarıyla perişan
Çoktan paralandı ördüğün kazak
Üzerinde yeşil nakışlar olan

Anne ben geldim, yoruldum artık
Her yolağzında kendime rastlamaktan
Hep acılı, sarhoş ve sarsak
Şiirler çırpıştıran bir adam

Kurumuş kuyunun suyu, incirin
Sütü çoktan çekilmiş
Bir zamanlar dünya sandığım bahçeyi
Ayrık otları, dikenler bürümüş

Kapıdaki çıngırak kararmış nemden
Atnalı ve sarmısak duruyor ama
Oğlum, mektup yaz diyen
Sesin hâlâ kulaklarımda

Anne ben geldim, ağdaki balık
Bardaktaki su kadar umarsızım
Dizlerin duruyor mu başımı koyacak?
Anne ben geldim, oğlun, hayırsızın...

Ahmet Erhan

S→

SIMPSONLAR

Simpsonlar'ın yaratıcısı, çizer ve animatör Matt Groening anlatıyor...
Galiba ailelerin büyük çoğunluğu Simpsonlar gibi. İnsanı deli eden, ama kendinizi onları sevmekten alıkoyamadığınız insanlar: Sevecen, agresif, cömert, bencil. Benim ailem de Simpsonlar gibiydi. Simpsonlar, "sokaktaki adam" ya da "sade vatandaş" denilen insanlardan. Zaten isimlerini de "simple" (sade) sözcüğünü çağrıştırması için Simpsonlar koyduk.
Baba Simpson, Homer, çalışan sınıftan, orta sınıfın alt katmanlarından. Onun durumunda olan herkes gibi, iş yerinde sömürülüyor, evde de binbir türlü sorunla en başta da geçim sorunuyla cebelle-

şiyor. Ama, hayatını cendereye sokan sosyal ve politik güçlerin ne olduğundan habersiz. Çocukları sevimli, haylaz ve tembel. Bugünkü eğitim sistemi, Bart ve Lisa gibi çocukları eğitmeyi değil, onları elemeyi hedefliyor. Eğitimsizliğe programlanmış bir eğitim sistemi var çünkü.

Simpsonlar ilk yayınlandığı günlerde sert eleştirilere hedef olmuştu. Bu dizinin çocuklara kötü örnek olduğu söylenirdi. ABD'de çocuk programlarının eğitici, öğretici olması istenir hep. Simpsonlar ise eğitici, didaktik bir program değil. Bizim amacımız eğlendirmek, güldürmek. Ama, mizah çok güçlü bir silah. Gülmek ve güldürmek, görmek ve göstermek demek. Simpsonlar'ın ağırlık merkezi, insanların sadece kendilerini değil, başkalarını da düşünmesi, sadece kendi mutluluklarını değil, başkalarının mutluluklarını da istemesi. Bütün öykülerin geri planında, temelinde bu değerler var. Popüler kültür, günümüzde, daha doğrusu 80'lerden beri gösteriş budalası ve seksi. Simpsonlar dizisi işte bu gösteriş budalalığına karşı. Ve bu yönüyle sıradışı. George Bush ve Cumhuriyetçilerin Simpsonlardan hoşlanmaması doğal. Çünkü Simpsonlar 80'li yılların egemen değerlerine karşı. Ama yalnız o değerlere değil, otoriteye, siyasi ve ahlaki otoriteye, özetle iktidara karşı.

Amerika'da sınıf farkı olduğu pek kabul edilmiyor. Simpsonlarla, özellikle de baba Simpson'la komşuları arasındaki çatışma büyük ölçüde sınıf farkından kaynaklanıyor. Baba Homer'in başı hep derde giriyor, polislerle, patronlarıyla, komşularıyla. Başına gelenlere çok kızıyor, hiddetleniyor ama, bütün bunların niçin onun başına geldiğine dair bir fikri yok. Çünkü, entellektüel donanımı yok. Onun için sadece duygusal bir tepki gösteriyor ve sinirleniyor. Onu bu duruma düşüren sosyal ve politik mekanizmalar, güçler hakkında bilgi sahibi olmadığından kendi durumunu anlayamıyor.

(Ekonomi ve Politika, 27.12. 1993)

SVENGALİ

Adamın adı Svengali, kadının adı Thrilby. Kadının adı, romanın adı. Adamın adı, film(ler)in adı. Roman, George du Maurirer'in. Yer Paris, zaman 1890'lar. Adam, hipnotizma marifetiyle kadını büyük bir opera şarkıcısı yapar ve fakat bu iyiliğine rağmen Thrilby'nin kalbini kazanamaz. 1931'de roman beyaz perdeye aktarılır ve adamın isminin daha "hipnotik" olduğundan olacak, Archie Mayo'nun rejisörlüğünü yaptığı film "Svengali" adıyla gösterime girer, Svengali'yi oynayan John Barrymore eleştirmenlerden kırık not alır. 1955'de Noel Langley'nin yönetmenliğinde Donald Wolfit - Hildegard Neff ikilisi başrolleri paylaşır, ancak film Archie Mayo'nun versiyonundaki "hava"yı yakalayamaz. 1983'te, bu sefer de Anthony Harvey konuya el atar, Peter O'Toole'un canlandırdığı Svengali'yi miadını doldurmuş bir rock starı, Jodie Foster'ın canlandırdığı Thrilby'yi ise yeniyetme bir rock şarkıcısı yapar. Svengali, Thrilby'yi ünlü bir rock şarkıcısı haline getirir, ama bütün diğer Svengali'ler gibi, "öğrencisi"nin kalbini kazanamaz, hatta aşağılanır, horlanır.

zap→

BLUESBREAKERS

Yukarıda resmi görünen CD'yi yakında dükkanlarda bulabilirsiniz. İçinde Clapton'lı Bluesbreakers zamanlarından 12 şarkı var. Üstelik hem mono, hem stereo kayıtlarıyla toplam 24 parçalık dev bir eser.

Vatandaş soruyor: "Geçen ay John Mayall söyleşisinin girişinde *'Eric Clapton'dan Peter Green'e birçok önemli ismin gelip geçtiği tarihi Bluesbreaker bandosu'* diyerek geçiştireceğinize, Bluesbreakers'dan gelip geçen bu birçok önemli ismi tek tek yazsanız olmaz mıydı?"

Ne demek! Derhal!

Colin Allen, davul (Stone The Crows) • Johnny Almond, saksofon (Mark-Almond) • Jack Bruce, bas (Manfred Mann, Graham Bond Organisation, Cream, Tony Williams Lifetime, West Bruce and Laing, B.L.T.; solo) • Eric Clapton, gitar (Cream, Blind Faith, Delaney and Bonnie and Friends, Derek and the Dominoes; solo) • Roger Dean, gitar (stüdyo müzisyeni) • Aynsley Dunbar, davul (20 yıl boyunca hemen herkesle çaldı, en son Jefferson Starship'de karar kıldı) • Mick Fleetwood, davul (Fleetwood Mac) • Hughie Flint, davul (Manfred Mann, McGuinness-Flint) • Andy Fraser, bas (Free) • Peter Green (Fleetwood Mac; solo) • Keef Hartley, davul (The Artwoods, The Keef Hartley Band) • John Hiseman, davul (Graham Bond Organisation, Colosseum) • Harvey Mandel, gitar (Canned Heat; solo) • John Mark, gitar (Mark-Almond) • John McVie, bas (Fleetwood Mac) • Chris Mercer, gitar, saksofon (Juicy Lucy) • Tony Reeves, bas (Colosseum) • Larry Taylor, bas (Canned Heat) • Mick Taylor, gitar (Rolling Stones; solo)

KNITTING FACTORY

Gitmesek de, görmesek de, duyduğumuz, okuduğumuz kadarıyla geçen ay Knitting Factory havasını solumaya çalışmıştık bu sayfalarda. Ama son noktayı koymamıştık. Knitting Factory'cilerin mühim bir faaliyet alanı daha var: Plak şirketi. Knitting Factory Records'ın memleketimizdeki mümessili de KodMüzik. Bu sene Knitting Factory etiketiyle yayınlanan iki bomba plaktan bir tanesi Caz Festivalinde seyrettiğimiz Vibes'a ait. Bir diğeri de Elysian Fields ve Lounge Lizards'dan tanıdığımız Oren Bloedow'un Medeski Martin & Wood eşliğinde doldurduğu "The Luckiest Boy In The World." Knitting Factory'nin kolları arasında yer alan bir grup da Ekim'de Deborah Harry destekli olarak Akbank Festivali'nde seyredeceğimiz Jazz Passengers. Hazır cazlamışken devam edelim; Charles Gayle, Thomas Chapin gibi saksofoncular, vaktiyle John Coltrane'le de çalışan davulcu Rashied Ali'nin grubu Prima Materia, Sonic Youth'un can dostu davulcu William Hooker... Ayrıca John Zorn, Myth Science, Antony Braxton gibi avant-garde müzisyenler... Ve rock'tan punk'a bir sürü isim: Jeff Buckley'nin "Grace"inin bestekarı Gary Lucas, God Is My Co-Pilot, Deus'un gitaristinin ikinci grubu Kiss My Jazz, Rebecca Moore, No Safety vesaire vesaire... Ne demiş Lou Reed: "Nazar etme n'olur, çalış senin de olur."

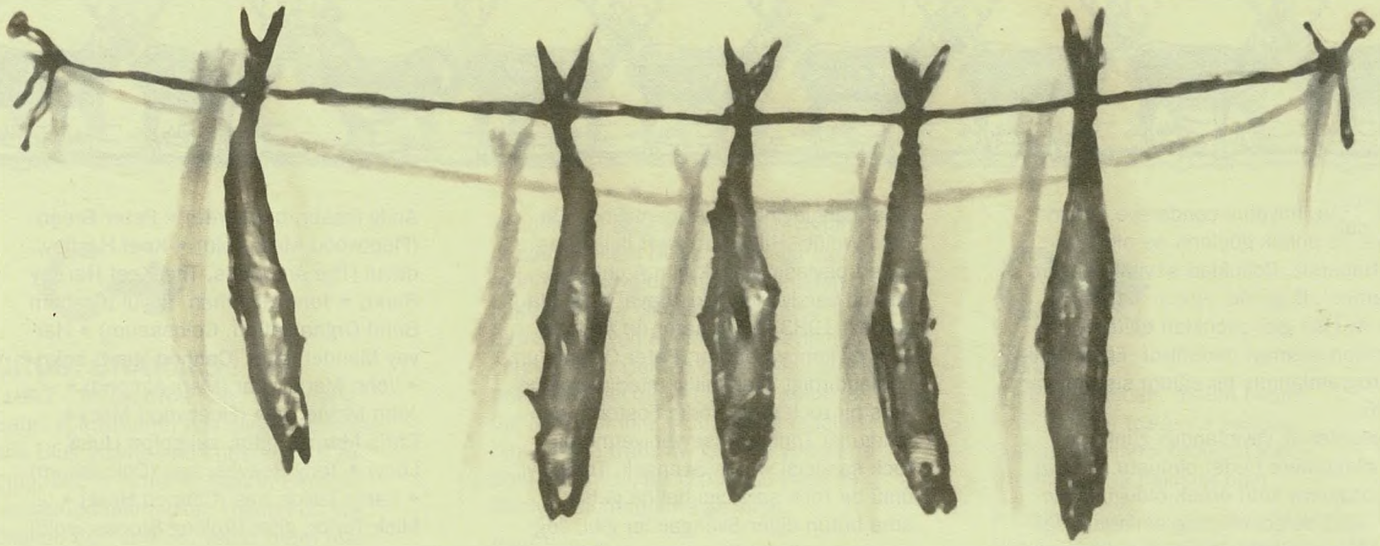

Ç İ R O Z N A M E

Beyaz kocaman bir duvar - çıplak mı çıplak
Üzerinde bir merdiven - yüksek mi yüksek
Duvar dibinde bir çiroz - kuru mu kuru

Bir herif geldi elleri - kirli mi kirli
Tutmuş bir çekiç bir çivi - sivri mi sivri
Bir büyük yumak da sicim - zorlu mu zorlu

Çıktı merdivene derken - yüksek mi yüksek
Mıhladı sivri çiviyi - tak tak da tak tak
Duvarın tâ tepesine - çıplak mı çıplak

Attı çekici elinden - düş Allahım düş
Taktı çiviye sicimi - uzun mu uzun
Astı ucuna çirozu - kuru mu kuru

İndi merdivenden tekrar - tıkır da tıkır
Sırtında çekiç merdiven - ağır mı ağır
Çekti gitti başka yere - uzak mı uzak

O gün bugündür çirozcuk - kuru mu kuru
Mezkûr sicimin ucunda - uzun mu uzun
Nazikçe sallanır durur - durur mu durur

Ben bu hikâyeyi düzdüm - basit mi basit
Kudursun bazı adamlar - ciddî mi ciddî
Ve gülsün diye çocuklar - küçük mü küçük.

Tercüme eden: *Orhan Veli KANIK*

Charles Cros — Le Hareng Saur